

TRC2 BÖLGESİ YAŞAM KALİTESİ ARAŞTIRMASI
DİYARBAKIR – ŞANLIURFA

2014

Hazırlayanlar

Doç.Dr. Murat ŞEKER

Yrd.Doç.Dr. Arif SALDANLI

Ar.Gör. Hakan BEKTAŞ

2014

İÇİNDEKİLER

YÖNETİCİ ÖZETİ -----	12
ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ -----	15
1.1. Araştırma Kapsamı-----	15
1.2. Araştırma Yöntemi-----	16
1.2.1. Alan Araştırması Yöntemi-----	18
1.2.2. Yaşam Kalitesi Endeksi Yöntemi-----	19
1.2.2.1. Metodoloji-----	20
1.2.2.2. Değişkenler-----	23
1.2.2.2.1. Temel Göstergeler-----	24
1.2.2.2.2. Ekonomik Yapı Göstergeleri-----	28
1.2.2.2.3. Çevresel Yapı Göstergeleri-----	31
1.2.2.2.4. Kentsel ve Kişisel Yaşam Göstergeleri-----	32
2. TRC2 BÖLGESİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ -----	37
2.1. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Endeksi-----	37
2.2. TRC2 Bölgesi Demografik Yapı Endeksi-----	40
2.3. TRC2 Bölgesi Eğitim Endeksi-----	43
2.4. TRC2 Bölgesi Sağlık Endeksi-----	46
2.5. TRC2 Bölgesi Sosyal Yaşam Endeksi-----	48
2.6. TRC2 Bölgesi Güvenlik Endeksi-----	51
2.7. TRC2 Bölgesi Ekonomik Kapasite Endeksi-----	53
2.8. TRC2 Bölgesi Ticari Hayat Endeksi-----	56
2.9. TRC2 Bölgesi Finansal Piyasalar Endeksi-----	58
2.10. TRC2 Bölgesi Turizm Endeksi-----	61
2.11. TRC2 Bölgesi Tarım Endeksi-----	63
2.12. TRC2 Bölgesi Altyapı ve Çevre Endeksi-----	66
2.13. TRC2 Bölgesi Ulaşım Endeksi-----	68
2.14. TRC2 Bölgesi Kentsel Yaşam Endeksi-----	70
2.15. TRC2 Bölgesi Kişisel Yaşam Endeksi-----	73
3. DİYARBAKIR İLİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ -----	77
3.1. Diyarbakır'da Yaşam Kalitesi (Alan Araştırması)-----	77
3.1.1. Araştırmanın Demografik Yapısı-----	79

3.1.2.	Araştırma Bulguları	81
3.1.2.1.	Aile Yaşamı ve Konut	84
3.1.2.2.	İş Hayatı	86
3.1.2.3.	Sağlık	88
3.1.2.4.	Eğitim	89
3.1.2.5.	Güvenlik	90
3.1.2.6.	Ekonomik Yapı	91
3.1.2.7.	Kentsel Memnuniyet	92
3.1.2.8.	Kişisel Memnuniyet	99
3.2.	Diyarbakır Yaşam Kalitesi Endeksleri	102
3.2.1.	Ana Endeks	102
3.2.2.	Alt Endeksler	106
3.3.	Diyarbakır İlçe Analizleri	121
3.3.1.	Bağlar	122
3.3.2.	Bismil	124
3.3.3.	Çermik	126
3.3.4.	Çınar	128
3.3.5.	Çüngüş	130
3.3.6.	Dicle	132
3.3.7.	Eğil	134
3.3.8.	Ergani	136
3.3.9.	Hani	138
3.3.10.	Hazro	140
3.3.11.	Kayapınar	142
3.3.12.	Kocaköy	144
3.3.13.	Kulp	146
3.3.14.	Lice	148
3.3.15.	Silvan	150
3.3.16.	Sur	152
3.3.17.	Yenişehir	154
4.	ŞANLIURFA İLİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ	157
4.1.	Şanlıurfa'da Yaşam Kalitesi (Alan Araştırması)	157
4.1.1.	Deneklerin Demografik Yapısı	158
4.1.2.	Araştırma Bulguları	161
4.1.2.1.	Aile Yaşamı ve Konut	161

4.1.2.2.	İş Hayatı-----	164
4.1.2.3.	Sağlık-----	166
4.1.2.4.	Eğitim-----	166
4.1.2.5.	Güvenlik-----	167
4.1.2.6.	Ekonomik Yapı-----	168
4.1.2.7.	Kentsel Memnuniyet-----	169
4.1.2.8.	Kişisel Memnuniyet-----	176
4.2.	Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Endeksleri-----	179
4.2.1.	Ana Endeks-----	179
4.2.2.	Alt Endeksler-----	182
4.3.	Şanlıurfa İlçe Analizleri-----	196
4.3.1.	Akçakale-----	197
4.3.2.	Birecik-----	199
4.3.3.	Bozova-----	201
4.3.4.	Ceylanpınar-----	203
4.3.5.	Eyyübiye-----	205
4.3.6.	Halfeti-----	207
4.3.7.	Haliliye-----	209
4.3.8.	Harran-----	211
4.3.9.	Hilvan-----	213
4.3.10.	Karaköprü-----	215
4.3.11.	Siverek-----	217
4.3.12.	Suruç-----	219
4.3.13.	Viranşehir-----	221
GENEL DEĞERLENDİRME	-----	223
KAYNAKÇA	-----	230
EK 1: İlçelere Göre Saha Araştırması Sonuçları	-----	232
EK 2: TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Veri Tabanı Tablosu	-----	251
EK 3: Alan Araştırması Yöntem Açıklaması	-----	257
EK 4: TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması Anket Formu	-----	259

GRAFİK LİSTESİ

Grafik 1. Yaşam Kalitesi Endeksi – TRC2 Bölgesi	38
Grafik 2. Demografik Yapı Endeksi – TRC2 Bölgesi.....	41
Grafik 3. Eğitim Endeksi – TRC2 Bölgesi	44
Grafik 4. Sağlık Endeksi – TRC2 Bölgesi	46
Grafik 5. Sosyal Yaşam Endeksi – TRC2 Bölgesi	49
Grafik 6. Güvenlik Endeksi – TRC2 Bölgesi	51
Grafik 7. Ekonomik Kapasite Endeksi – TRC2 Bölgesi.....	54
Grafik 8. Ticari Hayat Endeksi – TRC2 Bölgesi	56
Grafik 9. Finansal Piyasalar Endeksi – TRC2 Bölgesi.....	59
Grafik 10. Turizm Endeksi – TRC2 Bölgesi	61
Grafik 11. TRC2 Tarım Endeksi	64
Grafik 12. Altyapı ve Çevre Endeksi – TRC2 Bölgesi	66
Grafik 13. Ulaşım Endeksi – TRC2 Bölgesi	68
Grafik 14. Kentsel Yaşam Endeksi – TRC2 Bölgesi	70
Grafik 15. Kişisel Yaşam Endeksi – TRC2 Bölgesi	73
Grafik 16. Yaşanılan Konutun Durumu – Diyarbakır.....	85
Grafik 17. Konutta Yaşanılan Sorunlar – Diyarbakır	85
Grafik 18. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 1 / Diyarbakır	87
Grafik 19. İş Hayatıyla İlgili Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır	88
Grafik 20. Sağlık Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Diyarbakır	89
Grafik 21. Eğitim Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Diyarbakır	89
Grafik 22. Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet – Diyarbakır	90
Grafik 23. Ekonomik Durum – Diyarbakır.....	91
Grafik 24. Ekonomik Refah Göstergeleri – Diyarbakır.....	92
Grafik 25. Diyarbakır'ın En Önemli Sorunları.....	93
Grafik 26. Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır	94
Grafik 27. Kentsel Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır	96
Grafik 28. Toplum Kurallarına Uyum Düzeyi – Diyarbakır	97
Grafik 29. Toplumun Değer Yargıları – Diyarbakır.....	98
Grafik 30. Toplumun Öncelikli Değer Yargıları – Diyarbakır	99
Grafik 31. Kişisel Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır	100
Grafik 32. Diyarbakır Yaşam Kalitesi Endeksi	104
Grafik 33. Yaşanılan Konutun Durumu – Şanlıurfa.....	163
Grafik 34. Konutta Yaşanılan Sorunlar – Şanlıurfa	163
Grafik 35. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 1 / Şanlıurfa.....	164
Grafik 36. İş Hayatıyla İlgili Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa.....	165
Grafik 37. Sağlık Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Şanlıurfa	166
Grafik 38. Eğitim Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Şanlıurfa	167
Grafik 39. Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet – Şanlıurfa	167
Grafik 40. Ekonomik Durum – Şanlıurfa	168
Grafik 41. Ekonomik Refah Göstergeleri – Şanlıurfa.....	169
Grafik 42. Şanlıurfa'nın En Önemli Sorunları.....	170
Grafik 43. Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa.....	171
Grafik 44. Kentsel Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa.....	173
Grafik 45. Toplum Kurallarına Uyum Düzeyi – Şanlıurfa	174
Grafik 46. Toplumun Değer Yargıları – Şanlıurfa	175
Grafik 47. Kişisel Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa.....	177

Grafik 48. Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Endeksi.....	180
--	-----

HARİTA LİSTESİ

Harita 1. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Endeksi	39
Harita 2. TRC2 Bölgesi Demografik Yapı Endeksi.....	42
Harita 3. TR2 Bölgesi Eğitim Endeksi	45
Harita 4. TRC2 Bölgesi Sağlık Endeksi	47
Harita 5. TRC2 Bölgesi Sosyal Yaşam Endeksi.....	50
Harita 6. TRC2 Bölgesi Güvenlik Endeksi	52
Harita 7. TRC2 Bölgesi Ekonomik Kapasite Endeksi.....	55
Harita 8. TRC2 Bölgesi Ticari Hayat Endeksi	57
Harita 9. TRC2 Bölgesi Finansal Piyasalar Endeksi.....	60
Harita 10. TRC2 Bölgesi Turizm Endeksi	62
Harita 11. TRC2 Bölgesi Tarım Endeksi.....	65
Harita 12. TRC2 Bölgesi Altyapı ve Çevre Endeksi	67
Harita 13. TRC2 Bölgesi Ulaşım Endeksi	69
Harita 14. TRC2 Bölgesi Kentsel Yaşam Endeksi.....	72
Harita 15. TRC2 Bölgesi Kişisel Yaşam Endeksi.....	74
Harita 16. Diyarbakır Yaşam Kalitesi Haritası	105
Harita 17. Demografik Yapı Endeksi – Diyarbakır.....	106
Harita 18. Eğitim Endeksi – Diyarbakır	107
Harita 19. Sağlık Endeksi – Diyarbakır	108
Harita 20. Sosyal Yaşam Endeksi – Diyarbakır.....	109
Harita 21. Güvenlik Endeksi – Diyarbakır	109
Harita 22. Ekonomik Kapasite Endeksi – Diyarbakır.....	112
Harita 23. Ticari Hayat Endeksi – Diyarbakır	113
Harita 24. Finansal Piyasalar Endeksi – Diyarbakır.....	113
Harita 25. Turizm Endeksi – Diyarbakır	114
Harita 26. Tarım Endeksi – Diyarbakır	115
Harita 27. Alt Yapı ve Çevre Endeksi – Diyarbakır	116
Harita 28. Ulaşım Endeksi – Diyarbakır	116
Harita 29. Kentsel Yaşam Endeksi – Diyarbakır	117
Harita 30. Kişisel Yaşam Endeksi – Diyarbakır	118
Harita 31. Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Haritası.....	181
Harita 32. Demografik Yapı Endeksi – Şanlıurfa	182
Harita 33. Eğitim Endeksi – Şanlıurfa.....	183
Harita 34. Sağlık Endeksi – Şanlıurfa	183
Harita 35. Sosyal Yaşam Endeksi – Şanlıurfa	184
Harita 36. Güvenlik Endeksi – Şanlıurfa.....	185
Harita 37. Ekonomik Kapasite Endeksi – Şanlıurfa	188
Harita 38. Ticari Hayat Endeksi – Şanlıurfa.....	189
Harita 39. Finansal Piyasalar Endeksi – Şanlıurfa	189
Harita 40. Turizm Endeksi – Şanlıurfa.....	190
Harita 41. Tarım Endeksi – Şanlıurfa	191
Harita 42. Altyapı ve Çevre Endeksi – Şanlıurfa.....	192

Harita 43. Ulaşım Endeksi – Şanlıurfa.....	192
Harita 44. Kentsel Yaşam Endeksi – Şanlıurfa	193
Harita 45. Kişisel Yaşam Endeksi – Şanlıurfa	194

ŞEKİL LİSTESİ

Şekil 1. Yaşam Kalitesi Endeksi	17
Şekil 2. Yaşam Kalitesi Bileşenleri.....	19
Şekil 3. Endeks Hesaplama Yöntemi.....	21
Şekil 4. Yaşam Kalitesi Endeksi Kapsamı – Veri Sayısı ve Ağırlıkları.....	22
Şekil 5. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi İlçe Grupları	40
Şekil 6. TRC2 Bölgesi Demografik Yapı Endeksi	43
Şekil 7. TRC2 Bölgesi Eğitim Endeksi.....	45
Şekil 8. TRC2 Bölgesi Sağlık Endeksi	48
Şekil 9. TRC2 Bölgesi Sosyal Yaşam Endeksi	50
Şekil 10. TRC2 Bölgesi Güvenlik Endeksi.....	53
Şekil 11. TRC2 Bölgesi Ekonomik Kapasite Endeksi	55
Şekil 12. TRC2 Bölgesi Ticari Hayat Endeksi.....	58
Şekil 13. TRC2 Bölgesi Finansal Piyasalar Endeksi	60
Şekil 14. TRC2 Bölgesi Turizm Endeksi.....	63
Şekil 15. TRC2 Bölgesi Tarım Endeksi	65
Şekil 16. TRC2 Bölgesi Altyapı ve Çevre Endeksi.....	67
Şekil 17. TRC2 Bölgesi Ulaşım Endeksi.....	69
Şekil 18. TRC2 Bölgesi Kentsel Yaşam Endeksi	72
Şekil 19. TRC2 Bölgesi Kişisel Yaşam Endeksi	74
Şekil 20. Diyarbakır İlçeleri – Hiyerarşik Küme Analizi.....	77
Şekil 21. Diyarbakır Yaşam Kalitesi Endeksi İlçe Grupları	121
Şekil 22. Bağlar Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	123
Şekil 23. Bismil Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	125
Şekil 24. Çermik Yaşam Kalitesi Döngüsü	127
Şekil 25. Çınar Yaşam Kalitesi Döngüsü	129
Şekil 26. Çüngüş Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	131
Şekil 27. Dicle Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	133
Şekil 28. Eğil Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	135
Şekil 29. Ergani Yaşam Kalitesi Döngüsü	137
Şekil 30. Hani Yaşam Kalitesi Döngüsü	139
Şekil 31. Hazro Yaşam Kalitesi Döngüsü	141
Şekil 32. Kayapınar Yaşam Kalitesi Döngüsü	143
Şekil 33. Kocaköy Yaşam Kalitesi Döngüsü	145
Şekil 34. Kulp Yaşam Kalitesi Döngüsü	147
Şekil 35. Lice Yaşam Kalitesi Döngüsü	149
Şekil 36. Silvan Yaşam Kalitesi Döngüsü	151
Şekil 37. Sur Yaşam Kalitesi Döngüsü	153
Şekil 38. Yenişehir Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	155
Şekil 39. Şanlıurfa İlçeleri – Hiyerarşik Kümeleme Analizi.....	157
Şekil 40. Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Endeksi İlçe Grupları	196
Şekil 41. Akçakale Yaşam Kalitesi Döngüsü	198
Şekil 42. Birecik Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	200

Şekil 43. Bozova Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	202
Şekil 44. Ceylanpınar Yaşam Kalitesi Döngüsü	204
Şekil 45. Eyyübiye Yaşam Kalitesi Döngüsü	206
Şekil 46. Halfeti Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	208
Şekil 47. Haliliye Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	210
Şekil 48. Harran Yaşam Kalitesi Döngüsü	212
Şekil 49. Hilvan Yaşam Kalitesi Döngüsü	214
Şekil 50. Karaköprü Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	216
Şekil 51. Siverek Yaşam Kalitesi Döngüsü.....	218
Şekil 52. Suruç Yaşam Kalitesi Döngüsü	220
Şekil 53. Viranşehir Yaşam Kalitesi Döngüsü	222

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması Kapsamı.....	15
Tablo 2. Alan Araştırması Hata Payı Tablosu	18
Tablo 3. Demografik Yapı Endeksi Ağırlık Tablosu.....	24
Tablo 4. Eğitim Endeksi Ağırlık Tablosu	25
Tablo 5. Sağlık Endeksi Ağırlık Tablosu	26
Tablo 6. Sosyal Yaşam Endeksi Ağırlık Tablosu.....	27
Tablo 7. Güvenlik Endeksi Ağırlık Tablosu	28
Tablo 8. Ekonomik Kapasite Endeksi Ağırlık Tablosu.....	28
Tablo 9. Ticari Hayat Endeksi Ağırlık Tablosu	29
Tablo 10. Finansal Piyasalar Endeksi Ağırlık Tablosu.....	29
Tablo 11. Turizm Endeksi Ağırlık Tablosu	30
Tablo 12. Tarım Endeksi Ağırlık Tablosu	30
Tablo 13. Altyapı ve Çevre Endeksi Ağırlık Tablosu	31
Tablo 14. Ulaşım Endeksi Ağırlık Tablosu	32
Tablo 15. Kentsel Yaşam Endeksi Ağırlık Tablosu.....	33
Tablo 16. Kişisel Yaşam Endeksi Ağırlık Tablosu	34
Tablo 17. Araştırma Örnekleme – Diyarbakır.....	78
Tablo 18. Kır-Kent Dağılımı – Diyarbakır.....	78
Tablo 19. Araştırmanın Demografik Yapısı – Cinsiyet Dağılımı – Diyarbakır	79
Tablo 20. Araştırmanın Demografik Yapısı – Yaş Dağılımı – Diyarbakır.....	79
Tablo 21. Araştırmanın Demografik Yapısı – Eğitim Durumu – Diyarbakır.....	79
Tablo 22. Araştırmanın Demografik Yapısı – Medeni Durum – Diyarbakır	79
Tablo 23. Araştırmanın Demografik Yapısı – Meslek Dağılımı – Diyarbakır	80
Tablo 24. Araştırmanın Demografik Yapısı – Gelir Düzeyi – Diyarbakır	80
Tablo 25. Araştırmanın Demografik Yapısı – Hanehalkı Büyüklüğü – Diyarbakır	81
Tablo 26. Algı Endeksleri	82
Tablo 27. Günlük Faaliyetlere Ayrılan Zamanlar – Diyarbakır	84
Tablo 28. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 2 / Diyarbakır	87
Tablo 29. İş Hayatıyla İlgili Memnuniyetsizlik Düzeyi – Diyarbakır.....	88
Tablo 30. Güvenlik Hizmetlerinden Şikâyetler – Diyarbakır	91
Tablo 31. Kamu Hizmetlerinden Şikâyet Düzeyi – Diyarbakır	95
Tablo 32. Kentsel Şikâyet Düzeyi – Diyarbakır.....	96
Tablo 33. Toplum Kurallarına Uyum Şikâyetleri – Diyarbakır.....	97
Tablo 34. Diyarbakır’da Yaşamaktan Duyulan Memnuniyet Düzeyi	99
Tablo 35. Kişisel Memnuniyetsizlik Düzeyi – Diyarbakır.....	100
Tablo 36. Temel Göstergeler – Alt Endeksler – Diyarbakır.....	110
Tablo 37. Ekonomik Yapı – Alt Endeksler – Diyarbakır	111
Tablo 38. Çevresel Yapı – Alt Endeksler – Diyarbakır	115
Tablo 39. Kentsel ve Kişisel Yaşam – Alt Endeksler – Diyarbakır.....	119
Tablo 40. Bağlar İlçesi Bilgi Kartı.....	122
Tablo 41. Endeks Sonuçları – Bağlar.....	122
Tablo 42. Bismil İlçesi Bilgi Kartı	124
Tablo 43. Endeks Sonuçları - Bismil	124
Tablo 44. Çermik İlçesi Bilgi Kartı	126
Tablo 45. Endeks Sonuçları – Çermik.....	126
Tablo 46. Çınar İlçesi Bilgi Kartı	128

Tablo 47. Endeks Sonuçları – Çınar.....	128
Tablo 48. Çüngüş İlçesi Bilgi Kartı	130
Tablo 49. Endeks Sonuçları – Çüngüş	130
Tablo 50. Dicle İlçesi Bilgi Kartı	132
Tablo 51. Endeks Sonuçları – Dicle	132
Tablo 52. Eğil İlçesi Bilgi Kartı	134
Tablo 53. Endeks Sonuçları – Eğil	134
Tablo 54. Ergani İlçesi Bilgi Kartı.....	136
Tablo 55. Endeks Sonuçları – Ergani.....	136
Tablo 56. Hani İlçesi Bilgi Kartı.....	138
Tablo 57. Endeks Sonuçları – Hani.....	138
Tablo 58. Hazro İlçesi Bilgi Kartı	140
Tablo 59. Endeks Sonuçları – Hazro	140
Tablo 60. Kayapınar İlçesi Bilgi Kartı.....	142
Tablo 61. Endeks Sonuçları – Kayapınar	142
Tablo 62. Kocaköy İlçesi Bilgi Kartı	144
Tablo 63. Endeks Sonuçları – Kocaköy	144
Tablo 64. Kulp İlçesi Bilgi Kartı.....	146
Tablo 65. Endeks Sonuçları – Kulp.....	146
Tablo 66. Lice İlçesi Bilgi Kartı.....	148
Tablo 67. Endeks Sonuçları – Lice.....	148
Tablo 68. Silvan İlçesi Bilgi Kartı	150
Tablo 69. Endeks Sonuçları – Silvan	150
Tablo 70. Sur İlçesi Bilgi Kartı.....	152
Tablo 71. Endeks Sonuçları – Sur.....	152
Tablo 72. Yenişehir İlçesi Bilgi Kartı	154
Tablo 73. Endeks Sonuçları – Yenişehir	154
Tablo 74. Araştırma Örnekleme – Şanlıurfa	158
Tablo 75. Kır-Kent Dağılımı – Şanlıurfa	158
Tablo 76. Araştırmanın Demografik Yapısı – Cinsiyet Dağılımı – Şanlıurfa.....	159
Tablo 77. Araştırmanın Demografik Yapısı – Yaş Dağılımı – Şanlıurfa.....	159
Tablo 78. Araştırmanın Demografik Yapısı – Eğitim Durumu – Şanlıurfa.....	159
Tablo 79. Araştırmanın Demografik Yapısı – Medeni Durum – Şanlıurfa.....	159
Tablo 80. Araştırmanın Demografik Yapısı – Meslek Dağılımı – Şanlıurfa.....	160
Tablo 81. Araştırmanın Demografik Yapısı – Gelir Düzeyi – Şanlıurfa.....	160
Tablo 82. Araştırmanın Demografik Yapısı – Hanehalkı Büyüklüğü – Şanlıurfa	161
Tablo 83. Günlük Faaliyetlere Ayrılan Zamanlar – Şanlıurfa	162
Tablo 84. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 2 / Şanlıurfa	165
Tablo 85. Güvenlik Hizmetlerinden Şikâyetler – Şanlıurfa	168
Tablo 86. Kamu Hizmetlerinden Şikâyet Düzeyi – Şanlıurfa.....	172
Tablo 87. Kentsel Şikâyet Düzeyi – Şanlıurfa.....	173
Tablo 88. Toplum Kurallarına Uyum Şikâyetleri – Şanlıurfa	174
Tablo 89. Toplumun Öncelikli Değer Yargıları – Şanlıurfa	176
Tablo 90. Şanlıurfa’da Yaşamaktan Duyulan Memnuniyet Düzeyi.....	176
Tablo 91. Kişisel Memnuniyetsizlik Düzeyi – Şanlıurfa.....	177
Tablo 92. Temel Göstergeler – Alt Endeksler – Şanlıurfa	186
Tablo 93. Ekonomik Yapı – Alt Endeksler – Şanlıurfa	187
Tablo 94. Çevresel Yapı – Alt Endeksler – Şanlıurfa	191

Tablo 95. Kentsel ve Kişisel Yaşam – Alt Endeksler – Şanlıurfa	193
Tablo 96. Akçakale İlçesi Bilgi Kartı.....	197
Tablo 97. Endeks Sonuçları – Akçakale.....	197
Tablo 98. Birecik İlçesi Bilgi Kartı	199
Tablo 99. Endeks Sonuçları – Birecik	199
Tablo 100. Bozova İlçesi Bilgi Kartı	201
Tablo 101. Endeks Sonuçları – Bozova	201
Tablo 102. Ceylanpınar İlçesi Bilgi Kartı.....	203
Tablo 103. Endeks Sonuçları – Ceylanpınar.....	203
Tablo 104. Eyyübiye İlçesi Bilgi Kartı	205
Tablo 105. Endeks Sonuçları – Eyyübiye	205
Tablo 106. Halfeti İlçesi Bilgi Kartı	207
Tablo 107. Endeks Sonuçları – Halfeti	207
Tablo 108. Haliliye İlçesi Bilgi Kartı	209
Tablo 109. Endeks Sonuçları – Haliliye	209
Tablo 110. Harran İlçesi Bilgi Kartı.....	211
Tablo 111. Endeks Sonuçları – Harran.....	211
Tablo 112. Hilvan İlçesi Bilgi Kartı.....	213
Tablo 113. Endeks Sonuçları – Hilvan.....	213
Tablo 114. Karaköprü İlçesi Bilgi Kartı	215
Tablo 115. Endeks Sonuçları – Karaköprü	215
Tablo 116. Siverek İlçesi Bilgi Kartı	217
Tablo 117. Endeks Sonuçları – Siverek	217
Tablo 118. Suruç İlçesi Bilgi Kartı.....	219
Tablo 119. Endeks Sonuçları – Suruç.....	219
Tablo 120. Viranşehir İlçesi Bilgi Kartı	221
Tablo 121. Endeks Sonuçları – Viranşehir	221

YÖNETİCİ ÖZETİ

Uluslararası literatürde giderek daha fazla tartışılmaya başlanan yaşam kalitesi temalı araştırmalar, birçok bilim dalının ilgi alanındadır. Son dönemde iktisat biliminin de ilgi alanına giren yaşam kalitesi kavramı ve ölçümleri, özellikle kamu ekonomisi ve hükümet politikaları ile yakından ilgilidir. Bu alanlarda alınacak kararların ve yapılacak uygulamaların daha etkin sonuçlara ulaşabilmesi için, bireyleri mutlu ve memnun eden değerlerin tespiti oldukça önem taşımaktadır.

Bu araştırmada yaşam kalitesine yönelik yapılan analizler TRC2 Bölgesini oluşturan Diyarbakır ve Şanlıurfa illerini içermektedir. İl analizleri yapılırken 6360 Sayılı kanunla belirlenen güncel ilçeler dikkate alınmıştır.

TRC2 Bölgesi'ni kapsayan bu araştırmada, hem kalitatif hem de kantitatif yöntemler kullanılarak yaşam kalitesi endeksleri elde edilmiştir. Endekslerin dayandığı iki temel veri tabanı söz konusudur. Bunlardan ilki araştırma kapsamındaki ilçelerde rassal olarak belirlenen hanehalkları ile yapılmış anketler; ikincisi ise yine ilçe düzeyinde derlenen istatistiki veri setleridir.

Çalışmanın çıkış noktası ve belki de benzer çalışmalardan olan farkı; yaşam kalitesini içeren çalışmalarda genellikle sadece nicel verilerin kullanılmasına karşın, bu çalışmada hem nicel hem de nitel verilerden faydalanılacak olmasıdır. Çünkü yaşam kalitesi, hem mevcut durumun hem de mevcut duruma ilişkin algının yansıtılması açısından büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada bir yandan yaşam kalitesi endeksini oluşturan somut verilerden, öte yandan yaşam kalitesine yönelik algının tespit edilebilmesi için anket sonuçlarından yola çıkılmıştır.

TRC2 Bölgesi'nde toplam 3.000 anket yapılmış olup, bu örneklem büyüklüğü bölgenin temsiliyeti açısından % 95 güven aralığında $\pm 1,8$ hata payı içermektedir. 3.000 anket, il ve ilçe nüfuslarıyla orantılı olarak dağıtılmıştır. Buna göre Diyarbakır'da ve Şanlıurfa'da 1.500'er anket tamamlanmıştır.

Yapılan analizler sonucunda araştırmaya temel teşkil edecek veriler, temel göstergeler, ekonomik yapı, çevresel yapı ile kentsel ve kişisel yaşam başlıkları olarak 4 ana kategoride gruplandırılmıştır. Temel göstergeler alanında demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik verileri derlenmiş ve alt endeksler üretilmiştir. Ekonomik yapı alanında ise, ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm ve tarım alt endeksleri oluşturulmuştur. Çevresel yapı başlığı, altyapı, çevre ve ulaşım verilerini içermekte iken; kentsel ve kişisel yaşam başlığı kentsel ve kişisel memnuniyete dönük algı verilerini kapsamaktadır. Böylece TRC2 Bölgesinde ilçe düzeyinde toplam 127 değişken, endeks hesaplamasına dâhil edilmiştir.

Araştırma bulgularında da görüleceği üzere, hem anket sonuçları hem de istatistiki veri tabanına dayalı endeks sıralamaları; ilçe düzeyinde, il ve bölge sıralamalarıyla birlikte analiz edilmiş, ilçelerin yaşam kalitesi açısından mevcut durumları ortaya konulmuştur.

Raporda hesaplanan endekste istenilmesine rağmen veri kısıtı nedeniyle birtakım veriler hesaplamaya dâhil edilememiştir. Bu durum özellikle yeni ilçelerin varlığından kaynaklanmaktadır. Ancak genel

olarak bakıldığında tüm ilçeler düzeyinde 127 veriden oluşan bir veri tabanı ile hesaplanan yaşam kalitesi endeksi, kamu kesiminde karar alıcılara önemli bir kaynak teşkil edecektir. Aynı zamanda ilçe düzeyinde yapılan anketlerin sonuçları da yaşam kalitesine yönelik algının tespiti açısından özgün bir veri tabanıdır. Tarafımızca yapılmış olan analizlere ilişkin tüm ham veri seti Karacadağ Kalkınma Ajansı'yla paylaşılmıştır. Böylece çalışmanın güncellenmesinin ve ilerleyen yıllarda sürdürülebilirliğinin önü açılmıştır.

Her çalışmada olduğu gibi bu çalışmada da eksikliklerin var olduğu ön kabulüyle, çalışmanın tüm paydaşlara faydalı olmasını ümit eder; bu alanda bize çalışma imkânı tanıyan ve veri paylaşımında bulunan, Karacadağ Kalkınma Ajansı'na, Diyarbakır ve Şanlıurfa Valiliklerine, Büyükşehir Belediye Başkanlıklarına, ilgili tüm kamu kurum ve kuruluşlarına teşekkür ederiz.

Doç.Dr. Murat ŞEKER

ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ

ARAŞTIRMA KAPSAMI VE YÖNTEMİ

Çalışmanın bu bölümünde araştırma kapsamı ve izlenen yöntem açıklanmıştır. Bu bağlamda; öncelikle araştırmanın kapsamındaki il ve ilçeler sıralanmış; 6360 Sayılı kanunla* belirlenen güncel ilçeler dikkate alınarak analizler yapılmıştır. Araştırmanın yöntemi ise hem alan araştırması hem de endeks hesaplaması açısından ortaya konulmuş ve endekste kullanılan değişkenler tanımlanmıştır.

1.1. Araştırma Kapsamı

TRC2 Bölgesi'ni kapsayan bu çalışmada, yaşam kalitesi analizi hem kalitatif hem de kantitatif yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın kapsamını TRC2 Bölgesi'nde yer alan Diyarbakır ve Şanlıurfa illeri oluşturmaktadır. Yaşam kalitesinin ölçümüne yönelik yapılan analizlerde il düzeyinin yanı sıra ilçe düzeyinde sonuçlara da ulaşılmıştır.

Araştırma iki aşamalı olarak yürütülmüş olup, her iki aşama da ilçe düzeyinde sürdürülmüştür. Yöntem kısmında da açıklanacağı üzere araştırmanın ilk kısmını oluşturan alan araştırmasında ilçe düzeyinde anketler yapılmıştır. İkinci kısımda ise yine ilçe düzeyinde belirlenen veri seti kapsamında istatistiki veri derlenmiştir. Dolayısıyla yapılan tüm analizler, TRC2 Bölgesi'nde yer alan illeri ve bu illere ait ilçeleri kapsamıştır.

Tablo 1. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması Kapsamı

DİYARBAKIR	ŞANLIURFA
Bağlar	Akçakale
Bismil	Birecik
Çermik	Bozova
Çınar	Ceylanpınar
Çüngüş	Eyyübiye
Dicle	Halfeti
Eğil	Haliliye
Ergani	Harran
Hani	Hilvan
Hazro	Karaköprü
Kayapınar	Siverek
Kocaköy	Suruç
Kulp	Viranşehir
Lice	
Silvan	
Sur	
Yenişehir	

Araştırma kapsamındaki en önemli belirleyici unsur, tüm veri setinin ve anketlerin illerdeki son ilçe dağılımına göre gerçekleştirilmiş olmasıdır. 6360 sayılı büyükşehir yasasından sonra kurulan yeni

* On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun, Kanun No: 6360, 12/11/2012.

ilçelerin de analize dâhil edilmesiyle, Diyarbakır'da 17, Şanlıurfa'da 13 ilçe olmak üzere toplam 30 ilçe düzeyinde anketler tamamlanmış ve yaşam kalitesi endeksleri hesaplanmıştır.

1.2. Araştırma Yöntemi

Bu araştırmada hem kalitatif hem de kantitatif yöntemler kullanılarak yaşam kalitesi endeksleri elde edilmiştir. Endeksin dayandığı iki temel veri tabanı söz konusudur. Bunlardan ilki araştırma kapsamındaki ilçelerde rassal olarak belirlenen hanehalkları ile yapılmış anketler; ikincisi ise yine ilçe düzeyinde derlenen istatistiki veri setleridir.

Ankete dayalı veri tabanı demografik yapı göstergeleri dışında 8 başlıktan oluşmuştur:

- Aile yaşamı ve konut
- İş hayatı
- Sağlık
- Eğitim
- Güvenlik
- Ekonomik yapı
- Kentsel memnuniyet
- Kişisel memnuniyet

İstatistiki veritabanında ise 4 farklı alanda veri derlenmiş ve gruplandırılmıştır:

- Temel Göstergeler
- Ekonomik Yapı
- Çevresel Yapı
- Kentsel ve Kişisel Yaşam

Bu bölümde hem ankete dayalı veri tabanına hem de istatistiki veri tabanına erişim yöntemleri ortaya konulmuş, aynı zamanda endekse dâhil edilen değişkenler açıklanmıştır.

Şekil 1. Yaşam Kalitesi Endeksi

Yaşam Kalitesi Endeksi

Ankete Dayalı Veritabanı

İstatistikî Veritabanı

Aile Yaşamı
ve Konut

İş Hayatı

Sağlık

Eğitim

Güvenlik

Ekonomik
Yapı

Kentsel
Memnuniyet

Kişisel
Memnuniyet

Temel
Göstergeler

Ekonomik
Yapı

Çevresel Yapı

Kentsel ve
Kişisel Yaşam

1.2.1. Alan Araştırması Yöntemi

Araştırmada Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinde evreni temsil eden örneklem üzerinde genişlemesine bir alan araştırması yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini bahsi geçen illerdeki nüfus oluşturmaktadır. Alan araştırmasında kullanılan örneklem yöntemi, tesadüfi örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemidir*. Böylece Diyarbakır'da ve Şanlıurfa'da 1.500 kişi olmak üzere TRC2 Bölgesinde toplam 3.000 anket yapılmıştır.

Tablo 2. Alan Araştırması Hata Payı Tablosu

	2013 Nüfus	Örneklem Sayısı	Hata Payı (% 95 güven aralığı)
Diyarbakır	1.607.437	1.500	±2,5
Şanlıurfa	1.801.980	1.500	±2,5
TRC2 Bölgesi	3.409.417	3.000	±1,8

İl içindeki ilçe dağılımları ise ilçelerin nüfus büyüklükleri dikkate alınarak, Hiyerarşik Kümeleme Analizi* (Hierarchical Cluster Analysis) uygulanmış ve örnek büyüklüğünün dağılımı belirlenen ilçe gruplarına göre yapılmıştır. Kümeleme analizi, analitik bir teknik olup öncelikli amacı grup sayısı bilinmeyen birimleri veya nesnelere sahip oldukları özelliklere göre anlamlı alt gruplara ayırmaktadır (Hair, vd.; 1998: 474). Hiyerarşik kümeleme analizi, birimleri ya da nesnelere uzaklık ölçü birimleri ile benzerlikleri derecesine göre belirli aşamalarda birtakım tekniklerle birleştirilmesini amaçlamaktadır. İlçe dağılımları, çalışmanın ilerleyen kısımlarında il analizlerinde gösterilmiştir.

Öte yandan araştırmada kullanılan soru formu hazırlanırken, ulusal ve uluslararası literatür ve tarafımızca yürütülmüş** çalışmalardan yola çıkılmıştır.

* Alan araştırmasının yöntemi EK 3'de ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır.

* Hiyerarşik Küme Analizine ilişkin detaylı bilgiler EK 3'de verilmiştir.

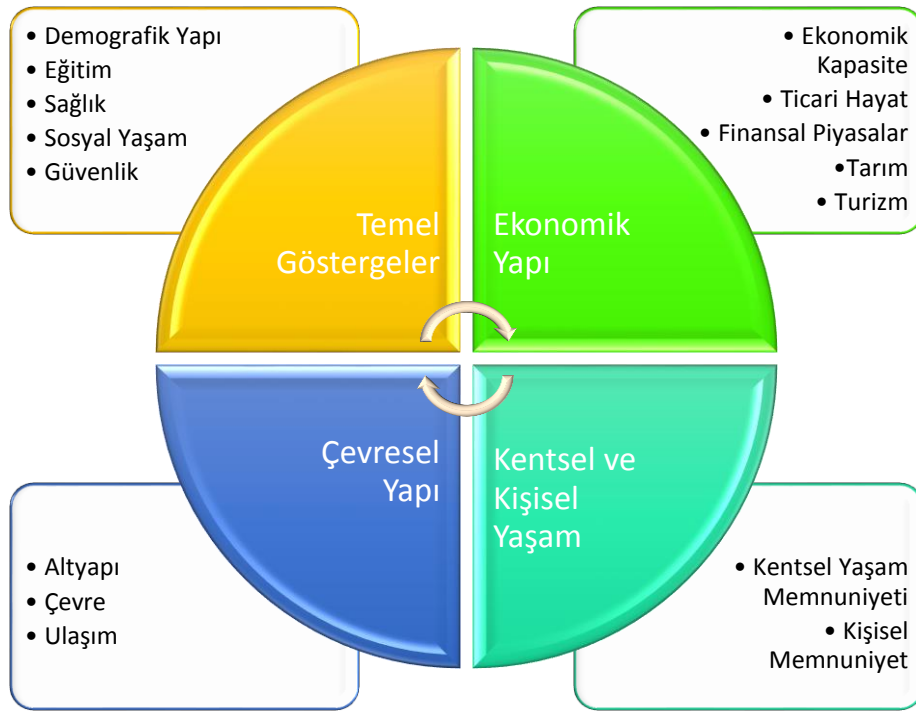
** Araştırmada faydalanılan ulusal ve uluslararası çalışmalardan bazıları;

- Quality of Life Survey 2008 National Report, (Çevrimiçi: <http://www.nielsen.com>) , New Zealand.
- Re-enablement Community Support Service, Quality of Life Questionnaire, 2006.
- McGill, Quality of Life Questionnaire, 1997.
- Bigelow, D.A., Gareau, M.J., Young, D.J.; Quality of Life Questionnaire, Western Mental REsearch Center, Oregon Health Sciences University, Portland, Oregon, 1991.
- European Foundation, First Quality of Life Survey, Ed. Petra Böhnke, 2005.
- European Foundation, European Quality of Life Survey, UK Data Archive Study Number 6299, 2007.
- Avrupa Yaşama ve Çalışma Koşullarını İyileştirme Vakfı, İkinci Avrupa Yaşam Kalitesi Anketi – İlk Bulgular, 2009.
- Şeker, M., vd.; TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması, DOĞAKA Yayınları, Hatay, 2014.
- Şeker, M.; İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması, İTO Yayınları, No: 2010-103, İstanbul, 2011.
- Şeker, M.; İstanbul'da Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projesi İstanbul, 2012.
- Ulusoy, A.; Şeker, M.; Bektaş, H.; Aslantürk, O.; Trabzon'da Yaşam Kalitesini Geliştirme ve Modelleme Projesi, DOKA Mali Destek Programı, Trabzon, 2013.
- Altuğ, F.; Şeker, M.; vd.; Yerel Yönetimlerde Hizmetlerden Memnuniyet ve Yolsuzluklar, İSMMMO Yayınları, No: 21, İstanbul, 2009.
- TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması, Ankara, 2013.
- TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması, Ankara, 2013.
- TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, Ankara, 2012.
- TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması, Ankara, 2009.

1.2.2. Yaşam Kalitesi Endeksi Yöntemi

Çalışmanın çıkış noktası ve belki de benzer çalışmalardan olan farkı, yaşam kalitesini içeren çalışmalarda genellikle sadece nicel verilerin kullanılmasına karşın, bu çalışmada hem nicel hem de nitel verilerden faydalanılacak olmasıdır. Çünkü yaşam kalitesi, hem mevcut durumun hem de mevcut duruma ilişkin algının yansıtılması açısından büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak bu çalışmada bir yandan yaşam kalitesi endeksini oluşturan somut verilerden, öte yandan yaşam kalitesine yönelik algının tespit edilebilmesi için anket sonuçlarından yola çıkılmıştır.

Şekil 2. Yaşam Kalitesi Bileşenleri

Endeks hesabı ile ilgili çalışmalar incelendiğinde birçoğunda çok değişkenli istatistik yöntemlerden biri olan temel bileşenler analizinin uygulandığı görülmüştür. Temel bileşenler analizi ile çok sayıda değişkenden oluşan bir veri matrisinde boyut indirgemesi yapılmak amaçlanmaktadır. Örneğin, çalışmanızda 100 değişkeniniz varsa temel bileşenler analizi neticesinde birbirinden bağımsız ve 100 değişkenden daha az sayıda yapay (hipotetik, gözlenmemiş) değişken elde etmeniz beklenmektedir. Ancak daha az sayıda yapay değişkenin içerdiği bilgi düzeyi ile ham veri matrisinin içerdiği bilgi düzeyi birbirinden farklıdır. Yani temel bileşenler analizi neticesinde elde edilen veri seti, toplam varyansın yalnızca bir kısmını açıklamaktadır. Dolayısıyla bilgi kaybının önüne geçebilmek için temel bileşenler analizi tercih edilmemiştir.

1.2.2.1. Metodoloji

Bu çalışmada, doğrudan (direkt) gözlenen bir kavram olmayan yaşam kalitesi incelenmiştir. Yaşam kalitesi kavramını ölçebilmek için doğrudan gözlenen birtakım değişkenlerden yararlanılmıştır. Örneğin; yaşam kalitesi kavramını meydana getiren alt boyutlarından biri olan demografik yapının ölçülebilmesi için nüfus, yüzölçümü, yaş bağımlılık oranı gibi gözlenen değişkenler kullanılmıştır. Böylelikle TRC2 Bölgesinde yer alan Diyarbakır ve Şanlıurfa illeri için yaşam kalitesi endeks skoru hesaplanmıştır. Bu amaç doğrultusunda ağırlıklandırılmış ortalama yönteminden faydalanılmıştır. Çünkü yaşam kalitesi kavramını meydana getiren birkaç alt boyut bulunmaktadır. Ayrıca söz konusu alt boyutlar kendi alanlarında farklı değişkenleri kapsamaktadır. Dolayısıyla söz konusu veri setini tek bir değer ile temsil etme ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Veriyi temsil etmek, onu özetleyerek genel karakterini ortaya koymak ve farklı veri setlerini birbirleri ile karşılaştırmak için ortalama adı verilen ölçülerden yararlanılmaktadır. Aritmetik ortalama, en yaygın olarak kullanılan merkezi eğilim ölçüsüdür. Veri setindeki tüm değerlerin toplamının, o verideki birim sayısına bölünmesiyle aritmetik ortalama hesaplanmaktadır. Ağırlıklandırılmış ortalama hesabında ise önem derecesine göre ilgili değişkenlere ağırlık verilmektedir. Bu durum için üniversite öğrencilerinin başarı notlarının hesabında % 40 ağırlığı vize notuna, % 60 ağırlığı ise final notuna verilmesi örneği gösterilmektedir. Bu şekilde öğrencinin ağırlıklandırılmış ortalaması hesaplanmaktadır.

Çalışmalarda kullanılan iki temel veri kaynağı bulunmaktadır. Birincil veri, araştırmacının amacı doğrultusunda saha araştırması kapsamında ankete dayalı veridir. İkincil veri ise, kurumlar tarafından derlenmiş veridir. Bu çalışmada hem birincil ve hem ikincil kaynaklardan elde edilen veriler kullanılmıştır. Birincil ve ikincil kaynaklardan elde edilen ham veriler öncelikle veri madenciliği işlemine tabi tutularak, genellikle yüzde değer olmak üzere endekste kullanılacak forma dönüştürülmüştür. Ayrıca çalışmanın ham veri setinde ton, kilogram, kilometre gibi farklı ölçü birimlerine sahip değişkenler bulunduğu görülmüştür. Dolayısıyla veri madenciliği ile veri yığınları arasından anlamlı ilişkileri ortaya koyabilmek için veriler ölçü biriminden bağımsız hale getirilmiştir. Bu amaç doğrultusunda, veri matrisinde yer alan değişkenlere ait gözlemlerin, farklı ortalama ve farklı varyansa sahip olmaları nedeniyle veriler z skoruna dönüştürülmüştür. Verilerin transformasyonu ile orijinal veriler, ortalaması 0, varyansı 1 olan skora dönüştürülmüştür. Böylelikle ölçü biriminden bağımsız ve ölçeklendirilmiş veri seti elde edilmiştir.

Standartlaştırma için $z = \frac{X-\mu}{\sigma}$ dönüşümü uygulanmıştır.

μ : aritmetik ortalama

σ : standart sapma

Dönüştürülen veriler ile çok sayıda ve farklı boyuttaki bilgi setinin kapsadığı ortak ve temel anlamı tek boyutta tanımlamak mümkün olmuştur. Tüm verilerin standardize edilmesi sonucunda, her değişken için belirlenmiş ağırlıklar ile endeks hesaplanmıştır.

Endeks = $\frac{\sum_i A_{ji} X_{ji}}{\sum_i A_{ji}}$ formülü ile endeks hesaplama süreci tamamlanmıştır.

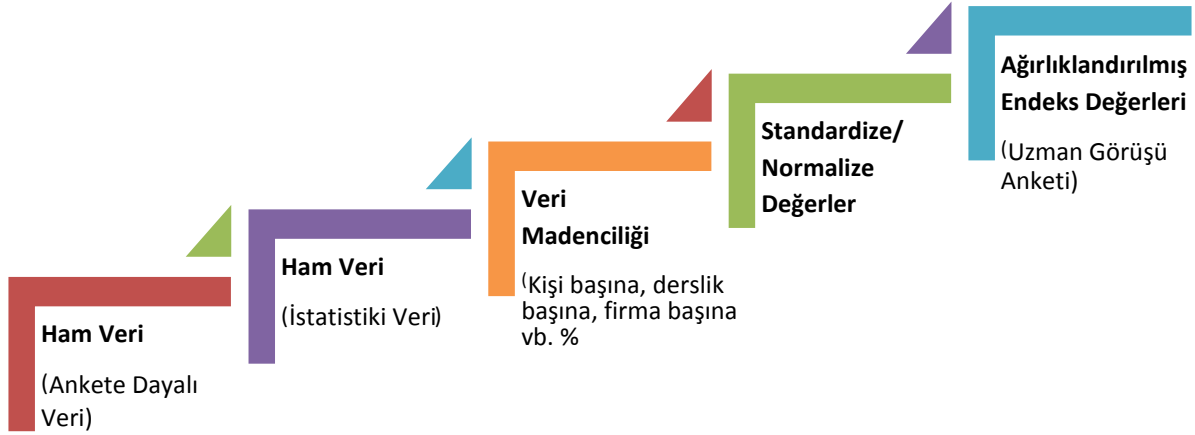
$$\text{Endeks} = \frac{\sum_i A_{ji} X_{ji}}{\sum_i A_{ji}}$$

A_{ji} : j ana değişkeninin i 'inci alt değişkenin ağırlığı

X_{ji} : j ana değişkeninin i 'inci alt değişkeninin standardize edilmiş değeri

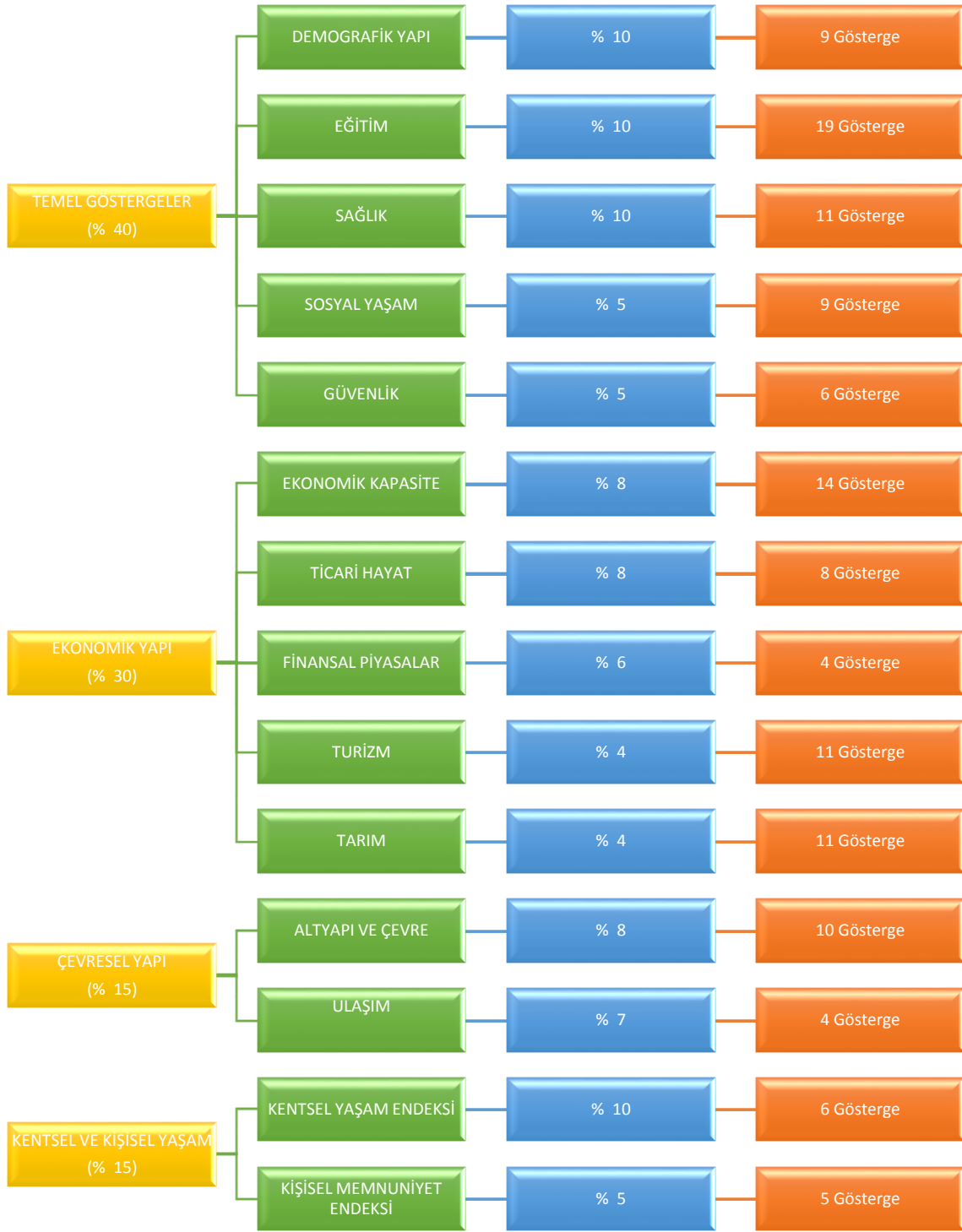
Örneğin; çalışmada yaşam kalitesi endeksini meydana getiren bileşenlerden biri finansal piyasalar olup ağırlığı 6'dır. Finansal piyasaları endeksi; on bin kişiye düşen şube sayısı, banka şube sayısı, banka çeşitliliği ve toplam vergi hasılatı değişkenlerinden oluşmaktadır. Her ilçeyi tek bir değer ile temsil edebilmek adına ağırlıklandırılmış ortalama hesaplanmıştır. Bu amaç doğrultusunda değişkenlere ait gözlenen değerler, ağırlıklar ile çarpılarak 100'e bölünmüştür. Dolayısıyla her ilçe için finansal piyasalar endeks skoru elde edilmiştir. Yaşam kalitesi endeksi hesabında ise bulunan bu değer, ağırlığı olan 6 ile çarpılarak 100'e bölünmüştür. Her bir bileşen için bu hesaplama yapılarak yaşam kalitesi endeks skoru hesaplanmıştır. Son aşamada ise skorlar arasındaki büyüklük-küçüklük ilişkisi dikkate alınarak ilçelerin durumu yorumlanmıştır.

Şekil 3. Endeks Hesaplama Yöntemi

Şekil 3 incelendiğinde öncelikle çalışmanın amacı doğrultusunda gerekli verilerin toplandığı anlaşılmaktadır. Söz konusu veriler, nüfus, yüzölçümü, sinema salonu varlığı, toplam vergi tahsilatı gibi farklı değişkenler olup farklı ölçü birimlerine sahiptir. İncelenen değişkenlerin farklı birimlere sahip olması sonuçların yanıltıcı olmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla değişkenlerin ölçü biriminden bağımsız hale getirilmesi yani birimsiz olması için değerler standardize edilmiştir. Böylelikle veriler, belli bir sınır altında ölçeklendirilmiştir. Söz konusu verilerden hareketle ağırlıklandırılmış ortalama yöntemi ile endeks skorları hesaplanmıştır.

Şekil 4. Yaşam Kalitesi Endeksi Kapsamı – Veri Sayısı ve Ağırlıkları

Yapılan analizler sonucunda yaşam kalitesi bileşenlerinden temel göstergeler % 40, ekonomik yapı % 30, çevresel yapı % 15, kentsel ve kişisel yaşam ise % 15'lik ağırlığa sahip olduğu saptanmıştır. Bu süreçte 70'i aşkın uzman ile yapılan derinlemesine mülakatlardan elde edilen tecrübeler ve literatürde yer alan çalışmalar incelenerek uygun ağırlıklar tespit edilmiştir.

Değişkenlerin belirlenmesinde ilgili literatürden* faydalanılmıştır. Literatür taramasının ardından araştırmaya temel teşkil edecek veriler, temel göstergeler, ekonomik yapı, çevresel yapı ile kentsel ve kişisel yaşam başlıkları olarak 4 ana kategoride gruplandırılmıştır. Temel göstergeler alanında demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik verileri derlenmiş ve alt endeksler üretilmiştir. Ekonomik yapı alanında ise, ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm ve tarım alt endeksleri oluşturulmuştur. Çevresel yapı başlığı, altyapı, çevre ve ulaşım verilerini içermekte iken; kentsel ve kişisel yaşam başlığı kentsel ve kişisel memnuniyete dönük algı verilerini kapsamaktadır.

1.2.2.2. Değişkenler

Bu araştırmada toplam 127 farklı gösterge; Diyarbakır ve Şanlıurfa'da ilçe düzeyinde derlenmiştir. Veriler; temel göstergeler, ekonomik yapı, çevresel yapı ile kentsel ve kişisel yaşam göstergeleri olmak üzere dört ana başlık altında gruplandırılmıştır. Her grup kendi içinde alt gruplara ayrışarak verilerin tümü sınıflandırılmıştır.

Çalışmada yaşam kalitesi endeksini meydana getiren demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, güvenlik, ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm, tarım, altyapı ve çevre, ulaşım, kentsel yaşam ve kişisel yaşam bileşenleri hesaba katılmıştır. Söz konusu bileşenler, yaşam kalitesi endeksi hesabına katılan alt endekslerdir. Yaşam kalitesi endeksi hesaplanırken alt endekslerin önemlilik derecesine göre katsayılar ile çarpılması neticesinde ana endeks skoru ortaya konulmuştur. Söz konusu katsayılar tecrübeler ve literatür taraması neticesinde saptanmıştır. Örneğin, yaşam kalitesi endeksi hesabına katılan demografi yapı bileşenin ağırlığı 10'dur. Toplam ağırlık 100 olacak şekilde diğer bileşenlere de ağırlık verilmiştir. Bunun yanı sıra alt bileşenleri meydana getiren değişkenlerine de söz konusu alt endeksi meydana getirmesi aşamasında birer ağırlık verilmiştir. Örneğin, bir alt endeks olan demografik yapı endeksini meydana getiren toplam nüfus, yüzölçümü, şehirleşme oranı, hanehalkı ortalama büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, yaş bağımlılık oranı, kaba boşanma oranı ve kaba evlenme oranı değişkenlerine de toplamı 100 olacak şekilde önem derecesine göre bir ağırlık tayin edilmiştir.

---

* Değişkenlerin belirlenmesinde faydalanılan bazı kaynaklar:

- Şeker, M., vd.; TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması, DOĞAKA Yayınları, Hatay, 2014.
- Şeker, Murat; *İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-13, İstanbul, 2011, <http://www.ito.org.tr/itoyayin/0023050.pdf>
- Şeker, M. vd; *Küresel Rekabet Endeksi 2012 – 81 İl 26 Bölge*, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M. vd; *İstanbul Rekabet Endeksi – 39 İlçe*, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M.; *İstanbul'da Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projesi İstanbul, 2012.
- Ulusoy, A.; Şeker, M.; Bektaş, H.; Aslantürk, O.; Trabzon'da Yaşam Kalitesini Geliştirme ve Modelleme Projesi, DOKA Mali Destek Programı, Trabzon, 2013.
- DPT, *İlçelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*, Ankara, 1996.
- DPT, *İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*, Ankara, 2004, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8142/ilce.pdf
- DPT, *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*, Ankara, 2003, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8143/2003-05.pdf
- Kalkınma Bakanlığı, *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması-2011*, http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14197/BASIN_A%C3%87IKLAMASI-sege_2011-v6.pdf

Bu çalışmada birincil ve ikincil verilerden yararlanılmış olup endeks hesabı yapılırken söz konusu veri kaynakları dikkate alınmıştır. Birincil veri kaynağı için anket yolu ile veri toplanmıştır. Anket formunda katılımcıya demografik ve yargısal sorular yöneltilmiştir. Yargısal sorular, algıya dayalı soruları ifade ettiğinden dolayı tek bir doğru cevabı olan sorular değildir. Örneğin, evinizde kaç oda olduğu şeklinde yöneltilen bir sorunun gerçek ve tek bir cevabı vardır. Fakat yargısal sorular için bu durum geçerli değildir. Dolayısıyla yaşam kalitesi endeksi hesabına katılan algı sorularına göreceli olarak daha az ağırlık verilmiştir.

1.2.2.2.1. Temel Göstergeler

Araştırmada kullanılan temel göstergeler beş alt grup olarak sınıflandırılmıştır. Demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik olarak yapılan gruplandırmada toplam 54 veri derlenmiştir. Veri detayları aşağıda gruplar düzeyinde belirtilmiştir.

❖ **Demografik Yapı:** Demografik yapı endeksinde TRC2 Bölgesinde bulunan Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinde, ilçe düzeyinde 9 farklı değişken derlenmiştir. Değişkenler arasında negatif yönlü etkiye sahip olanlar hanehalkı ortalama büyüklüğü, yaş bağımlılık oranı ile boşanma oranıdır. Hanehalkı ortalama büyüklüğü ile yaşam kalitesi arasında, konut, gelir ve sosyal yaşam açısından genel olarak gözlenen negatif yönlü bir ilişki söz konusudur. Öte yandan, yaş bağımlılık oranı arttıkça çalışan kesimin bakmakla yükümlü olduğu nüfus artacağından; yaşam kalitesini olumsuz etkileyeceği düşünülmüştür. Boşanma oranının yüksekliği de aile demografisini olumsuz etkilediğinden yaşam kalitesi açısından olumsuz bir faktör olarak değerlendirilmiştir. Demografik yapı alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Demografik Yapı Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Toplam nüfus	2	20	Pozitif
Yüzölçümü	0,3	3	Pozitif
Şehirleşme oranı	3	30	Pozitif
Hanehalkı ortalama büyüklüğü	1,5	15	Negatif
Nüfus artış hızı	1	10	Pozitif
Nüfus yoğunluğu	0,8	8	Pozitif
Yaş bağımlılık oranı	0,6	6	Negatif
Kaba boşanma oranı	0,4	4	Negatif
Kaba evlenme oranı	0,4	4	Pozitif
DEMOGRAFİK YAPI ENDEKSİ	10	100	

❖ **Eğitim:** Eğitim alanında 19 farklı değişken dikkate alınmış olup, özellikle eğitimin kalitesi ve fiziksel koşullar açısından incelenmiştir. Bu bağlamda okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim düzeyinde şube ve öğretmen başına düşen öğrenci sayıları derlenmiş ve negatif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Ayrıca eğitim kurumlarına ait fiziksel koşulları gösteren değişkenler de endeks kapsamında değerlendirilmiştir. Eğitim endeksinde, anketteki sonuçlardan yararlanılarak eğitimde algı endeksi üretilmiş, eğitim hizmetinden memnun olmayanların oranı dikkate alınarak endekse negatif yönlü

olarak etkide bulunmuştur. Eğitim endeksinde ankete dayalı verilerden hesaplanan sağlıkta algı değişkeni de dikkate alınmıştır:

- Yaşadığınız bölgede yeterli sayıda eğitim kurumu var mı?
- Eğitim kurumlarında temizlik/hijyen konusunda sorun var mı?
- Verilen eğitim hizmetinden memnun musunuz?
- Öğretmenler, öğrencilerle yeterince ilgileniyor mu?
- Sınıflarda çok sayıda öğrenci sorunu var mı?
- Kurumlarda yeterli sayıda öğretmen var mı?
- Eğitim kurumlarının fiziki koşullarında sorun var mı?

Eğitim alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Eğitim Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Okur-Yazar Oranı	0,6	6	Pozitif
Okur-Yazar Kadın Oranı	1	10	Pozitif
Lise veya dengi okul mezunu Oranı	0,4	4	Pozitif
Lise veya dengi okul mezunu kadın oranı	0,4	4	Pozitif
Yüksekokul veya fakülte mezunu Oranı	1	10	Pozitif
Üniversite Mezunu Kadın Oranı	1	10	Pozitif
Y.Lisans ve Doktora Mezunu/Nüfus (bin kişi)	1,2	12	Pozitif
Doktora Mezunu/Nüfus (bin kişi)	1,6	16	Pozitif
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı - Okul Öncesi	0,2	2	Negatif
Şube başına düşen öğrenci sayısı - Okul Öncesi	0,2	2	Negatif
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı - İlkokul / İlköğretim	0,2	2	Negatif
Şube başına düşen öğrenci sayısı - İlkokul / İlköğretim	0,2	2	Negatif
Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı - Ortaöğretim / Lise	0,2	2	Negatif
Şube başına düşen öğrenci sayısı - Ortaöğretim / Lise	0,2	2	Negatif
Kaloriferli Okul Oranı	0,3	3	Pozitif
Okul başına düşen çok amaçlı salon	0,3	3	Pozitif
Kütüphane Varlığı / Okul Sayısı (Okul başına düşen kütüphane sayısı)	0,3	3	Pozitif
Spor Salonu Varlığı (Var-Yok)	0,3	3	Pozitif
Eğitimde Algı Endeksi	0,4	4	Negatif
EĞİTİM ENDEKSİ	10	100	

❖ **Sağlık:** Sağlık alanında 11 farklı değişken derlenmiş, özellikle sağlık kurumlarına ilişkin istatistikler kullanılmıştır. Aynı zamanda kaba ölüm hızı, bebek ölüm hızı gibi veriler ile anket sonuçlarından elde edilen sağlıkta algı endeksi değişkeni de endekse dâhil edilmiştir. Sağlık alanında kaba intihar hızı, kaba ölüm hızı, bebek ölüm hızı ve sağlıkta algı endeksi negatif, diğer tüm değişkenler pozitif yönlü etkiye sahiptir.

Sağlık endeksinde ankete dayalı verilerden hesaplanan sağlıkta algı değişkeni de dikkate alınmıştır. Sağlıkta algı endeksi, aşağıda belirtilen anket sorularına verilen olumsuz yanıtlar derlenerek oluşturulmuş ve sağlık endeksine negatif yönlü etkide bulunmuştur:

- Yaşadığınız bölgede yeterli sayıda sağlık kurumu var mı?
- Temizlik/hijyen konusunda sorun var mı?
- Yapılan muayeneden memnun musunuz?
- Sağlık çalışanlarının (doktor, hemşire vd.) hastalarla yeterince ilgileniyor mu?
- Fazla beklemeden muayene olabiliyor musunuz?

Sağlık alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Sağlık Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Hastane Sayısı	1,8	18	Pozitif
Yatak sayısı	0,6	6	Pozitif
Eczane Sayısı	0,8	8	Pozitif
Hekim sayısı	1	10	Pozitif
On bin kişiye düşen yatak sayısı	1	10	Pozitif
On bin kişiye düşen eczane sayısı	0,8	8	Pozitif
On bin kişiye düşen hekim sayısı	1	10	Pozitif
Kaba İntihar Hızı (100.000 kişide)	1	10	Negatif
Kaba Ölüm Hızı (binde)	0,6	6	Negatif
Bebek Ölüm Hızı (binde)	0,8	8	Negatif
Sağlıkta algı endeksi	0,6	6	Negatif
SAĞLIK ENDEKSİ	10	100	

❖ **Sosyal Yaşam:** Sosyal yaşam alanında toplam 9 farklı değişken ilçeler düzeyinde derlenmiştir. İlçedeki tarihi turistik mekânlar, kültür merkezleri, sinema ve tiyatro salonları, alışveriş merkezleri, derneklere üye sayısı, yerel seçimlere katılma oranı bu başlık altında değerlendirilmiştir. Ayrıca anket sonuçlarından yola çıkılarak oluşturulan sosyal yaşam algı endeksi ile toplumsal yaşam algısı bu başlık altında endeks kapsamında dâhil edilmiştir. Algı endeksleri dışındaki değişkenlerin tümü pozitif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir.

Sosyal yaşam endeksinde ankete dayalı verilerden hesaplanan sosyal yaşam algı ile toplumsal yaşam algı değişkenleri de dikkate alınmıştır. Bu değişkenler, aşağıda belirtilen anket sorularına verilen olumsuz yanıtlar derlenerek oluşturulmuş ve sosyal yaşam endeksine negatif yönlü etkide bulunmuştur.

Sosyal yaşam algı endeksine dâhil edilen anket soruları:

- Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler
- Park ve oyun alanları

- *Gençlere yönelik sosyal hizmetler*
- *Kadınlara yönelik sosyal hizmetler*
- *Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler*
- *Engellilere yönelik hizmetler*
- *Yoksullara yönelik hizmetler*

Toplumsal yaşam algı endeksine dâhil edilen anket soruları:

- *Trafik kuralları*
- *Kamuya açık alanlarda (parklarda, otobüslerde, hastanelerde vb.) diğer insanlara anlayış göstermek, saygılı davranmak*
- *Komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek, saygılı olmak*
- *Çevreyi kirletmemek*

Sosyal yaşam alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Sosyal Yaşam Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Tarihi Turistik Mekân Sayısı	0,6	12	Pozitif
Kültür-Sanat Mekân Sayısı (Sinema, Tiyatro)	1	20	Pozitif
AVM Var-Yok	0,5	10	Pozitif
Kültür Sanat Merkezi Varlığı	1	20	Pozitif
Spor Alanı Varlığı	1	20	Pozitif
Derneklere üye sayısı / nüfus	0,2	4	Pozitif
Seçimlere Katılım Oranı (2014 - Mahalli) %	0,2	4	Pozitif
Sosyal yaşam algı endeksi	0,25	5	Negatif
Toplumsal yaşam algı endeksi	0,25	5	Negatif
SOSYAL YAŞAM ENDEKSİ	5	100	

❖ **Güvenlik:** Güvenlik alanında 6 değişken, ilçeler düzeyinde derlendi. Aynı zamanda ankette güvenlik algısına dönük sorulardan yola çıkılarak hazırlanan güvenlik algı endeksi de bu başlık altında değerlendirilmiştir. Güvenlik alanındaki tüm değişkenler, negatif yönlü etkiye sahiptir.

Güvenlik endeksinde ankete dayalı verilerden hesaplanan güvenlik algı değişkeni de dikkate alınmıştır. Güvenlik algı değişkeni, aşağıda belirtilen anket sorularına verilen olumsuz yanıtlar derlenerek oluşturulmuş ve güvenlik endeksine negatif yönlü etkide bulunmuştur:

- *Polisin olaylara müdahale hızı ve yeterliliği*
- *Evde yalnız otururken güvende hissetme*
- *Yaşanılan çevrede, gece yalnız yürürken güvende hissetme*
- *Hırsızlık, kapkaç, taciz gibi olaylar yaşanmaması*
- *Emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışı*

- Sokakta araba park edildiğinde (güvenlik nedeniyle) endişe duyulmaması

Güvenlik alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Güvenlik Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Asayiş olay sayısı	0,9	18	Negatif
Terör olay sayısı	0,85	17	Negatif
Bin kişiye düşen polis sayısı	0,5	10	Negatif
Bin kişiye düşen suç oranı	1,25	25	Negatif
Asayiş olayları artış oranı	1	20	Negatif
Güvenlik algı endeksi	0,5	10	Negatif
GÜVENLİK ENDEKSİ	5	100	

1.2.2.2.2. Ekonomik Yapı Göstergeleri

Ekonomik yapı göstergeleri dört alt gruba indirgenmiştir. Ekonomik kapasite, ticari yapı, finansal piyasalar, turizm ve tarım olarak yapılan sınıflandırmada toplam 48 veri derlenmiştir. Verilere ilişkin detaylar aşağıda alt gruplar düzeyinde gösterilmiştir.

❖ **Ekonomik Kapasite:** Ekonomik kapasite göstergeleri olarak 14 farklı gösterge ilçeler düzeyinde derlenmiştir. Hem talep potansiyelini hem de kapasiteyi göstermesi beklenen bu veriler, ilçedeki alışveriş merkezi, nüfus ve üniversite yoğunluğunu dikkate almaktadır. Aynı zamanda ilçedeki arsa rayiç bedelleri, vergi tahsilatı ve mükellef sayısı istatistikleri de kapsamaktadır. Ekonomik kapasitenin ve talep potansiyelinin belirlenmesinde nüfus ana değişken olup, veriler arasında Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı ile genel sağlık sigortasına sahip nüfus değişkenleri negatif, geri kalan değişkenlerin tümü pozitif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Ekonomik kapasite alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. Ekonomik Kapasite Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı	0,32	4	Negatif
Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı / nüfus	0,32	4	Negatif
Arsa m2 birim fiyatı rayiç bedeli (kıraç)	0,16	2	Pozitif
Arsa m2 birim fiyatı rayiç bedeli (taban)	0,16	2	Pozitif
Arsa m2 birim fiyatı rayiç bedeli (sulak)	0,16	2	Pozitif
İç talep potansiyeli (ilçe nüfusu/toplam nüfus)	0,48	6	Pozitif
Üniversite Varlığı	1,6	20	Pozitif
AVM Var-Yok	1,28	16	Pozitif
Toplam Vergi Tahsilatı 2013	1,12	14	Pozitif

Toplam vergi tahsilatı 2012-2013 artış oranı	0,32	4	Pozitif
Toplam Vergi Mükellefi Sayısı 2013	0,64	8	Pozitif
Toplam vergi mükellefi sayısı 2012-2013 artış oranı	0,32	4	Pozitif
Kurumlar Vergisi Tahsilatı 2013	0,64	8	Pozitif
EKONOMİK KAPASİTE ENDEKSİ	8	100	

❖ **Ticari Hayat:** Ticari hayat alanında 8 farklı değişken kullanılmıştır. Ana çatı, ilçede faal olan firma sayıları üzerinden şekillenmiştir. Öte yandan ilçede organize sanayi bölgesinin olması, fabrika varlığı, yirmiden fazla işçi çalıştıran işletme sayısı ve ilçedeki istihdam yapısı da ticari hayat endeksine dâhil edilen diğer değişkenlerdir. Verilerin tümü pozitif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Ticari hayat alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Ticari Hayat Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Kayıtlı firma sayısı	2	25	Pozitif
Firma Sayısındaki Artış Oranı	0,4	5	Pozitif
Bin kişiye düşen firma sayısı	0,4	5	Pozitif
20+ personel çalıştıran işyeri sayısı	2	25	Pozitif
Toplam istihdam sayısı	1,2	15	Pozitif
İstihdam oranı (istihdam sayısı/15-65 nüfus)	0,4	5	Pozitif
Organize Sanayi Bölgesi varlığı	1,2	15	Pozitif
Sanayi-Fabrika Varlığı	0,4	5	Pozitif
TİCARİ HAYAT ENDEKSİ	8	100	

❖ **Finansal Piyasalar:** Finansal piyasalar alanında ilçe düzeyinde ulaşılabilecek başlıca veriler olan banka şube sayısı ile ilçede kaç farklı bankanın hizmet verdiği bu alanda değerlendirilmiştir. Şube başına düşen nüfus dikkate alındığından bu veri negatif yönlü, banka çeşitliliği verisi ise pozitif yönlü olarak endekse dâhil edilmiştir. Ayrıca ilçenin mevduat yoğunluğu hakkında fikir vermesi nedeniyle ilçedeki vergi hasılatı da pozitif yönlü olarak değerlendirilmiştir. Finansal piyasalar alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10. Finansal Piyasalar Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Banka şube sayısı	0,3	5	Pozitif
On bin kişiye düşen şube sayısı	2,1	35	Pozitif
Banka çeşitliliği	1,5	25	Pozitif
Toplam vergi hasılatı	2,1	35	Pozitif
FİNANSAL PİYASALAR ENDEKSİ	6	100	

❖ **Turizm:** Turizm alanında 11 farklı gösterge izlenmiştir. İlçedeki turizm tesisleri, tesislerdeki yerli ve yabancı yoğunluklar, doluluk oranları, otel kapasiteleri ve çeşitliliği, müze sayısı, sit alanları ile tescilli yapı sayıları dikkate alınarak endekse dâhil edilmiştir. Turizm alanındaki verilerin tümü pozitif yönlü etkiye sahiptir. Turizm alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11. Turizm Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Tarihi Turistik Mekân Sayısı	0,56	14	Pozitif
Tesise Geliş Sayısı (Yabancı)	0,4	10	Pozitif
Tesise Geliş Sayısı (Yerli)	0,24	6	Pozitif
Ortalama Kalış Süresi (Yabancı)	0,32	8	Pozitif
Ortalama Kalış Süresi (Yerli)	0,24	6	Pozitif
Doluluk Oranı(%) (Yabancı)	0,4	10	Pozitif
Doluluk Oranı(%) (Yerli)	0,24	6	Pozitif
Toplam Otel Sayısı	0,64	16	Pozitif
Müze ve Ören Sayısı	0,4	10	Pozitif
Toplam Sit (merkez ilçeler aynı alındı)	0,24	6	
Tescilli Yapı (merkez ilçeler aynı alındı)	0,32	8	
TURİZM ENDEKSİ	4	100	

❖ **Tarım:** Tarım endeksinde 11 değişken derlenerek endeks hesaplanmıştır. Çiftçi sayısı, tarım alanı, tarımsal araçlar, hayvancılık, tarımsal ve hayvansal ürünler dikkate alınmıştır. Çiftçi başına düşen traktör sayısı değişkeni dışında tüm değişkenler endekse pozitif yönlü dâhil edilmiştir. Tarım alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 12. Tarım Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Çiftçi Sayısı	0,6	15	Pozitif
Toplam İşlenen Tarım Alanı (hektar)	1,4	35	Pozitif
Toplam Tarımsal Üretim (ton)	0,8	20	Pozitif
Çiftçi Sayısı/Traktör	0,24	6	Negatif
Traktör (Adet)	0,08	2	Pozitif
Toplam Tarımsal Araç Sayısı	0,08	2	Pozitif
Toplam Büyükbaş Sayısı	0,16	4	Pozitif
Toplam Küçükbaş Sayısı	0,16	4	Pozitif
Kümes Hayvanları Sayısı (adet)	0,16	4	Pozitif
Süt Üretimi (ton)	0,16	4	Pozitif
Bal Üretimi (ton)	0,16	4	Pozitif
TARIM ENDEKSİ	4	100	

1.2.2.2.3. Çevresel Yapı Göstergeleri

Altyapı, çevre ve ulaşım göstergeleri olarak sınıflandırılan bu başlıkta toplam 14 veri derlenmiştir. Derlenen verilere ilişkin detaylar aşağıda belirtilmiştir.

❖ **Altyapı ve Çevre:** Altyapı ve çevre alanında ilçe düzeyinde toplam 10 veri derlenmiştir. Yolların asfalt oranı, aktif ve pasif yeşil alan miktarı, kanalizasyon ve su şebekesi verileri, çevresel harcamalar ile ankette altyapı ve çevre hizmetlerine yönelik algıyı tespit eden sorulardan hareketle oluşturulan altyapı ve çevre algı endeksi bu başlık altında değerlendirilmiştir. Algı endeksi negatif, diğer veriler pozitif yönlü etkiye sahiptir. Altyapı ve çevre alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 13. Altyapı ve Çevre Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Köy yollarının asfalt oranı	0,8	10	Pozitif
Kişi başına düşen aktif yeşil alan	0,48	6	Pozitif
Altyapı - çevre algı endeksi	0,96	12	Negatif
Doğalgaz Varlığı	1,36	17	Pozitif
Atık hizmeti verilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı	0,8	10	Pozitif
İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı	0,8	10	Pozitif
Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı(%)	0,8	10	Pozitif
Toplam çevresel harcamalar (belediye) (TL)	0,4	5	Pozitif
Kişi Başına Düşen Çevresel Harcama	0,4	5	Pozitif
Şehirleşme Oranı	1,2	15	Pozitif
ALTYAPI VE ÇEVRE ENDEKSİ	8	100	

Altyapı ve çevre endeksinde ankete dayalı verilerden hesaplanan altyapı-çevre algı değişkeni de dikkate alınmıştır. Altyapı-çevre algı değişkeni, aşağıda belirtilen anket sorularına verilen olumsuz yanıtlar derlenerek oluşturulmuş ve güvenlik endeksinde negatif yönlü etkide bulunmuştur:

- Çöp ve çevresel atık toplama hizmetinden
- Kanalizasyon hizmetinden
- Şebeke suyu hizmetlerinden
- Yol/kaldırım yapımı hizmetlerinden
- Yeşil alanların miktarından
- Hava kirliliği ile mücadeleden
- Yolların bakımı, kar temizliği vb. hizmetleri

❖ **Ulaşım:** Ulaşım alanında ise 4 farklı veri kullanılarak endeks oluşturulmuştur. İlçe merkezleri ile ildeki merkez ilçe olarak düşünülebiyecek ilçelere olan uzaklık, en yakın havaalanına olan mesafe ve ulaşım hizmetlerine dönük ankete dayalı ulaşım algısı verisi bu başlık altında değerlendirilmiştir. Aynı zamanda haberleşme altyapısı açısından baz istasyonu sayıları da endekse dahil edilmiştir. Bu endekste yer alan değişkenlerin tümü negatif yönlü etkiye sahiptir. Ulaşım alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 14. Ulaşım Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Merkez ilçelere yakınlık (km)	2,1	30	Negatif
Havaalanına yakınlık (km)	2,1	30	Negatif
Ulaşım algı endeksi	1,4	20	Negatif
Alan/Baz İstasyonu sayısı	1,4	20	Negatif
ULAŞIM ENDEKSİ	7	100	

Ulaşım endeksinde ankete dayalı verilerden hesaplanan ulaşım algı değişkeni de dikkate alınmıştır. Ulaşım algı değişkeni, aşağıda belirtilen anket sorularına verilen olumsuz yanıtlar derlenerek oluşturulmuş ve güvenlik endeksine negatif yönlü etkide bulunmuştur:

- *Toplu taşıma hizmetlerinden*
- *Trafik düzenleme*
- *Otopark hizmetleri*

1.2.2.2.4. Kentsel ve Kişisel Yaşam Göstergeleri

Bu başlık altında kentsel ve kişisel yaşam düzeyinden duyulan memnuniyeti gösteren değişkenler değerlendirilerek endeksler oluşturulmuştur.

❖ **Kentsel Yaşam Endeksi:** Kentsel yaşam endeksi kapsamında toplam 6 veri derlenmiştir. Belediye bütçesi ile kamu yatırımları ve kişi başına düşen miktarları endekse dâhil edilmiş olup, kentsel yaşam ve kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyeti gösteren algı endeksi de anket sonuçlarından hesaplanarak endeks kapsamında değerlendirilmiştir. Kentsel erişilebilirlik endeksi ise ilçede hastane, alışveriş merkezi, üniversite gibi alanlara erişimden yola çıkılarak türetilmiştir. Algı endeksi negatif, diğer veriler ise pozitif yönlü etkiye sahiptir. Kentsel yaşam alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 15. Kentsel Yaşam Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Kamu yatırımı	0,5	5	Pozitif
Kişi başına düşen kamu yatırımı	0,5	5	Pozitif
Kişi başına düşen belediye harcaması	2	20	Pozitif
Belediye bütçesi	3,5	35	Pozitif
Kentsel erişilebilirlik endeksi	3	30	Pozitif
Kentsel yaşam ve kamu hizmetleri memnuniyet endeksi	0,5	5	Negatif
KENTSEL YAŞAM ENDEKSİ	10	100	

Kentsel yaşam endeksinde ankete dayalı verilerden hesaplanan kentsel yaşam memnuniyet ile kamu hizmetleri memnuniyet değişkenleri de dikkate alınmıştır. Bu değişkenler, aşağıda belirtilen anket sorularına verilen olumsuz yanıtlar derlenerek oluşturulmuş ve kentsel yaşam endeksinde negatif yönlü etkide bulunmuştur.

Kentsel yaşam ve kamu hizmetlerinden memnuniyet endeksinde dâhil edilen anket soruları:

- Sosyal yaşam (spor, sinema, tiyatro, park vb.)
- Ulaşım imkânları
- Hava kirliliği
- Çevre Kirliliği
- Güvenlik
- Nüfus yoğunluğu
- Sağlık kurumları
- Eğitim kurumları
- Altyapı (kanalizasyon, atık yönetimi)
- Kamu kurumları (belediye/kaymakamlık/ müdürlükler)
- Pazar yerleri (halk pazarları)
- Sokakların aydınlatılması
- İtfaiye
- Tapu hizmetleri
- Mezarlık ve cenaze hizmetleri
- Mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri
- İmar, inşaat ruhsat, izin, denetim ve benzeri hizmetler
- Zabıta hizmetleri

❖ **Kişisel Yaşam Endeksi:** Kişisel yaşam endeksi tamamen anket sonuçlarından elde edilen bir alt endeks olup toplam 5 veriyi içermektedir. Verilerin tümü negatif yönlü olarak endekse

dâhil edilmiştir. Kişisel yaşam alanındaki değişkenler, değişkenlerin ana ve alt endekslerdeki ağırlıkları ve endeksi etkileme yönleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 16. Kişisel Yaşam Endeksi Ağırlık Tablosu

Değişken	Ana Ağırlık Değeri	Alt Ağırlık Değeri	Yönü
Konut ve yaşam memnuniyeti endeksi	0,5	10	Negatif
Çalışma hayatı memnuniyet endeksi	1	20	Negatif
Ekonomik refah algı endeksi	0,5	10	Negatif
Kişisel memnuniyet endeksi	1,5	30	Negatif
Gelir algı endeksi	1,5	30	Negatif
KİŞİSEL YAŞAM ENDEKSİ	5	100	

Algı endeksleri, aşağıda belirtilen anket sorularına verilen olumsuz yanıtlar derlenerek oluşturulmuş ve kentsel yaşam endeksine negatif yönlü etkide bulunmuştur.

Konut ve yaşam memnuniyeti endeksine dâhil edilen anket soruları:

- *Evin küçüklüğü/Yer azlığı*
- *Pencere, kapı veya zeminde çürüme*
- *Rutubet/ Akıntı / Sızdıran çatı*
- *Evin içinde çalışır durumda bir tuvalet olmaması*
- *Evin içinde banyo veya duş bulunmaması*
- *Dışarıda oturulabilecek bir yerin olmaması (bahçe, balkon, teras vb.)*
- *Karanlık, yetersiz gün ışığı*
- *Yağmur yağınca kanalizasyon taşması/su baskını*
- *Komşulardan gelen gürültü*
- *Sokaktan gelen gürültü*
- *Elektrik kesintisi*
- *Şebeke suyu kesintisi*
- *Isınma (iyi yalıtım olmamasından kaynaklanan)*
- *Yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olması*

Çalışma hayatı memnuniyet endeksine dâhil edilen anket soruları:

- *İşim çok stresli ve zahmetli/ çok emek isteyen bir iş*
- *İşim sıkıcı ve kasvetli*
- *İşim bana mesleki gelişimim için iyi fırsatlar sunuyor*
- *Sürekli kısa zamanda fazla iş yüküyle meşgulüm*
- *Sağlık koşullarına uygun olmayan ve tehlike arz eden bir işim var*
- *İşimi severek yapıyorum*

- Ücret
- Çalışma saati
- Çalışma ortamı
- Çalışma arkadaşları
- Ücret dışı imkânlar (yol, yemek, servis vb.)

Ekonomik refah algı endeksine dâhil edilen anket soruları:

- Evinizi istediğiniz sıcaklığa getirmek, istediğiniz kadar ısıtılmak/soğutulmak
- Akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan, 1 haftalık bir tatil yapmak
- Eskimiş mobilyalarınızı değiştirmek
- İki günde bir et, tavuk ya da balıktan oluşan bir yemek yiyebilmek
- Kullanılmış kıyafetler yerine, yeni kıyafetler alabilmek
- Ayda bir kere, arkadaşlarınızı ya da akrabalarınızı evinizde ağırlayabilmek

Kişisel memnuniyet endeksine dâhil edilen anket soruları:

- Eğitiminizden
- Şu anki işinizden
- Hayat standartlarınızdan
- Yaşadığınız evden
- Yaşadığınız ilçeden
- Evliliğinizden
- Aile hayatınızdan
- Sağlığınızdan
- Sosyal yaşantınızdan
- Kazancınızdan
- Kişisel gelişiminizden
- Manevi hayatınızdan

Gelir algısı endeksinde dâhil edilen anket soruları:

- Geçinecek kadar kazanmıyorum
- Geçinecek kadar kazanıyorum
- Tasarruf yapabiliyorum
- Lüks tüketim mallarını alabiliyorum
- İstedğim her şeyi alabilecek durumdayım

TRC2 BÖLGESİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ

2. TRC2 BÖLGESİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde il analizlerine geçmeden önce TRC2 Bölgesine ilişkin hesaplanan yaşam kalitesi endeks sonuçları ortaya konulacak, bölge içinde ilçeler arası farklılıklar tartışılacaktır. TRC2 Bölgesinde yer alan 30 ilçe düzeyinde derlediğimiz 127 farklı değişkene dayalı hesaplamalarda yaşam kalitesi çok boyutlu unsurlarıyla birlikte ele alınmıştır. Temel göstergeler, ekonomik yapı, çevresel yapı, kentsel ve kişisel yaşam olmak üzere 4 ana başlık altında 14 farklı alan yaşam kalitesi endeksinin hesaplamasında değerlendirilmiştir.

Temel göstergeler, demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik alanlarını kapsamaktadır. Demografik yapı tamamen istatistiki verilere dayanırken; eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik alanlarında ankete dayalı algı verileri de hesaplama dâhil edilmiştir. Ekonomik yapı bileşeni ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm ve tarım alt başlıklarını içermekte olup, bu bileşendeki tüm veriler istatistiki veri tabanından derlenmiştir. Çevresel yapı başlığı altyapı ve çevre ile ulaşım alanlarını içermektedir. Bu alanlarda hem istatistiki veri hem de ankete dayalı algı verileri de dikkate alınmıştır. Kentsel ve kişisel yaşam alanında ise kentsel yaşam endeksinde hem istatistiki hem de algı verileri, kişisel yaşam endeksinde sadece algı verileri kullanılmıştır.

Oluşturulan endekslerin önemli bir özelliği sadece istatistiki veriye dayanmayıp, aynı zamanda anket sonuçlarından hareketle algıya dayalı verileri de içermesidir. Ancak algıya dayalı verilerin endeksteki ağırlığı düşük tutulmuştur.

Bu bölümde önce TRC2 Bölgesi yaşam kalitesi endeksi ana endeks olarak açıklanacak, sonrasında alt endekslerin yorumlanmasına geçilecektir. İlçelere ilişkin detaylı analiz ve yorumlar ise çalışmanın ilerleyen bölümlerinde il başlıkları altında ortaya konulacaktır. Yaşam kalitesi ve bileşenlerine yönelik oluşturulan endeks sonuçlarına göre ilçeler gruplandırılarak, birbirine yakın özellikte olan ve farklılıklar barındıran ilçelerin gözlenmesi sağlanacaktır. Ayrıca harita renklendirmeleriyle bölgenin yaşam kalitesi ve bileşenleri açısından genel görüntüsü sergilenecektir.

2.1. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Endeksi

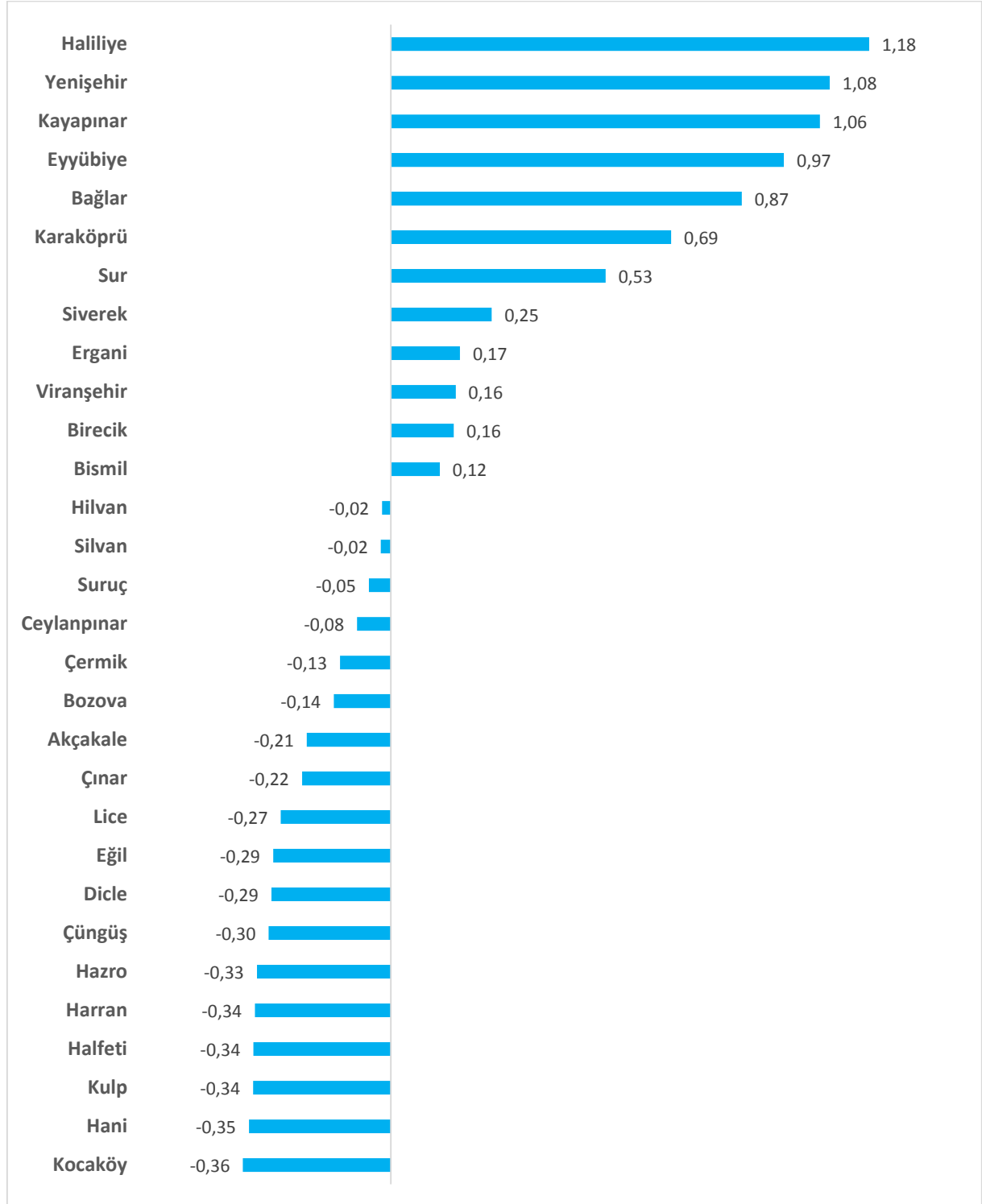
Yaşam kalitesi endeksi, demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, güvenlik, ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm, tarım, altyapı, çevre, ulaşım, kentsel ve kişisel yaşam alanlarına yönelik 127 farklı verinin birlikte yorumlanmasıyla oluşturulmuştur.

TRC2 Bölgesi yaşam kalitesi endeksi sonuçlarına bakıldığında, illerdeki merkez ilçelerin açık ara öne çıktığı gözlenmektedir. 30 ilçe arasında yaşam kalitesi sıralamasında ilk beşe giren ilçeler genellikle merkez ya da merkezden ayrılan ilçeler olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir bakış açısıyla bu ilçelerin ilin ve bölgenin merkez ilçeleri konumunda olduğu görülmektedir.

Bölgede yaşam kalitesi açısından en yüksek skora sahip olan ilçeler Haliliye (1,18), Yenişehir (1,08) ve Kayapınar (1,06) olarak tespit edilmiştir. Bu üç ilçenin endeks skoru 1'in üzerinde iken; Eyyübiye, Bağlar, Karaköprü ve Sur ilçeleri yaşam kalitesi yüksek olan ilçeler arasında sıralanmıştır.

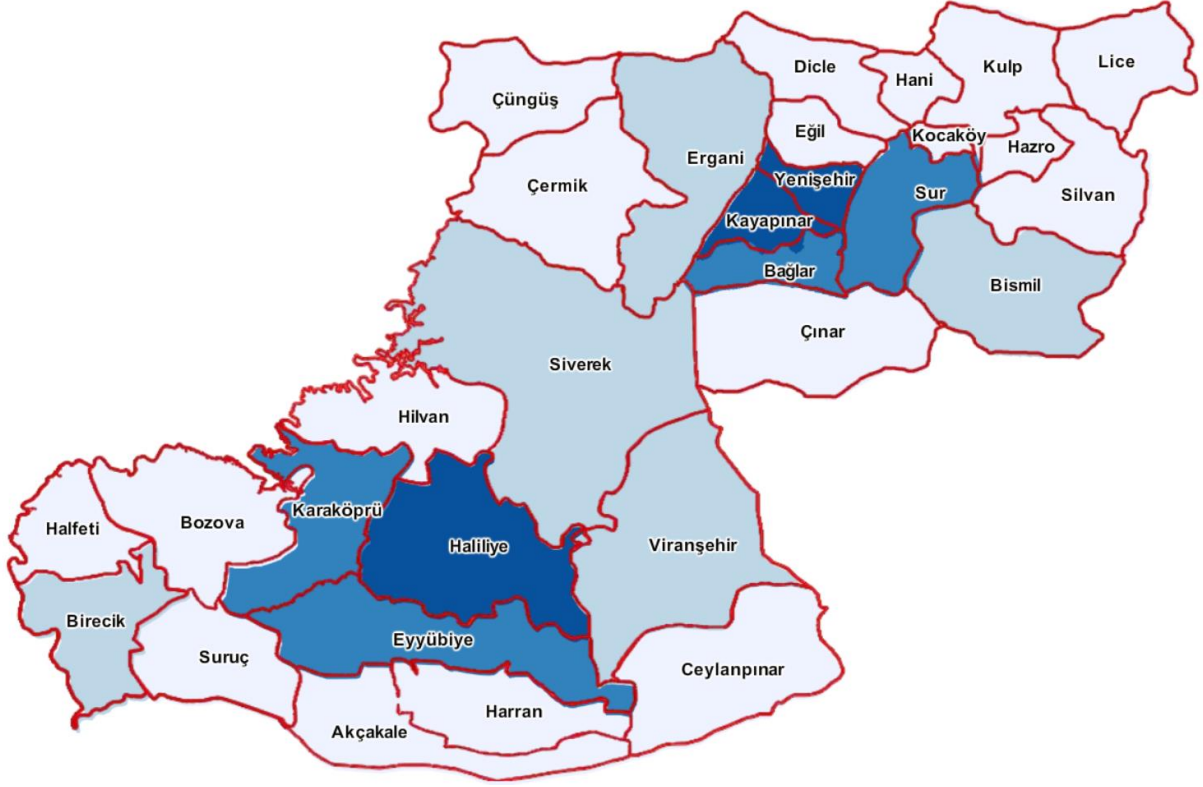
Bahsi geçen 7 ilçenin ortak özelliği illerdeki merkez ilçe olmalarıdır. Yaşam kalitesi endeksinde pozitif değer alan diğer ilçeler ise Siverek, Ergani, Viranşehir, Birecik ve Bismil'dir. Dolayısıyla bölgede yer alan 30 ilçeden 11 ilçe yaşam kalitesi açısından pozitif değer olarak ortalamanın üstünde seyrederken, 19 ilçe negatif endeks skoru ile ortalamanın altında kalmıştır.

Grafik 1. Yaşam Kalitesi Endeksi – TRC2 Bölgesi

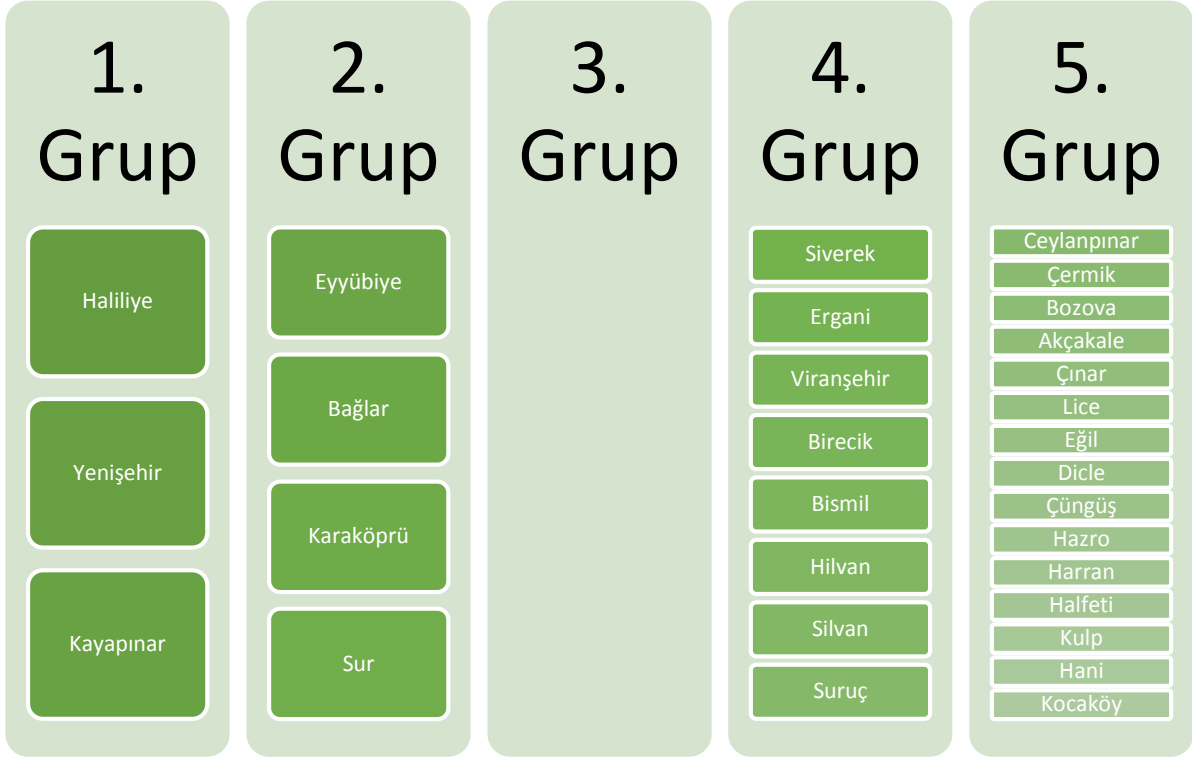
Harita 1. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Endeksi

Yaşam kalitesi endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grup Haliliye, Yenisehir ve Kayapınar ilçelerinden oluşmaktadır. İkinci grupta Eyyübiye, Bağlar, Karaköprü ve Sur gelmektedir. Bölgede yaşam kalitesi açısından üçüncü grupta hiçbir ilçe yer almamıştır. Bu durum bölgedeki merkez ilçeler ile çevre ilçeler arasındaki yaşam kalitesi farkının oldukça belirgin bir yapıda seyrettiğini göstermektedir.

Yaşam kalitesinin yüksek olduğu ilçeler ile düşük olduğu ilçeler arasında yakın zamanda kapanamayacak önemli bir açık söz konusudur. Dördüncü grupta Siverek, Ergani, Viranşehir, Birecik, Bismil, Hilvan, Silvan ve Suruç yer alırken, yaşam kalitesinin en düşük olduğu beşinci grupta ise Ceylanpınar, Çermik, Bozova, Akçakale, Çınar, Lice, Eğin, Dicle, Çüngüş, Hazro, Harran, Halfeti, Kulp, Hani ve Kocaköy sıralanmıştır. Bu sonuçlar genel olarak değerlendirildiğinde bölgede yaşam kalitesi yüksek olan gruplarda 7 ilçe yer alırken, geride kalan 23 ilçe yaşam kalitesinin düşük seviyede olduğu gruplardadır. Dolayısıyla yaşam kalitesi açısından bölgenin büyük bir kısmının en düşük iki grupta yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

Şekil 5. TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi İlçe Grupları

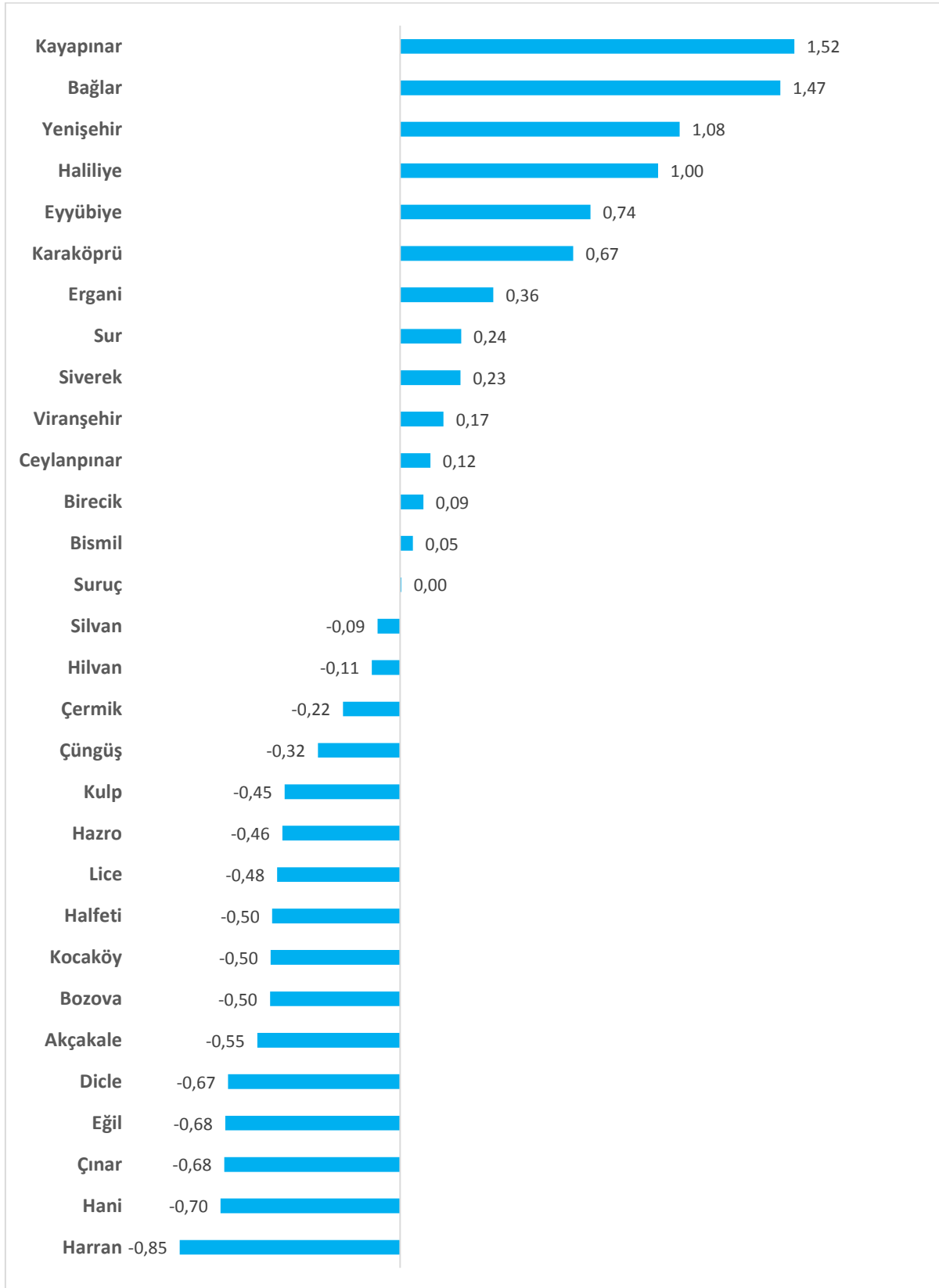

Bu durum ilçeler arası farklılıkları daha fazla ortaya çıkarmakta, özellikle merkez ilçelerin diğer ilçelere kıyasla daha yüksek düzeyde yaşam kalitesine sahip olduğuna işaret etmektedir. Merkez ve merkezden ayrılan ilçelerin buldukları ilde ekonomik, sosyal ve kültürel aktivitelerin odağı olması; eğitim, sağlık, ticari hayat ve sosyal yaşam alanında birçok imkâna erişim kolaylığı, ulaşım ve altyapı ortamının gelişmişliği bu durumun ana nedenlerindedir. Öte yandan şehirleşme oranının ve kentsel yaşamın yoğunlaştığı merkez ilçeler gelişimlerini geçmişten bugüne sürdürmekte; kamusal, kentsel ve özel sektördeki karar alma mekanizmalarına ev sahipliği yapmaktadır. Ancak merkez ilçelerde özellikle güvenlik, kentsel ve kişisel yaşam alanlarında yaşanan problemler de göze çarpmaktadır. Gerek nüfus yoğunluğu ve demografik kırılımı, gerekse farklı kesimlerin bir arada yaşamasının getirdiği zorluklar ve riskler merkez ilçelerin bazı alanlarda olumsuz endeks skorlarına sahip olmasına neden olmuştur. Aşağıda yaşam kalitesi bileşenleri olarak 14 farklı alanda TRC2 Bölgesinin yaşam kalitesi analizine devam edilmekte, ilçeler arası farklılıklar yaşam kalitesi bileşenleri açısından incelenmektedir.

2.2. TRC2 Bölgesi Demografik Yapı Endeksi

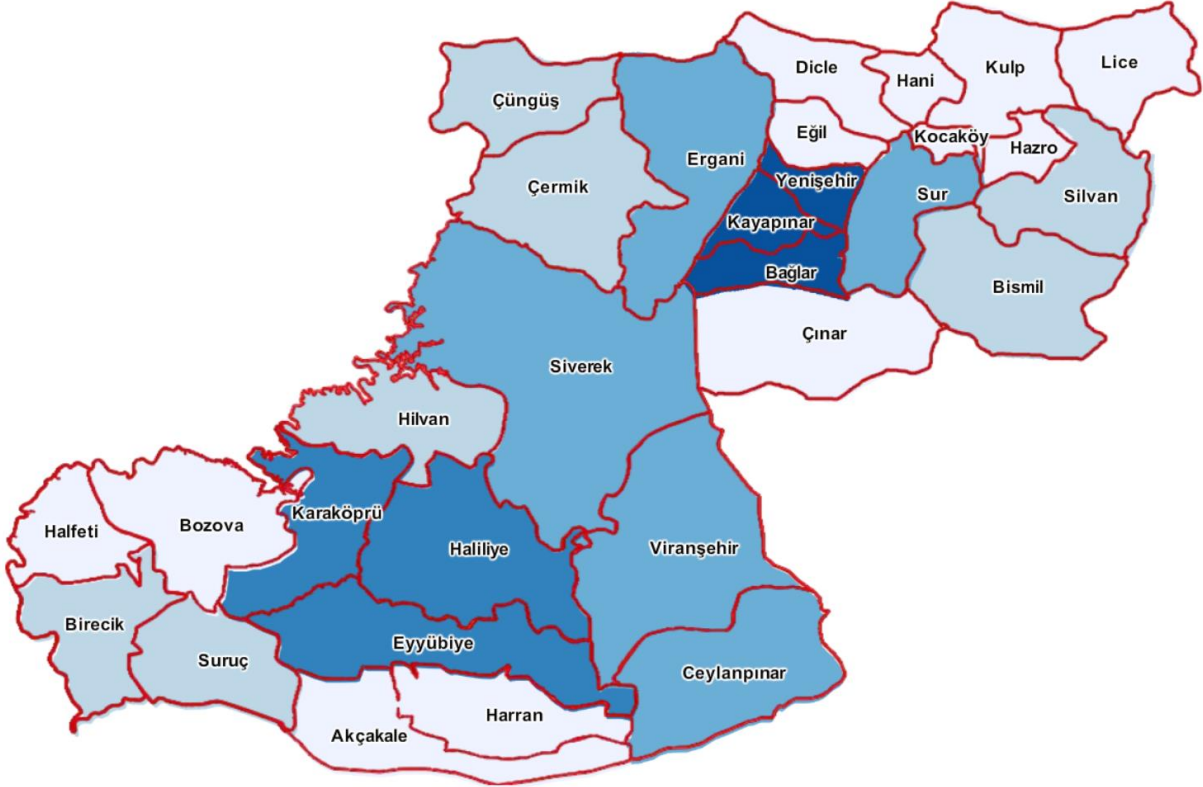
Demografik yapı endeksinde nüfus, yüzölçümü, şehirleşme oranı, hanehalkı ortalama büyüklüğü, nüfus yoğunluğu, yaş bağımlılık oranı, kaba boşanma ve evlenme oranları gibi veriler dikkate alınmıştır.

Grafik 2. Demografik Yapı Endeksi – TRC2 Bölgesi

TRC2 Bölgesini kapsayan demografik yapı endeksinde 30 ilçe arasında Kayapınar (1,52), Bağlar (1,47) ve Yenişehir (1,08) ilçeleri ilk sıradadır. Diyarbakır ilinin merkez ilçeleri sayılan bu ilçeleri, Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri olan Haliliye (1,00), Eyyübiye (0,74) ve Karaköprü (0,67) izlemiştir. Bu altı ilçeden sonra endeks skorları önemli düzeyde düşmekle birlikte, sekiz ilçe daha pozitif değer olarak ortalamanın üstünde kalmıştır. Geride kalan 16 ilçe ise demografik yapı endeksinde negatif endeks skorlarıyla bölge ortalamasının altında seyretmiştir.

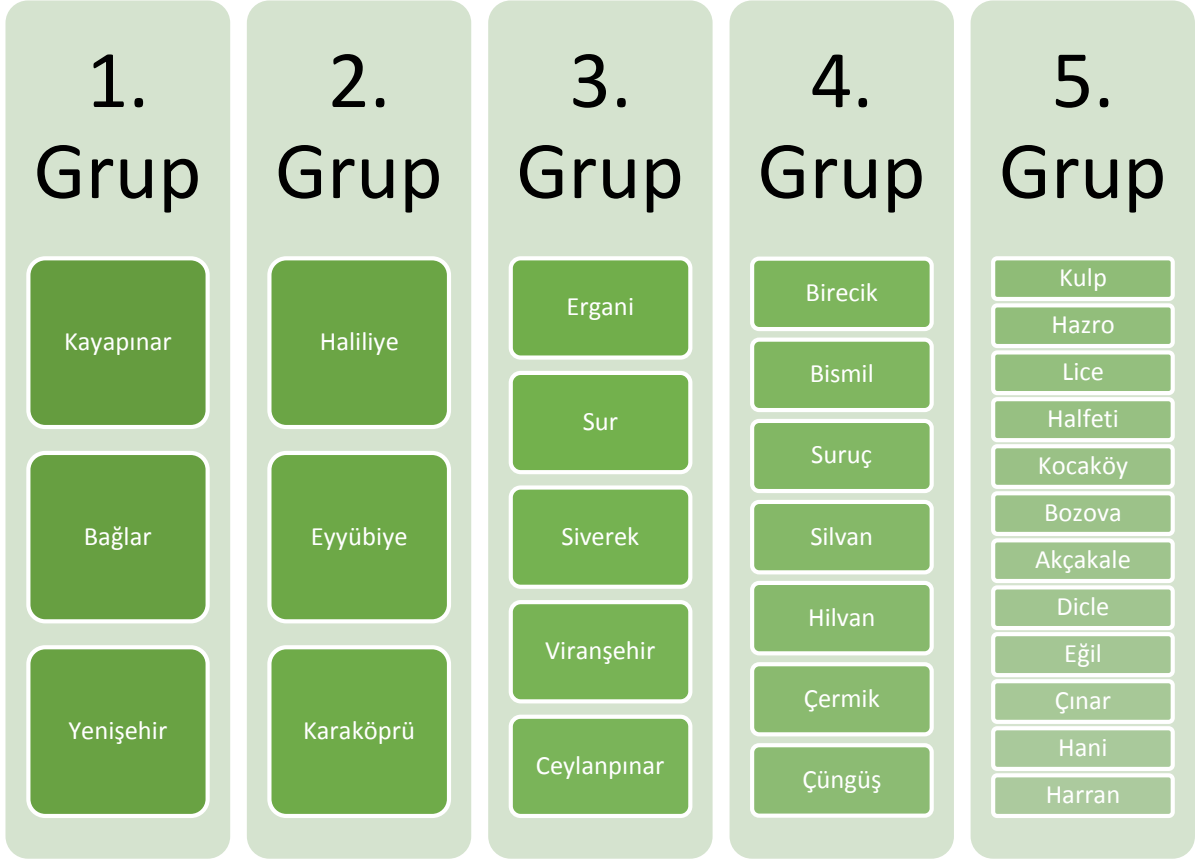
Harita 2. TRC2 Bölgesi Demografik Yapı Endeksi

Demografik yapı endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grup Kayapınar, Bağlar ve Yenişehir ilçelerinden oluşurken, ikinci grupta Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü yer almıştır. Ergani, Sur, Siverek, Viranşehir ve Ceylanpınar demografik yapı endeks grupları arasında üçüncü gruptadır. En düşük %20'lik dilimlerden dördüncü grupta Birecik, Bismil, Suruç, Silvan, Hilvan, Çermik ve Çüngüş sıralanırken, beşinci grupta Kulp, Hazro, Lice, Halfeti, Kocaköy, Bozova, Akçakale, Dicle, Eğil, Çınar, Hani ve Harran ilçeleri gözlenmektedir.

Dolayısıyla demografik yapı açısından bölgenin büyük bir kısmının orta ve orta altı gruplarda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Ana endeks olan yaşam kalitesi endeksinde ise dördüncü ve beşinci grupta yoğunlaşma söz konusu iken; demografik yapı alanında bölgenin durumu daha pozitif yönde olup, orta düzeye yakın seviyededir.

Şekil 6. TRC2 Bölgesi Demografik Yapı Endeksi

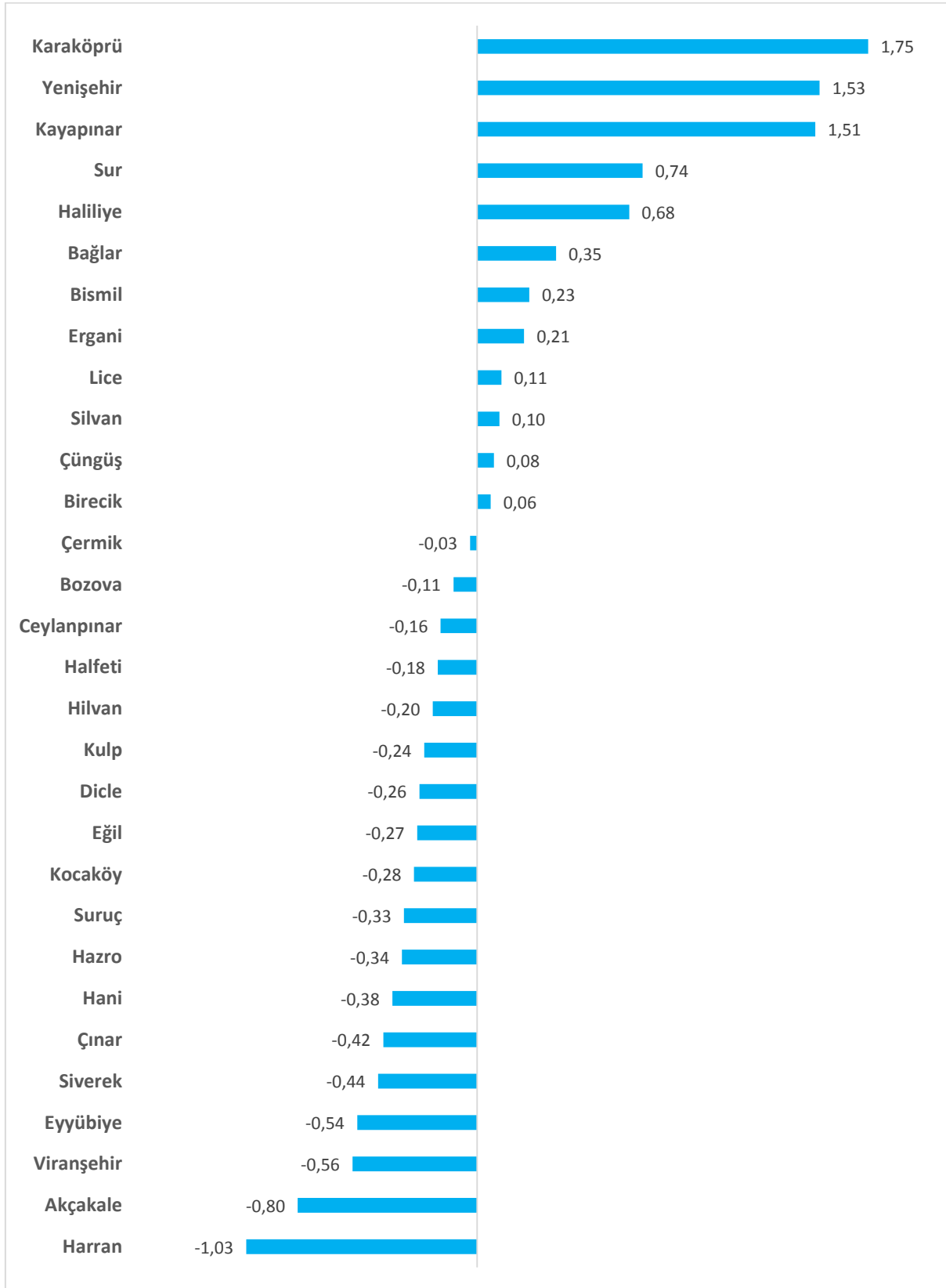

2.3. TRC2 Bölgesi Eğitim Endeksi

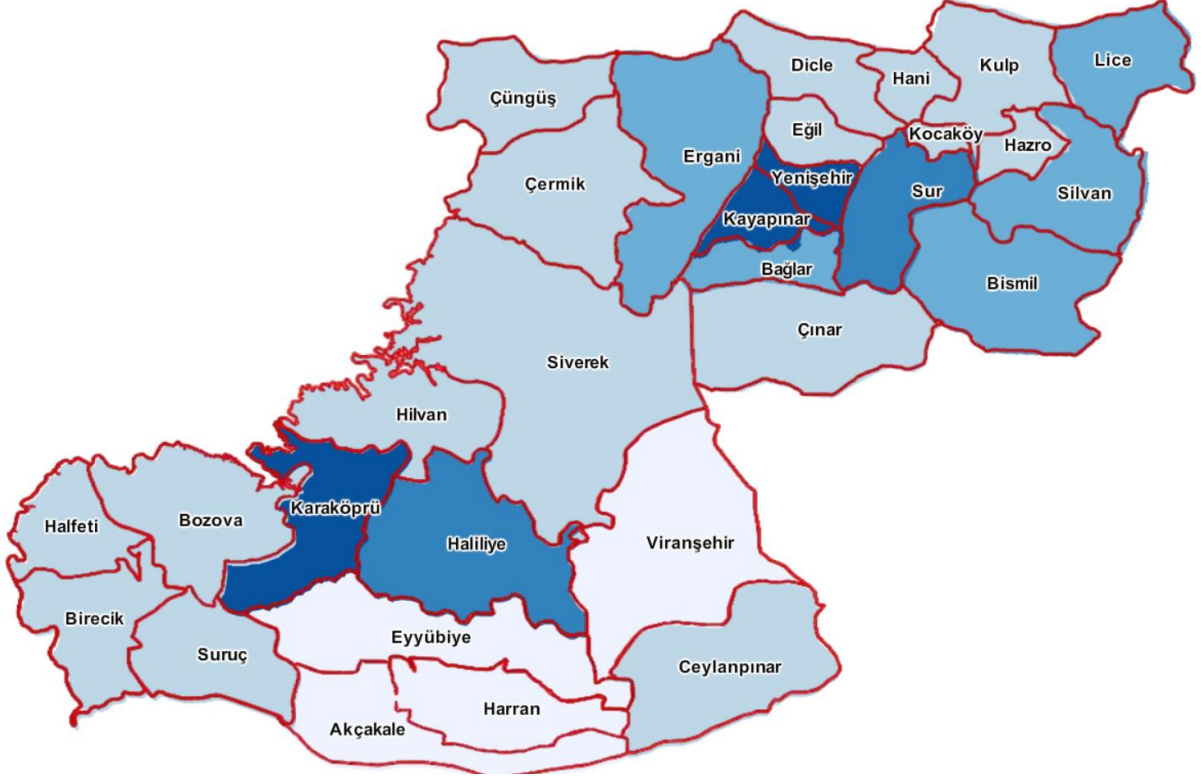
Eğitim endeksinde okur-yazar oranları, lise ve üniversite mezunu oranları, öğretmen ve şube başına düşen öğrenci sayıları, okul başına düşen kütüphane, spor salonu, çok amaçlı salon gibi veriler ile eğitim hizmetinden memnuniyeti ölçen algı sorularına verilen yanıtlar hesaplamaya dâhil edilmiştir. Buna göre bölgede eğitim endeksi açısından en yüksek skora sahip olan ilçeler Karaköprü (1,75), Yenişehir (1,53) ve Kayapınar (1,51) ilçeleridir. Bu üç ilçenin endeks skoru 1'in üzerinde iken; Sur ve Haliliye ilçeleri eğitim endeksi yüksek olan ilçeler arasında öne çıkmıştır. Eğitim endeksinde pozitif değer olarak bölge ortalamasının üstünde 12 ilçe yer alırken, 18 ilçe bölge ortalamasının altında seyrederek negatif endeks skorlarına sahiptir.

Eğitim endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grup Karaköprü, Yenişehir ve Kayapınar, en yüksek ikinci grup ise Sur ve Haliliye ilçelerinden oluşmaktadır. Bağlar, Bismil, Ergani, Lice ve Silvan eğitim endeksinde üçüncü grupta yer alan ilçelerdir. % 20'lik dilimler arasında düşük değerlere sahip dördüncü grupta Çüngüş, Birecik, Çermik, Bozova, Ceylanpınar, Halfeti, Hilvan, Kulp, Dicle, Eğil, Kocaköy, Suruç, Hazro, Hani, Çınar ve Siverek ilçeleri sıralanmıştır. En düşük dilim olan beşinci grupta ise Eyyübiye, Viranşehir, Akçakale ve Harran ilçeleri yer almıştır. Dolayısıyla eğitim endeksi açısından bölgenin orta ve alt gruplarda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

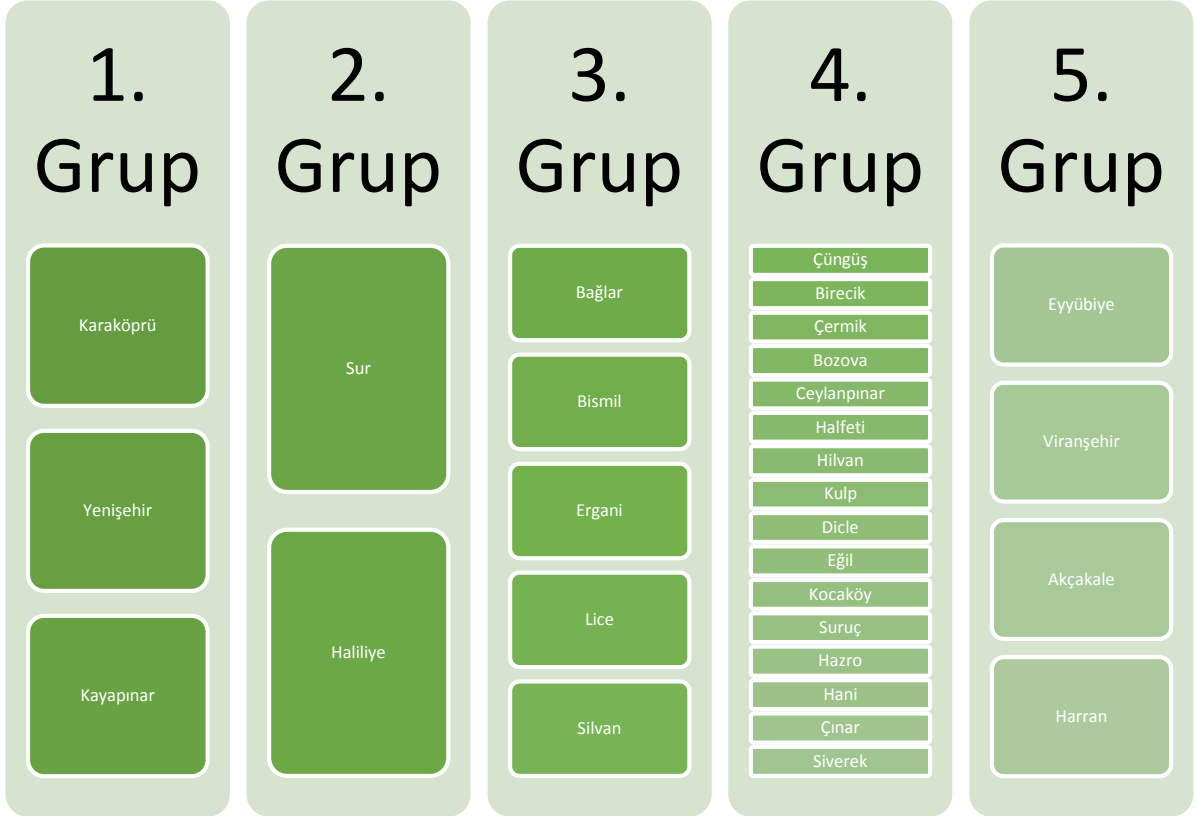
Grafik 3. Eğitim Endeksi – TRC2 Bölgesi

Harita 3. TR2 Bölgesi Eğitim Endeksi

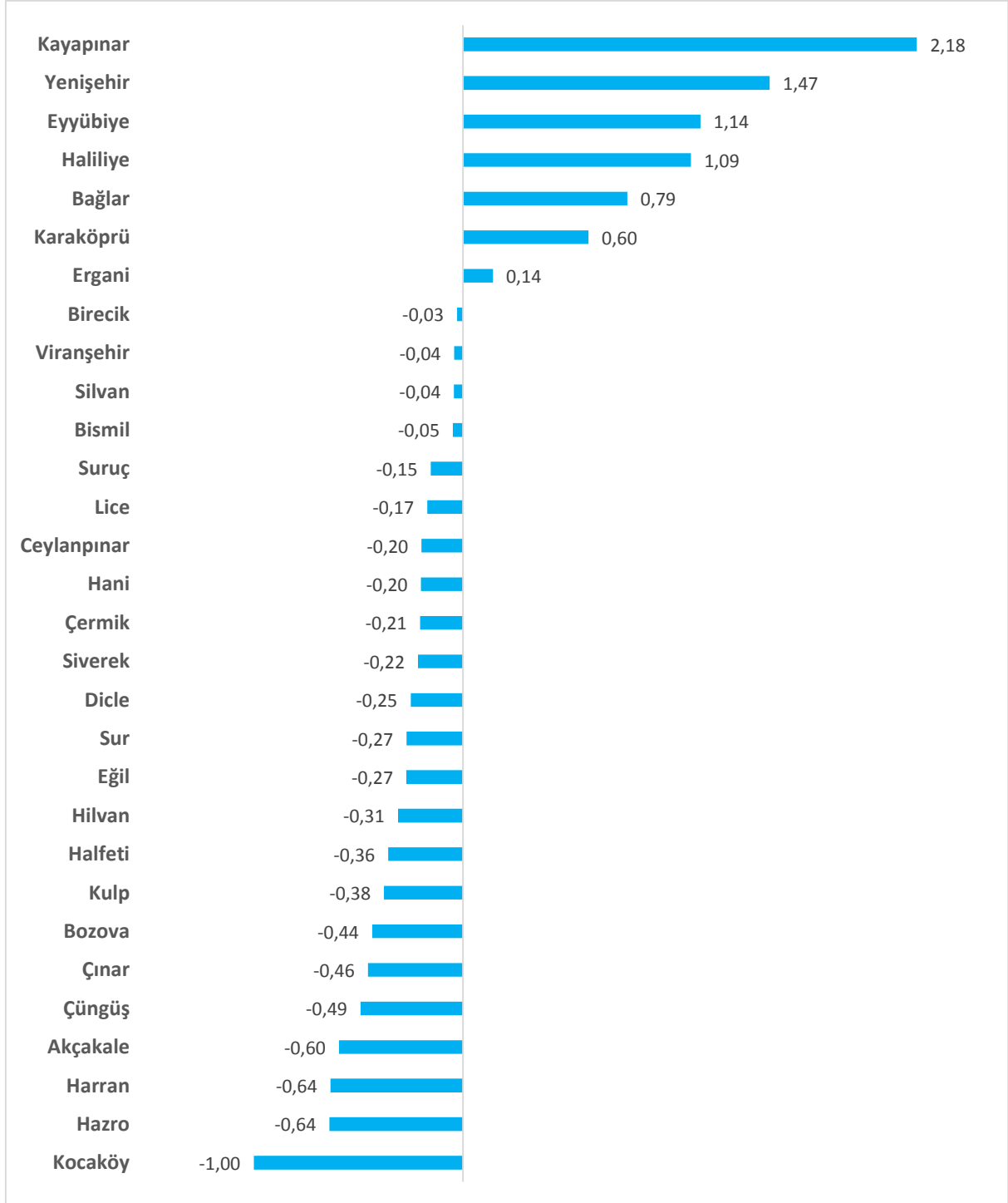
Şekil 7. TRC2 Bölgesi Eğitim Endeksi

2.4. TRC2 Bölgesi Sağlık Endeksi

Sağlık endeksinde hastane, yatak, eczane, hekim sayıları ve oranları, aile sağlık merkezlerindeki muayene yoğunluğu, kaba ölüm hızı ile bebek ölüm hızı ile ankete dayalı sağlıkta algı verisi hesaplamaya dâhil edilmiştir. Sağlıkta algı verisinde sağlık hizmetlerinden duyulan memnuniyeti sorgulayan anket sorularının sonuçları dikkate alınmıştır.

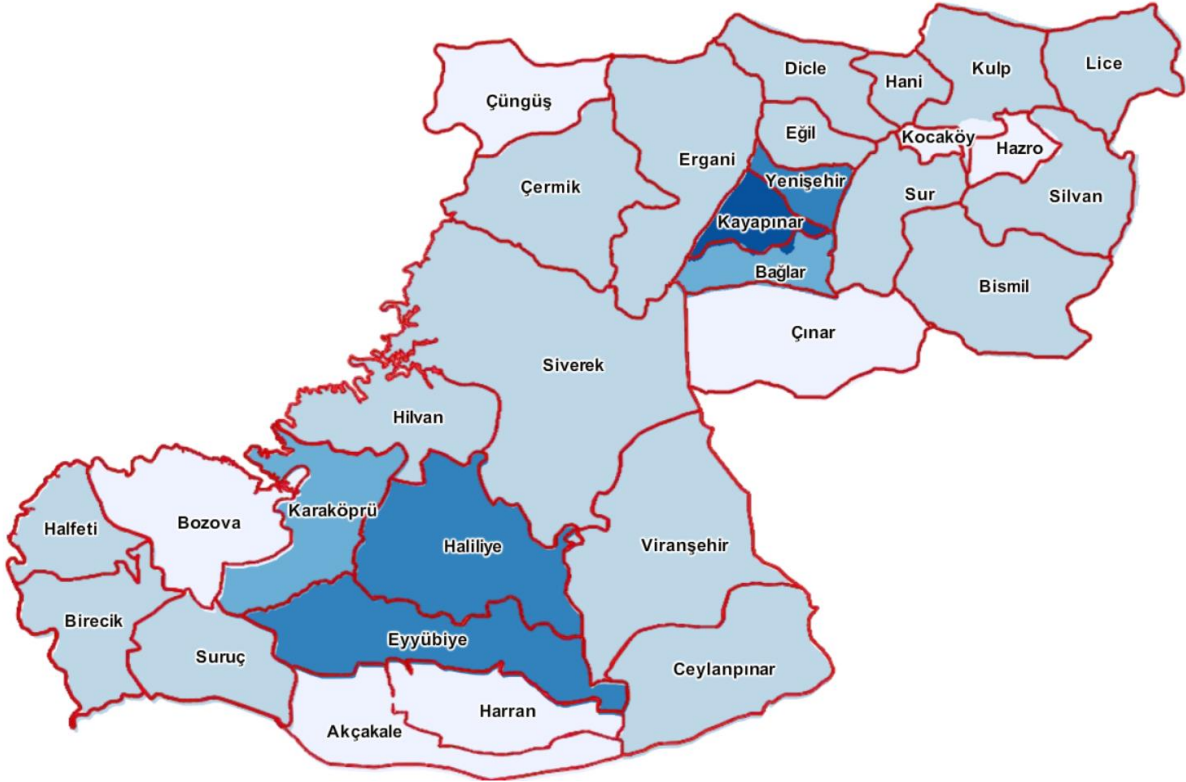
Grafik 4. Sağlık Endeksi – TRC2 Bölgesi

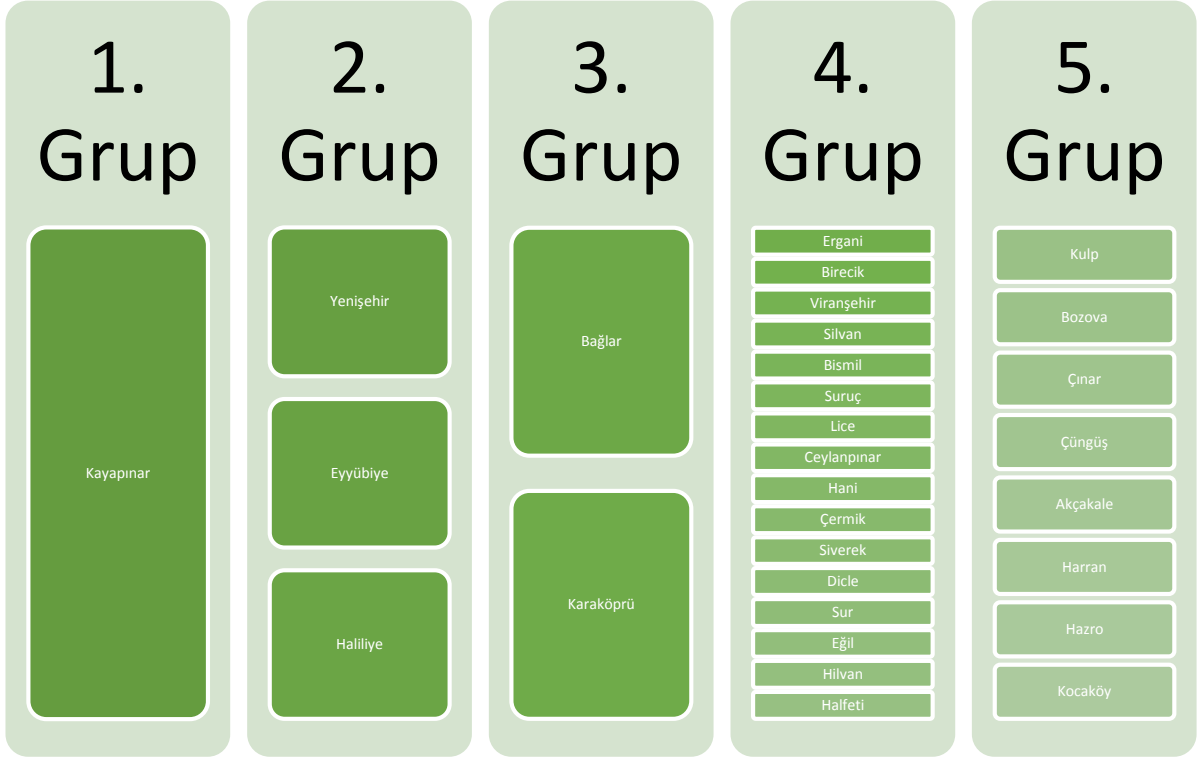
TRC2 Bölgesini kapsayan sağlık endeksinde 30 ilçe arasında Kayapınar ilçesi 2,18 endeks skoru ile önemli bir farkla ilk sırada yer almıştır. Kayapınar ilçesini takip eden Yenişehir'in endeks skoru 1,47 düzeyindedir. Bu iki ilçenin dışında Eyyübiye, Haliliye, Bağlar, Karaköprü ve Ergani ilçeleri sağlık endeksinde pozitif değer alarak bölge ortalamasının üstünde seyretmiştir. Bölgedeki diğer 23 ilçe ise sağlık alanında ortalamanın altında kalarak negatif endeks skorlarına sahiptir.

Harita 4. TRC2 Bölgesi Sağlık Endeksi

Sağlık endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta sadece Kayapınar ilçesinin olduğu görülmektedir. İkinci grupta Yenişehir, Eyyübiye ve Haliliye almaktadır. Sağlık endeksinde en yüksek skora sahip iki grupta sadece 4 ilçenin olduğu gözlenmektedir. Bunun en önemli nedeni, hastane, hekim ve yatak sayısı açısından merkez ve merkezden ayrılan ilçeler ile diğer ilçeler arasında önemli farklılıkların olmasıdır. Yüzde yirmilik dilimlerden üçüncü grupta Bağlar ve Karaköprü ilçeleri bulunurken, dördüncü grupta 16, beşinci grupta ise 8 ilçe yer almıştır. Sağlık endeksi açısından bölgenin düşük düzey olan dördüncü ve beşinci gruplarda yoğunlaştığı görülmektedir.

Şekil 8. TRC2 Bölgesi Sağlık Endeksi

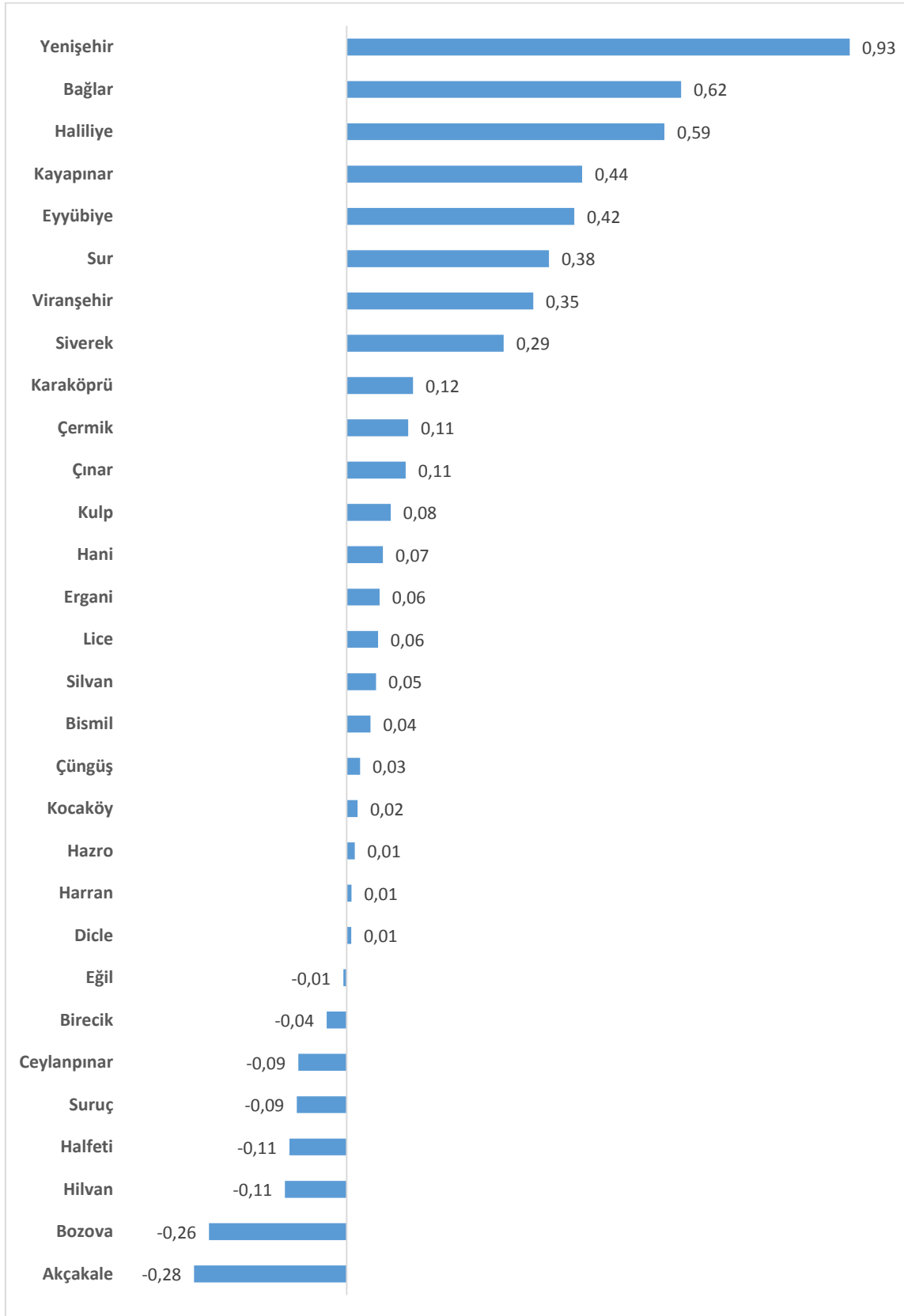
2.5. TRC2 Bölgesi Sosyal Yaşam Endeksi

Sosyal yaşam endeksinde ilçedeki tarihi turistik mekânlar, sinema ve tiyatro salonu varlığı, müze, kültür ve sanat merkezi ve spor alanı varlığı, derneklere üyelik, seçimlere katılma oranı ile algıya dayalı sosyal yaşam ve toplumsal yaşam algı verileri hesaplamaya dâhil edilmiştir. Sosyal yaşam algı verisinde merkezi ve yerel yönetim tarafından sosyal alanda yapılan faaliyetlerden (sosyal ve kültürel faaliyetler, gençlere, kadınlara, yaşlılara, yoksullara, engellilere yönelik hizmetler) duyulan memnuniyet düzeyi; toplumsal yaşam algı verisinde ise toplumsal kurallara (trafik kuralları, çevreyi kirletmemek, komşularla iyi geçinmek gibi) uyum düzeyi dikkate alınmıştır.

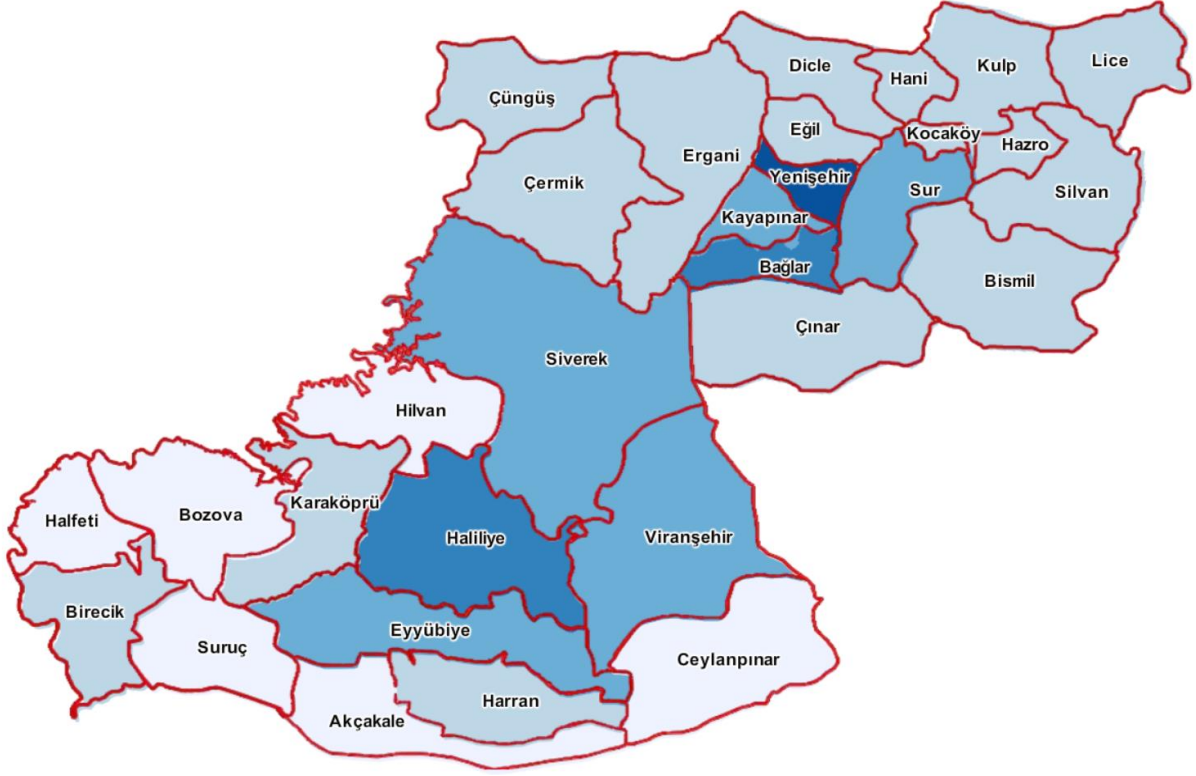
TRC2 Bölgesini kapsayan sosyal yaşam endeksinde 30 ilçe arasında Yenişehir ilçesi ilk sırada gelmektedir. Bağlar ve Haliliye Yenişehir ilçesini izlemektedir. Kayapınar, Eyyübiye, Sur, Viranşehir, Siverek ve Karaköprü sosyal yaşam endeksinde yüksek skor alan ilçelerdendir. Sıralamanın sonunda ise Akçakale, Bozova, Hilvan ve Halfeti yer almıştır.

Sosyal yaşam endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta sadece Yenişehir ilçesi görünmektedir. İkinci grupta Bağlar, Haliliye ve Kayapınar ilçesi, üçüncü grupta ise Eyyübiye, Sur, Viranşehir, Siverek ve Karaköprü ilçeleri yer almıştır. En düşük dilim olan beşinci grupta Ceylanpınar, Suruç, Halfeti, Hilvan, Bozova ve Akçakale sıralanmıştır. Bu sonuçlar bölgede sosyal yaşam alanında önemli yoksunlukların bulunduğunu ve bölge ortalamasının orta altı dilimlerde yoğunlaştığını göstermektedir.

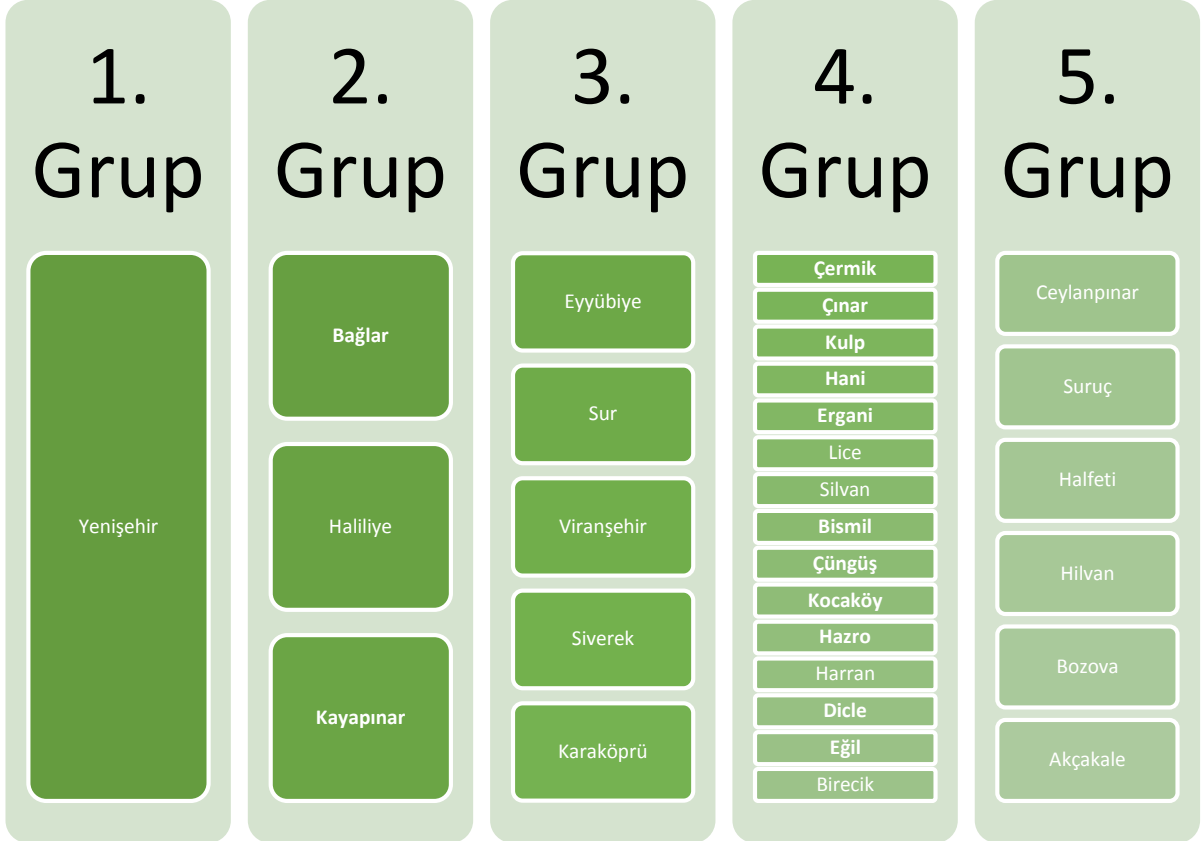
Grafik 5. Sosyal Yaşam Endeksi – TRC2 Bölgesi

Harita 5. TRC2 Bölgesi Sosyal Yaşam Endeksi

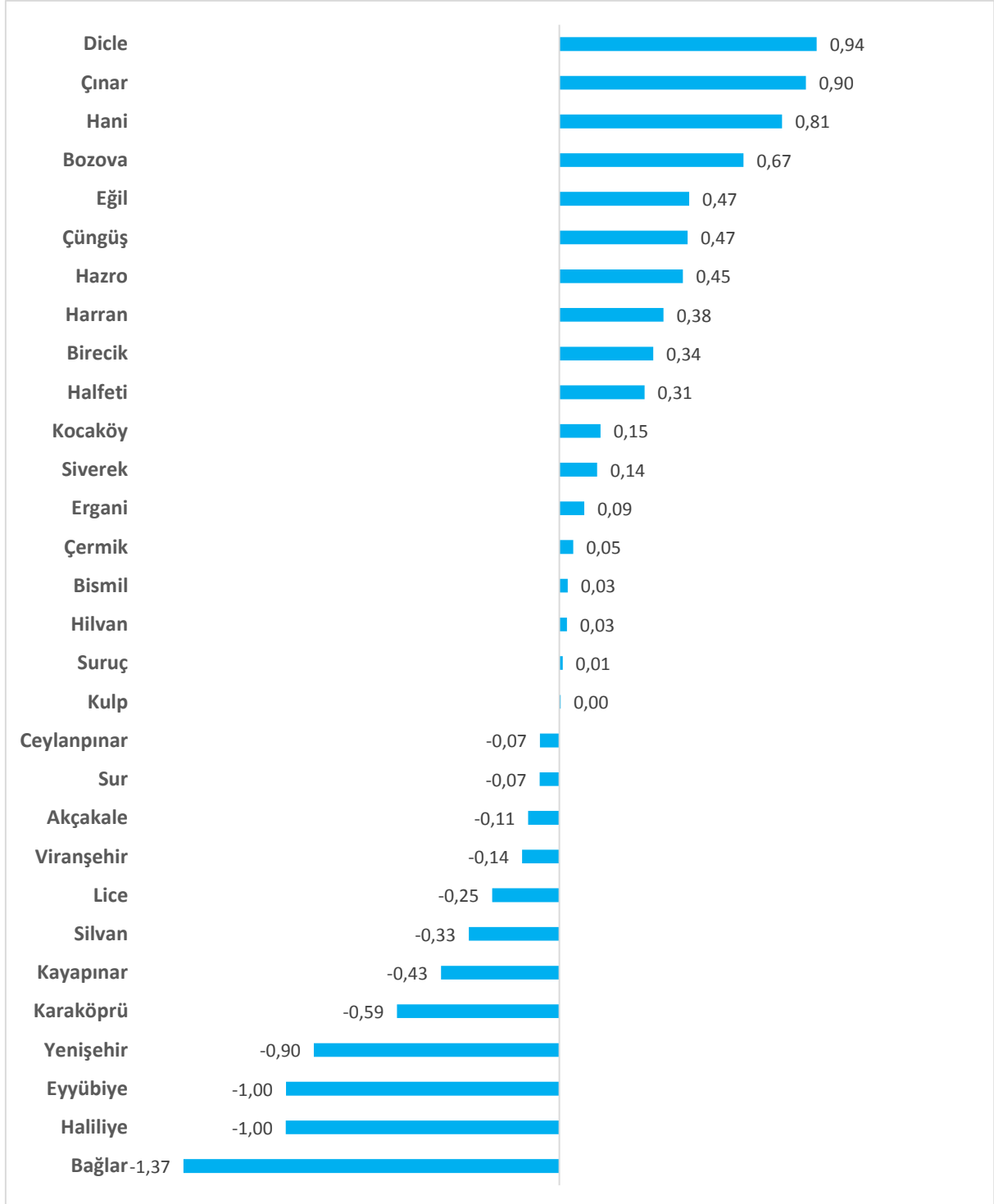
Şekil 9. TRC2 Bölgesi Sosyal Yaşam Endeksi

2.6. TRC2 Bölgesi Güvenlik Endeksi

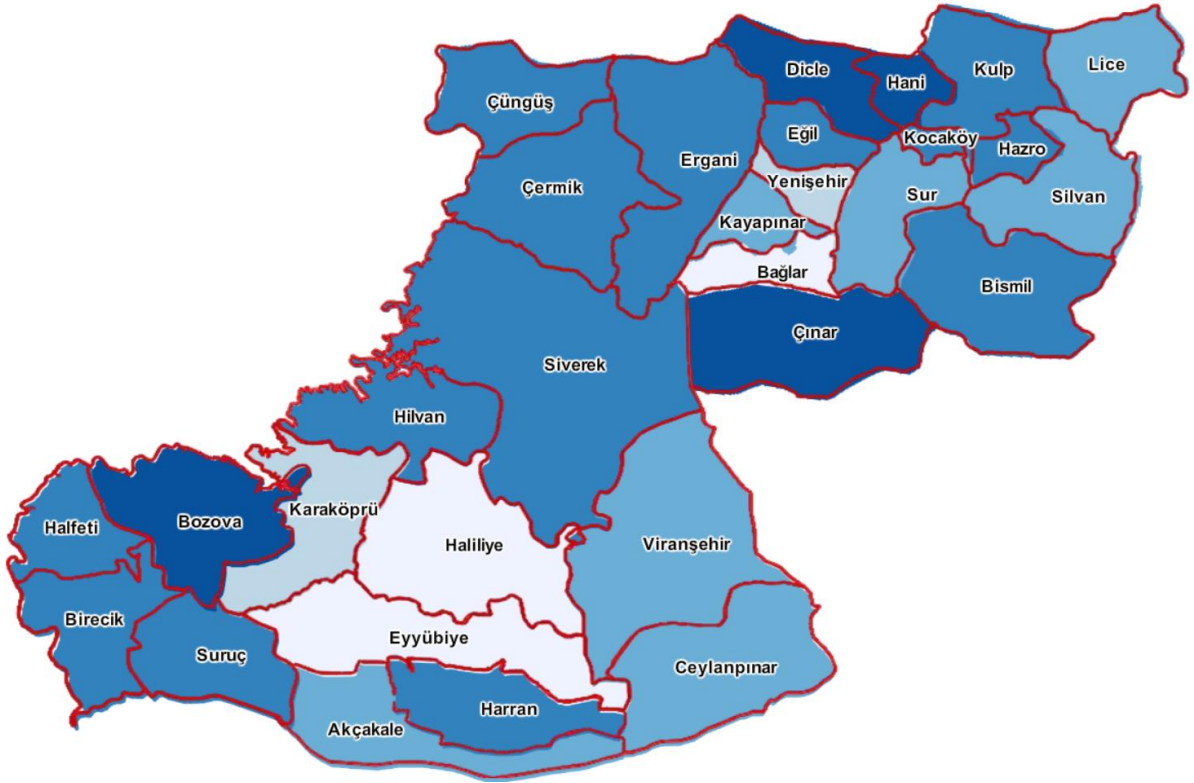
Güvenlik endeksinde ilçedeki asayiş ve terör olayı sayıları ve oranları, polis sayısı, asayiş olaylarındaki artış oranı ile ankete dayalı güvenlik algı verisi hesaplamaya dâhil edilmiştir. Güvenlik algı verisinde güvenlik hizmetlerinden duyulan memnuniyet ile yaşanan bölgede kendini güvende hissetme algısı üzerinden bir değerlendirme yapılmıştır.

Grafik 6. Güvenlik Endeksi – TRC2 Bölgesi

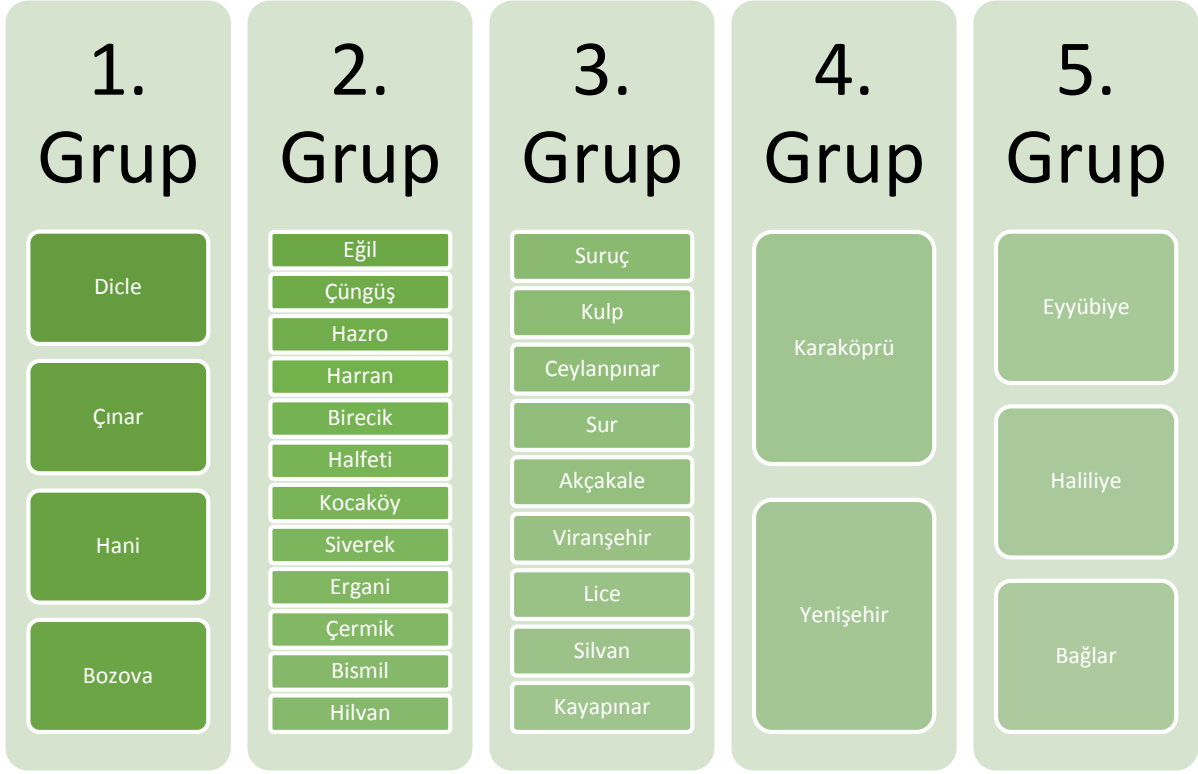
TRC2 Bölgesini kapsayan güvenlik endeksinde 30 ilçe arasında Dicle, Çınar ve Hani aldıkları yüksek endeks skorları ile ilk sıralarda gelen ilçeler olarak belirlenmiştir. Bu ilçeleri Bozova, Eğil ve Çüngüş izlerken, toplam 18 ilçenin pozitif endeks skoru olarak bölge ortalamasının üstünde seyrettiği gözlenmiştir. Endekste son sıralarda ise merkez ilçeler gelmektedir. Eyyübiye, Haliliye, Bağlar güvenlik endeksinin en düşük değerlerde görüldüğü ilçelerin başındadır. Bu ilçelerde nüfus ve nüfus yoğunluğunun fazla olması, farklı kesimlerin bir arada yaşaması, ticari ve sosyal hayatın gelişmişliği beraberinde güvenlik sorunlarını getirmektedir. Dolayısıyla hem güvenlik olaylarının sıklığı hem de kendini güvende hissetme algısı açısından merkez ve merkeze yakın bu ilçeler güvenlik endeksinde son sıralarda yer almıştır.

Harita 6. TRC2 Bölgesi Güvenlik Endeksi

Güvenlik endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Dicle, Çınar, Hani ve Bozova ilçesi görünmektedir. İkinci grup, Eğil, Çüngüş, Hazro, Harran, Birecik, Halfeti, Kocaköy, Siverek, Ergani, Çermik, Bismil ve Hilvan ilçelerinden oluşmaktadır. Üçüncü grupta Suruç, Kulp, Ceylanpınar, Sur, Akçakale, Viranşehir, Lice, Silvan ve Kayapınar gelirken, Karaköprü ve Yenişehir dördüncü grupta yer almıştır. En düşük dilim olan beşinci grupta ise Eyyübiye, Haliliye ve Bağlar ilçeleri bulunmaktadır. Dolayısıyla güvenlik endeksi açısından bölgenin orta düzeydeki gruplarda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

Şekil 10. TRC2 Bölgesi Güvenlik Endeksi

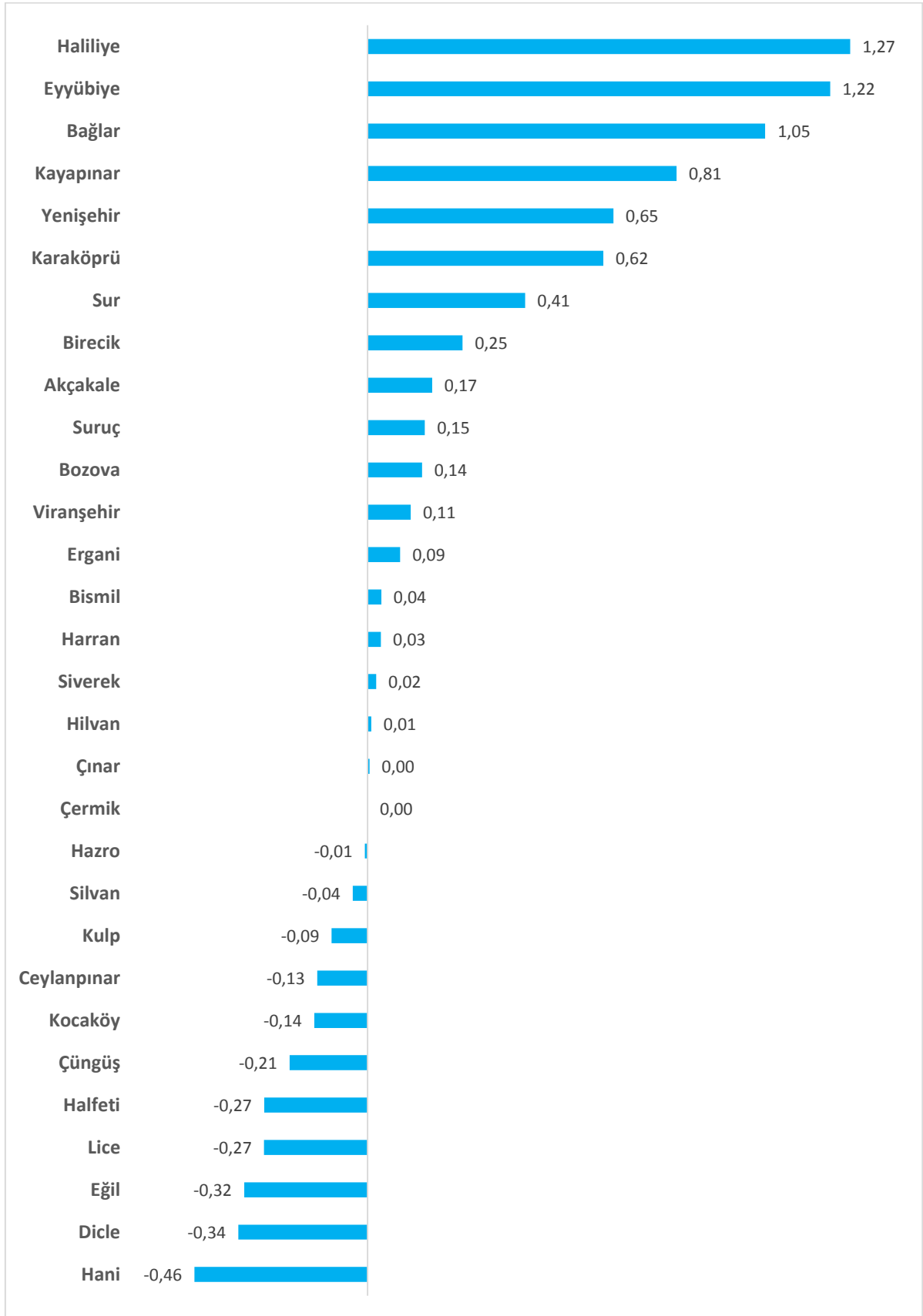
2.7. TRC2 Bölgesi Ekonomik Kapasite Endeksi

Ekonomik kapasite endeksinde, ilçedeki vergi hasılatı ve mükellef sayıları, arsa birim fiyatları, talep potansiyeli, üniversite ve alışveriş merkezi varlığı, sosyal yardım alan nüfusun büyüklüğü gibi veriler kullanılarak hesaplama yapılmıştır.

Buna göre TRC2 Bölgesi ekonomik kapasite endeksinde 30 ilçe arasında Haliliye, Eyyübiye ve Bağlar ilçeleri ilk sıralarda gelmektedir. Bu ilçeleri yakın endeks skorları ile Kayapınar, Yenişehir, Karaköprü ve Sur ilçeleri izlemektedir. Görüldüğü üzere ekonomik kapasitesi yüksek olan ilçeler merkez ve merkezden ayrılan ilçelerden oluşmaktadır. Eğil, Dicle ve Hani ilçeleri ise endekste son sıralarda yer almıştır. Genel olarak bakıldığında bölge ortalamasının üstünde kalarak pozitif endeks skoruna sahip ilçe sayısı 19 iken, geride kalan 11 ilçe bölge ortalamasının altında seyreden bir görünüm vermiştir.

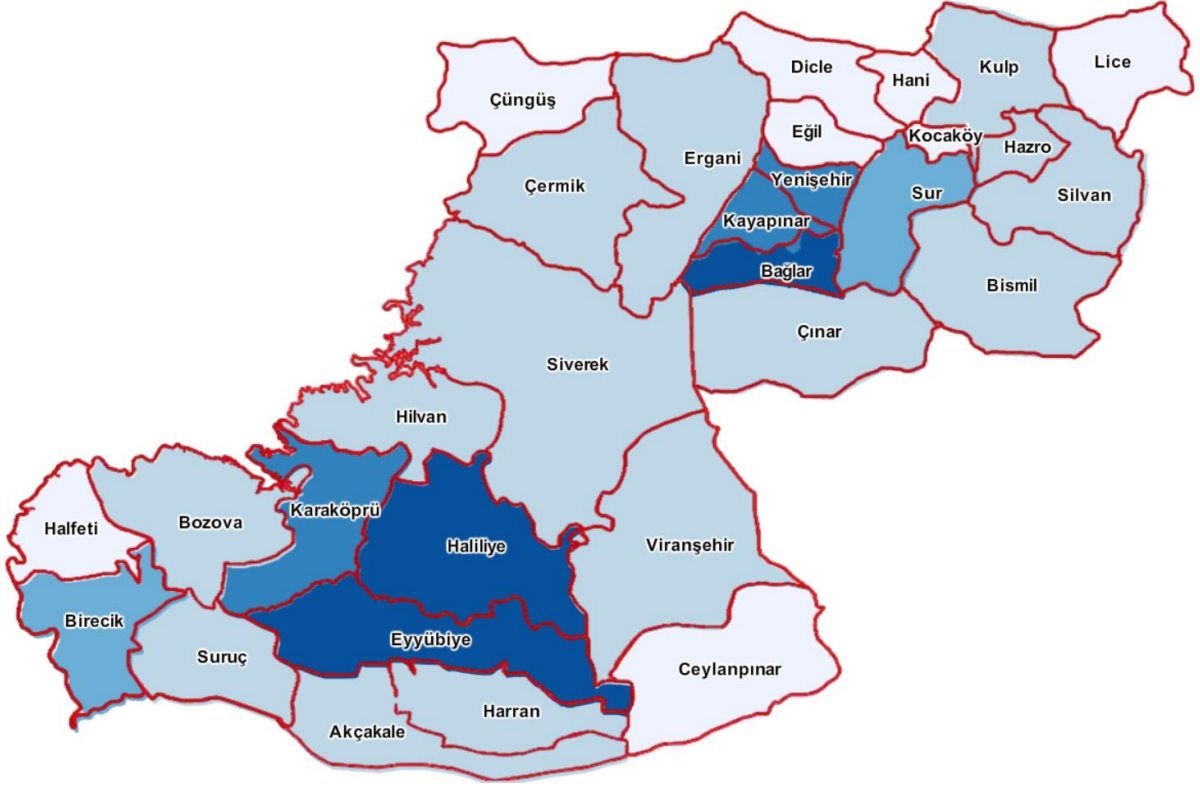
Ekonomik kapasite endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre % 20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Haliliye, Eyyübiye ve Bağlar ilçeleri yer almıştır. İkinci grupta Kayapınar, Yenişehir ve Karaköprü görülürken, Sur ve Birecik üçüncü gruptadır. Akçakale, Suruç, Bozova, Viranşehir, Ergani, Bismil, Harran, Siverek, Hilvan, Çınar, Çermik, Hazro, Silvan ve Kulp dördüncü grupta iken; Ceylanpınar, Kocaköy, Çüngüş, Halfeti, Lice, Eğil, Dicle ve Hani en düşük dilim olan beşinci grupta sıralanmıştır. Dolayısıyla ekonomik kapasite endeksi açısından bölgenin düşük düzeydeki gruplarda yoğunlaştığı anlaşılmaktadır. Merkez ve merkeze yakın ilçelerin dışında neredeyse tüm ilçelerde ekonomik kapasite alanında önemli yoksunluklar söz konusudur.

Grafik 7. Ekonomik Kapasite Endeksi – TRC2 Bölgesi

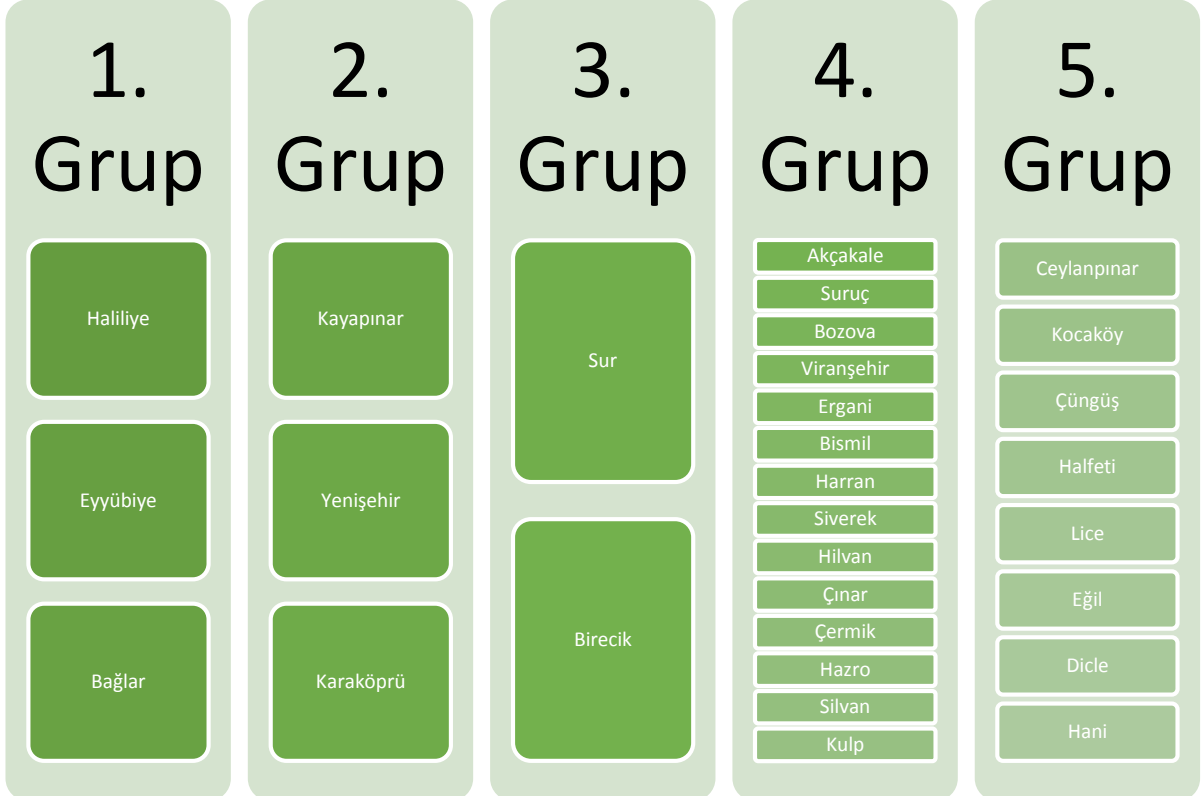

Harita 7. TRC2 Bölgesi Ekonomik Kapasite Endeksi

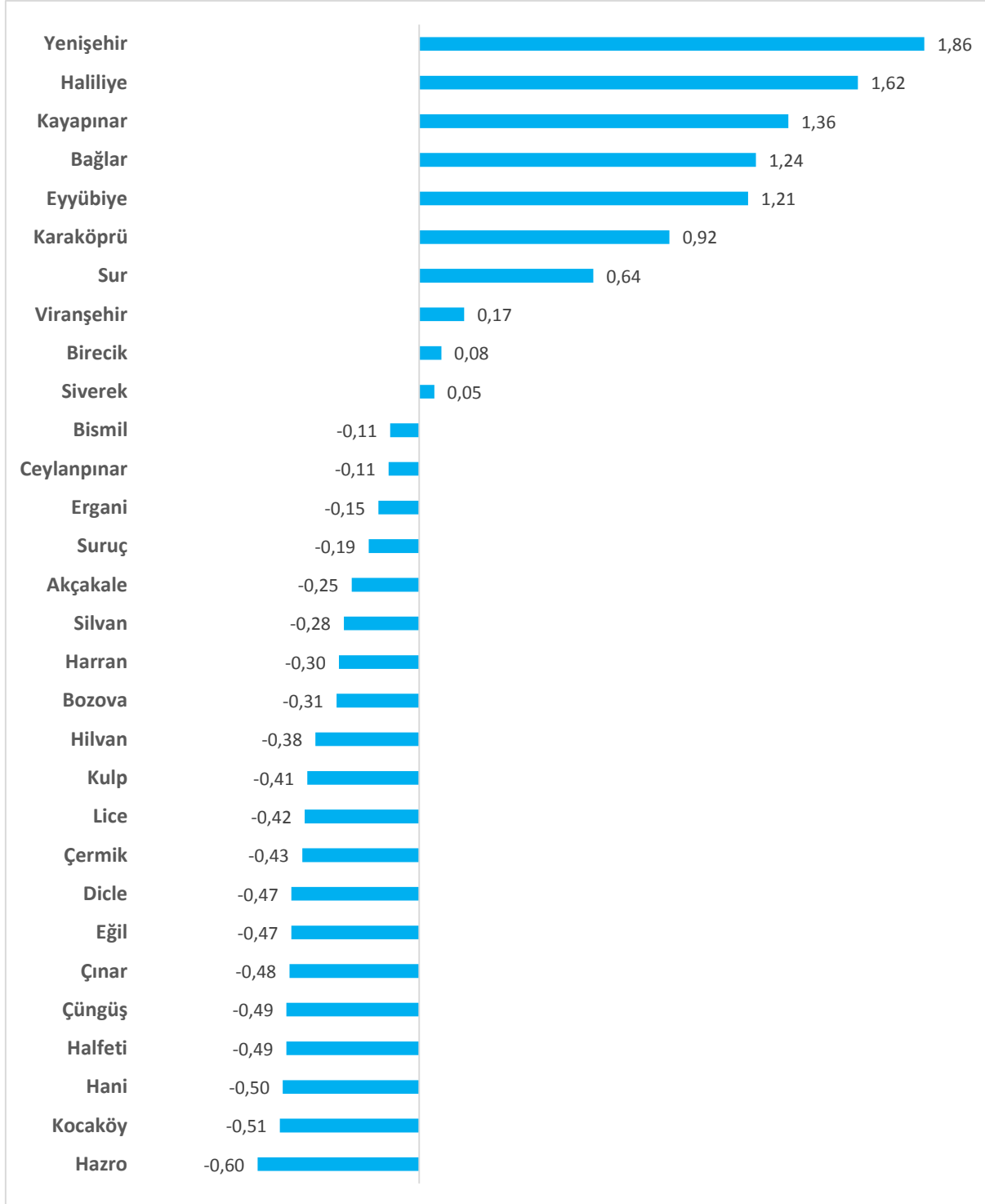
Şekil 11. TRC2 Bölgesi Ekonomik Kapasite Endeksi

2.8. TRC2 Bölgesi Ticari Hayat Endeksi

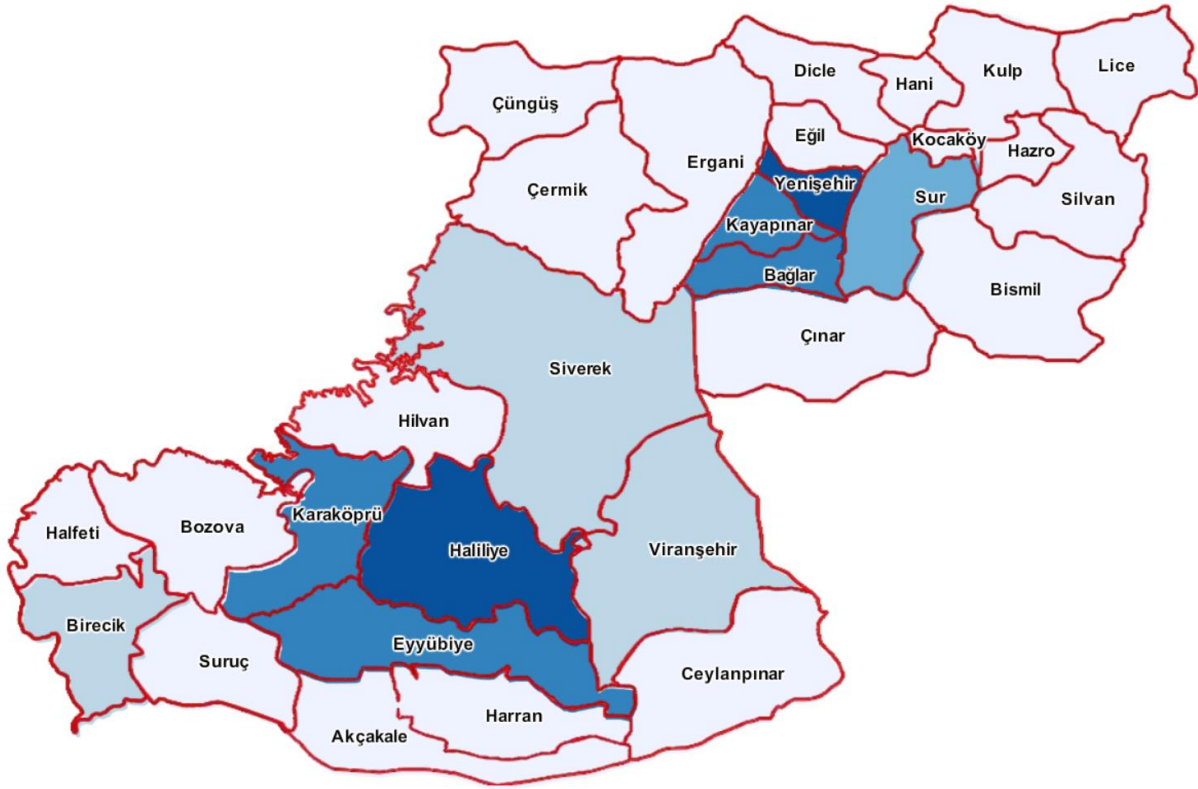
Ticari hayat endeksi, ilçedeki firma sayıları (kurumlar vergisi mükellefleri) ve artış oranları, 20'den fazla personel çalıştıran firma sayısı, istihdam oranları, organize sanayi bölgesi varlığı gibi veriler kullanılarak hesaplanmıştır.

Grafik 8. Ticari Hayat Endeksi – TRC2 Bölgesi

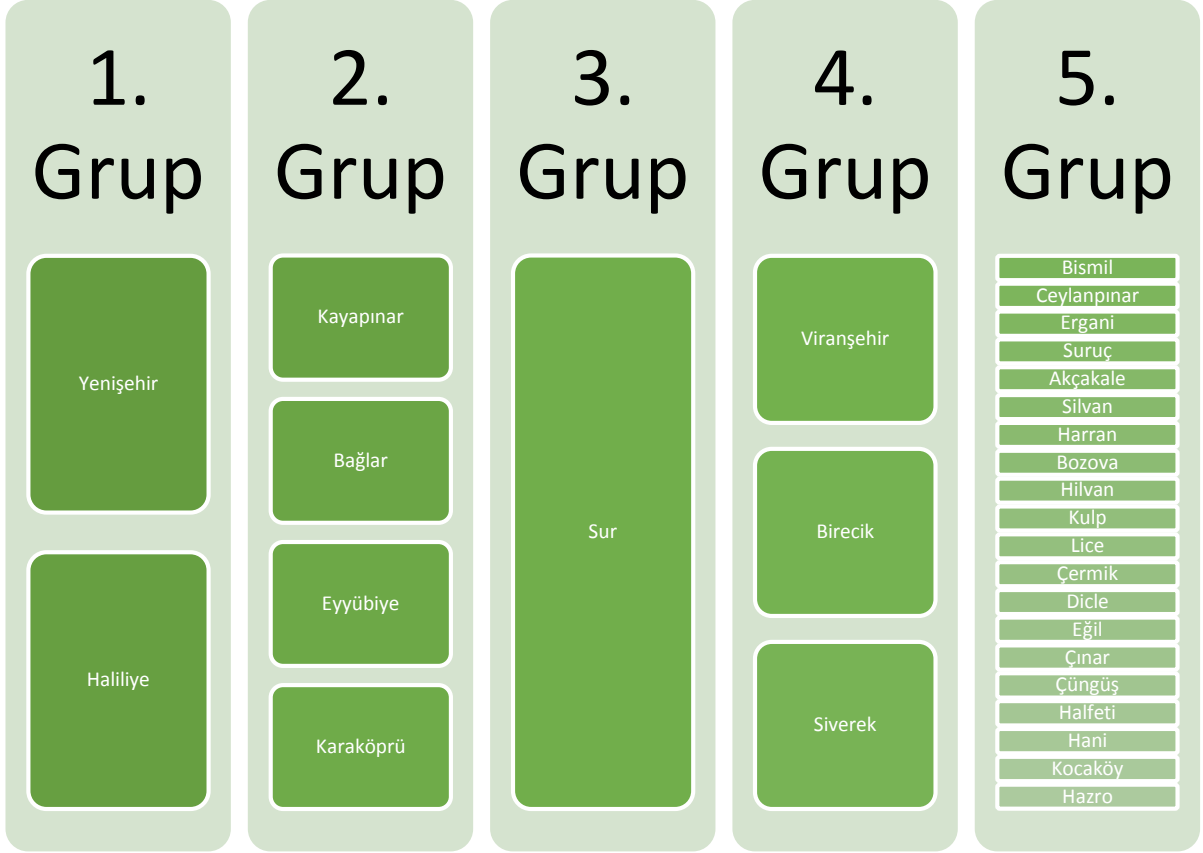
TRC2 Bölgesi ticari hayat endeksinde 30 ilçe arasında Yenişehir ve Haliliye ilçeleri yüksek endeks skorları ile ilk sıralarda gelmektedir. Bu iki ilçeyi Kayapınar ve Bağlar izlemektedir. Bölgede ticari hayat alanında pozitif endeks skoru olarak ortalamanın üstünde 10 ilçe bulunurken, 20 ilçe bölge ortalamasının altında bir seyir izlemiştir. Bu durum, birçok göstergede olduğu gibi ticari hayat başlığında da merkez ilçelerde bir yoğunlaşmanın olduğunu göstermektedir.

Harita 8. TRC2 Bölgesi Ticari Hayat Endeksi

Ticari hayat endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Yenişehir ve Haliliye, en yüksek ikinci grupta ise Kayapınar, Bağlar, Eyyübiye ve Karaköprü ilçeleri görünmektedir. Üçüncü grupta sadece Sur ilçesi yer alırken, Viranşehir, Birecik ve Siverek dördüncü gruptadır. Görüldüğü üzere en yüksek skora sahip ilk üç grupta sadece 7 ilçe bulunmakta, buna dördüncü grup dahi eklense ilçe sayısı ancak 10'a çıkmaktadır. Geriye kalan 20 ilçenin tümü en düşük skora sahip beşinci grupta yer almıştır. Bu durum bölgede ticari hayatın merkez ilçelerde sınırlı kaldığına işaret etmektedir.

Şekil 12. TRC2 Bölgesi Ticari Hayat Endeksi

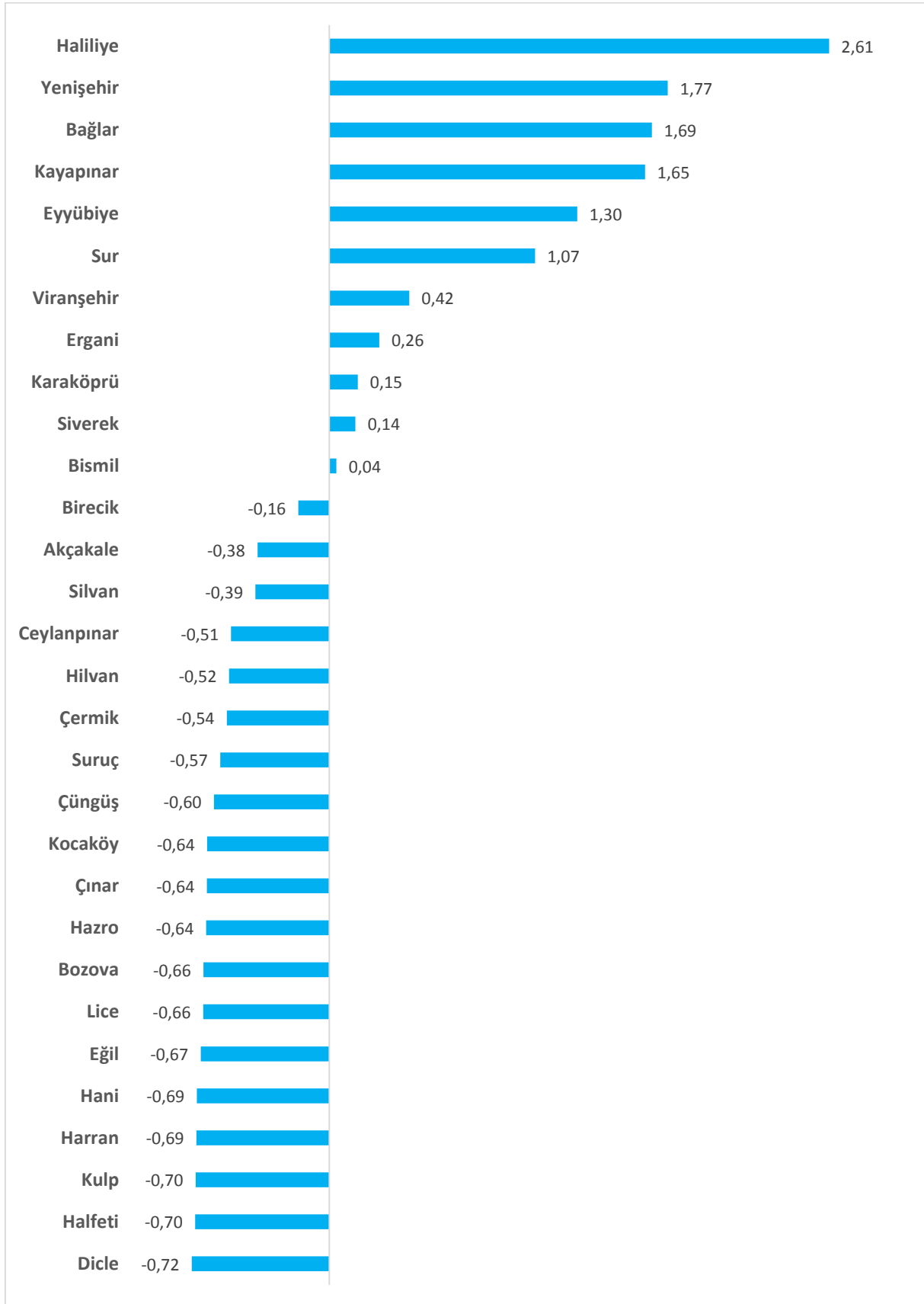
2.9. TRC2 Bölgesi Finansal Piyasalar Endeksi

Finansal piyasalar endeksinde, ilçedeki banka şube sayısı ve banka çeşitliliğine yönelik veriler kullanılarak hesaplama yapılmıştır.

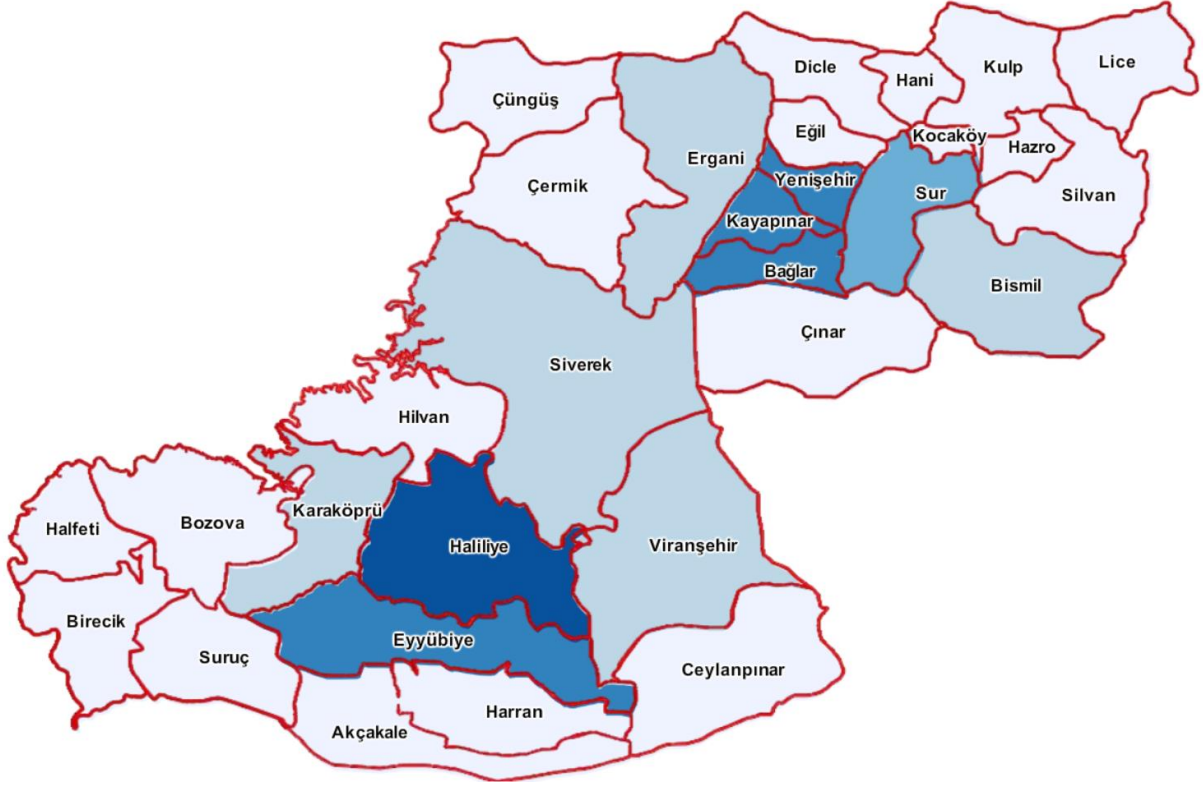
Buna göre TRC2 Bölgesi finansal piyasalar endeksinde 30 ilçe arasında Haliliye ilçesi 2,61 gibi yüksek bir endeks skoru ile ilk sırada gelmektedir. Haliliye'yi, Yenişehir, Bağlar ve Kayapınar ilçeleri takip etmektedir. Ekonomik yapıyla ilgili diğer endekslere paralel bir şekilde finansal piyasalar endeksinde de merkez ilçeler öne çıkmaktadır. Finansal piyasalar endeksinde bölge ortalamasının üstünde 11 ilçe yer alırken; 19 ilçe negatif endeks skoruna sahiptir.

Finansal piyasalar endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Haliliye; en yüksek ikinci grupta ise Yenişehir, Bağlar, Kayapınar ve Eyyübiye ilçeleri görünmektedir. Üçüncü grupta sadece Sur ilçesi yer alırken, Viranşehir, Ergani, Karaköprü ve Siverek dördüncü gruptadır. Görüldüğü üzere en yüksek skora sahip üç grupta sadece 6 ilçe bulunmakta, buna dördüncü grup dahi eklense ilçe sayısı ancak 11'e çıkmaktadır. Geriye kalan 19 ilçenin tümü en düşük skora sahip beşinci grupta yer almıştır. Bu durum bölgenin finansal piyasalar alanında düşük düzeyde endeks skorlarında yoğunlaştığını göstermektedir.

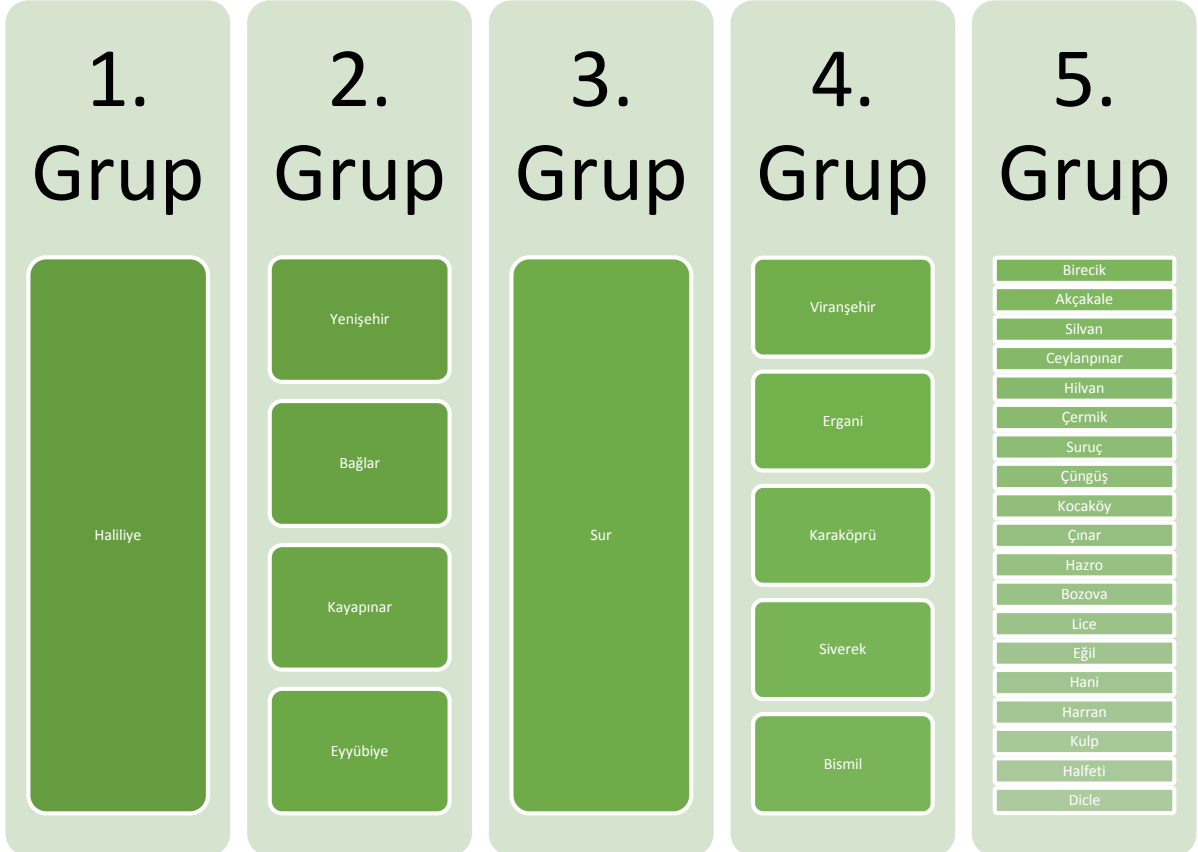
Grafik 9. Finansal Piyasalar Endeksi – TRC2 Bölgesi

Harita 9. TRC2 Bölgesi Finansal Piyasalar Endeksi

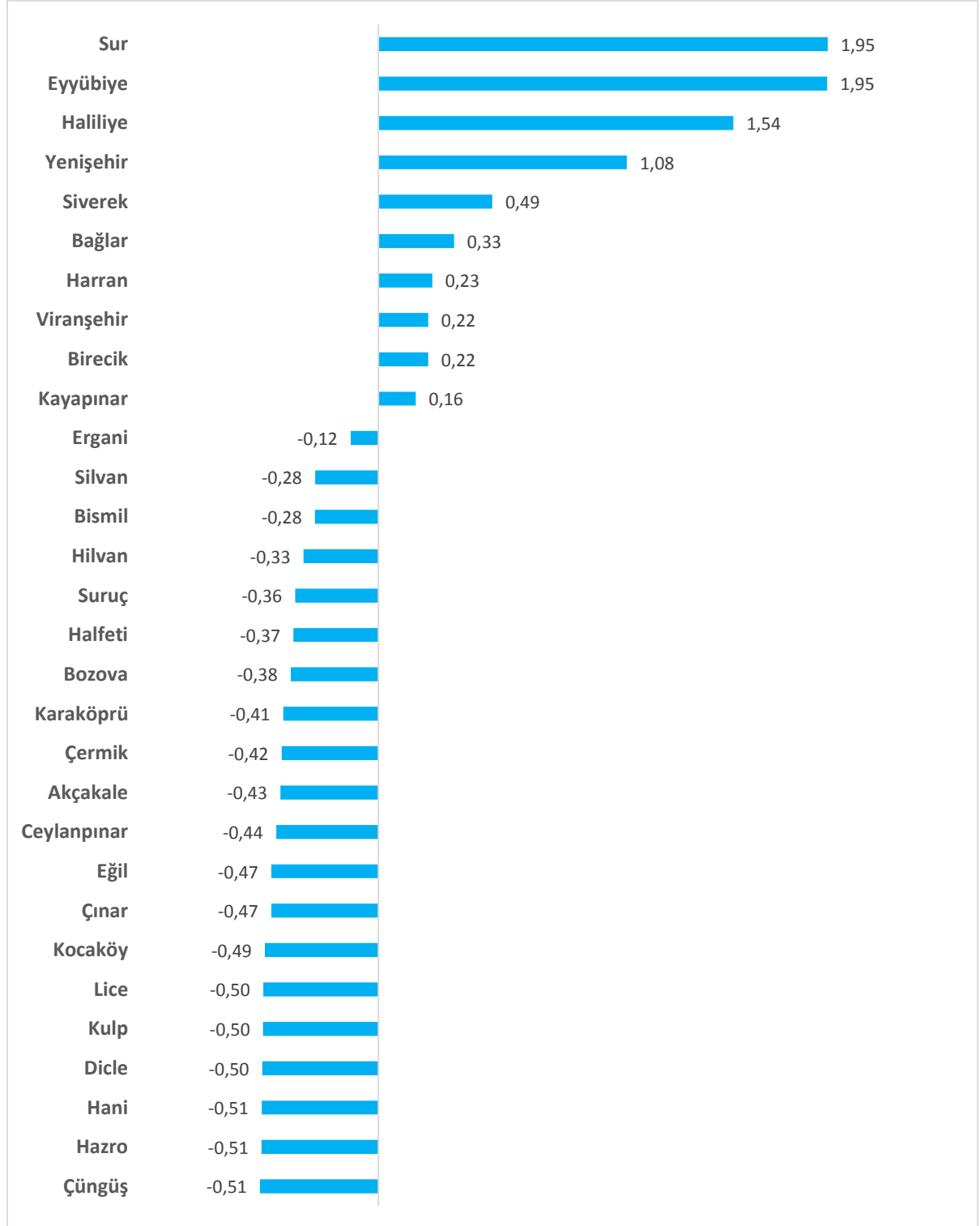
Şekil 13. TRC2 Bölgesi Finansal Piyasalar Endeksi

2.10. TRC2 Bölgesi Turizm Endeksi

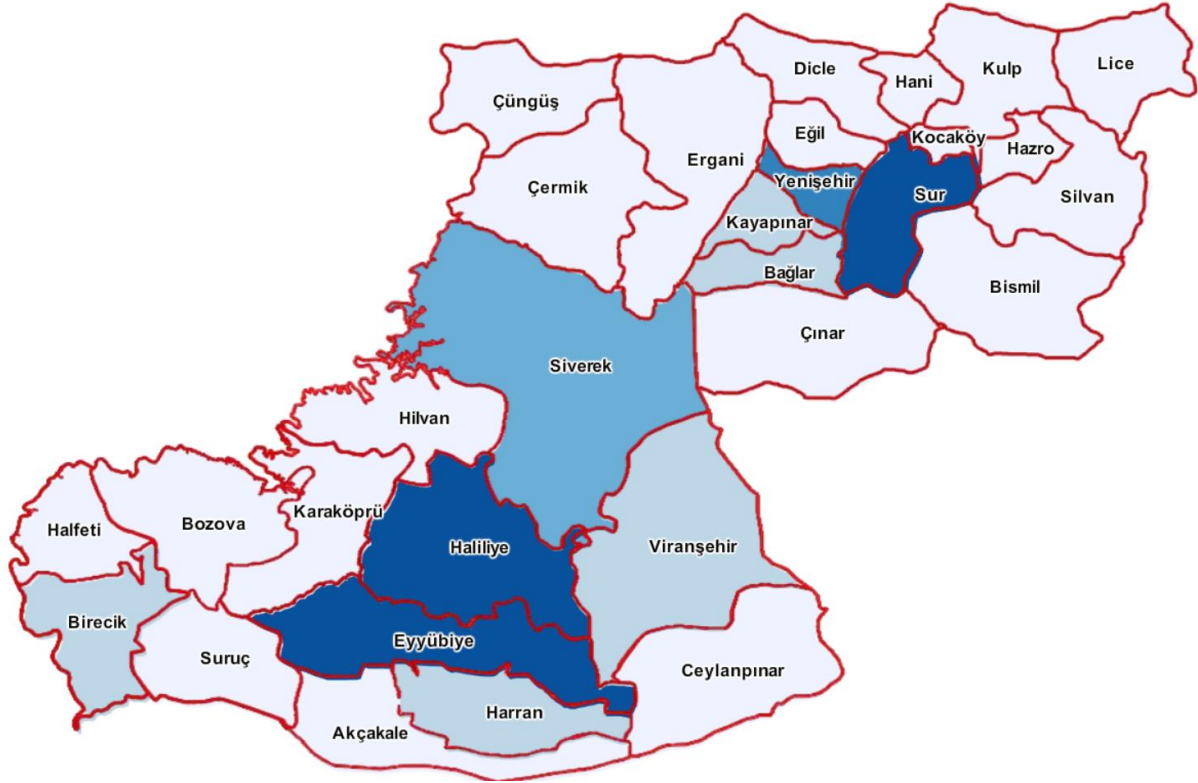
Turizm endeksinde, ilçedeki turistik mekân sayısı, müze ve ören sayısı, otel sayısı, tesislere geliş sayısı, kalış süreleri, doluluk oranları gibi veriler kullanılarak hesaplama yapılmıştır.

Grafik 10. Turizm Endeksi – TRC2 Bölgesi

Buna göre TRC2 Bölgesi finansal piyasalar endeksinde 30 ilçe arasında Sur ve Eyyübiye ilçesi ilk sırada gelmiştir. Bu iki ilçeyi Haliliye ve Yenişehir izlemiştir. Bölgede turizm endeksinde pozitif değer olarak ortalamanın üstünde kalan ilçe sayısı 10 iken, geride kalan 20 ilçe ortalamanın altında seyretmiştir. Sıralamanın sonunda ise Hani, Hazro ve Çüngüş yer almıştır.

Harita 10. TRC2 Bölgesi Turizm Endeksi

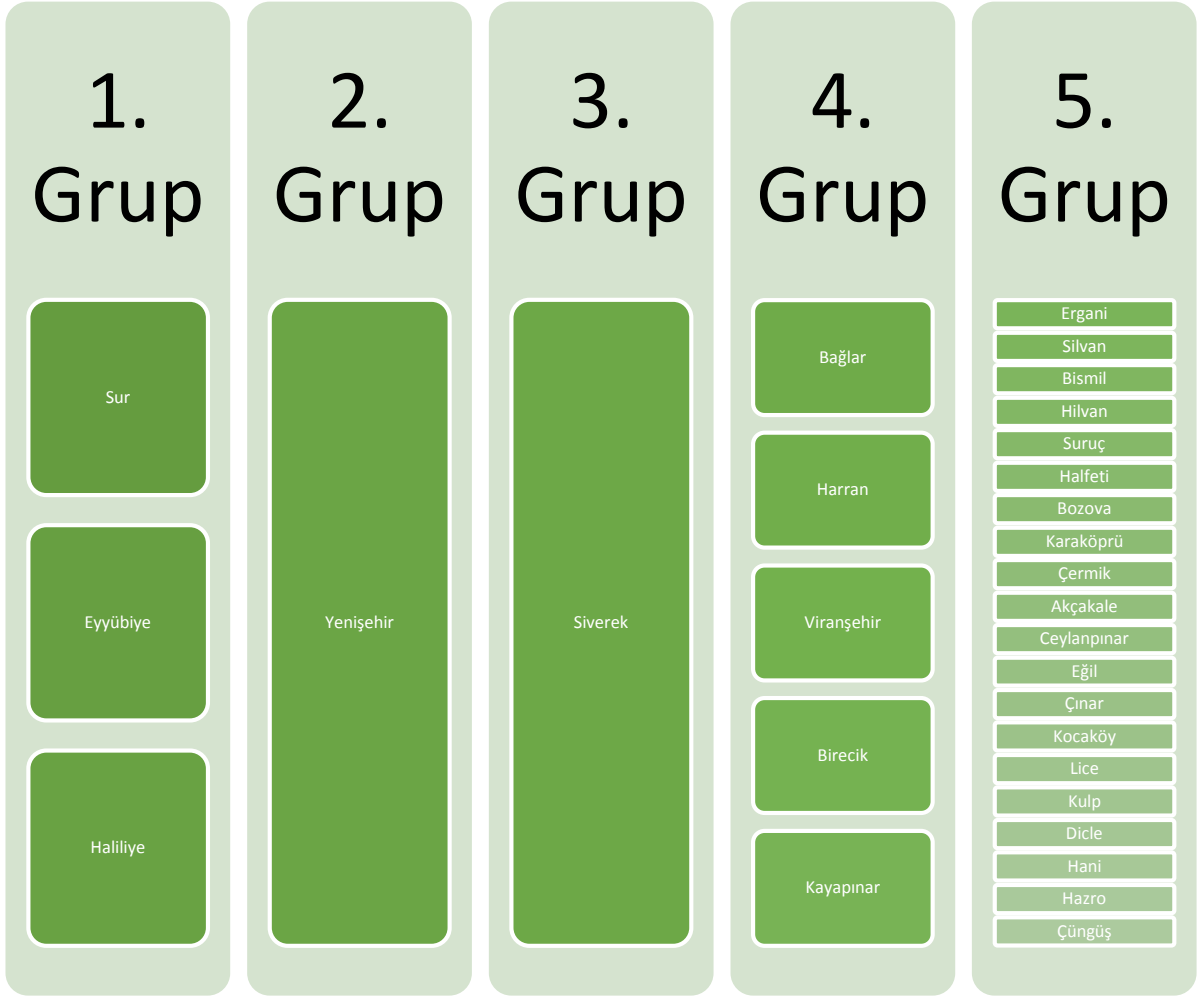

Turizm endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Sur, Eyyübiye ve Haliliye, ikinci grupta Yenişehir ilçesi yer almıştır. Üçüncü grupta Siverek, dördüncü grupta ise Bağlar, Harran, Viranşehir, Birecik ve Kayapınar ilçeleri gelmektedir. Böylece turizm endeksinde en yüksek skora sahip üç grupta sadece 5 ilçenin olduğu gözlenmektedir. Dördüncü grubun eklenmesiyle bu sayı ancak 10'a yükselmektedir. Dolayısıyla turizm endeksinde en düşük düzeye sahip olan beşinci grupta 20 ilçe bulunmaktadır.

Turizm, bölgenin hem sosyal hem de ekonomik açıdan gelişmişliğine katkıda bulunacak önemli bir enstrümandır. Bu noktada otel kapasitesinin geliştirilmesi, ulusal ve uluslararası otel ve konaklama zincirlerinin bölgede yatırım yapmasını teşvik edecek politikaların uygulanması önem taşımaktadır. Aynı zamanda bölgenin ulusal ve uluslararası alanda stratejik tanıtımının yapılması, marka değerlerinin öne çıkartılması gerekmektedir. Dolayısıyla turizm altyapısının gelişmesine ve bölgenin marka değerlerine yönelik plan ve programların hayata geçirilmesi ve bu alandaki çalışmaların yaygınlaştırılması bölgenin sosyal ve ekonomik gelişmişliğine katkıda bulunacak, böylece yaşam kalitesi düzeyinin yükselmesinde önemli bir rol oynayacaktır.

Şekil 14. TRC2 Bölgesi Turizm Endeksi

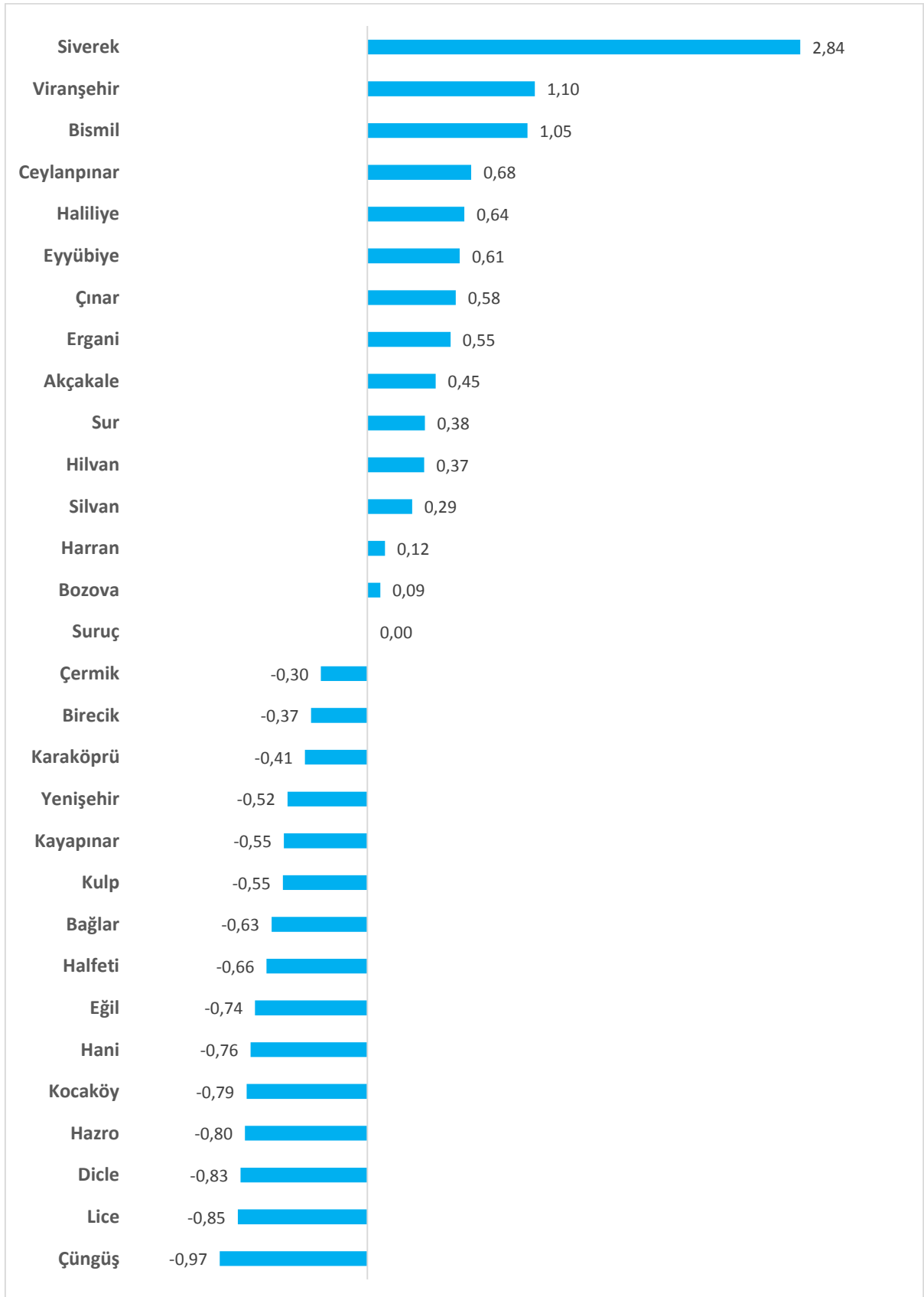
2.11. TRC2 Bölgesi Tarım Endeksi

Tarım endeksinde, ilçedeki tarım alanı, çiftçi sayısı, tarımsal teknik altyapı, hayvancılık ve tarımsal ürünlere yönelik veriler kullanılarak hesaplama yapılmıştır.

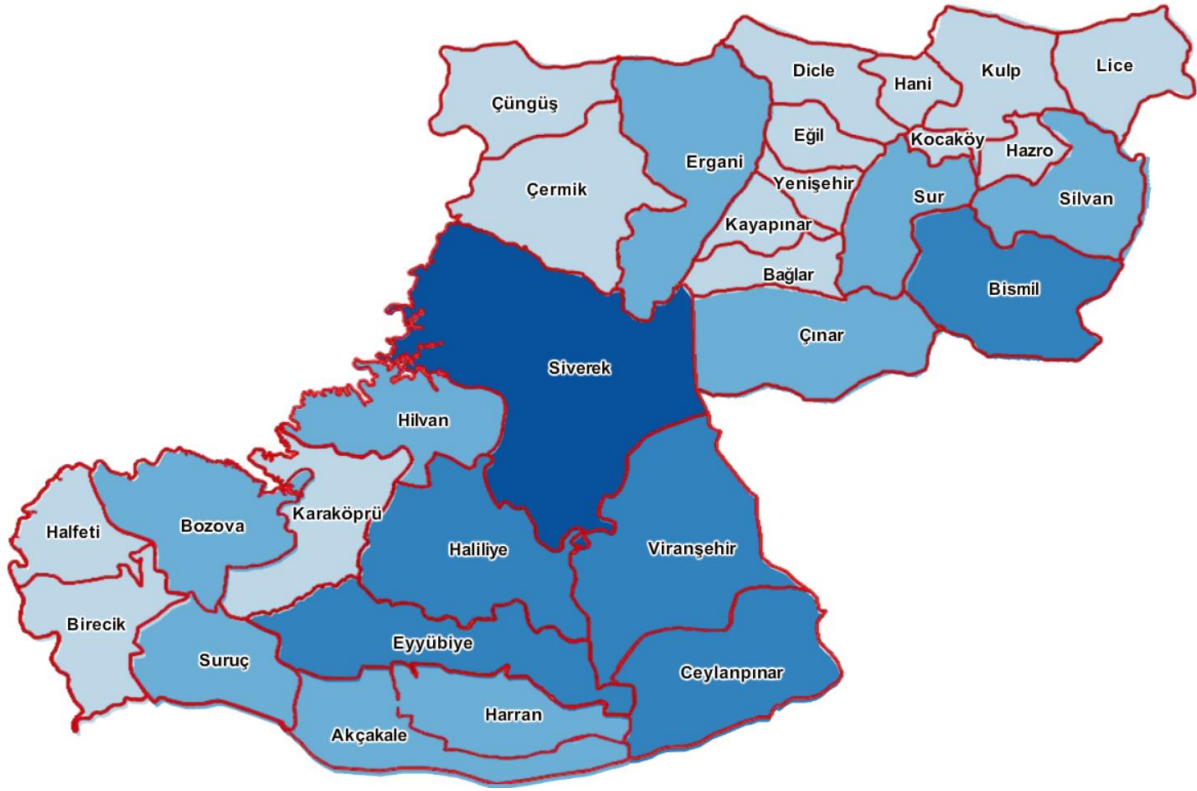
Buna göre TRC2 Bölgesi tarım endeksinde 30 ilçe arasında Siverek 2,84 endeks skoru ile bölgenin lider ilçesi durumundadır. Siverek ilçesini Viranşehir ve Bismil izlemektedir. Tarım endeksinde pozitif değer olarak ortalamanın üstünde kalan ilçe sayısı 15 iken, geride kalan 15 ilçe ortalamanın altında seyretmiştir. Sıralamanın sonunda ise Dicle, Lice ve Çüngüş yer almıştır.

Tarım endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Siverek yer alırken, ikinci grupta hiçbir ilçe bulunmamaktadır. Viranşehir, Bismil, Ceylanpınar, Haliliye, Eyyübiye ve Çınar ilçeleri üçüncü grupta sıralanmıştır. Ergani, Akçakale, Sur, Hilvan, Silvan, Harran, Bozova ve Suruç dördüncü gruptadır. Böylece tarım endeksinde en yüksek skora sahip üç grupta sadece 7 ilçenin olduğu gözlenmektedir. Ancak dördüncü grubun eklenmesiyle bu sayı 15'e yükselmektedir. Dolayısıyla tarım endeksinde en düşük düzeye sahip olan beşinci grupta 15 ilçe bulunmaktadır.

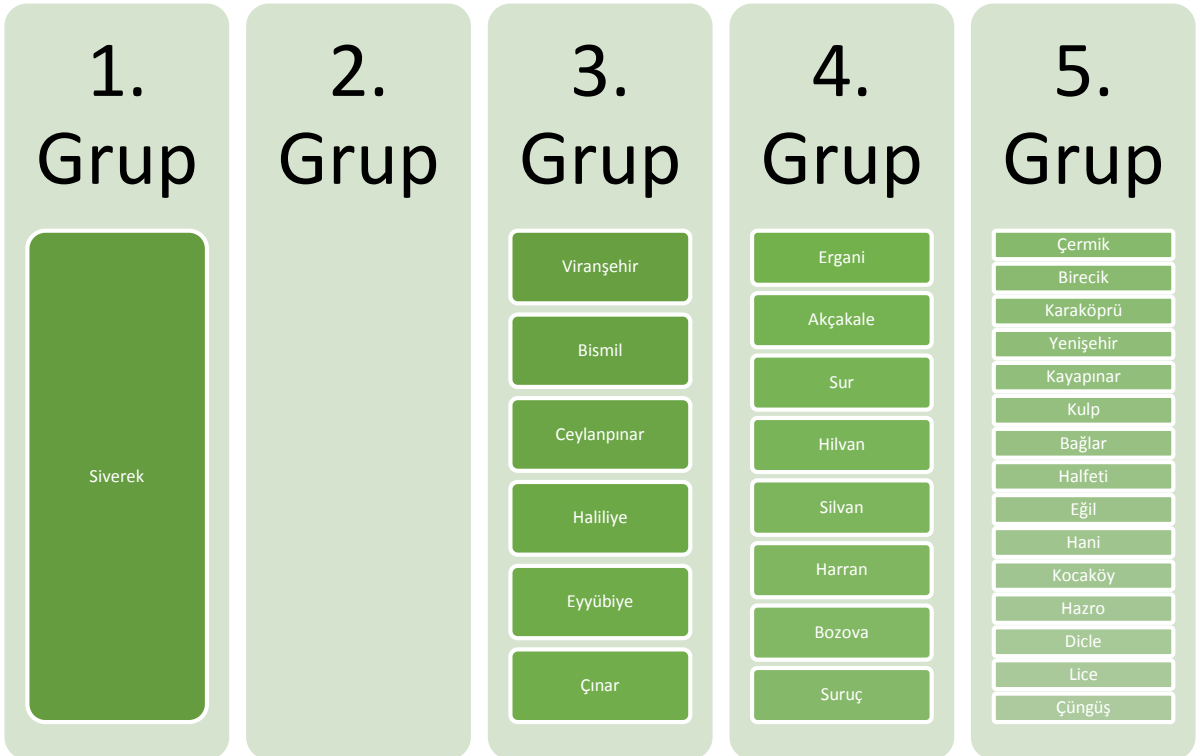
Grafik 11. TRC2 Tarım Endeksi

Harita 11. TRC2 Bölgesi Tarım Endeksi

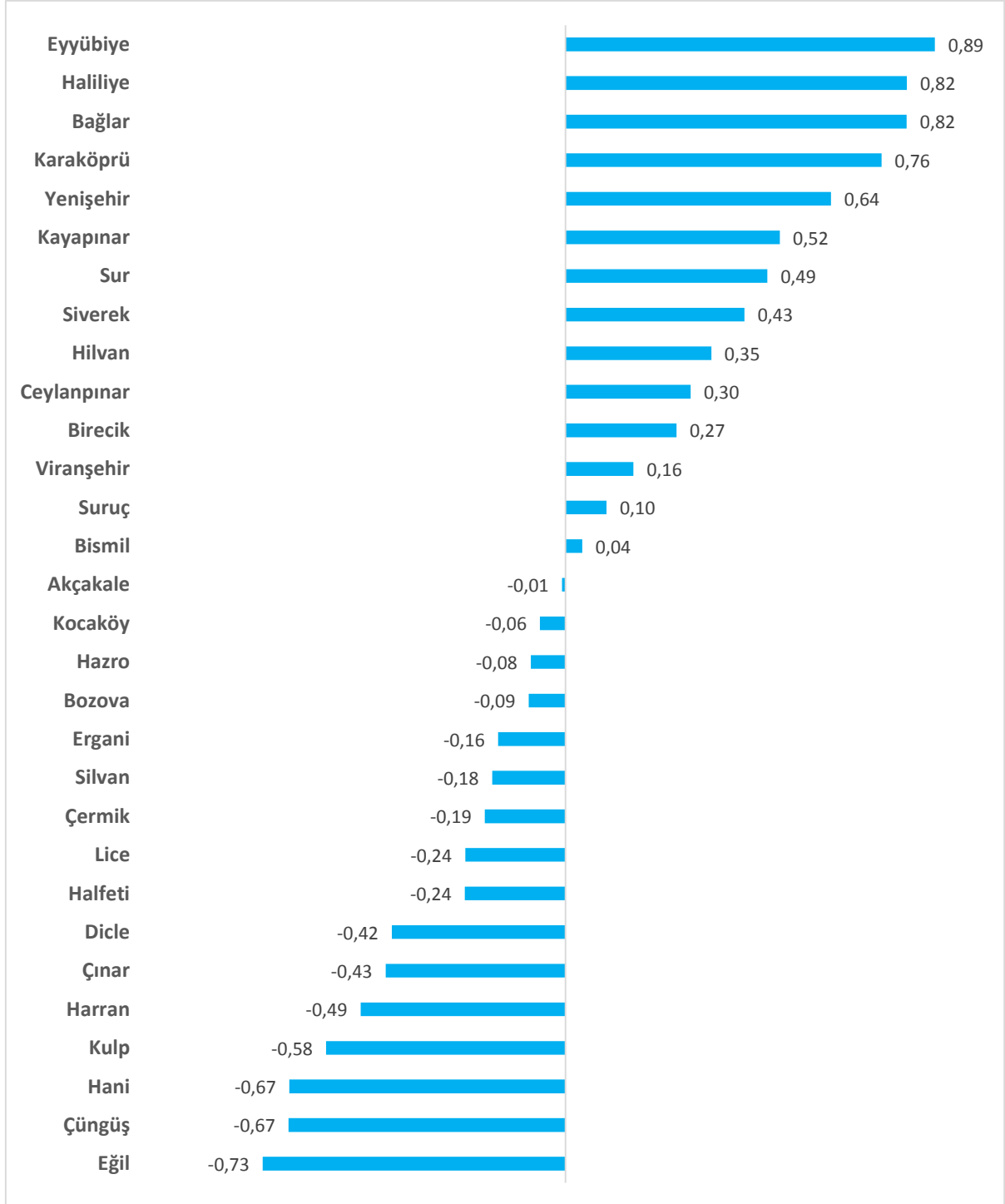
Şekil 15. TRC2 Bölgesi Tarım Endeksi

2.12. TRC2 Bölgesi Altyapı ve Çevre Endeksi

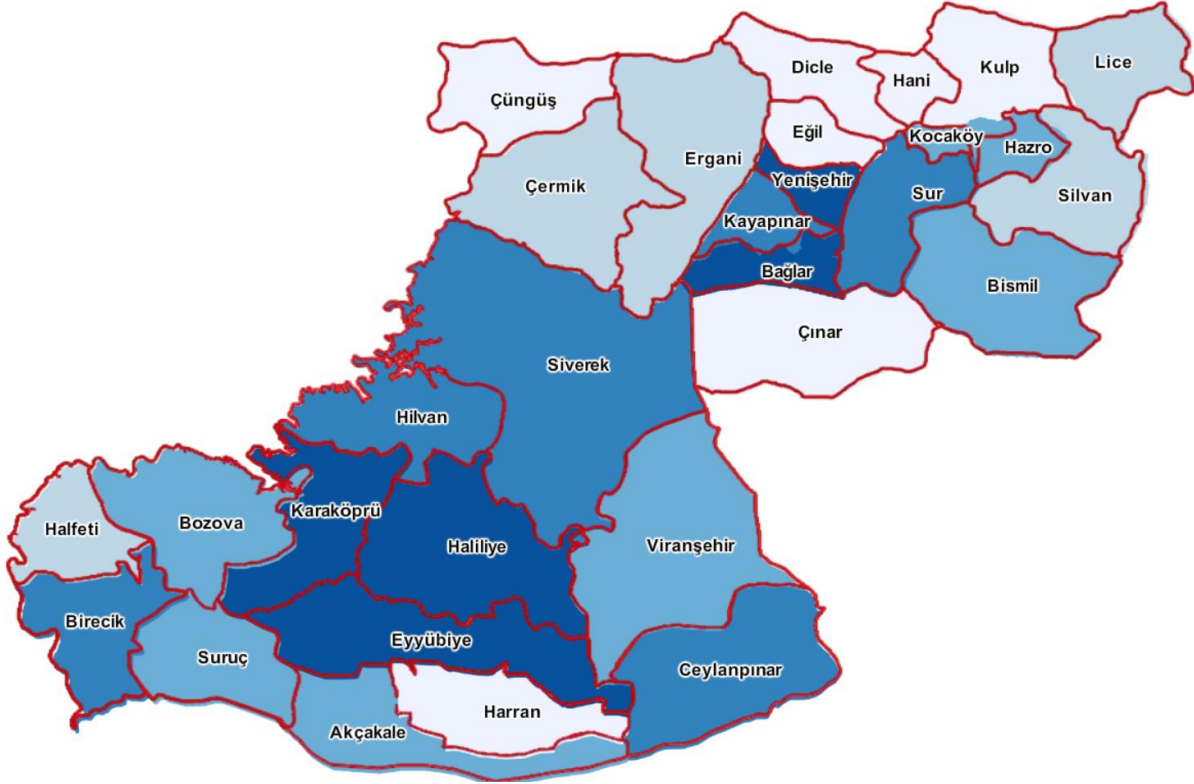
Altyapı ve çevre endeksinde, köy yollarının asfalt oranı, yeşil alan miktarları, doğalgaz varlığı ile altyapı ve çevreye ilişkin ankete dayalı algı verisi kullanılmıştır. Algı verisinde, ankette sorgulanan çevre kirliliğiyle mücadele ve altyapıya yönelik hizmetlerden duyulan memnuniyet düzeyleri dikkate alınmıştır.

Grafik 12. Altyapı ve Çevre Endeksi – TRC2 Bölgesi

Buna göre TRC2 Bölgesi altyapı ve çevre endeksinde 30 ilçe arasında Eyyübiye ve Haliliye gelmektedir. Bu iki ilçeyi Bağlar ve Karaköprü izlerken, Yenişehir ve Kayapınar ilçeleri de endeks skoru yüksek olan ilçeler arasındadır. Bölge ortalamasının üstünde kalarak pozitif endeks skoruna sahip ilçe sayısı 14 iken, geride kalan 16 ilçe bölge ortalamasının altında bir seyir izlemiştir.

Harita 12. TRC2 Bölgesi Altyapı ve Çevre Endeksi

Şekil 16. TRC2 Bölgesi Altyapı ve Çevre Endeksi

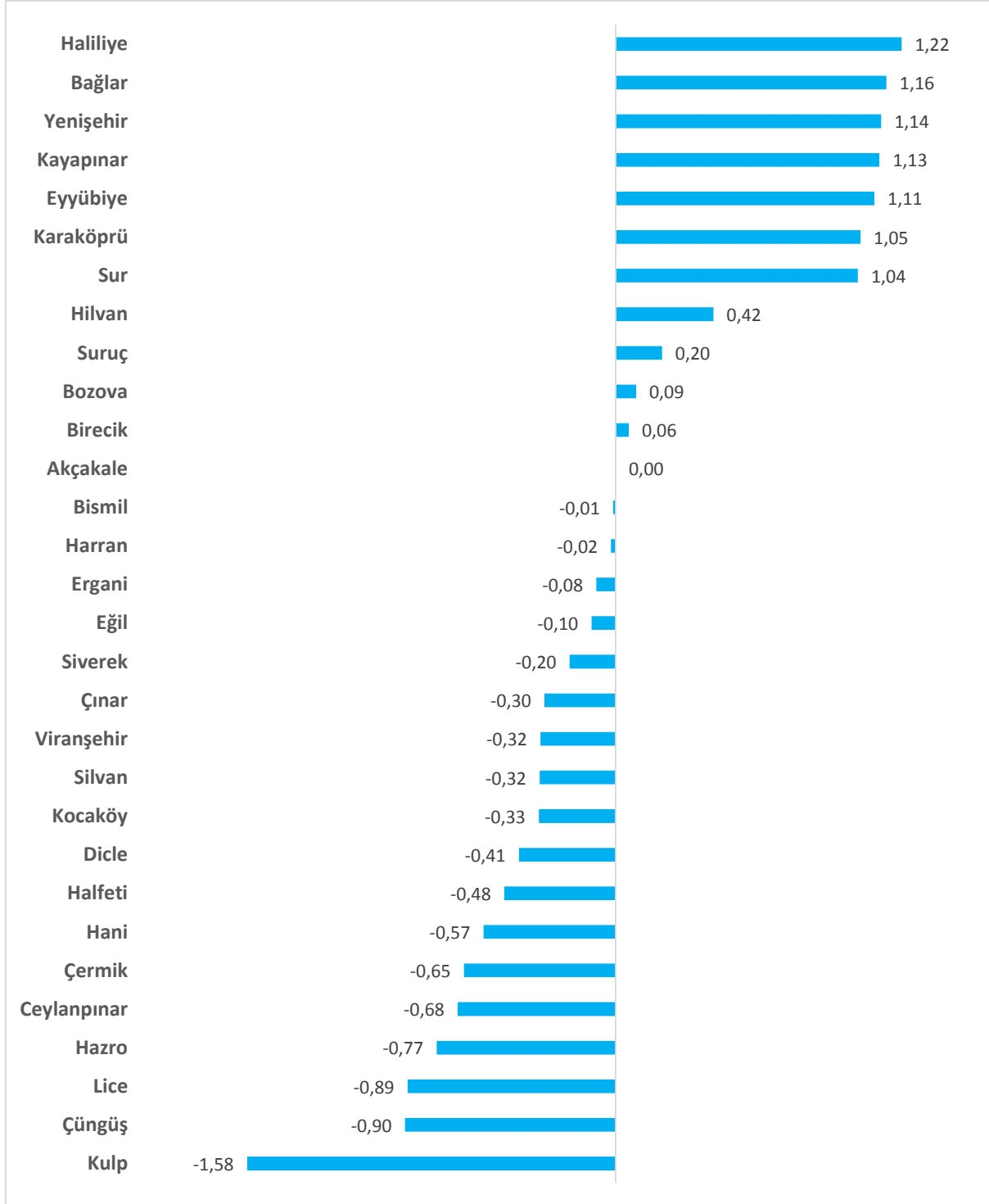

Altyapı ve çevre endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Eyyübiye, Haliliye, Bağlar, Karaköprü, Yenişehir, Kayapınar; en yüksek ikinci grupta ise Sur, Siverek, Hilvan, Ceylanpınar ve Birecik ilçeleri görünmektedir. Üçüncü grupta Viranşehir, Suruç, Bismil, Akçakale ve Kocaköy gelmektedir.

2.13. TRC2 Bölgesi Ulaşım Endeksi

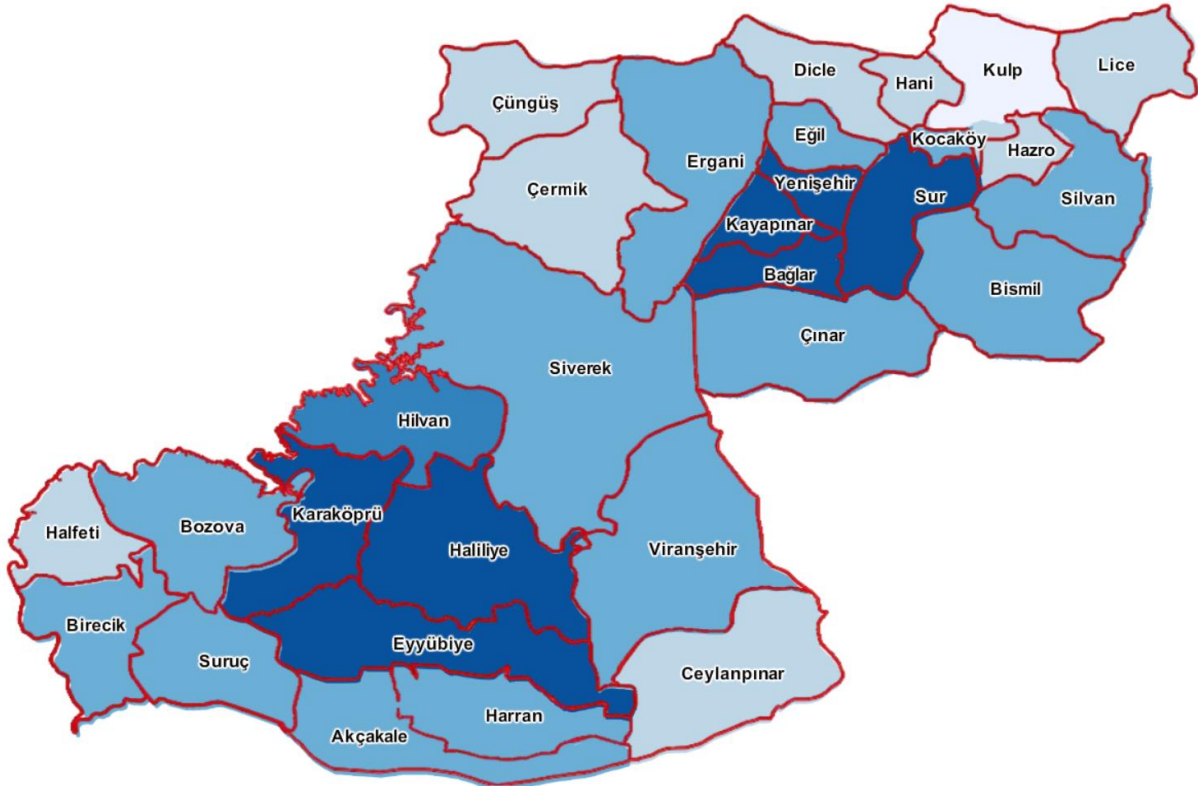
Ulaşım endeksinde, merkez ilçelere yakınlık, havaalanına uzaklık verileri ile ankete dayalı ulaşım algı verisi kullanılmıştır. Ulaşım algı verisinde, ankette sorgulanan toplu taşıma, otopark ve trafik hizmetlerinden duyulan memnuniyet düzeyleri dikkate alınmıştır.

Grafik 13. Ulaşım Endeksi – TRC2 Bölgesi

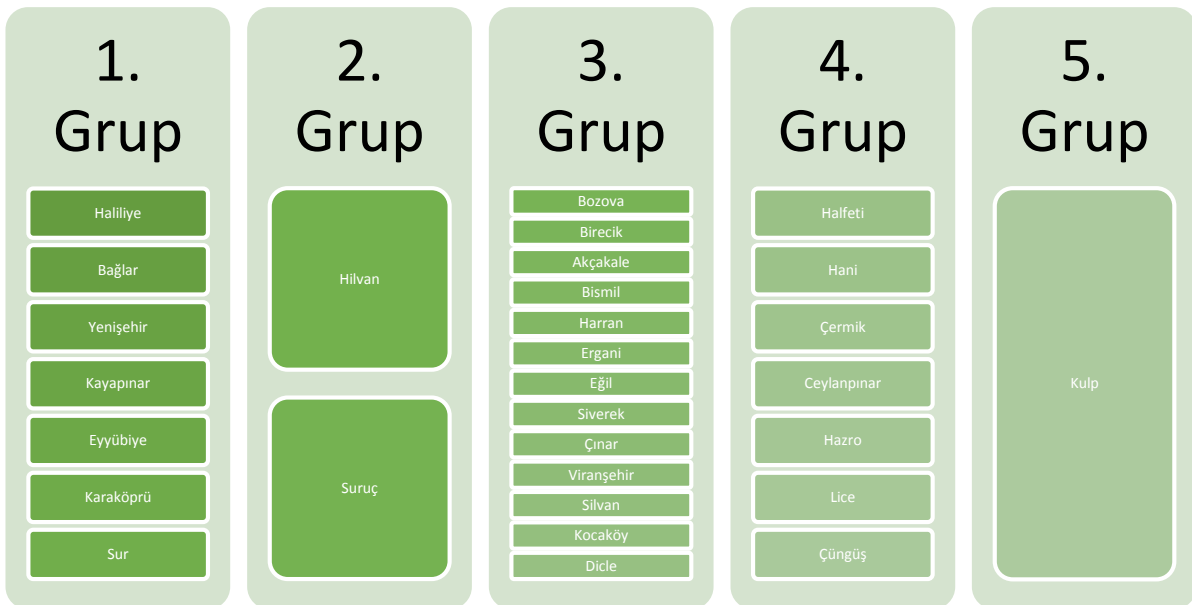

Buna göre TRC2 Bölgesi ulaşım endeksinde 30 ilçe arasında Haliliye, Bağlar, Yenişehir ve Kayapınar ilçeleri ilk sıralarda gelmektedir. Bu ilçeleri yine merkez ilçelerden Eyyübiye, Karaköprü ve Sur ilçeleri izlerken, toplam 12 ilçe pozitif endeks değeri olarak bölge ortalamasının üstünde yer almıştır. Sıralamanın sonunda ise Lice, Çüngüş ve Kulp ilçeleri bulunmaktadır.

Harita 13. TRC2 Bölgesi Ulaşım Endeksi

Şekil 17. TRC2 Bölgesi Ulaşım Endeksi

Ulaşım endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre % 20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Haliliye, Bağlar, Yenişehir, Kayapınar, Eyyübiye, Karaköprü ve Sur ilçeleri görünmektedir. İkinci grupta Hilvan ve Suruç yer almaktadır. Üçüncü grupta ise Bozova, Birecik, Akçakale, Bismil, Harran, Ergani, Eğil, Siverek, Çınar, Viranşehir, Silvan, Kocaköy ve Dicle gelmektedir. Dolayısıyla en yüksek skora sahip üç grupta 22 ilçe bulunmaktadır. Geriye kalan 8 ilçe ise düşük skora sahip dördüncü ve beşinci grupta yer almıştır.

2.14. TRC2 Bölgesi Kentsel Yaşam Endeksi

Kentsel yaşam endeksinde, ilçedeki kamu yatırımı, kişi başına düşen belediye harcaması ile kentsel yaşam ve kamu hizmetlerine yönelik ankete dayalı algı verileri kullanılmıştır. Kentsel yaşam algı verisinde sosyal yaşamdan, hava kirliliğiyle mücadeleye, kamu kurumlarından alınan hizmetler; kamu hizmetleri memnuniyet verisinde ise kentsel alandaki merkezi ve yerel yönetimin yürüttüğü tüm kamusal hizmetlerden (sokakların aydınlatılması, itfaiye, tapu, muhtarlık, cenaze hizmetleri, pazar yerleri gibi) duyulan memnuniyet düzeyleri dikkate alınmıştır.

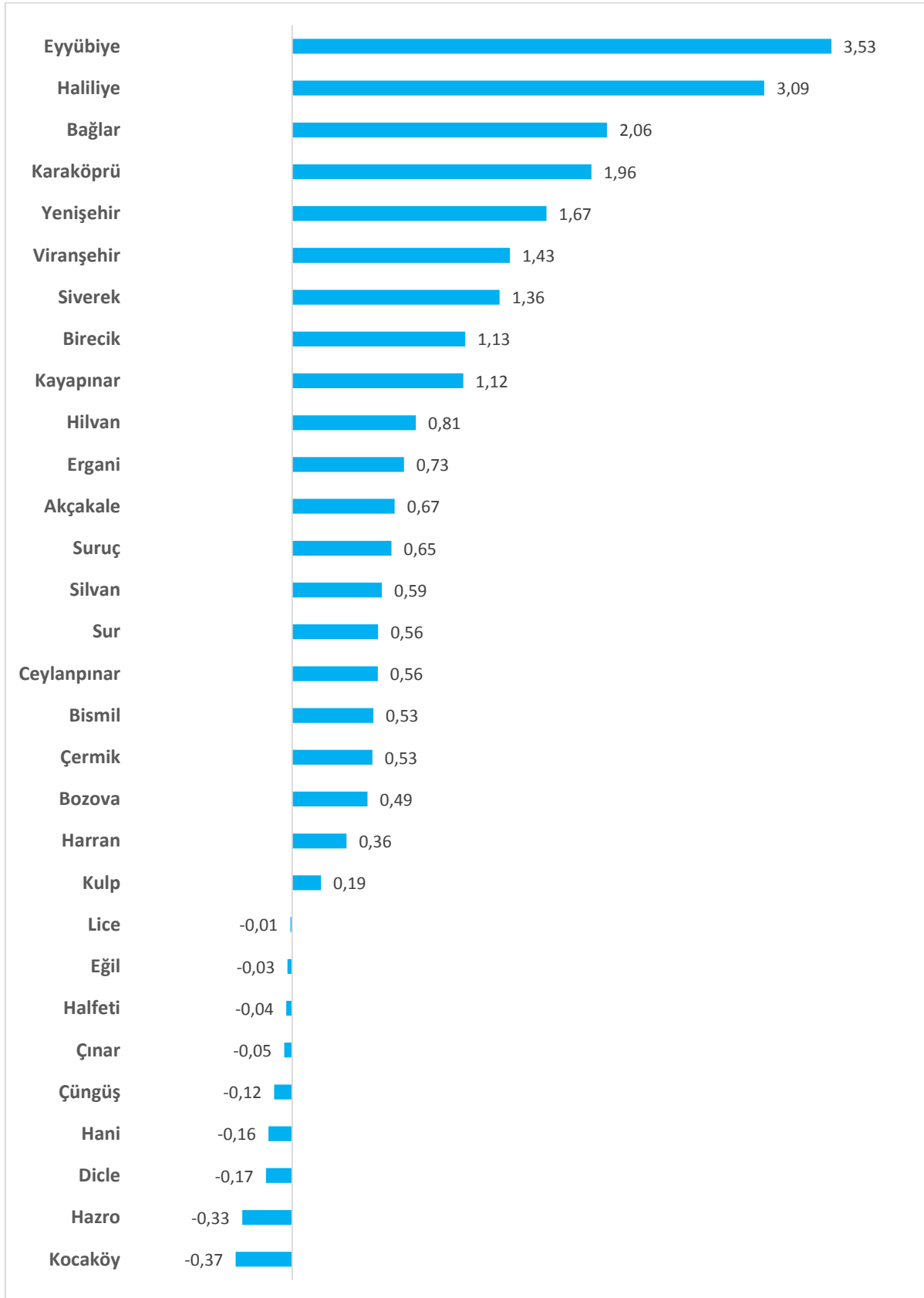
Buna göre TRC2 Bölgesi kentsel yaşam endeksinde 30 ilçe arasında Eyyübiye ve Haliliye ilk sıralarda gelmektedir. Bu iki ilçeyi Bağlar, Karaköprü ve Yenişehir izlemektedir. Bölge ortalamasının üstünde kalarak pozitif endeks skoruna sahip ilçe sayısı 21 iken, 9 ilçe negatif endeks skoru almıştır.

Bu endekste yer alan dört veriden ikisi ankete dayalı algı verilerinden oluşmaktadır. Diğer endekslerde oldukça yüksek endeks skorlarına sahip olan bazı merkez ilçelerin, kentsel yaşam endeksinde sıralamada öne çıkamadığı gözlenmektedir. Bu noktada hem kamu yatırımlarının ve belediye harcamalarının dağılımı; hem de yapılan hizmetlere karşı birey düzeyinde oluşan algının yerel mekanizmalar tarafından sorgulanması gereklidir. Algı verilerinin dayandığı anket sonuçları ilçe düzeyinde çalışmanın ek kısmında tablolar halinde gösterilmiştir. Dolayısıyla hangi ilçede hangi kamu hizmetinden memnuniyetsizliğin olduğu algı düzeyinde ortaya konulmuştur.

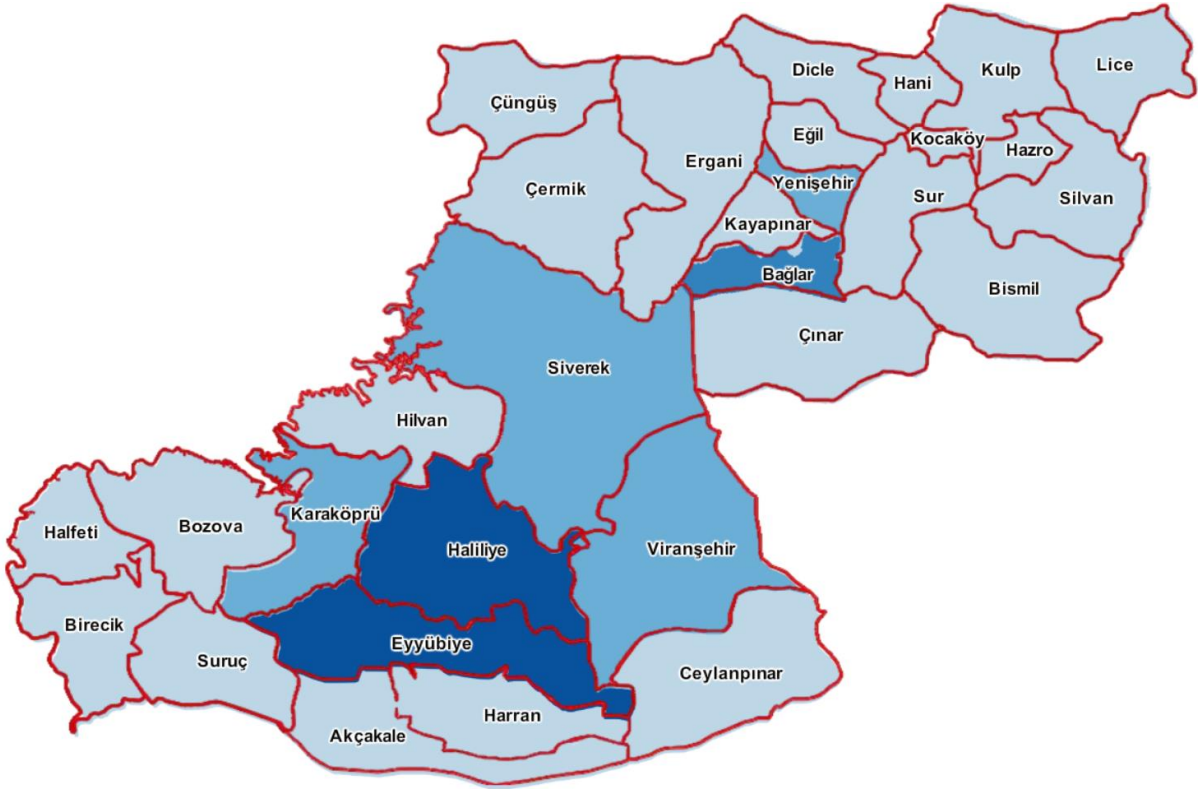
Ulaşım endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Eyyübiye ve Haliliye; ikinci grupta Bağlar ilçesi gelmektedir. Üçüncü grupta Karaköprü, Yenişehir, Viranşehir ve Siverek yer alırken, Birecik, Kayapınar, Hilvan, Ergani, Akçakale, Suruç, Silvan, Sur, Ceylanpınar, Bismil, Çermik ve Bozova dördüncü gruptadır. Dolayısıyla en yüksek skora sahip üç grupta sadece 7 ilçe bulunmaktadır. Geriye kalan 23 ilçe ise düşük skora sahip dördüncü ve beşinci grupta yer almıştır. Dolayısıyla TRC2 Bölgesinde kentsel yaşam alanında düşük düzeyde endeks skorlarını içeren gruplarda yoğunlaşma olduğu gözlenmektedir.

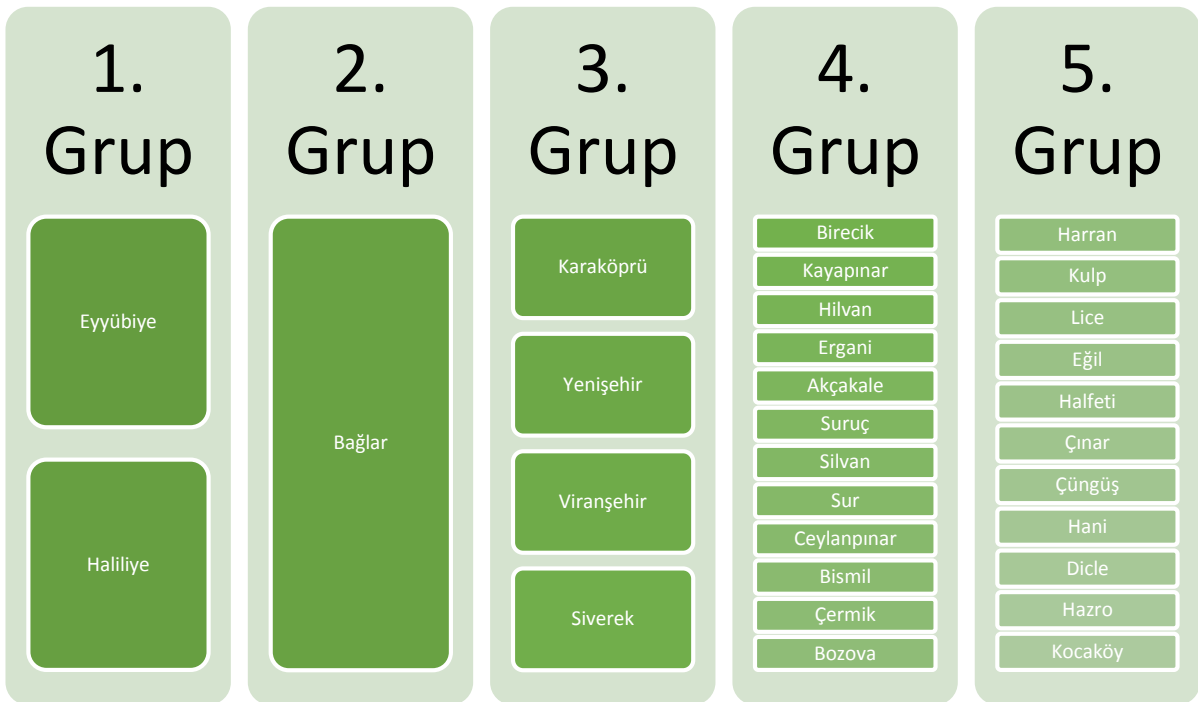
Grafik 14. Kentsel Yaşam Endeksi – TRC2 Bölgesi

Harita 14. TRC2 Bölgesi Kentsel Yaşam Endeksi

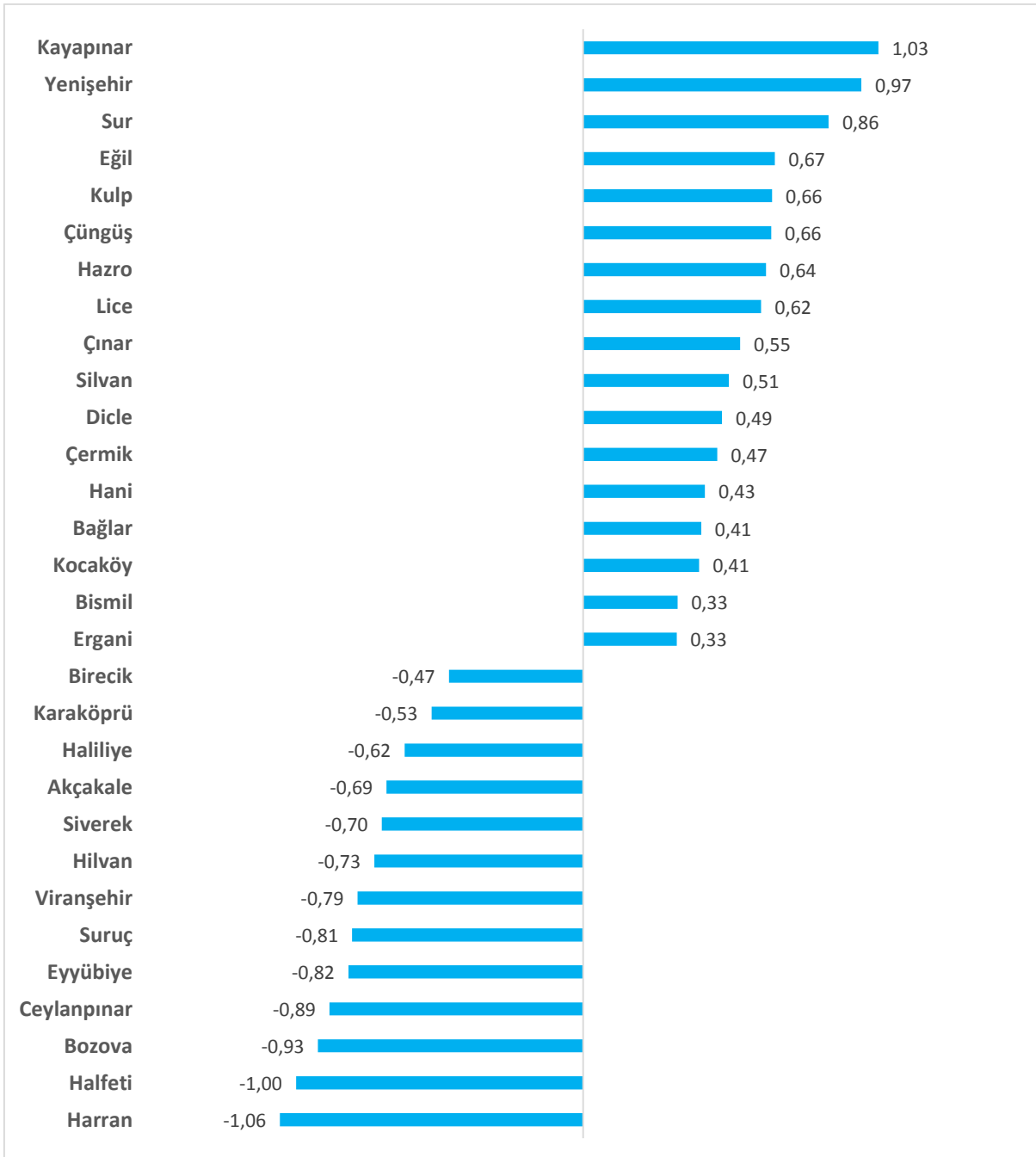
Şekil 18. TRC2 Bölgesi Kentsel Yaşam Endeksi

2.15. TRC2 Bölgesi Kişisel Yaşam Endeksi

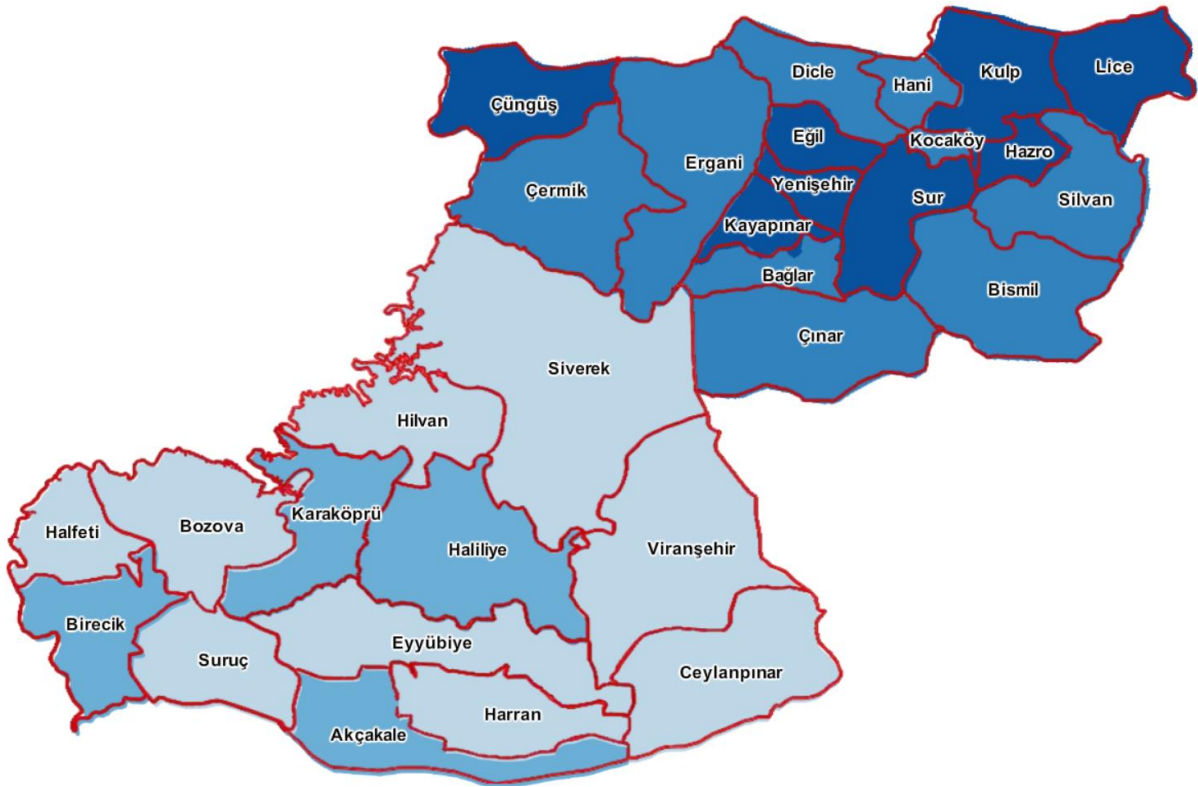
Kişisel yaşam endeksi, tamamen ankete dayalı algı verilerinden oluşan tek endekstir. Endeks kapsamında konut, çalışma hayatı, ekonomik refah ve kişisel memnuniyet alanlarına yönelik algılar tespit edilmiştir. Bu bağlamda konutta yaşanan sorunlar, ücret, çalışma şartları ve ortamı gibi iş hayatı ile ilgili düşünceler, ekonomik gücü gösteren ifadeler ile kişinin kendi yaşamını, eğitimini, sağlığını, aile hayatını, manevi hayatını ve kişisel gelişimini nasıl gördüğünü gösteren değerlendirmeler dikkate alınmıştır. Tamamen sübjektif verilere dayanan kişisel yaşam endeksinin ana endeks içindeki ağırlığı düşük tutulmuştur. Anca kişisel değerlendirmeyi göstermesi açısından sonuçlar dikkat çekicidir.

Grafik 15. Kişisel Yaşam Endeksi – TRC2 Bölgesi

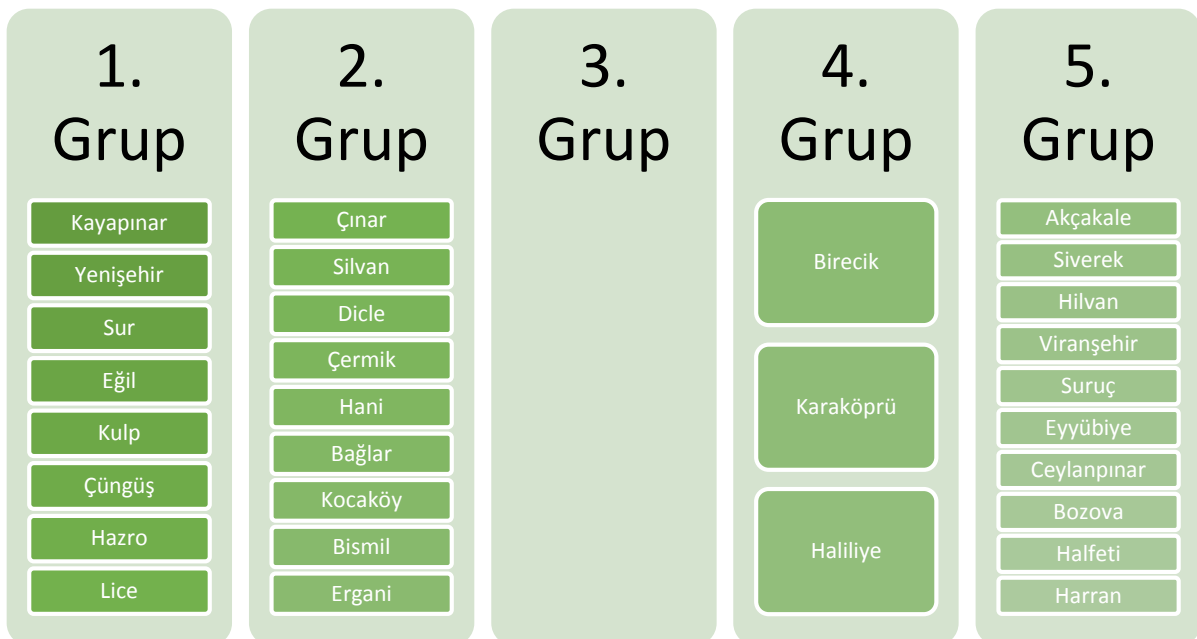

TRC2 Bölgesi kişisel yaşam endeks sonuçlarına göre 30 ilçe arasında Kayapınar ve Yenişehir ilçeleri ilk sıralarda gelmektedir. Bu iki ilçeyi Sur ilçesi izlemektedir. Eyyübiye, Ceylanpınar, Bozova, Halfeti ve Harran ilçeleri ise kişisel yaşam endeksinde son sıralarda yer almıştır. Kişisel yaşam endeksinde 17 ilçe bölge ortalamasının üstünde seyrederken, geride kalan 13 ilçe negatif endeks skoru olarak bölge ortalamasının altında kalmıştır.

Harita 15. TRC2 Bölgesi Kişisel Yaşam Endeksi

Şekil 19. TRC2 Bölgesi Kişisel Yaşam Endeksi

Kişisel yaşam endeksinde yer alan 30 ilçe endeks skorlarına göre %20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek grupta Kayapınar, Yenişehir, Sur, Eğil, Kulp, Çüngüş, Hazro ve Lice ilçelerinin olduğu görülmektedir. İkinci grupta Çınar, Silvan, Dicle, Çermik, Hani, Bağlar, Kocaköy, Bismil ve Ergani yer alırken, üçüncü grupta hiçbir ilçe bulunmamaktadır. Dolayısıyla en yüksek skora sahip üç grupta 17 ilçe, geriye kalan dördüncü ve beşinci grupta ise 13 ilçe bulunmaktadır.

DIYARBAKIR İLİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ

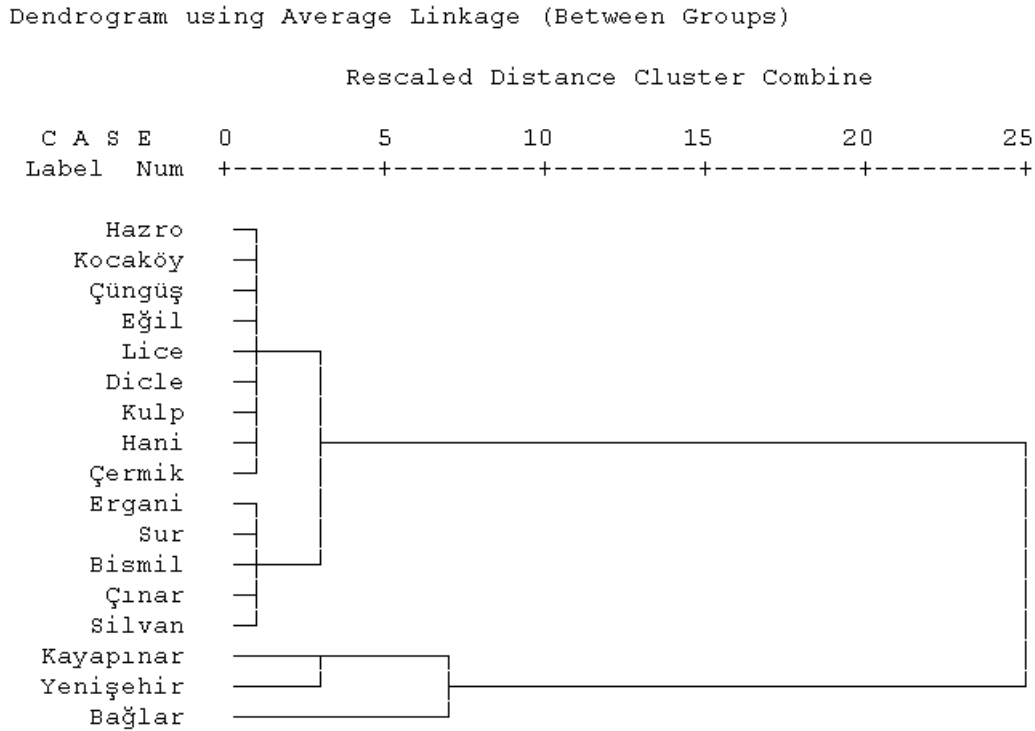
3. DİYARBAKIR İLİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ

Bu raporda TRC2 Bölgesi kapsamında yürütülen yaşam kalitesi analizinin sonuçları paylaşılmaktadır. Sonuçlar, her ilin kendi içinde değerlendirilmesiyle raporlanmıştır. Çalışmanın bu kısmında öncelikle Diyarbakır ve Şanlıurfa illerine ait analiz sonuçları ortaya konulmuş, sonrasında endeks yorumları ve ilçe analizlerine geçilmiştir.

3.1. Diyarbakır'da Yaşam Kalitesi (Alan Araştırması)

Diyarbakır'da 17 ilçe düzeyinde yapılan saha araştırmasında toplam 1.500 hanehalkı reisiyle anket yapılmıştır. İlçelerin nüfus büyüklükleri dikkate alınarak, hiyerarşik kümeleme analizi* (hierarchical cluster analysis) yönteminden faydalanılmış ve örnek büyüklüğünün dağılımı belirlenen ilçe gruplarına göre yapılmıştır.

Şekil 20. Diyarbakır İlçeleri – Hiyerarşik Küme Analizi

Buna göre ilçeler 3 grupta toplanarak, en yüksek nüfusa sahip olan ilçelerde ortalama 140-220, orta düzey nüfusa sahip ilçelerde ortalama 80-100, düşük nüfusa sahip ilçelerde ise en az 60 anketin yapılması öngörülmüştür.

* Kümeleme analizi, analitik bir teknik olup öncelikli amacı grup sayısı bilinmeyen birimleri veya nesnelere sahip oldukları özelliklere göre anlamlı alt gruplara ayırmaktır. (Hair, vd.; 1998: 474) Hiyerarşik kümeleme analizi birimleri ya da nesnelere uzaklık ölçü birimleri ile benzerlik derecesine göre belirli aşamalarda birtakım tekniklerle birleştirilmesini amaçlamaktadır. Ayrıntılı bilgi Ek 3'de gösterilmiştir.

İlçeler arasında Bağlar (220) , Kayapınar (160) ve Yenişehir (140) en fazla anket yapılan ilçeler iken; Bismil (100), Ergani (100), Sur (100) ve Silvan (80) bu ilçeleri izlemiştir. Bahsi geçen 7 ilçenin dışında kalan 10 ilçede ise en az 60 görüşme tamamlanmıştır. Böylece Diyarbakır ili, ilçeler düzeyinde nüfus büyüklüklerine göre temsil edilmiştir.

Tablo 17. Araştırma Örnekleme – Diyarbakır

İlçe	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
Bağlar	220	14,7
Kayapınar	160	10,7
Yenişehir	140	9,3
Bismil	100	6,7
Ergani	100	6,7
Sur	100	6,7
Silvan	80	5,3
Çermik	60	4,0
Çınar	60	4,0
Çüngüş	60	4,0
Dicle	60	4,0
Eğil	60	4,0
Hani	60	4,0
Hazro	60	4,0
Kocaköy	60	4,0
Kulp	60	4,0
Lice	60	4,0
Toplam	1.500	100,0

Araştırmaya katılanlar arasında kır-kent dağılımına bakıldığında ise örneklemin % 39,8'inin kır; % 60,2'sinin ise kent nüfusundan oluşturulduğu görülmektedir. Bu oran da Diyarbakır ilinin kır-kent ayırımına uygun niteliktedir. Büyükşehir Yasasının ardından, Diyarbakır ilinin tümü büyükşehir sınırları içine alındığından şehirleşme oranı % 100 olarak gösterilmektedir. Ancak kentte kır-kent ayırımının fiili olarak gözlemlendiği açıkça ortadadır. Bu noktada yapılan araştırmanın mümkün olduğunca evreni temsil edebilmesi açısından hem alan araştırması hem de endeks hesaplamalarında kır-kent ayırımına gidilmiş ve Diyarbakır iline ait eski nüfus sayımlarından faydalanılmıştır.

Tablo 18. Kır-Kent Dağılımı – Diyarbakır

Yerleşim Yeri	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
Kır	597	39,8
Kent	903	60,2
Toplam	1.500	100,0

Alan araştırmasına ilişkin bulgular; önce demografik yapı açısından ortaya konulacaktır. Araştırma demografisinin gösterilmesinin ardından; iş hayatı, sağlık, güvenlik, ekonomik yapı ile kentsel ve kişisel memnuniyet başlıkları ile ortaya konulmuştur. Sonuçlar il düzeyinde analiz edilmiş olup, ilçe sonuçları ek tablolar halinde raporun sonunda gösterilmiştir.

3.1.1. Araştırmanın Demografik Yapısı

Diyarbakır ilinde sürdürülen araştırmaya katılanların % 86,7'si erkek, % 13,3'ü kadındır. Türkiye'de yapılan sosyal araştırmalarda genellikle kadın-erkek deneklerin oranı birbirine yakın seyrederken, bu araştırmada hanehalkı anketi uygulandığından, hane reisi ile görüşme yapılmıştır. Dolayısıyla anket yapılanlar içinde erkeklerin oranı yüksek düzeydedir.

Tablo 19. Araştırmanın Demografik Yapısı – Cinsiyet Dağılımı – Diyarbakır

Cinsiyet Dağılımı	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
Erkek	1.300	86,7
Kadın	200	13,3

Örneklemin yaş dağılımı büyük bir oranda 40-54 yaş aralığında yoğunlaşmıştır. Bu aralığa giren deneklerin oranı % 47,6'dır. Bu gruba 25-39 yaş aralığı da eklendiğinde toplam örneklemin % 76,1'ini oluşturduğu gözlenmektedir.

Tablo 20. Araştırmanın Demografik Yapısı – Yaş Dağılımı – Diyarbakır

Yaş Dağılımı	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
18-24 yaş arası	56	3,7
25-39 yaş arası	428	28,5
40-54 yaş arası	713	47,6
55 yaş ve üstü	303	20,2

Deneklerin eğitim durumları incelendiğinde en büyük kesimin lise altı mezunlardan (ilkokul, ortaokul ve ilköğretim) oluştuğu anlaşılmaktadır. Toplam örnekleme % 42,9 oranına sahip olan bu kesimi, lise mezunları % 30,4, üniversite mezunları ise % 26,7 oranıyla izlemektedir.

Tablo 21. Araştırmanın Demografik Yapısı – Eğitim Durumu – Diyarbakır

Eğitim Durumu	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
Okur-yazar değil	12	0,8
Okur-yazar	15	1,0
İlkokul	224	14,9
Ortaokul/ilköğretim	393	26,2
Lise	456	30,4
Üniversite ve üstü	400	26,7

Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde evlilerin % 86,3, bekârların ise % 13,7 oranında temsil edildiği görülmektedir.

Tablo 22. Araştırmanın Demografik Yapısı – Medeni Durum – Diyarbakır

Medeni Durum	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
Evli	1.295	86,3
Bekar	205	13,7

Araştırmaya kapsamında meslek dağılımı açısından; kamu ve özel sektörde memur ve uzmanlar % 28,7, kamu ve özel sektörde işçiler % 20,3, küçük ve orta ticaret erbabı ile esnaf % 16,3 oranında temsil edildiği gözlenmektedir.

Tablo 23. Araştırmanın Demografik Yapısı – Meslek Dağılımı – Diyarbakır

Meslek Dağılımı	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
Kamu/Özel sektörde memur	431	28,7
Kamu/Özel sektörde işçi	305	20,3
Küçük-orta ticaret, esnaf, serbest meslek	245	16,3
Emekli	176	11,7
Maaş karşılığı çalışan, uzmanlık gerektiren meslekler	95	6,3
Ev hanımı	74	4,9
Kendi hesabına çalışan, uzmanlık gerektiren meslekler	38	2,5
Büyük ölçekli ticaret, işveren	38	2,5
Öğrenci	35	2,3
İşsiz	26	1,7
Kamu/Özel sektörde ücretli yönetici	17	1,1
Tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar	15	1,0
Sporcu, sanatçı	5	0,3

Araştırmaya katılanların hanehalkı gelir durumları incelendiğinde, 1.501-2.000 TL arası gelir elde edenlerin toplam % 24,7 oranla en fazla paya sahip olduğu gözlenmektedir. Aylık geliri 2001-3.000 TL arasında olanların oranı % 22,2; 1.001-1.500 TL arası olanların oranı ise % 20,9'dur. Geliri 1.000 TL'nin altında olanlar % 13 oranına sahip iken, aylık geliri 3.000 TL'yi geçenler % 19'luk paya sahiptir.

Tablo 24. Araştırmanın Demografik Yapısı – Gelir Düzeyi – Diyarbakır

Gelir Düzeyi	Kişi	Toplam Kişi İçindeki Payı (%)
0-500 TL	44	2,9
501-1.000 TL	152	10,1
1.001-1.500 TL	314	20,9
1.501-2.000 TL	371	24,7
2.001-3.000 TL	333	22,2
3.001-4.000 TL	146	9,7
4.001-5.000 TL	68	4,5
5.001-7.500 TL	33	2,2
7.501-10.000 TL	21	1,4
10.000 TL üstü	18	1,2

Diyarbakır'da toplam 1.500 hanehalkı anketi kapsamında, hanelerde yaşayan kişi sayılarına bakıldığında; en yüksek kesimin % 58,9 ile 3-4 kişilik ailelerden oluştuğu gözlenmektedir. Hanesinde 5-

6 kişi yaşayan ailelerin oranı 6rneklem dağılımda % 27,5 ile temsil edilirken, hanehalkı sayısı 6'dan fazla olanların oranı % 2,7'dir.

Tablo 25. Araştırmanın Demografik Yapısı – Hanehalkı B6y6kl6đ6 – Diyarbakır

Hanehalkı B6y6kl6đ6	Kişi	Toplam Kişi İ6indeki Payı (%)
1-2 kişi	162	10,8
3-4 kişi	884	58,9
5-6 kişi	413	27,5
7 ve 6st6	41	2,7

3.1.2. Araştırma Bulguları

Araştırmaya ait demografik 6er6evenin 6izilmesinin ardından, bu b6l6mde alan soruları belli başlıklar altında analiz edilecektir. Bu başlıklar şu şekilde sıralanmıştır:

- *Aile yaşamı ve konut*
- *İş hayatı*
- *Sağlık*
- *Ekonomik yapı*
- *G6venlik*
- *Kentsel memnuniyet*
- *Kişisel memnuniyet, yaşam kalitesi ve beklentiler*

Bu b6l6mde kişilerin yaşam kalitesini etkileyen unsurlar yukarıda sıralanan başlıklar altında incelenecek, yapılan analizlerle yaşam kalitesinin belirleyicilerine y6nelik s6bjektif yorumlar değerlendirilebilecektir.

Yapılan s6bjektif değerlendirmelerin bir kısmı yaşam kalitesi endekslerinde algı verisi olarak kullanılacaktır. Ancak algı verileri, istatistiki verilerle birlikte kullanılacağından daha d6ř6k ağırlıklara sahip olacaktır.

Yaşam kalitesi endekslerinden sağlık, sosyal yaşam, g6venlik, altyapı ve 6evre, ulaşım, kentsel yaşam ile kişisel yaşam endekslerinde algı verileri kullanılmıştır. Y6ntem kısmında belirtildiği 6zere algı verileri anketteki sorulara verilen yanıtlardaki olumsuz 6nermeleri i6ermiş ve endekslere negatif y6nl6 etkide bulunmuştur. 6rneğin 66p toplama hizmetinden memnun olmayanların oranı endeks hesaplamasına d6hil edilmiş ve negatif y6nde etkide bulunmuştur. Aşağıdaki tabloda algı verilerinde kullanılan anket soruları g6sterilmiştir.

Tablo 26. Algı Endeksleri

Algı Endeksi	Endekste Kullanılan Anket Soruları
Eğitimde algı endeksi	Yaşadığınız bölgede yeterli sayıda eğitim kurumu var mı?
	Eğitim kurumlarında temizlik/hijyen konusunda sorun var mı?
	Verilen eğitim hizmetinden memnun musunuz?
	Öğretmenler, öğrencilerle yeterince ilgileniyor mu?
	Sınıflarda çok sayıda öğrenci sorunu var mı?
	Kurumlarda yeterli sayıda öğretmen var mı?
Sağlıkta algı endeksi	Eğitim kurumlarının fiziki koşullarında sorun var mı?
	Yaşadığınız bölgede yeterli sayıda sağlık kurumu var mı?
	Temizlik/hijyen konusunda sorun var mı?
	Yapılan muayeneden memnun musunuz?
Sosyal yaşam algı endeksi	Sağlık çalışanlarının (doktor, hemşire vd.) hastalarla yeterince ilgileniyor mu?
	Fazla beklemeden muayene olabiliyor musunuz?
	Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler
	Park ve oyun alanları
	Gençlere yönelik sosyal hizmetler
	Kadınlara yönelik sosyal hizmetler
	Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler
Engellilere yönelik hizmetler	
Toplumsal yaşam algı endeksi	Yoksullara yönelik hizmetler
	Trafik kuralları
	Kamuya açık alanlarda (parklarda, otobüslerde, hastanelerde vb.) diğer insanlara anlayış göstermek, saygılı davranmak
	Komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek, saygılı olmak
Güvenlik algı endeksi	Çevreyi kirletmemek
	Polisin olaylara müdahale hızı ve yeterliliği
	Evde yalnız otururken güvende hissetme
	Yaşanılan çevrede, gece yalnız yürürken güvende hissetme
	Hırsızlık, kapkaç, taciz gibi olaylar yaşanmaması
	Emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışı
Altyapı-çevre algı endeksi	Sokakta araba park edildiğinde (güvenlik nedeniyle) endişe duyulmaması
	Çöp ve çevresel atık toplama hizmetinden
	Kanalizasyon hizmetinden
	Şebeke suyu hizmetlerinden
	Yeşil alanların miktarından
	Hava kirliliği ile mücadeleden
	Yolların bakımı, kar temizliği vb. hizmetleri
Ulaşım algı endeksi	Toplu taşıma hizmetlerinden
	Trafik düzenleme
	Otopark hizmetleri
	Sosyal yaşam (spor, sinema, tiyatro, park vb.)
Kentsel yaşam ve kamu hizmetleri endeksi	Ulaşım imkanları
	Hava kirliliği
	Çevre Kirliliği
	Güvenlik
	Nüfus yoğunluğu
	Sağlık kurumları
	Eğitim kurumları
	Altyapı (kanalizasyon, atık yönetimi)
	Kamu kurumları (belediye/kaymakamlık/ müdürlükler)
Pazar yerleri (halk pazarları)	

	Sokakların aydınlatılması
	İtfaiye
	Tapu hizmetleri
	Mezarlık ve cenaze hizmetleri
	Mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri
	İmar, inşaat ruhsat, izin, denetim ve benzeri hizmetler
	Zabıta hizmetlerinden
Konut ve yaşam memnuniyeti endeksi	Evin küçüklüğü/Yer azlığı
	Pencere, kapı veya zeminde çürüme
	Rutubet/ Akıntı / Sızdıran çatı
	Evin içinde çalışır durumda bir tuvalet olmaması
	Evin içinde banyo veya duş bulunmaması
	Dışarıda oturulabilecek bir yerin olmaması (bahçe, balkon, teras vb.)
	Karanlık, yetersiz gün ışığı
	Yağmur yağınca kanalizasyon taşması/su baskını
	Komşulardan gelen gürültü
	Sokaktan gelen gürültü
	Elektrik kesintisi
	Şebeke suyu kesintisi
	Isınma (iyi yalıtım olmamasından kaynaklanan)
	Yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olması
Çalışma hayatı memnuniyet endeksi	İşim çok stresli ve zahmetli/ çok emek isteyen bir iş
	İşim sıkıcı ve kasvetli
	İşim bana mesleki gelişimim için iyi fırsatlar sunuyor
	Sürekli kısa zamanda fazla iş yüküyle meşgulüm
	Sağlık koşullarına uygun olmayan ve tehlike arz eden bir işim var
	İşimi severek yapıyorum
	Ücret
	Çalışma saati
	Çalışma ortamı
	Çalışma arkadaşları
Ücret dışı imkânlar (yol, yemek, servis vb.)	
Ekonomik refah algı endeksi	Evinizi istediğiniz sıcaklığa getirmek, istediğiniz kadar ısıtabilmek/soğutabilmek
	Akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan, 1 haftalık bir tatil yapmak
	Eskimiş mobilyalarınızı değiştirmek
	İki günde bir et, tavuk ya da balıktan oluşan bir yemek yiyebilmek
	Kullanılmış kıyafetler yerine, yeni kıyafetler alabilmek
	Ayda bir kere, arkadaşlarınızı ya da akrabalarınızı evinizde ağırlayabilmek
Kişisel memnuniyet endeksi	Eğitiminizden
	Şu anki işinizden
	Hayat standartlarınızdan
	Yaşadığınız evden
	Yaşadığınız ilçeden
	Evliliğinizden
	Aile hayatınızdan
	Sağlığınızdan
	Sosyal yaşantınızdan
	Kazancınızdan
Kişisel gelişiminizden	
Manevi hayatınızdan	

3.1.2.1. Aile Yaşamı ve Konut

Yaşam kalitesini belirleyen faktörlerin başında kişinin aile yaşamı ve yaşadığı konuta ilişkin özellikler gelmektedir. Araştırmamızda aile yaşamı, aile bireyleri ve diğer bireylerle olan iletişimin ne derece olduğuna dair sorularla sorgulanırken; yaşanan konuta ilişkin sorular konutun fiziki yapısı, mülkiyeti ve var ise konuttaki sorunlar üzerine yoğunlaşmıştır.

Aile yaşamı ve konut alanı çerçevesinde değerlendirilen araştırma soruları şu şekilde gösterilebilir:

- *Aşağıdaki her bir faaliyet alanı için ayırdığınız zamanı belirtiniz.*
- *Aşağıdakilerden hangisi yaşadığınız evin durumunu en iyi tanımlar?*
- *Peki, oturduğunuz evde size sayacağım sorunlar var mı? Lütfen hangi sorunlar varsa, onları söyler misiniz? (Birden fazla tercih edilebilir)*

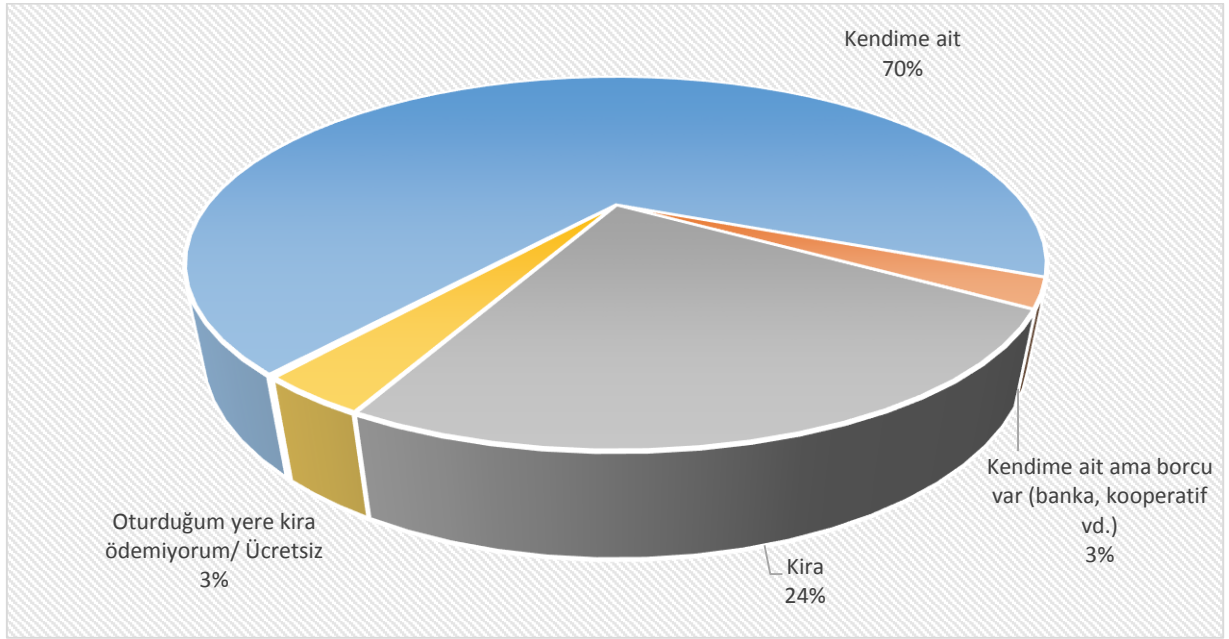
Tablo 27. Günlük Faaliyetlere Ayrılan Zamanlar – Diyarbakır

Ayrılmak istediğimden	Daha az	Ne az-ne çok	Daha çok	Ayrılmak istemiyorum
Aile bireyleriyle görüşme	19,5	36,6	42,1	1,8
Aile bireyleri dışındaki kişilerle görüşme	17,8	51,0	29,0	2,3
Hobi ve özel ilgi alanlarınız	19,7	48,2	27,4	4,8
Gönüllü hayır işlerinde / politik faaliyetlerde yer alma	21,9	46,9	25,8	5,4
İnternet	29,1	37,9	30,0	3,0
Televizyon	25,6	43,8	27,9	2,7
Uyku	26,0	47,3	23,0	3,7
Oyun (bilgisayar, kâğıt, okey vb.)	28,4	34,8	28,8	7,9
Kitap, dergi okumak	37,6	36,6	18,9	6,9

Diyarbakır'da yaşayan bireylerin yukarıda sayılan faaliyetlere ayrılmak istediklerinden daha az zaman ayırmak zorunda kaldığı faaliyetlerin başında, kitap, dergi okumak (% 37,6) ile internet (% 29,1) gelmektedir. Oyun (bilgisayar, kâğıt, okey vb.), uyku ve televizyon seçenekleri az zaman ayrılan faaliyetler arasında öne çıkarken, aile bireyleriyle görüşme seçeneği % 19,5 oranına sahiptir. Dolayısıyla Diyarbakır'da her beş kişiden biri ailesine yeterince zaman ayıramadığını düşünmektedir. Ancak aile bireyleriyle ayrılmak istediğinden daha fazla zaman ayırdığını düşünenlerin oranı ise % 42,1'dir. Bununla birlikte Diyarbakır'da yaşayanların yaklaşık üçte biri internet, oyun ve televizyona ayrılmak istediğinden daha fazla zaman ayırdığını belirtmiştir. Öte yandan araştırmaya katılanların % 7,9'u oyun faaliyetlerine, % 6,9'u ise kitap, dergi okumaya zaman ayırmak istemediğini ifade etmiştir.

Araştırmaya katılan bireylere yaşadıkları konutlara ilişkin bazı sorular yöneltilmiştir. Bunlardan ilki konutun mülkiyetine yöneliktir. Katılımcılar arasında yaşadığı konutun kendine ait olduğunu ifade edenlerin oranı % 70'dir. Kirada oturanlar % 24'lük bir paya sahip iken; konut kredisi borcu olanlar % 3'dür. Öte yandan oturduğu yere kira ödemeyenler ise yine % 3 oranıyla temsil edilmiştir.

Grafik 16. Yaşanılan Konutun Durumu – Diyarbakır

Araştırmaya katılanların yaşadıkları konutlara ilişkin sorulan bir diğer soru ise konutlarında var olan sorunlara ilişkindir. Bu bağlamda aşağıdaki seçenekler sunularak, birden fazla seçenek işaretleme serbestliğinde tercihlerini belirtmişlerdir.

Grafik 17. Konutta Yaşanılan Sorunlar – Diyarbakır

Bu soruya alınan yanıtlar incelendiğinde konutlarla ilgili öne sürülen sorunların başında yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olması (% 72,4) gelmektedir. Öyle ki, Diyarbakır'da her dört evin üçünde bu sorundan şikâyet edilmektedir. Özellikle yaz aylarında görülen yüksek sıcaklık ortalamaları Diyarbakır halkının genel şikâyeti olarak ortaya çıkmaktadır. Burada hem hava şartları, hem bina kaliteleri, hem de soğutma sistemlerine (klima, havalandırma vb.) bütçe ayrılmasıyla ilgili yoksunluklar bu sorunu yaygın bir sorun haline getirmektedir. Diyarbakır'da konutlarda öne çıkan sorunlardan bir diğeri ise elektrik kesintisi (% 35,6) olup, her üç evden birinde bu sorunun yaşandığı gözlenmektedir. Komşulardan gelen gürültü % 29,8, sokaktan gelen gürültü % 27,9, şebeke suyunun kesilmesi ise % 23,7 oranıyla şikâyet listesinde ön sıralarda yer almıştır. Dolayısıyla Diyarbakır'da en yoğun yaşanan sorunlar üç ana başlıkta gruplandırılabilir. Bunlardan ilki doğal hava şartlarından kaynaklanan sıcaklık sorunu, diğeri konutla ilgili altyapı sorunları, sonuncusu ise gürültü kirliliğidir. Öte yandan evin küçüklüğü, kanalizasyon altyapısı, dışarıda oturulabilecek bir yerin olmaması, rutubet ve çürüme sorunları yine önemli sorunlar olarak sıralanmıştır.

3.1.2.2. İş Hayatı

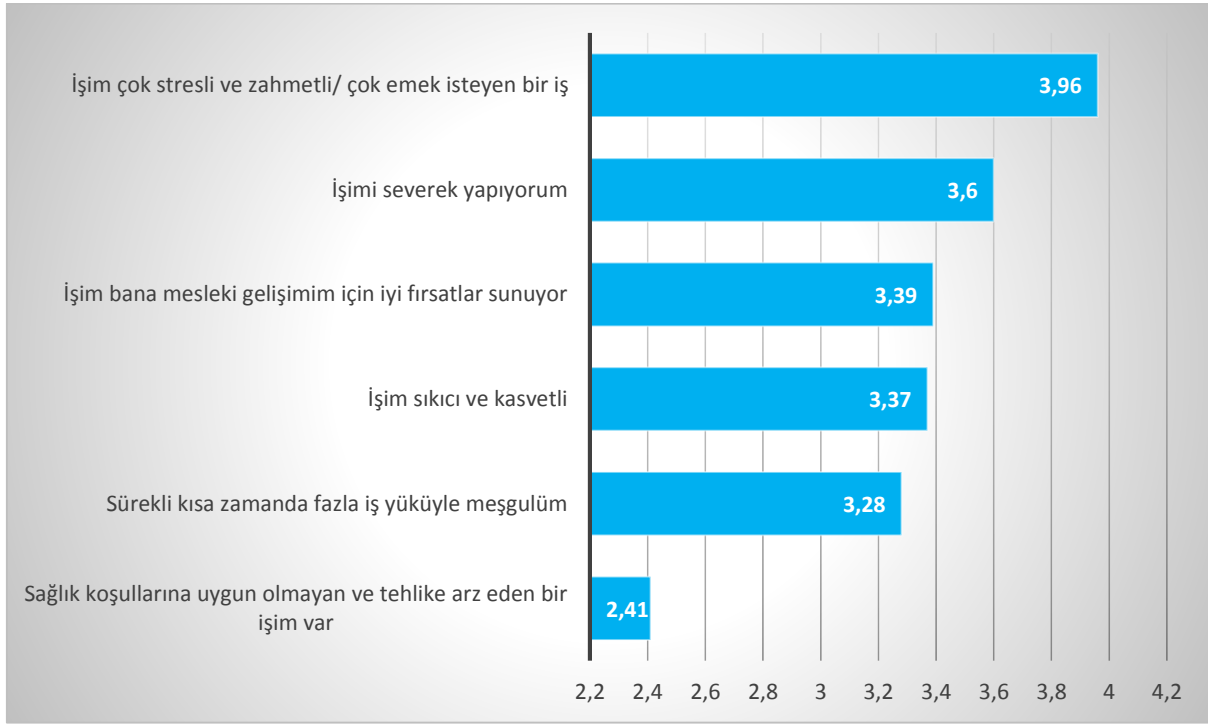
Aile yaşamı ve yaşanan konuta ait özellikler yaşam kalitesini belirleyen faktörlerin başında gelirken; iş hayatına ilişkin göstergeler de yaşam kalitesini birebir etkilemektedir. Bu bağlamda, araştırmaya katılan deneklere iş hayatlarıyla ilgili bir takım sorular yöneltilerek, işlerinden duydukları memnuniyet ve işlerinden kaynaklanan sorunlar ortaya konulmuştur. Deneklere sunulan ifadelere 1-5 arasında (likert ölçeği) bir puan vererek düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Sonuçların değerlendirilmesinde ise hem verilen puanların ortalaması, hem de yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Ortalama değer tek başına bir anlam içermekle beraber, yüzde dağılımların da yorumlanması; soruya verilen yanıtların daha anlaşılır olmasını sağlamaktadır.

Genel olarak sunulan ifadelere katılma oranının ortalama değer düzeyinde olduğu gözlenmektedir. İşini severek yapanlar (3,60) ve işinin mesleki gelişimi için iyi fırsatlar sunduğunu düşünenler (3,76) ortalama değere sahip iken, işini çok stresli ve zahmetli bulanlar 3,96, sıkıcı ve kasvetli bir işte çalıştığını ifade edenler ise 3,37 ortalama değer almışlardır.

Oransal olarak bakıldığında, Diyarbakır'da çalışan kesim arasında işini çok stresli, zahmetli, sıkıcı ve kasvetli bulanlar ortalama olarak % 60 düzeyinde temsil edilirken, genel olarak işinden memnun olanların oranı % 40 düzeyindedir.

Grafik 18. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 1 / Diyarbakır

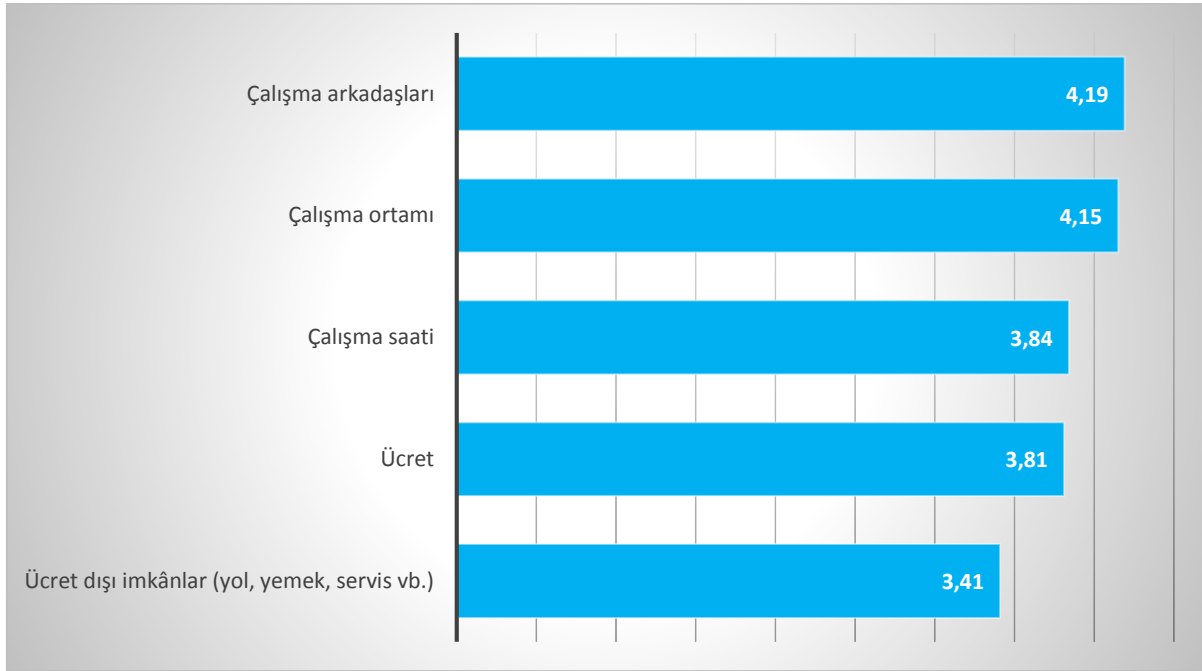
Deneklere işlerinden kaynaklanan birtakım sorunlara ilişkin aşağıdaki durumları, ne sıklıkta yaşadıkları sorulmuştur. Sıklık derecelendirmesinde en yüksek orana sahip ifadelere dikkat çekilmiştir.

Tablo 28. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 2 / Diyarbakır

	Haftada birkaç kez	Ayda birkaç kez	Yılda birkaç kez	Asla
İşten eve, evle ilgili yapılması gereken bazı işleri yapamayacak kadar yorgun geliyorum	18,9	36,2	38,2	6,7
İşime harcadığım zaman nedeniyle aileme karşı olan sorumluluklarımı yerine getiremiyorum	8,7	33,3	26,5	31,6
Eve iş getiriyorum	2,8	23,3	15,7	58,2
Ailevi sorumluluklarım nedeniyle işime konsantre olamıyorum	5,5	14,9	20,8	58,9

Araştırmaya katılanların iş hayatlarıyla ilgili en sık yaşadığı sorun işten eve, evle ilgili yapılması gereken bazı işleri yapamayacak kadar yorgun gelmeleridir. Öyle ki, bu durumu haftada birkaç kez yaşayan denek sayısı toplam örneklemin % 18,9'unu oluşturmaktadır. Bu durumu ayda bir yaşayanlar da eklendiğinde, Diyarbakır'da çalışanların yarıdan fazlasının ayda birkaç kez, kimi zaman hafta da birkaç kez işten eve yorgun geldikleri anlaşılmaktadır. İşe harcanan zaman nedeniyle ailesine karşı olan sorumluluklarını yerine getiremeyen bireyler de önemli bir paya sahiptir. Deneklerin % 23,3'ü ayda birkaç kez bu durumu yaşadığını ifade etmiştir. Öte yandan Diyarbakır'da çalışanların % 41,8'i eve zaman zaman iş getirmekte, % 41,1'i ise ara sıra ailevi sorumlulukları nedeniyle işlerine yeterince konsantre olamamaktadır.

Grafik 19. İş Hayatıyla İlgili Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır

Diyarbakır'daki çalışanların işleriyle ilgili göreceli olarak memnuniyet düzeyi yüksek olan alanlar çalışma arkadaşları (4,19), çalışma ortamı (4,15) ve çalışma saatleri (3,84) iken; ücret (3,81) ve ücret dışı imkânlar (3,41) memnuniyetsizlik düzeyinin en yüksek olduğu alanlardır.

Genel olarak ortalama değer in üstünde değerlere sahip olursa da, bahsi geçen ifadelerle ilişkin memnuniyetsizlik oranlarına bakıldığında ortalama olarak yaklaşık her üç kişiden birinin ücret (% 29,3) ve ücret dışı imkânlar (% 28) açısından şikâyetçi oldukları gözlenmektedir.

Tablo 29. İş Hayatıyla İlgili Memnuniyetsizlik Düzeyi – Diyarbakır

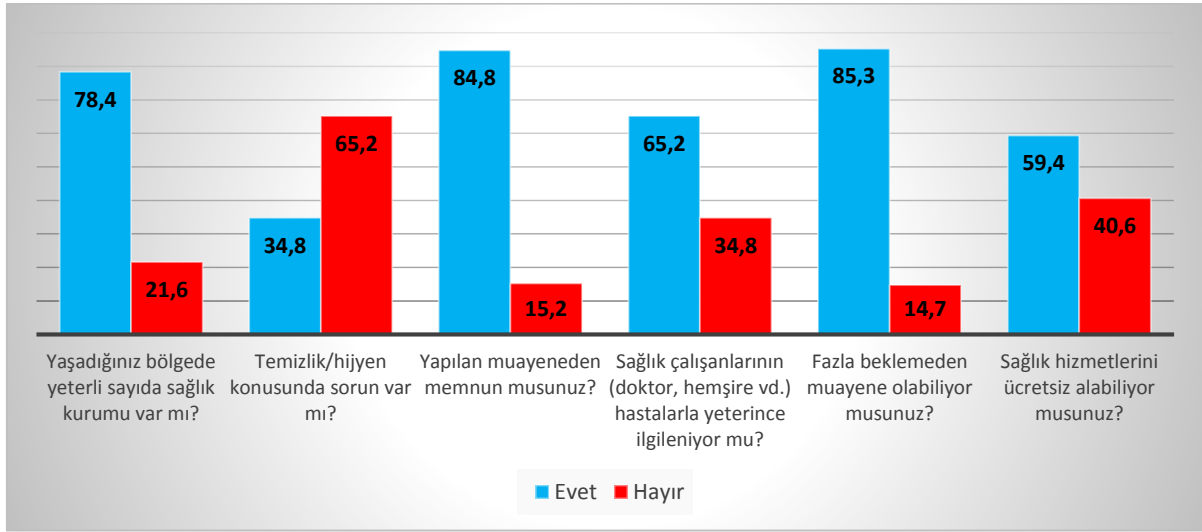
	Memnun olmayanlar
Ücret	% 29,3
Ücret dışı imkânlar (yol, yemek, servis vb.)	% 28,0
Çalışma saati	% 19,5
Çalışma arkadaşları	% 18,2
Çalışma ortamı	% 17,3

3.1.2.3. Sağlık

Kaliteli bir yaşamın vazgeçilmez bir unsuru sağlık olarak kabul edilmektedir. Kişinin sağlık durumu, yaşadığı sorunlar, sağlık problemlerini çözme yöntemleri ve bu yöntemlerden duyulan memnuniyet düzeyi yaşam kalitesini doğrudan doğruya etkilemektedir.

Katılımcılara “sağlık hizmeti aldığınız kuruluşlarla ilgili şimdi okuyacağım konuların sizin için sorun olup olmadığını söyler misiniz” sorusu aşağıdaki alt başlıklarda sorgulanmıştır.

Grafik 20. Sağlık Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Diyarbakır

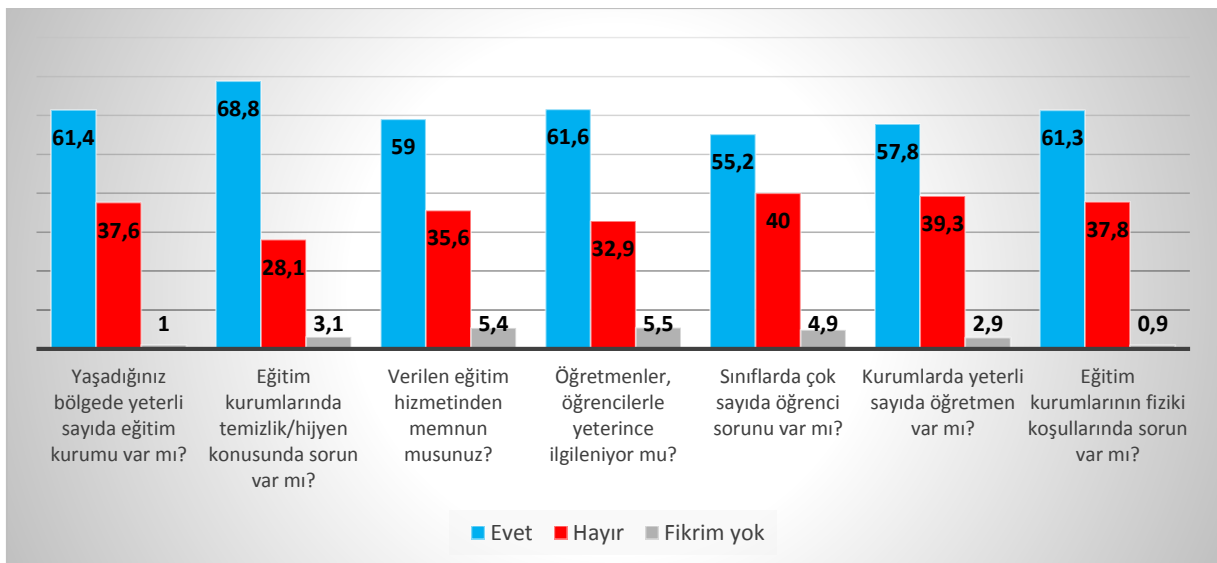

Bu soruya alınan yanıtlara göre; yaşadığı bölgede yeterli sayıda sağlık kurumunun olmadığını ifade edenler % 21,6, sağlık kurumlarında temizlik ve hijyen konusunda sorunlar olduğunu söyleyenler % 34,8, yapılan muayeneden memnun olmayanlar % 15, sağlık çalışanlarının yeterince hastalarla ilgilenmediğini belirtenler % 34,8, muayene sırasında uzun süre beklemelerin olduğu ifade edenler % 14,7, sağlık hizmetini ücretsiz alamayanlar ise % 40,6 oranı ile temsil edilmiştir. Sağlık hizmetini ücretsiz alamayanları dışarıda tuttuğumuzda; genel olarak sağlık hizmetleriyle ilgili en fazla şikâyetin sağlık kurumlarındaki hijyen eksikliği ile sağlık çalışanlarının hastalarla yeterince ilgilenmedikleri algısı üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir.

3.1.2.4. Eğitim

Araştırmaya katılanlara çevrelerindeki eğitim kurumlarına ve alınan eğitim hizmetine ilişkin algıları yedi başlık altında sorgulanmıştır.

Grafik 21. Eğitim Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Diyarbakır

Buna göre, yaşadığı bölgede yeterli sayıda eğitim kurumu olmadığını düşünenler % 37,6 oranı ile temsil edilmiştir. Eğitim kurumlarında temizlik ve hijyen sorunu olduğunu öne sürenler % 28,1, verilen eğitim hizmetinden memnun olmayanlar % 35,6, öğretmenlerin öğrencilerle yeterli düzeyde ilgilenmediğini düşünenlerin oranı ise % 32,9'dur. Görüldüğü üzere Diyarbakır'da yaşayan her üç kişiden biri eğitim hizmetinden memnun olmadığını belirtmiştir. Bu durumun ana nedenlerinden biri olan sınıfların çok kalabalık olduğuna ilişkin görüşler % 40, yeterli sayıda öğretmenin olmadığı düşüncesi ise % 39,3 düzeyinde desteklenmiştir. Yine eğitim kurumlarında fiziki sorunları dile getirenler ise % 37,8 gibi yüksek bir orana sahiptir. Bu sonuçlar Diyarbakır'da eğitim hizmetinden hem nitelik hem de nicelik açısından önemli düzeyde memnuniyetsizliğin olduğunu göstermektedir.

3.1.2.5. Güvenlik

Uluslararası alanda yaşam kalitesi ile ilgili çalışmalar incelendiğinde, güvenlik faktörünün yaşam kalitesinin belirleyicileri arasında önemli bir yere sahip olduğu gözlenmektedir.

Diyarbakır'da genel olarak güvenlik alanında memnuniyet düzeyinin orta seviyede olduğu gözlenmektedir. Evde yalnız otururken güvende hissetme (3,4), sokakta araba park edildiğinde endişe duyulmaması (2,93), yaşanan çevrede gece yalnız yürüme (2,92) göreceli olarak memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu alanlardır. Ancak, polisin olaylara müdahale hızı ve yeterliliği (2,9), emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışı (2,76) ve hırsızlık, kapkaç olaylarının yaşanmaması (2,66) memnuniyet düzeyinin düştüğü alan olarak ortaya çıkmaktadır.

Grafik 22. Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet – Diyarbakır

En fazla şikâyet edilen alanların başında, hırsızlık, kapkaç gibi olaylar gelmektedir. Öte yandan Diyarbakırlıların yaklaşık üçte biri polisin olaylara müdahale hızından ve emniyet görevlilerinin vatandaşa karşı davranışlarından şikâyet ederken, yaşanan çevrede gece yalnız yürümekten endişe duyanlar ise % 28,1 gibi yüksek bir orana sahiptir.

Tablo 30. Güvenlik Hizmetlerinden Şikâyetler – Diyarbakır

	Şikâyet oranı
Hırsızlık, kapkaç, taciz gibi olaylar yaşanmaması	% 38,1
Polisin olaylara müdahale hızı ve yeterliliği	% 32,4
Emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışı	% 30,6
Yaşanılan çevrede, gece yalnız yürürken güvende hissetme	% 28,1
Sokakta araba park edildiğinde (güvenlik nedeniyle) endişe duyulmaması	% 26,5
Evde yalnız otururken güvende hissetme	% 18,0

3.1.2.6. Ekonomik Yapı

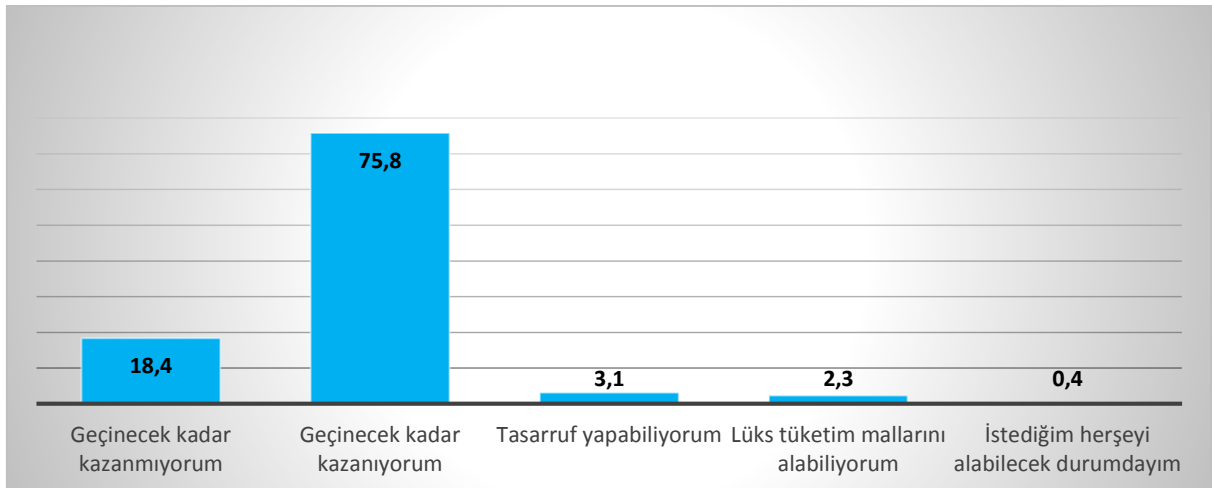
Kişinin ekonomik durumu, yaşam kalitesini etkileyen faktörler arasındadır. İyi bir yaşam kalitesinin sağlanabilmesi için ekonomik durumun en azından asgari ihtiyaçları karşılayabilecek düzeyde olması gereklidir. Bu bağlamda araştırmaya katılanların ekonomik durumunun tespitine yönelik borçlanma ve harcama yetisi üzerinden bir sorgulamaya gidilmiştir.

Deneklerin gelir durumlarını sübjektif ifadelerle tanımlamalarını, kademeli bir gelir skalası olarak;

- Geçinecek kadar kazanmıyorum
- Geçinecek kadar kazanıyorum
- Tasarruf yapabiliyorum
- Lüks tüketim mallarını alabiliyorum
- İstedğim herşeyi alabilecek durumdayım; şeklinde yapmaları istenmiştir.

Buna göre deneklerin % 18,4'ü geçinemediğini, % 75,8'i ise geçinecek kadar kazanabildiğini ifade etmiştir. Tasarruf yapabildiğini belirtenlerin oranı % 3,1 iken, lüks tüketim malları ve istediği herşeyi alabilecek durumda olanlar % 2,7 oranına sahiptirler.

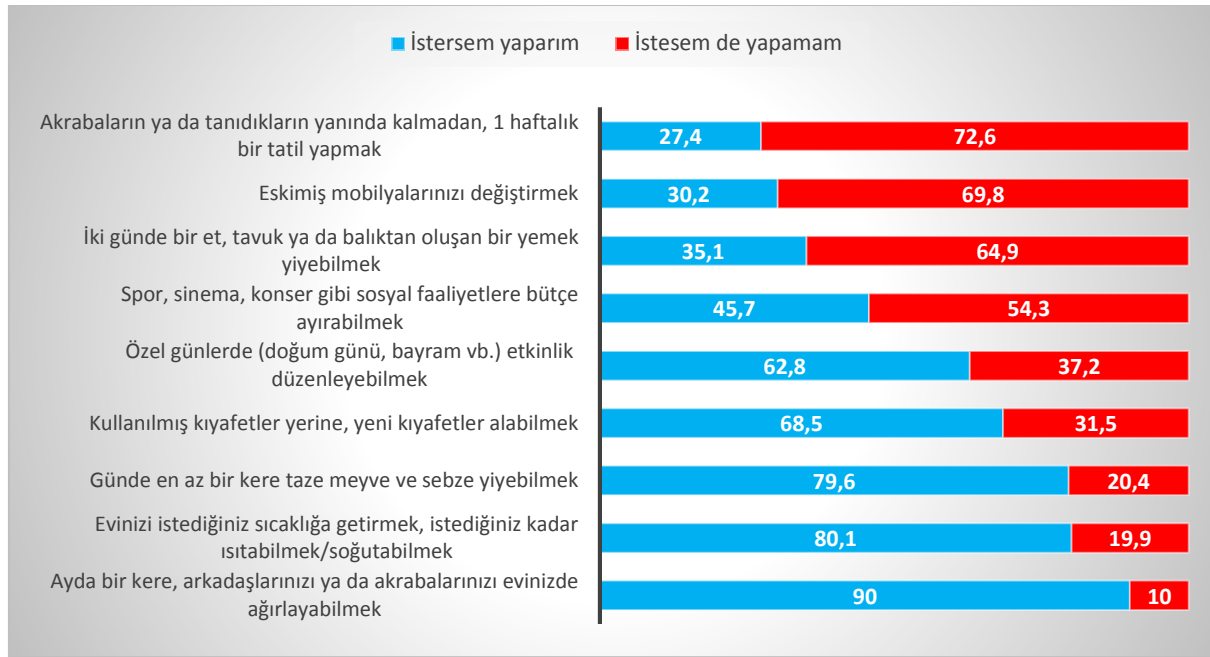
Grafik 23. Ekonomik Durum – Diyarbakır

Deneklerin ekonomik durumunu incelemek açısından bazı alanlardaki harcama yapabilme kapasitesi ölçülmeye çalışılmıştır. Burada açıklanmalı bir şekilde aşağıdaki soru yöneltilmiştir:

“Arzu etmelerine rağmen, insanların, bazen sahip olamadığı / satın almaya güçlerinin yetmediği şeyler vardır. Aşağıdaki durumları "İSTERSEM YAPARIM" ya da "İSTESEM DE YAPAMAM" şeklinde yanıtlayınız.”

Grafik 24. Ekonomik Refah Göstergeleri – Diyarbakır

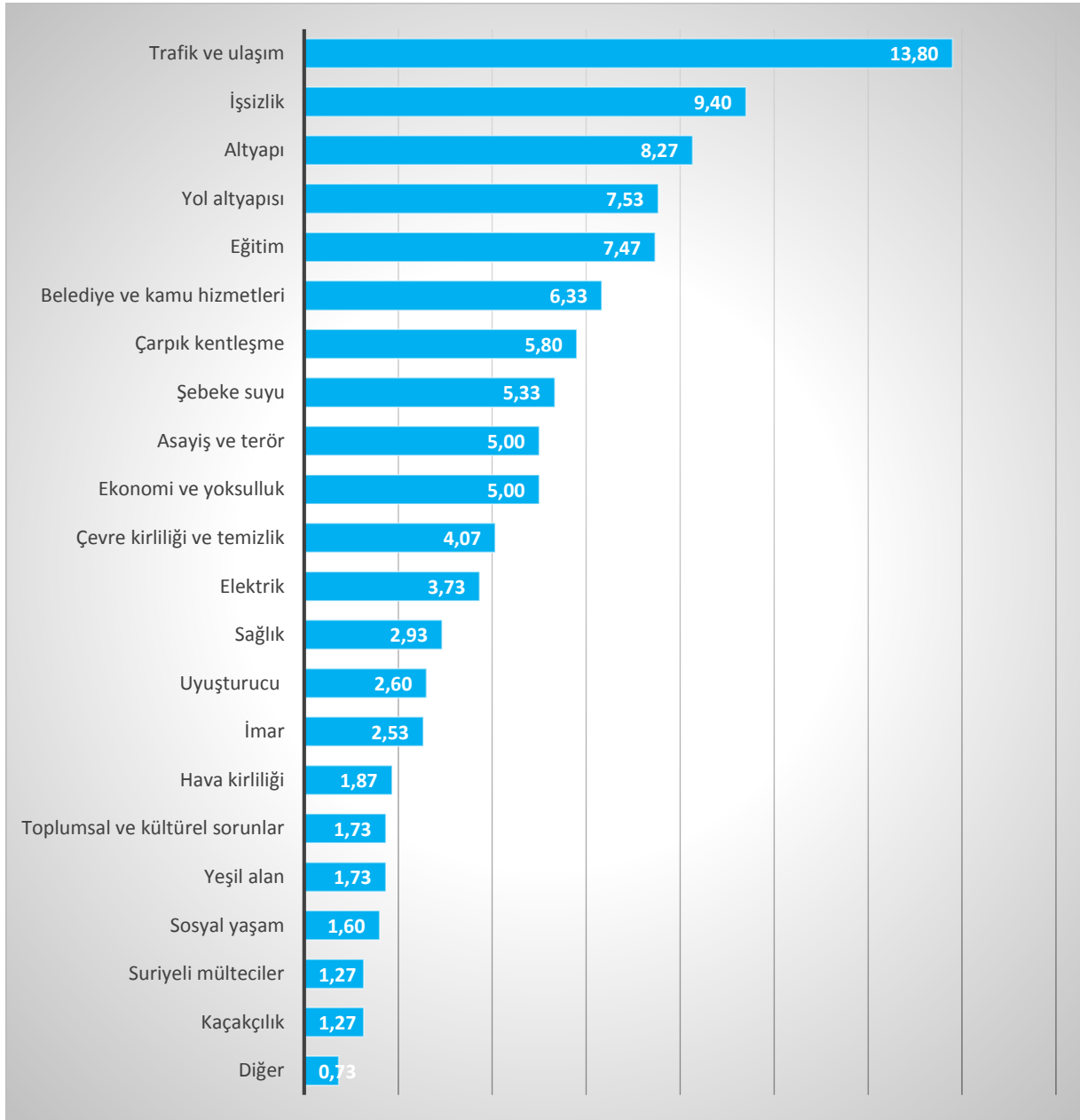
Bu soruya alınan yanıtlar arasında, bireylerin isteseler de yapamayacakları dolayısıyla ekonomik gücünün yetersiz kaldığı alanların başında akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan, bir haftalık tatil yapmanın (% 72,6) geldiği gözlenmektedir. Öyle ki Diyarbakır'daki her 4 aileden 3'ü bu şekilde bir tatile çıkamayacağını belirtmiştir. Bunu eskimiş mobilyaların değiştirilmesi (% 69,8) ve iki günde bir et, tavuk ya da balıktan oluşan bir yemek yiyebilmek (% 64,9) takip etmektedir.

3.1.2.7. Kentsel Memnuniyet

Yaşam kalitesini, kişinin çevresi ve yaşadığı yerin özellikleri de önemli düzeyde etkilemektedir. Yaşanılan yerin sorunları, kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyet düzeyi, toplumsal gerginliklerin varlığı, birlikte yaşanılan bireylerin davranışları ve yaşam biçimleri bu bağlamda değerlendirilebilecek alanlardır. Tüm bu alanlar birlikte değerlendirildiğinde kentsel memnuniyet düzeyine ulaşılabilmektedir.

Araştırmaya katılanlara Diyarbakır'ın en önemli sorunu açık uçlu şekilde sorulmuş verilen yanıtlar aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere gruplandırılmıştır.

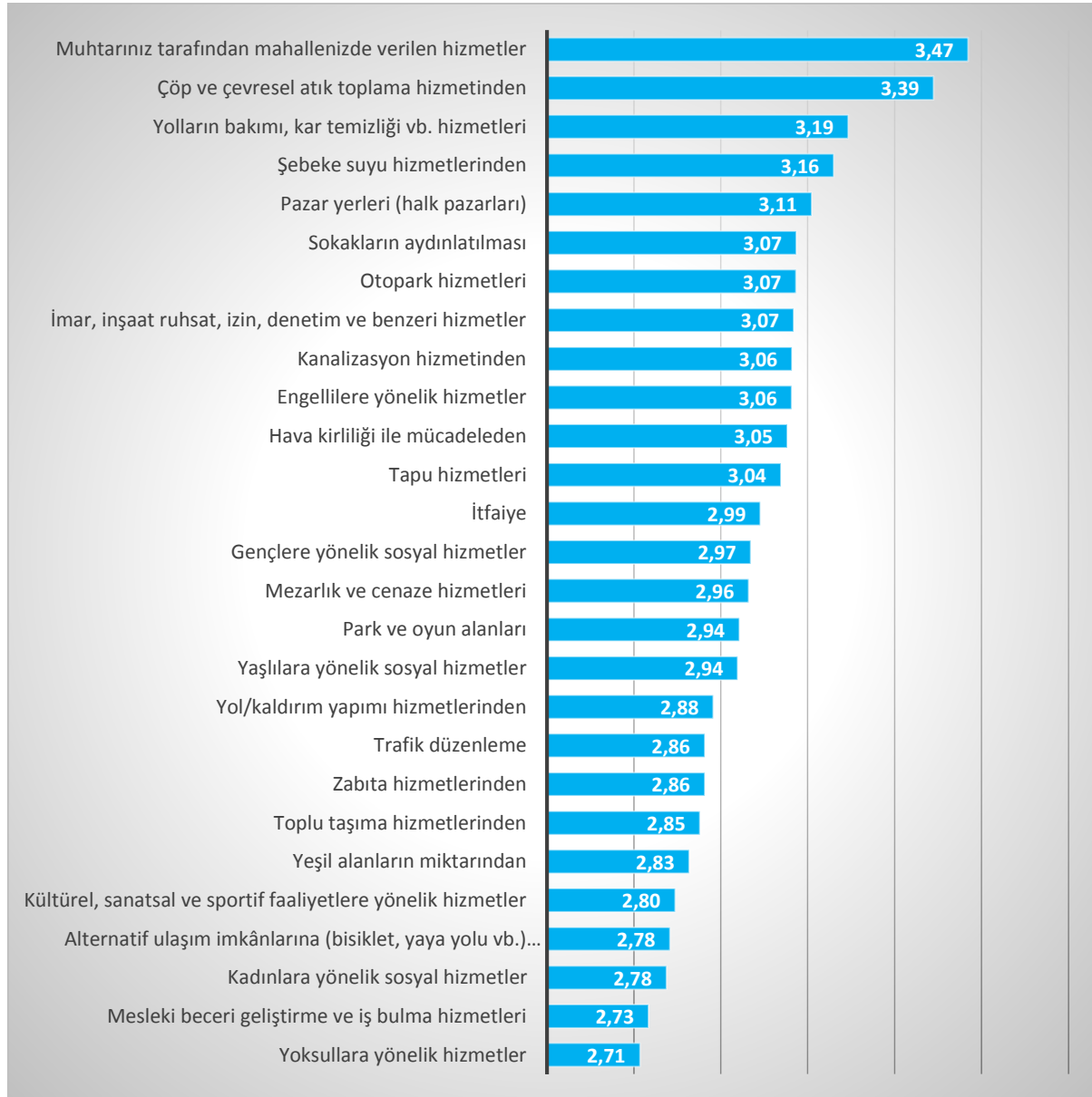
Grafik 25. Diyarbakır'ın En Önemli Sorunları

Diyarbakır'da yaşayan bireylerin % 13,8'ine göre Diyarbakır'ın en önemli sorunu trafik ve ulaşım iken; işsizlik % 9,4 sorunu ikinci sırada gelmiştir. Ancak işsizlik sorunu ekonomi ve yoksulluk sorunuyla birlikte değerlendirildiğinde % 14,4 oran ile trafik ve ulaşım sorunun önüne geçmektedir. Öte yandan sıralamada üçüncü sırada bulunan altyapı (% 8,27) sorunları, yol altyapısına ilişkin sorunlarla beraber düşünüldüğünde % 15,8 oranına ulaşmaktadır. Dolayısıyla sorunlar daha kümülatif değerlendirildiğinde Diyarbakır'ın en önemli üç sorununun altyapı, ekonomi ve trafik temelli olduğu söylenebilir. Bu sorunların dışında kentte öne çıkan sorunlar, eğitim (% 7,47), belediye ve kamu hizmetlerine ilişkin sorunlar (% 6,33), çarpık kentleşme (% 5,80), şebeke suyu sorunu (% 5,33), asayiş ve terör (% 5), çevre kirliliği ve temizlik (% 4,07), elektrik (% 3,73) ve sağlık (% 2,93) olarak sıralanmıştır. Ayrıca, açık uçlu olarak yöneltilen bu soruya karşı alınan yanıtlar arasında uyuşturucunun % 2,6 oranı ile kentin en önemli sorunları arasında sıralanması dikkat çeken bir sonuçtur.

Araştırmaya katılan bireylere yaşadıkları ilçede aşağıdaki kamu hizmetlerine yönelik memnuniyet düzeylerini 1-5 arasında bir değer vererek belirtmeleri istenmiştir.

Grafik 26. Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır

Genel olarak bakıldığında Diyarbakır'da yaşayan bireylerin yukarıda sayılan 27 kamu hizmeti alanından duyduğu memnuniyet düzeyi orta değer olan 3 değerinde yoğunlaşmıştır. Belirtilen kamu hizmetleri arasında en düşük ortalamaya sahip yoksullara yönelik hizmetler 2,71; en yüksek ortalamaya sahip muhtar tarafından verilen hizmetler ise 3,47 skoruna sahiptir. Göreceli olarak bakıldığında, memnuniyet düzeyinin düşük ve yüksek olduğu alanlar dikkat çekmektedir. Ortalama değere göre memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu hizmet alanlarının başında ise yoksullara yönelik hizmetler (2,71), mesleki beceri geliştirme ve iş bulmaya yönelik hizmetler (2,73), kadınlara yönelik sosyal hizmetler (2,78) ve alternatif ulaşım imkânlarına yönelik hizmetler (2,78) yer almaktadır. Ayrıca,

yeşil alanların miktarı, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetler, toplu taşıma hizmetleri ve zabıta hizmetleri de memnuniyet düzeyinin düşük seyrettiği hizmet alanlarıdır.

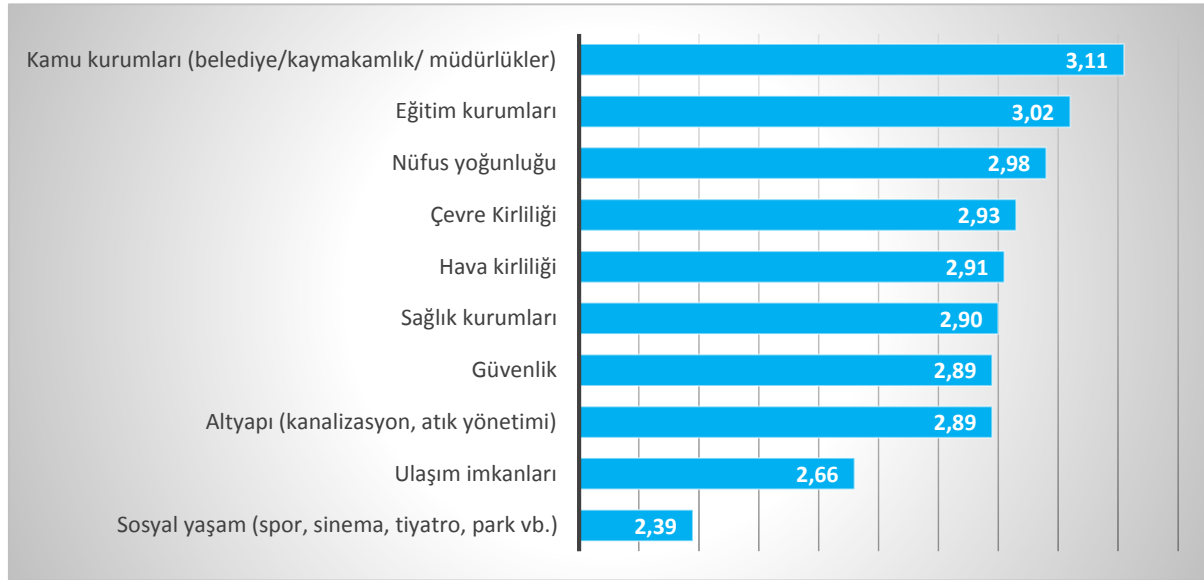
Ancak bu sonuçlar ortalama değer açısından değil de, en az memnuniyet duyulma oranından hareketle 5 üzerinden 1 ve 2 puanı verenlerin oranı alınarak değerlendirildiğinde ortalama olarak tüm hizmet alanlarında her 3 kişiden 1'inin düşük memnuniyet duyduğu anlaşılmaktadır. Bazı hizmet alanlarında memnuniyetsizlik oranının daha yüksek düzeylerde çıktığı da gözlenmektedir. Örneğin mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri (% 46), kadınlara yönelik sosyal hizmetler (% 42,5), trafik düzenleme (% 41,3), kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler (% 40,8) ve alternatif ulaşım imkânlarına (bisiklet, yaya yolu vb.) yönelik hizmetler (% 40,7) alanlarında toplumun % 40'ından fazlası memnuniyetsizliğini dile getirmiştir.

Tablo 31. Kamu Hizmetlerinden Şikâyet Düzeyi – Diyarbakır

	Şikâyet
Mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri	46,00%
Kadınlara yönelik sosyal hizmetler	42,50%
Trafik düzenleme	41,30%
Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler	40,80%
Alternatif ulaşım imkânlarına (bisiklet, yaya yolu vb.) yönelik hizmetler	40,70%
Gençlere yönelik sosyal hizmetler	38,20%
Yeşil alanların miktarından	37,60%
Yoksullara yönelik hizmetler	36,40%
Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler	36,30%
Sokakların aydınlatılması	35,90%
Yol/kaldırım yapımı hizmetlerinden	34,60%
Park ve oyun alanları	34,30%
İtfaiye	34,30%
Yolların bakımı, kar temizliği vb. hizmetleri	34,30%
Zabıta hizmetlerinden	34,20%
Toplu taşıma hizmetlerinden	33,80%
Pazar yerleri (halk pazarları)	33,40%
Hava kirliliği ile mücadeleden	32,20%
Mezarlık ve cenaze hizmetleri	31,70%
Tapu hizmetleri	31,60%
İmar, inşaat ruhsat, izin, denetim ve benzeri hizmetler	31,40%
Engellilere yönelik hizmetler	30,70%
Otopark hizmetleri	30,20%
Kanalizasyon hizmetinden	27,90%
Şebeke suyu hizmetlerinden	24,90%
Muhtarınız tarafından mahallenizde verilen hizmetler	24,70%
Çöp ve çevresel atık toplama hizmetinden	20,00%

Araştırmaya katılan bireylere yaşadıkları ilçede aşağıda sıralanan alanlardaki memnuniyet düzeylerini 1-5 arasında bir değer vererek ifade etmeleri istenmiştir. Önceki memnuniyet sorularına kıyasla bu soruda hizmet alanları gruplandırılarak katılımcılara sorulmuştur.

Grafik 27. Kentsel Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır

Genel olarak bahsi geçen alanlarda memnuniyet düzeyi orta seviyededir. Yukarıda belirtilen alanlarda göreceli olarak daha fazla memnuniyet duyulan alanların başında kamu kurumları (belediye, kaymakamlık, müdürlükler) gelirken; sosyal yaşam (spor, sinema, tiyatro, park vb.), ulaşım imkânları ve altyapı (kanalizasyon, atık yönetimi) memnuniyetin düşük olduğu alanlar olarak sıralanmıştır.

Ancak bu soru da ortalama değerler yerine düşük memnuniyet oranları dikkate alınarak yorumlandığında; bir önceki soruya benzer şekilde tüm hizmet gruplarında ortalama % 30 düzeyinde memnuniyetsizliğe rastlanmaktadır. Örneğin sosyal yaşam alanında % 38 oranında memnuniyetsizlik söz konusu iken, ulaşım imkânlarında % 35,7, altyapıda % 33,3, hava kirliliğinde % 31,3 ve çevre kirliliğinde ise % 28,9 oranında kentsel şikâyetle karşılaşmaktadır.

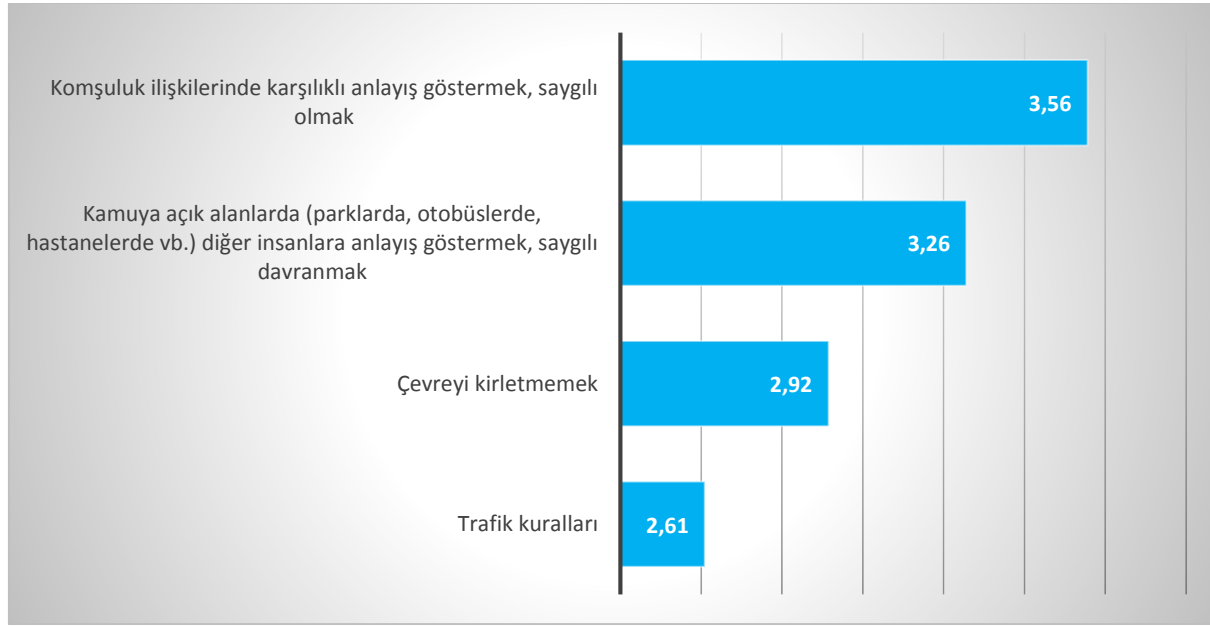
Tablo 32. Kentsel Şikâyet Düzeyi – Diyarbakır

Hizmet Alanı	Şikâyet Oranı
Sosyal yaşam (spor, sinema, tiyatro, park vb.)	38,00%
Ulaşım imkânları	35,70%
Altyapı (kanalizasyon, atık yönetimi)	33,30%
Hava kirliliği	31,30%
Çevre kirliliği	28,90%
Eğitim kurumları	26,90%
Güvenlik	26,30%
Sağlık kurumları	25,80%
Nüfus yoğunluğu	24,50%
Kamu kurumları (belediye/kaymakamlık/ müdürlükler)	22,40%

Araştırmaya katılanların yaşadıkları ilçeye ilişkin görüşleri, yaşamlarını sürdürdükleri alanlarda karşılaştıkları sorunlar ve aynı ilçede birlikte yaşadıkları topluma yönelik değerlendirmeler sorgulanmıştır.

Öncelikle “yaşadığınız ilçedeki insanların aşağıdaki alanlarda ne kadar kurallara uyduklarını belirtiniz” sorusu yöneltilmiştir.

Grafik 28. Toplum Kurallarına Uyum Düzeyi – Diyarbakır

Belirtilen başlıkların ikisi orta değer olan 3'ün üstünde yer alırken, diğer ikisi ise ortalama değerinin altında kalmıştır. Ortalama değer açısından görünen bu oranlar Diyarbakır'da toplum kurallarına uyum düzeyinin düşük-orta seviyede olduğunu göstermektedir. Özellikle trafik kurallarına uymak (2,61) ve çevreyi kirletmemek (2,92) Diyarbakır'da toplumsal uyumun en az gözlendiği alanlardır. Buna karşın komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek ve saygılı olmak orta üstü değer alarak 3,56 skoruyla öne çıkmıştır.

Bu noktada soru, kurallara uyumda en fazla sorun yaşanan alanlar açısından incelendiğinde en fazla şikâyetin trafik kurallarına uyumda olduğu gözlenmektedir. Öyle ki Diyarbakır'da neredeyse her iki kişiden biri bu durumdan şikâyet etmektedir. Benzer şekilde çevreyi kirletme açısından da toplumsal şikâyet düzeyi % 43,3 gibi yüksek bir oranda temsil edilmiştir.

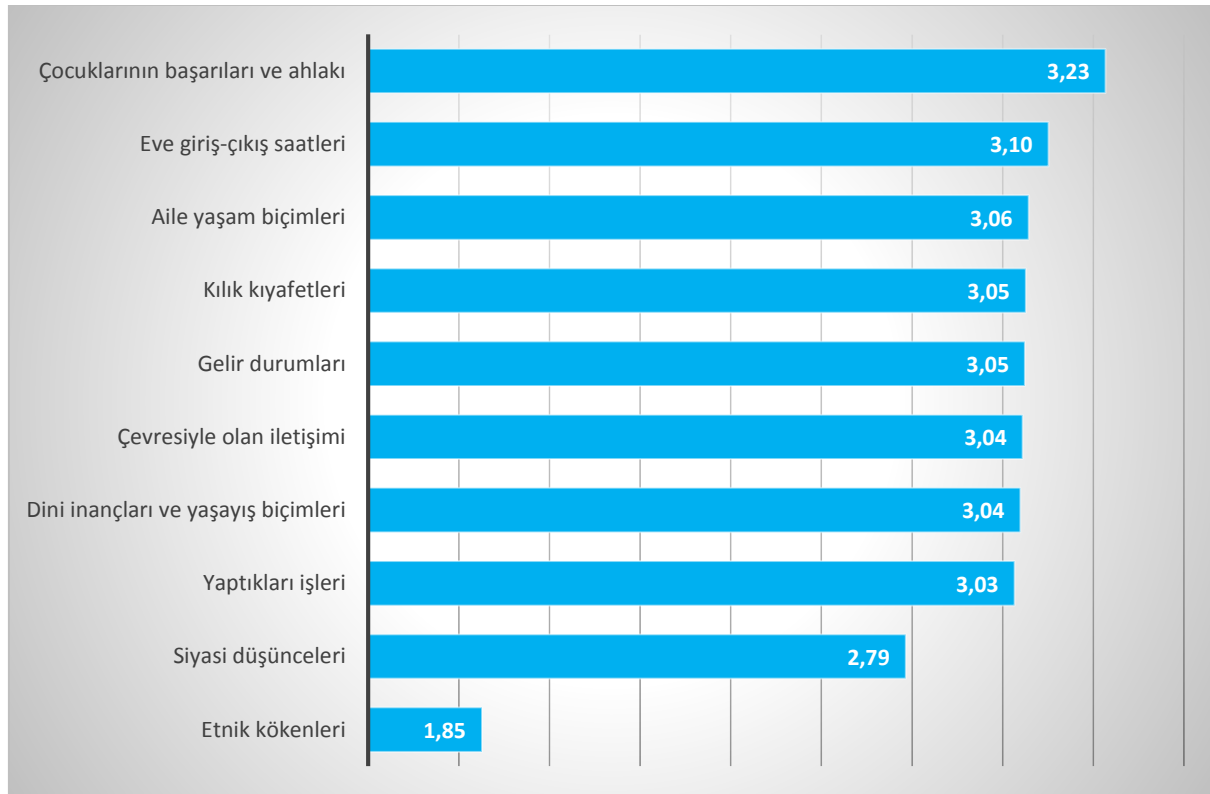
Tablo 33. Toplum Kurallarına Uyum Şikâyetleri – Diyarbakır

	Şikâyet
Komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek, saygılı olmak	% 20,9
Kamuya açık alanlarda (parklarda, otobüslerde, hastanelerde vb.) diğer insanlara anlayış göstermek, saygılı davranmak	% 25,5
Trafik kuralları	% 48,5
Çevreyi kirletmemek	% 43,3

Araştırmaya katılanlara ilçelerinde yaşayanların aşağıdaki durumlarının kendileri için ne kadar önemli olduğu sorusu yöneltilmiştir. Böylece toplum açısından çevrelerindeki kesimi değerlendirme kriterleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çevresindeki kesime bakış açısını oluşturan değer yargıları belirlenmiştir. Aynı zamanda soruya verilen yanıtlar toplumsal yaşam algı endeksinde değerlendirilmiştir.

Buna göre Diyarbakır'da yaşayan bireyler için çevrelerindeki yaşayanların çocuklarının başarıları ve ahlaki 3,23 ortalamayla en fazla önem verilen konu olarak çıkmıştır. Bunu yaşayan kesimin eve giriş-çıkış saatleri (3,10), aile yaşam biçimleri (3,06) ve kılık kıyafetleri (3,05) izlemiştir. İlçede yaşayanların etnik kökenleri (1,85) ve siyasi düşünceleri (2,79) ise toplumun değer yargıları açısından önem sıralamasında sonlarda yer almıştır. Bu noktada etnik köken ve siyasi düşüncenin düşük öneme sahip olması, kentin etnik ve siyasi yapısının homojen bir yapıya benzemesi gerekçesiyle açıklanabilir.

Grafik 29. Toplumun Değer Yargıları – Diyarbakır

Bu soruya 5 üzerinden 4 ve 5 puan verenlerin oranına bakıldığında ise, Diyarbakır'da her üç kişiden birinin etrafında yaşayan kesimi çocuklarının başarıları ve ahlaki açısından değerlendirdiği gözlenmektedir. Bu değer yargıları arasında ortalama değer açısından en düşük ortalamayı alan etnik kökenlerine yüksek önem verenlerin oranı ise % 19,4'tür. Dolayısıyla ortalama değerler, oransal değerlerle birlikte incelendiğinde Diyarbakır'da yaşayanların önemli bir kısmının yukarıda sayılan alanların birçoğunu önemsedikleri anlaşılmaktadır. Ancak göreceli olarak çocuklarının başarıları ve ahlaki, aile yaşam biçimleri ve eve giriş-çıkış saatleri toplumun öncelikleri olarak öne çıkmaktadır.

Grafik 30. Toplumun Öncelikli Değer Yargıları – Diyarbakır

	Çok önemli
Çocuklarının başarıları ve ahlakı	33,6
Aile yaşam biçimleri	28,8
Eve giriş-çıkış saatleri	27,8
Kılık kıyafetleri	24,3
Gelir durumları	24,0
Çevresiyle olan iletişimi	23,5
Dini inançları ve yaşayış biçimleri	23,3
Yaptıkları işleri	21,5
Siyasi düşünceleri	20,9
Etnik kökenleri	19,4

Araştırmaya katılanlara Diyarbakır’da yaşamaktan memnun olma düzeyini 1-5 arasında puan vererek değerlendirmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlara göre 5 üzerinden Diyarbakır’da yaşamaktan memnuniyet düzeyi 3,9 olarak ortalama üstü bir değer almıştır. Memnuniyet düzeyi oransal açıdan incelendiğinde, katılımcıların % 5,8’inin Diyarbakır’da yaşamaktan memnun olmadığını, % 68,8’inin ise memnun olduğu gözlenmiştir.

Tablo 34. Diyarbakır’da Yaşamaktan Duyulan Memnuniyet Düzeyi

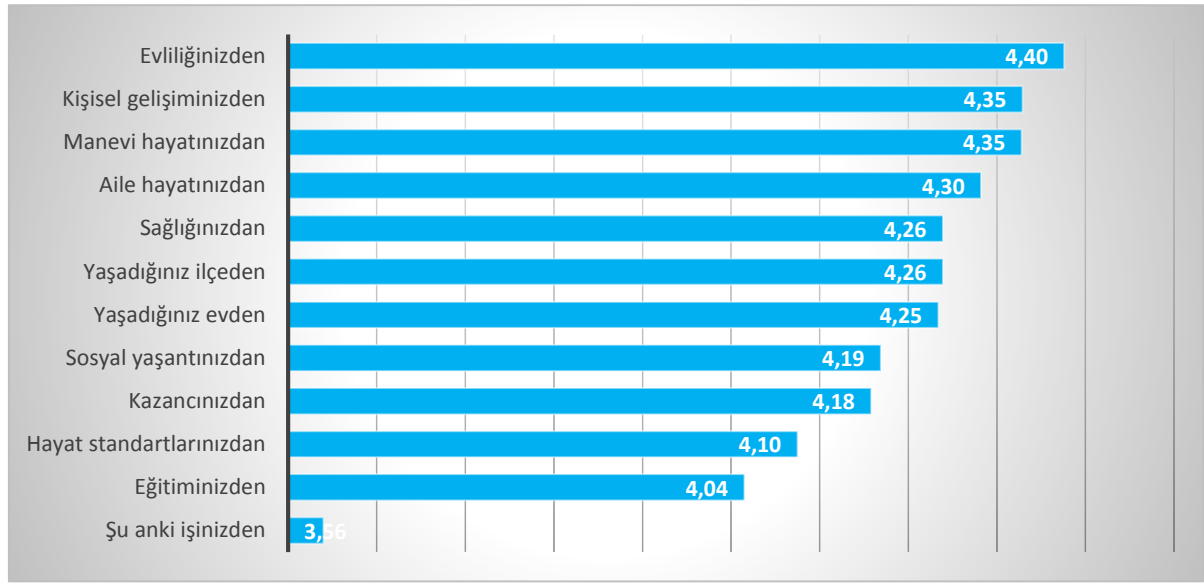
İlinizde yaşamaktan ne derece memnunsunuz?	
Ortalama (1-5)	3,9
Hiç memnun değilim	% 1,9
Memnun değilim	% 4,3
Orta değer	% 25,0
Memnunum	% 39,8
Çok memnunum	% 29,0

3.1.2.8. Kişisel Memnuniyet

Kişinin geçmişinden ve yaşantısından duyduğu memnuniyet düzeyi de yaşam kalitesinin belirleyicilerindedir.

Araştırmaya katılan bireylere aşağıdaki konulardaki memnuniyet düzeylerini 1-5 arasında belirtmeleri istenmiştir. Deneklerin kişisel durum ve gelişimlerine yönelik göreceli olarak en fazla memnun oldukları alanların başında evliliklerinin (4,40), kişisel gelişimlerinin (4,35), manevi hayatlarının (4,35) ve aile hayatlarının (4,30) yer aldığı gözlenmektedir. Katılımcıların işlerinden (3,56), eğitimlerinden (4,04) ve hayat standartlarından (4,10) ise göreceli olarak memnun olmadığı saptanmıştır.

Grafik 31. Kişisel Memnuniyet Düzeyi – Diyarbakır

Genel olarak belirtilen alanlarda ortalama üstü değerler alınsa da, memnun olmama oranlarına bakıldığında önemli sonuçlara ulaşılmaktadır. Örneğin katılımcılar arasında işinden memnun olmayanlar % 21,1 iken, eğitiminden memnun olmayanlar % 20,7, hayat standartlarından memnun olmayanlar ise % 20,5 ile temsil edilmiştir. Memnuniyetsizlik oranının en düşük olduğu alanlar ise evlilik (% 8,6) ile manevi hayattır (% 9,1).

Tablo 35. Kişisel Memnuniyetsizlik Düzeyi – Diyarbakır

	Memnun olmayanlar
Şu anki işinizden	% 21,10
Eğitiminizden	% 20,70
Hayat standartlarınızdan	% 20,50
Kazancınızdan	% 19,40
Sosyal yaşantınızdan	% 17,20
Yaşadığınız evden	% 15,90
Sağlığınızdan	% 15,00
Yaşadığınız ilçeden	% 11,10
Aile hayatınızdan	% 11,10
Kişisel gelişiminizden	% 10,90
Manevi hayatınızdan	% 9,10
Evliliğinizden	% 8,60

DİYARBAKIR YAŞAM KALİTESİ ENDEKSLERİ

3.2. Diyarbakır Yaşam Kalitesi Endeksleri

Bu çalışmada oluşturulan yaşam kalitesi endeksleri hem istatistiki veri tabanına hem de ankete dayalı verilere dayanmaktadır. Endekslerde kullanılan toplam değişken sayısı 127 olup, yapılan analizler sonucunda bir ana endeks (yaşam kalitesi endeksi), 14 alt endeks hesaplanmıştır. Alt endeksler kendi içinde temel göstergeler (demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, güvenlik), ekonomik yapı (ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm, tarım), çevresel yapı (çevre ve altyapı, ulaşım) ile kentsel ve kişisel yaşam (kentsel yaşam, kişisel yaşam) başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın yöntem kısmında da belirtildiği üzere endeks veri tabanı hem istatistiki verilerden hem de ankete dayalı algı verilerinden oluşmaktadır. Değişkenlerin ağırlıkları ve endekse etki yönleri (pozitif-negatif) yöntem kısmında gösterilmiştir.

3.2.1. Ana Endeks

Diyarbakır ilinde 17 ilçeyi kapsayan 127 gösterge ile hazırlanan yaşam kalitesi endeksi sonuçlarına göre, dört ilçenin diğer ilçelere kıyasla öne çıktığı gözlenmektedir. Bu dört ilçe Kayapınar, Yenişehir, Bağlar ve Sur olup, ortak özellikleri Diyarbakır Merkez ilçenin bölünmesi ile ilçe statülerine kavuşmalarıdır. Dört ilçeden ikisi Kayapınar ve Yenişehir birbirine oldukça yakın bir endeks skoruna sahiptir. Kayapınar 1,13 endeks skoru ile Diyarbakır'da yaşam kalitesi sıralamasında ilk sırada yer alırken, Yenişehir ilçesi 1,12 skor ile Kayapınar'ı takip etmektedir. Sıralamada üçüncü olan Bağlar 0,94, dördüncü olan Sur ilçesi ise 0,64 endeks skoruna sahiptir. Özellikle Kayapınar ve Yenişehir başta olmak üzere bu dört ilçe, şehrin merkezinde birçok kentsel imkâna ulaşılabilen, ticari ve ekonomik kapasitenin yüksek olduğu ilçelerdir. Aynı zamanda sosyal yaşam imkânlarının yoğunlaştığı bu ilçeler, sosyal ve beşeri sermayenin yüksek düzeyde yaşandığı ilçelerin başında gelmektedir.

Kayapınar ve Yenişehir'in yaşam kalitesi endeks skoruna bakıldığında, Bağlar ve Sur ilçeleri dışında kalan diğer 13 ilçeden oldukça yüksek skorlara sahip olduğu anlaşılmaktadır. Öyle ki, yaşam kalitesi sıralamasında beşinci sırada yer alan Ergani ilçesinin endeks skoru 0,27, Bismil ilçesinin 0,17 ve Silvan ilçesinin ise 0,04'tür. Yapılan sıralamada kent ortalamasının üstünde Kayapınar, Yenişehir, Bağlar, Sur, Ergani ve Bismil olup, Silvan ilçesinin pozitif değer almasına rağmen ortalamanın altında kaldığı gözlenmektedir. Yaşam kalitesi sıralamasında Diyarbakır ilinde son sıralarda ise Hani (-0,36), Kocaköy (-0,35), Kulp (-0,32) ilçeleri yer almaktadır. Çermik (-0,10), Çınar (-0,21), Lice (-0,24), Dicle (-0,28), Eğil (-0,30), Hazro (-0,31) ve Çüngüş (-0,30) endeks skorları ile yaşam kalitesi açısından Diyarbakır ortalamasının altında sıralanan diğer ilçelerdir.

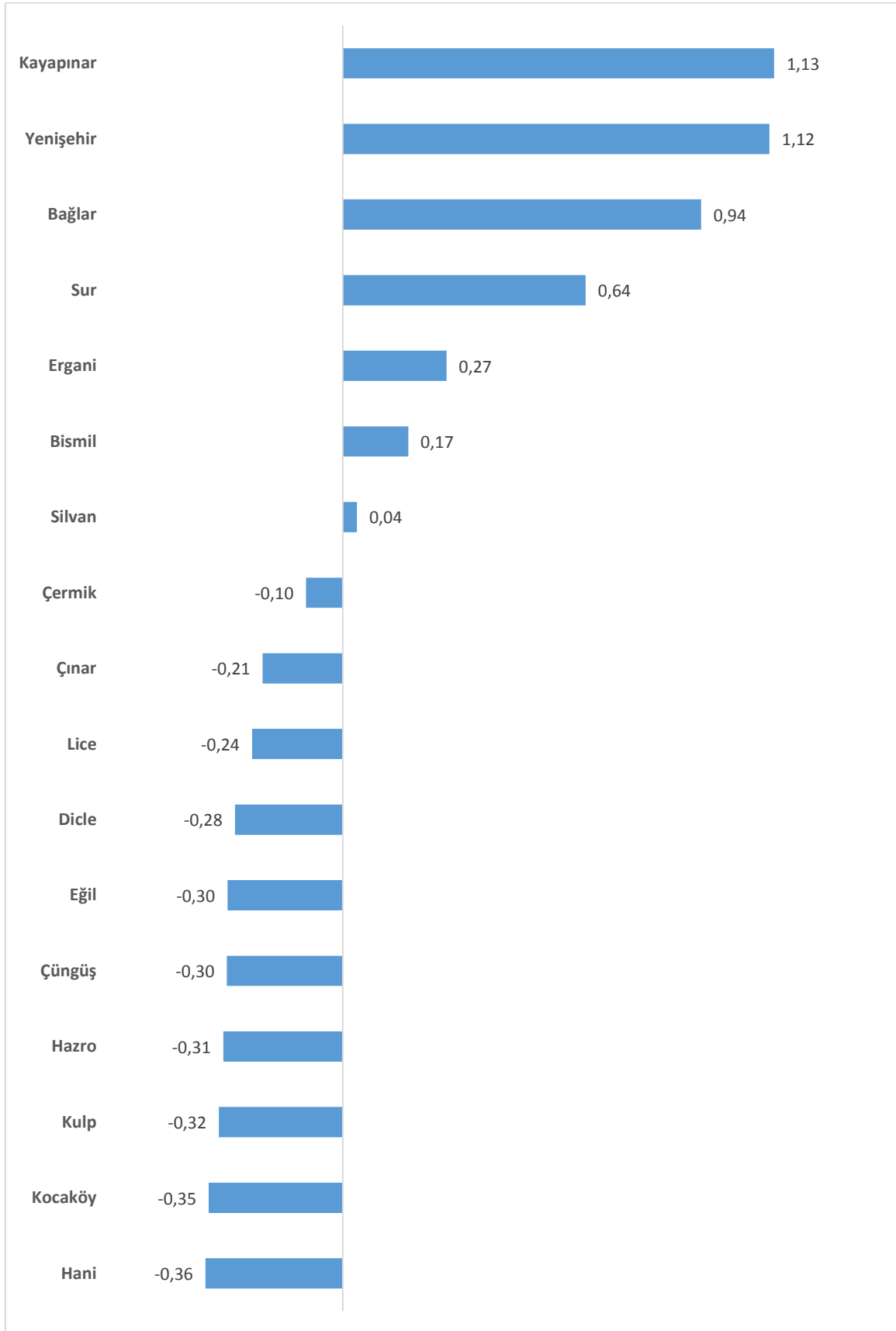
Ancak tüm endeks sıralamalarında özellikle sonlarda yer alan ilçe skorlarının birbirine oldukça yakın değerler aldığı göz ardı edilmemesi gereken önemli bir noktadır. Bu açıdan bakıldığında ilde öne çıkan ilçelerin varlığı ve ilçeler arası farklılıkların ne derece yoğunlaştığı daha önem kazanmaktadır. Diyarbakır iline bakıldığında; özellikle Kayapınar ve Yenişehir'in kent ortalamasının oldukça üstünde değerler aldığı, Bağlar ve Sur ilçelerinin ise merkez ilçe olmalarının avantajını yaşadıkları görülmektedir. Bu ilçeler ile diğer ilçeler arasında yakın zamanda kapanamayacak bir farkın olduğu açıkça görülmektedir. Endeks sıralamasında pozitif değer olarak ortalamanın üstünde kalan ilçe sayısı ise 7'dir.

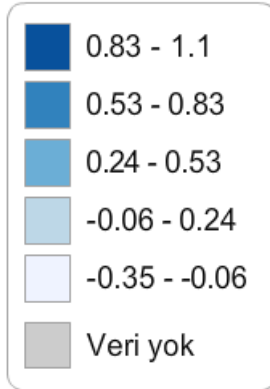
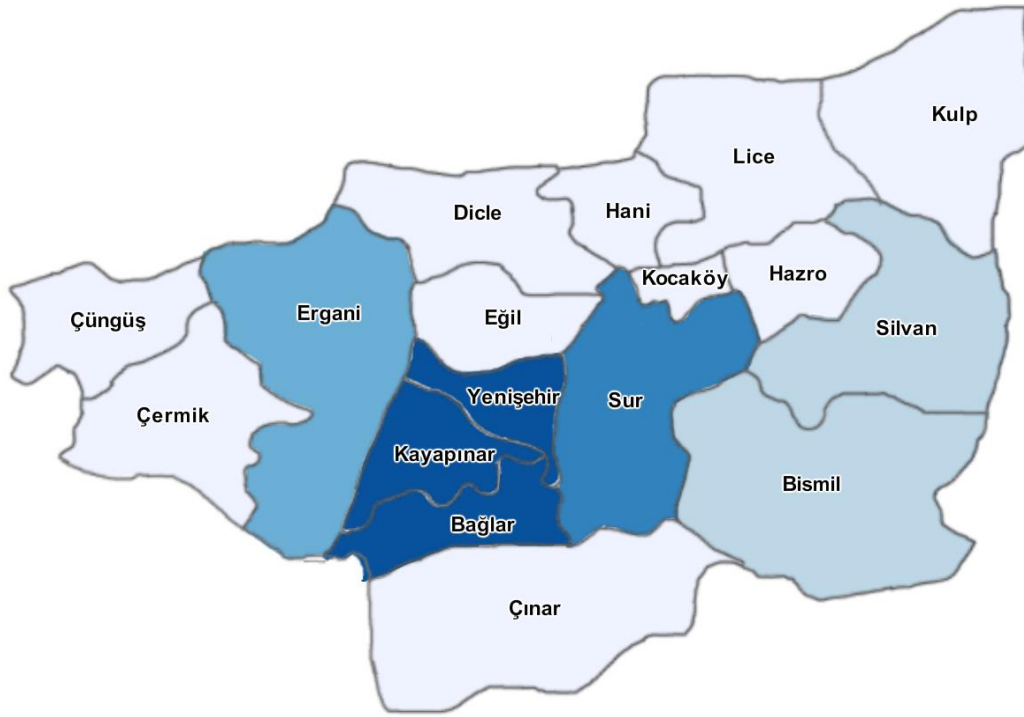
Dolayısıyla Diyarbakır'da 17 ilçeden 7'si (Kayapınar, Yenişehir, Bağlar, Sur, Ergani, Bismil, Silvan) yaşam kalitesi açısından ortalamanın üstünde kalırken, 10 ilçe (Çermik, Çınar, Lice, Dicle, Eğil, Hazro, Çüngüş, Kulp, Kocaköy, Hani) ortalamanın altında yer almış, 2 ilçe (Kayapınar, Yenişehir) ise diğer ilçelerden ayrılarak yüksek endeks skoru ile öne çıkmıştır.

Diyarbakır yaşam kalitesi ve alt endeksler hesaplanırken ilin, 6360 Sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediyesi kapsamına girmesinden dolayı yeni ilçeler olan Bağlar, Kayapınar, Sur ve Yenişehir ilçelerine ait vergi tahsilatı ve firma sayısı ile ilgili veriler için benzetim yapılmıştır. Yapılan benzetimler için nüfus değişkeninden yararlanılmıştır.

Grafik 32. Diyarbakır Yaşam Kalitesi Endeksi

Harita 16. Diyarbakır Yaşam Kalitesi Haritası

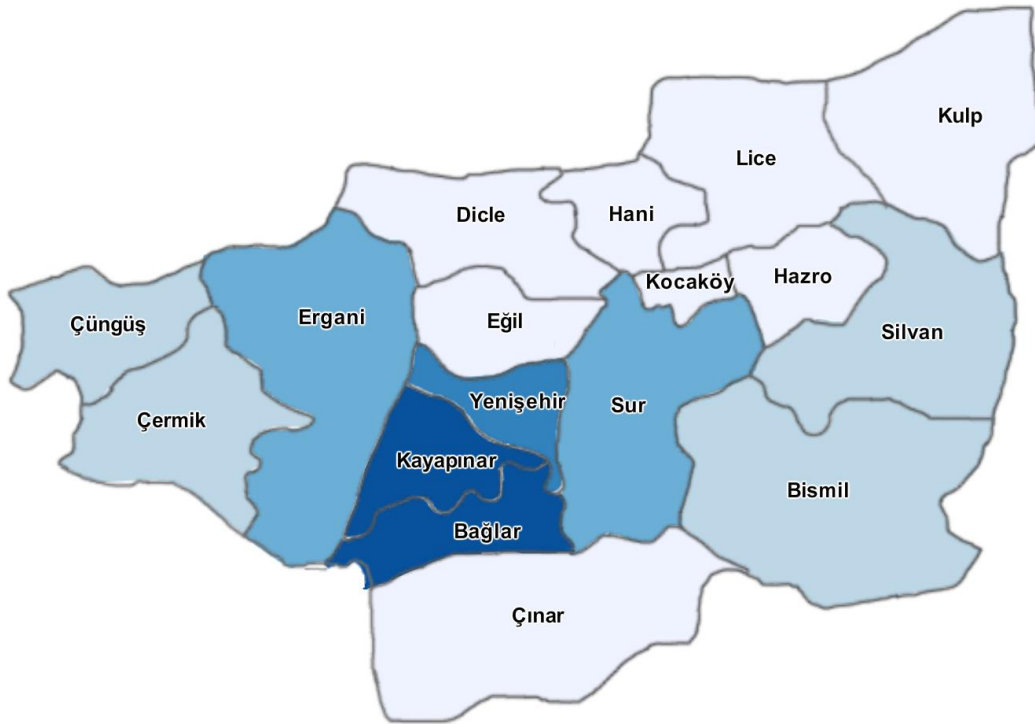

3.2.2. Alt Endeksler

Diyarbakır iline ait yaşam kalitesi endekslerinden temel göstergelere ilişkin alt endeksler, demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik alanlarında oluşturulmuştur.

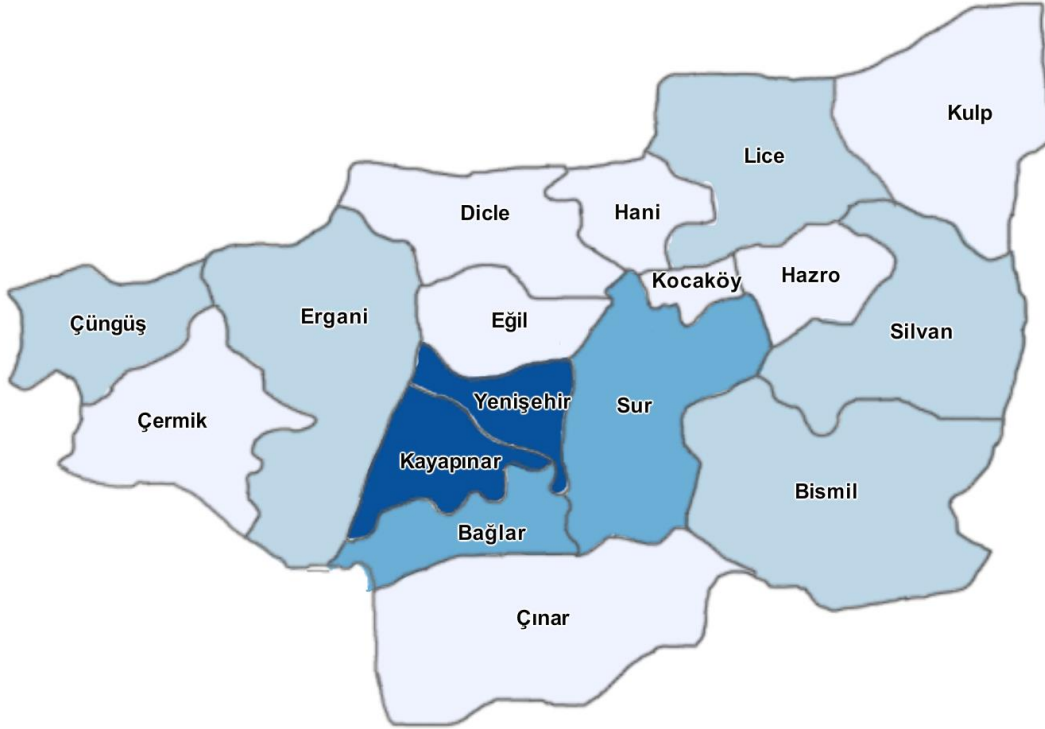
Temel göstergelere ait endekslerden ilki olan demografik yapı endeksinde, Kayapınar (1,48) ilçesi ilk sırada yer almıştır. Kayapınar'ı, Bağlar ilçesi 1,40, Yenişehir ilçesi ise 1,04 endeks skoru ile izlemiştir. Ergani (0,40), Sur (0,24) ve Bismil (0,08), demografik yapı endeksinde ortalama değer olan sıfırın üstünde yer alan diğer ilçelerdendir. Silvan (-0,06), Çermik (-0,17), Çüngüş (-0,20), Kulp (-0,37), Lice (-0,39), Hazro (-0,41), Kocaköy (-0,49), Dicle (-0,61), Eğil (-0,62), Çınar (-0,65) ve Hani (-0,69) ilçeleri kent ortalamasının altından kalarak demografik yapı endeksi negatif değer almıştır. Dolayısıyla Diyarbakır'da 17 ilçeden sadece 6'sı demografik yapı açısından ortalamanın üstünde kalırken, 11 ilçe ise ortalamanın altında endeks skoruna sahiptir. Bu durum Diyarbakır'da il bütününde demografik yaşam alanında düşük bir seyrin olduğunu göstermektedir.

Harita 17. Demografik Yapı Endeksi – Diyarbakır

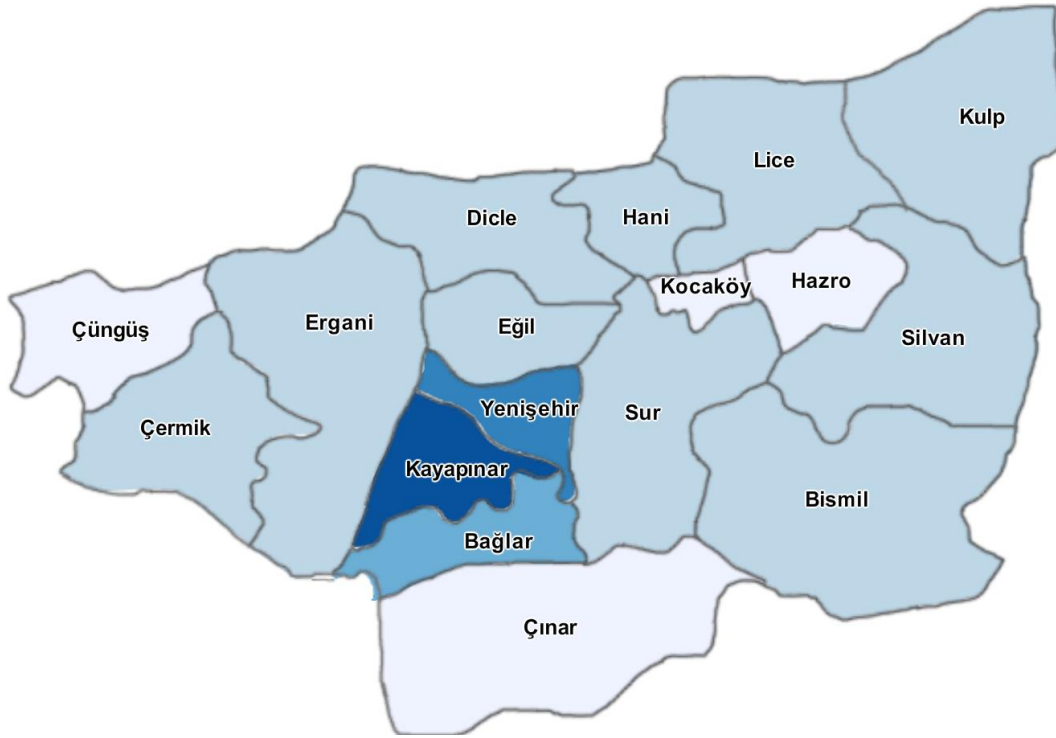
Eğitim endeksi skorlarına bakıldığında ilçeler arası sıralamada Yenişehir'in ilk sırada geldiği gözlenmektedir. Yenişehir ilçesini Kayapınar izlemektedir. Bu iki ilçe, eğitim alanındaki endeks skorları ile diğer ilçelerden oldukça ayrışan ve öne çıkan ilçelerdir. Yenişehir ve Kayapınar ilçelerinin dışında, Sur, Bağlar, Bismil ve Ergani ilçeleri kent ortalamasının üstünde yer almıştır. Silvan ilçesi pozitif değer almasına rağmen ortalamanın altındadır. Toplam olarak eğitim endeksinde ortalamanın üstünde 7 ilçe var iken, ortalamanın altında yer alan diğer ilçeler ise Lice, Çüngüş, Çermik, Kulp, Dicle, Kocaköy, Eğil, Hazro, Hani ve Çınar'dır.

Harita 18. Eğitim Endeksi – Diyarbakır

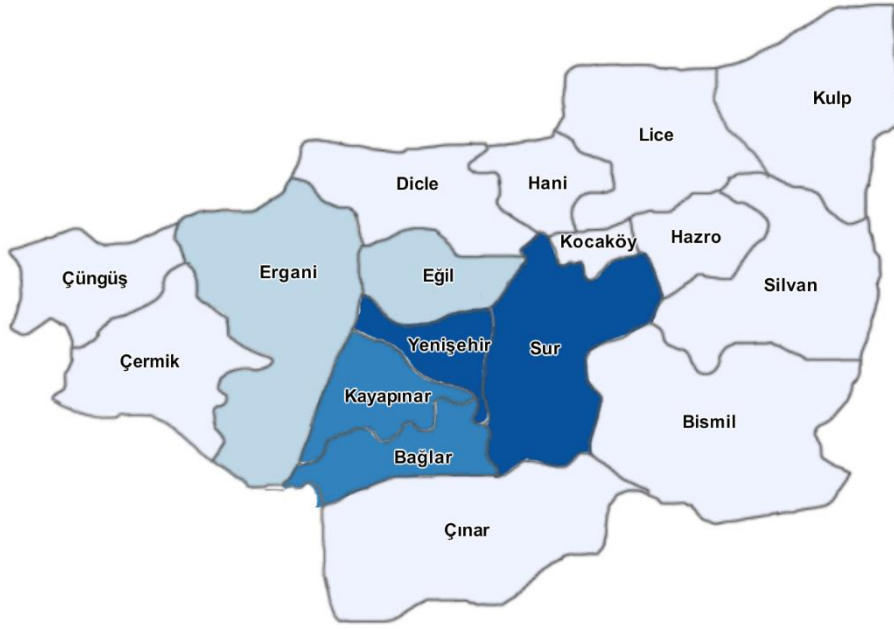
Temel göstergeler arasında yer alan sağlık endeksi sıralamasında Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinin oldukça yüksek bir farkla diğer ilçelere kıyasla öne çıktığı gözlenmektedir. Kayapınar 1,90, Yenişehir 1,27 endeks skoruna sahip iken, bu ilçeleri takip eden Bağlar 0,68, Ergani ise 0,18 değerini almıştır. Kentte sağlık endeksinde ortalamanın üstünde sadece bu dört ilçe yer alırken, 13 ilçe ortalamanın altında kalarak negatif değere sahiptir. Alt endeksler açısından incelendiğinde sağlık alanı kent ortalamasının en düşük seyrettiği alanların başında gelmekte olup, bu durum dikkat çeken bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır.

Harita 19. Sağlık Endeksi – Diyarbakır

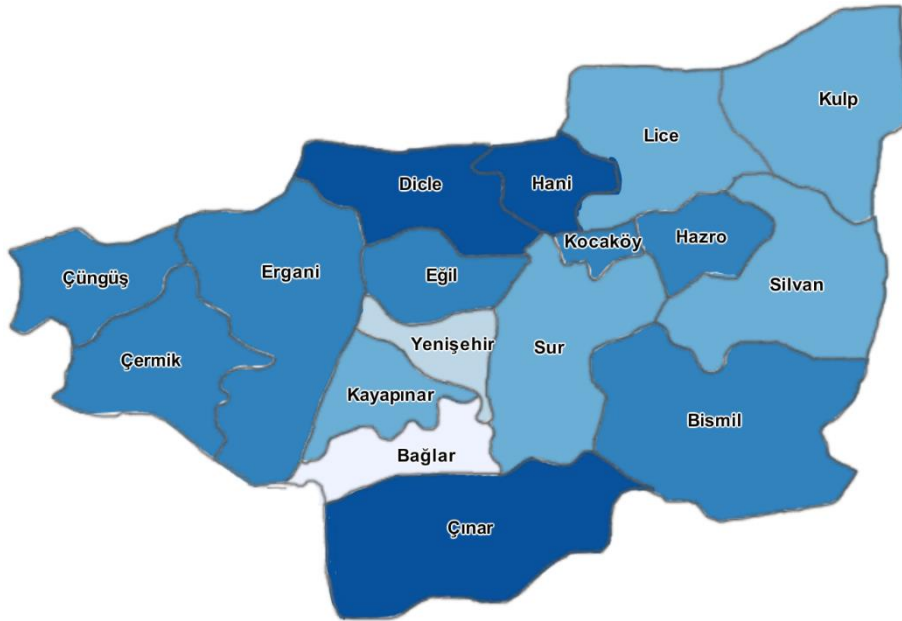
Sosyal yaşam endeksinde 17 ilçe arasında 13 ilçe ortalamasının altında, 4 ilçe ise ortalamasının üstünde endeks skorlarına sahiptir. Yenişehir, Sur, Kayapınar ve Bağlar ortalamasının üstünde yer almıştır. Bu ilçeler arasında Yenişehir, diğer ilçelere kıyasla yüksek endeks skoruna sahip olup ilçeler arasından ilk sıradadır. Ergani, Çınar, Silvan, Çermik ve Kulp aldıkları pozitif endeks skoruna rağmen ortalamasının altında kalmıştır. Ortalamasının altında kalan diğer ilçeler ise Lise, Bismil, Hani, Kocaköy, Hazro, Dicle, Çüngüş, Eğin'dir.

Harita 20. Sosyal Yaşam Endeksi – Diyarbakır

Temel göstergelere ilişkin alt endekslerden sonuncusu olan güvenlik endeksinde, Çınar, Dicle ve Hani pozitif değer açısından en yüksek endeks skorlarına sahip iken; Bağlar, Yenişehir ve Kayapınar ilçeleri güvenlik endeksi sıralamasında sonlarda yer almıştır. Güvenlik endeksinde en son sırada Diyarbakır'ın merkez ilçelerinin yer almasının nüfus yoğunluğuyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Genel olarak bakıldığında 10 ilçenin (Çınar, Dicle, Hani, Hazro, Çüngüş, Eğil, Kocaköy, Çermik, Bismil, Ergani) kent ortalamasının üstünde, 7 ilçenin (Kulp, Lice, Sur, Silvan, Kayapınar, Yenişehir, Bağlar) ise ortalamasının altında endeks skorlarına sahip olduğu gözlenmektedir.

Harita 21. Güvenlik Endeksi – Diyarbakır

Tablo 36. Temel Göstergeler – Alt Endeksler – Diyarbakır

İlçe	Demografik Yapı Endeksi	İlçe	Eğitim Endeksi	İlçe	Sağlık Endeksi	İlçe	Sosyal Yaşam Endeksi	İlçe	Güvenlik Endeksi
Kayapınar	1,48	Yenişehir	1,48	Kayapınar	1,90	Yenişehir	0,74	Çınar	0,84
Bağlar	1,40	Kayapınar	1,44	Yenişehir	1,27	Sur	0,65	Dicle	0,72
Yenişehir	1,04	Sur	0,61	Bağlar	0,68	Kayapınar	0,44	Hani	0,72
Ergani	0,40	Bağlar	0,25	Ergani	0,18	Bağlar	0,43	Hazro	0,38
Sur	0,24	Bismil	0,10	Silvan	-0,07	Ergani	0,08	Çüngüş	0,27
Bismil	0,08	Ergani	0,07	Bismil	-0,07	Çınar	0,06	Eğil	0,24
Silvan	-0,06	Silvan	0,01	Hani	-0,16	Silvan	0,03	Kocaköy	0,14
Çermik	-0,17	Lice	-0,02	Sur	-0,19	Çermik	0,03	Çermik	0,10
Çüngüş	-0,20	Çüngüş	-0,06	Lice	-0,20	Kulp	0,01	Bismil	0,00
Kulp	-0,37	Çermik	-0,17	Eğil	-0,22	Lice	-0,01	Ergani	0,00
Lice	-0,39	Kulp	-0,40	Çermik	-0,22	Bismil	-0,03	Kulp	-0,04
Hazro	-0,41	Dicle	-0,41	Dicle	-0,24	Hani	-0,03	Lice	-0,18
Kocaköy	-0,49	Kocaköy	-0,42	Kulp	-0,34	Kocaköy	-0,09	Sur	-0,21
Dicle	-0,61	Eğil	-0,43	Çüngüş	-0,40	Hazro	-0,10	Silvan	-0,36
Eğil	-0,62	Hazro	-0,50	Çınar	-0,47	Dicle	-0,10	Kayapınar	-0,41

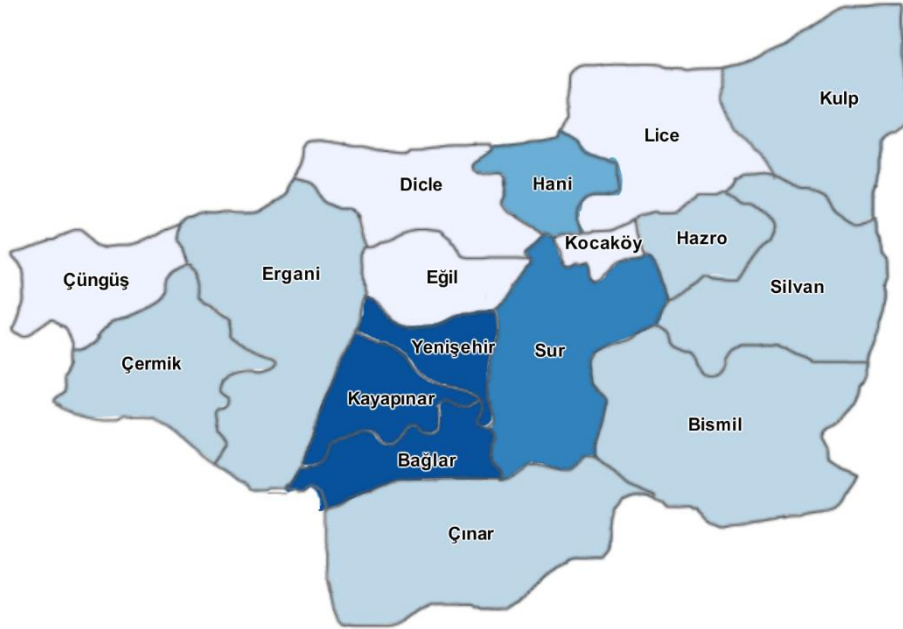

Tablo 37. Ekonomik Yapı – Alt Endeksler – Diyarbakır

İlçe	Ekonomik Kapasite Endeksi	İlçe	Ticari Hayat Endeksi	İlçe	Finansal Piyasalar Endeksi	İlçe	Turizm Endeksi	İlçe	Tarım Endeksi
Bağlar	1,19	Yenişehir	1,78	Yenişehir	1,76	Sur	2,54	Bismil	1,79
Kayapınar	1,02	Bağlar	1,39	Bağlar	1,74	Yenişehir	1,30	Çınar	1,12
Yenişehir	0,91	Kayapınar	1,38	Kayapınar	1,67	Bağlar	0,49	Ergani	1,09
Sur	0,58	Sur	0,62	Sur	1,07	Kayapınar	0,34	Sur	0,94
Ergani	0,14	Bismil	-0,05	Ergani	0,26	Ergani	0,09	Silvan	0,78
Bismil	0,12	Ergani	-0,10	Bismil	0,05	Silvan	-0,10	Çermik	0,01
Çermik	0,03	Silvan	-0,21	Silvan	-0,36	Bismil	-0,17	Kulp	-0,28
Çınar	0,02	Kulp	-0,31	Çermik	-0,51	Çermik	-0,39	Kayapınar	-0,29
Silvan	0,00	Lice	-0,33	Çüngüş	-0,58	Eğil	-0,41	Yenişehir	-0,30
Hazro	-0,05	Çermik	-0,36	Çınar	-0,60	Çınar	-0,41	Bağlar	-0,41
Kulp	-0,09	Eğil	-0,37	Kocaköy	-0,61	Kocaköy	-0,45	Eğil	-0,54
Kocaköy	-0,14	Dicle	-0,38	Hazro	-0,62	Lice	-0,46	Dicle	-0,58
Çüngüş	-0,17	Çüngüş	-0,39	Lice	-0,63	Kulp	-0,46	Hani	-0,59
Lice	-0,25	Çınar	-0,42	Eğil	-0,64	Dicle	-0,47	Hazro	-0,62
Eğil	-0,29	Hani	-0,44	Hani	-0,66	Hani	-0,47	Kocaköy	-0,63

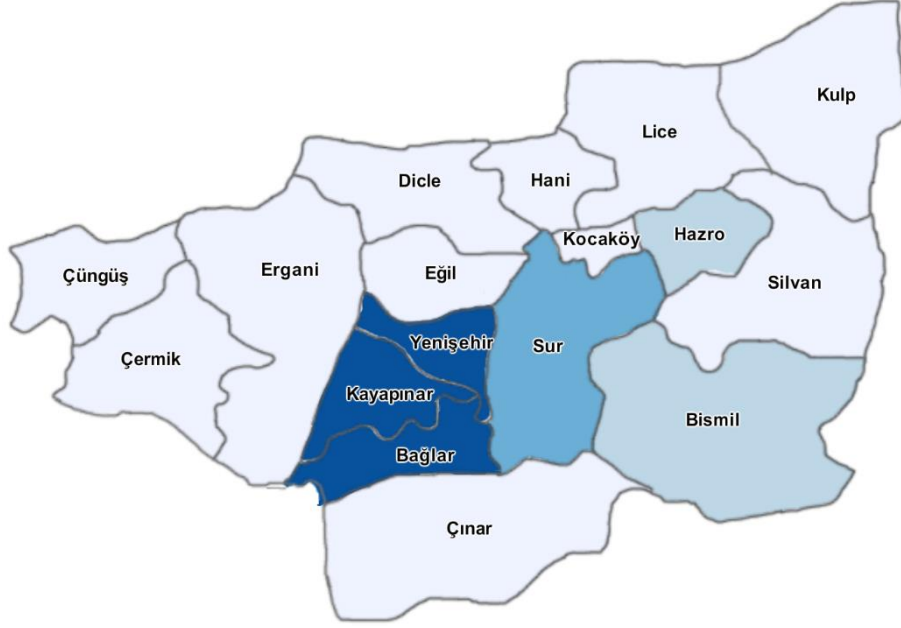
Ekonomik yapı alanında ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm ve tarım endeksleri üretilmiştir. Bu beş endeks arasında tarım endeksi dışındaki diğer endekslerde Yenişehir, Kayapınar, Bağlar ve Sur ilçeleri ilk dört sırada yer almışlardır. Ekonomik kapasite endeksinde Bağlar ilk sırada, Kayapınar ise ikinci sıradadır. Yenişehir ve Sur bu iki ilçeyi takip etmiştir. Ancak endeks skoru açısından Bağlar (1,19), Kayapınar (1,02) ve Yenişehir (0,91) birbirine yakın skorlara sahip iken, Sur (0,58) ilçesinin daha düşük bir skor aldığı gözlenmektedir. Sıralamada beşinci sırada gelen Ergani ise 0,14 endeks skoru ile ilk dört ilçeden oldukça uzak bir yerde konumlanmıştır. Bismil, Çermik, Çınar ve Silvan ilçeleri pozitif endeks skoruna sahip olmalarına rağmen, kent ortalamasının altında kalmıştır. Hani, Dicle, Eğil ve Lice ise ekonomik kapasite endeksinde son sıralarda yer almıştır. Genel olarak bakıldığında 5 ilçe (Bağlar, Kayapınar, Yenişehir, Sur, Ergani) kent ortalamasının üstünde değerler alırken, 12 ilçe (Bismil, Çermik, Çınar, Silvan, Hazro, Kulp, Kocaköy, Çüngüş, Lice, Eğil, Dicle, Hani) ortalamasının altında endeks skorlarına sahiptir.

Harita 22. Ekonomik Kapasite Endeksi – Diyarbakır

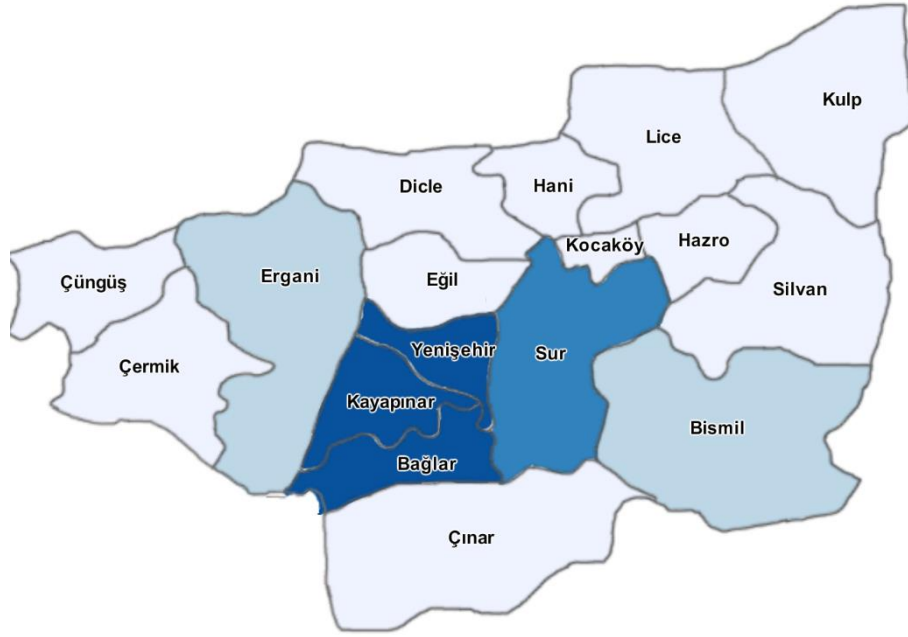
Ticari hayat endeksinde ekonomik kapasite endeksinde benzer bir şekilde Yenişehir (1,78), Bağlar (1,39) ve Kayapınar (1,38) ilçeleri diğer ilçelerden oldukça yüksek düzeyde endeks skorlarına sahip olarak sıralamada öne çıkmıştır. Sur (0,62) ilçesi ise yine göreceli olarak bu ilçelerden daha düşük bir endeks skoruyla dördüncü sıradadır. Bu dört ilçenin dışında kalan ilçelerin tümü kent ortalamasının altında değerler almıştır. Bu durum Diyarbakır'da ticari hayatın büyük bir kısmının merkez ilçelerde sürdüğünü ve yoğunlaştığını göstermektedir. Dolayısıyla ticari hayat endeksinde sadece Yenişehir, Bağlar, Kayapınar ve Sur ilçeleri ortalamasının üstünde seyrederken, diğer 13 ilçe (Bismil, Ergani, Silvan, Kulp, Lice, Çermik, Eğil, Dicle, Çüngüş, Çınar, Hani, Kocaköy, Hazro) negatif endeks skoruna sahiptir.

Harita 23. Ticari Hayat Endeksi – Diyarbakır

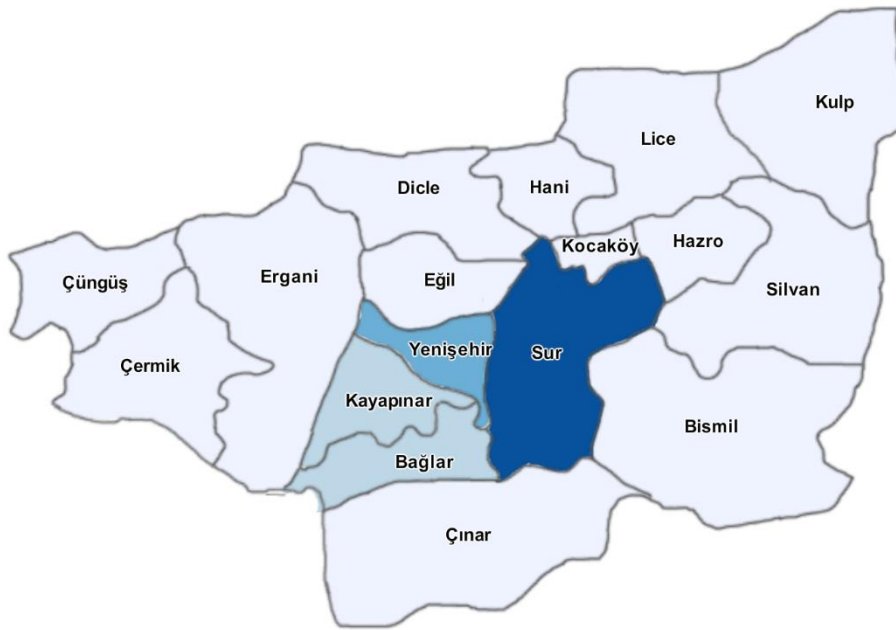
Finansal piyasalar endeksinde ilk dört ilçe Yenişehir, Bağlar, Kayapınar ve Sur ilçeleri olup, ticari hayat endeksiyle oldukça benzer bir görünüm çizmektedir. Ticari hayat ile finansal piyasalar arasındaki doğrusal ilişkiye iki endeks skorunun karşılaştırılmasında görmek mümkündür. Ancak ticari hayat endeksinden farklı olarak finansal piyasalar endeksinde 6 ilçe kent ortalamasının üstünde yer almıştır. İlk dört ilçeye ek olarak Ergani ve Bismil pozitif endeks skoruna sahiptir. Geride kalan 11 ilçe (Silvan, Çermik, Çüngüş, Çınar, Kocaköy, Hazro, Lice, Eğil, Hani, Kulp, Dicle) ise kent ortalamasının altında bir seyir izlemiştir.

Harita 24. Finansal Piyasalar Endeksi – Diyarbakır

Ekonomik kapasite, ticari hayat ve finansal piyasalar endeksinde dördüncü sırada yer alan Sur ilçesi, turizm endeksinde oldukça yüksek bir skorla ilk sırada gelmiştir. Öyle ki, Sur ilçesinin turizm endeksinde aldığı skor 2,54 iken, en yakın takipçisi olarak belirlenen Yenişehir ilçesi 1,30 endeks skoruna sahiptir. Sıralamada öne çıkan Bağlar ve Kayapınar ise endeks skoru açısından 0,30 - 0,50 aralığında seyretmiştir. Bu dört ilçeye ek olarak Ergani ilçesi de kent ortalamasının üstünde kalmıştır. Diğer 12 ilçe (Silvan, Bismil, Çermik, Eğin, Çınar, Kocaköy, Lice, Kulp, Dicle, Hani, Hazro, Çüngüş) ise kent ortalamasının altında yer alarak negatif endeks değerlerine sahiptir.

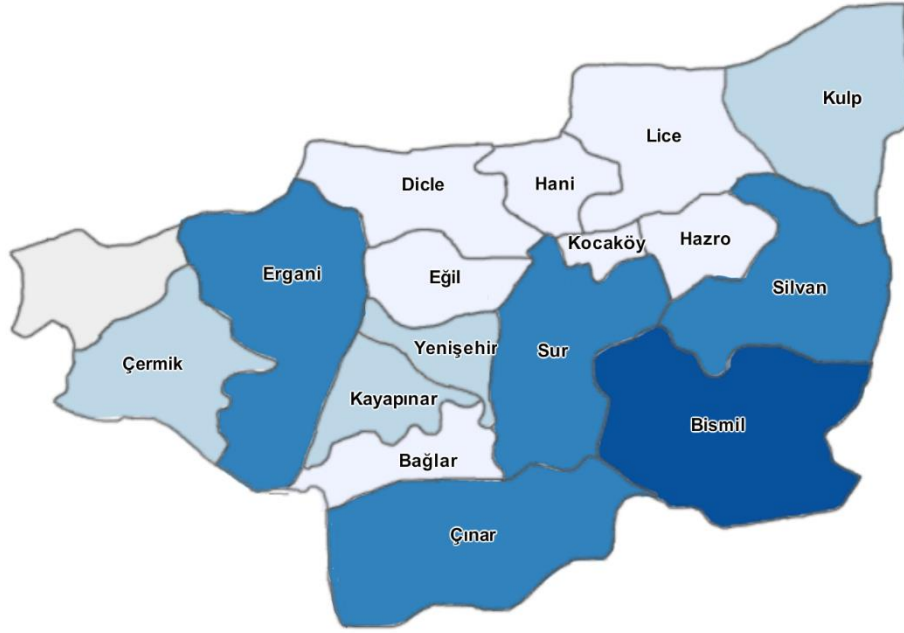
Harita 25. Turizm Endeksi – Diyarbakır

Ekonomik yapı alanındaki son endeks olan tarım endeksinde, önceki endeks sonuçlarına benzemeyen bir yapı sergilenmiştir. Kent merkezinde yer alan ilçelerin tarım endeksinde öne çıkmaları

beklenmemekle birlikte, sadece Sur ilçesinin sıralamada dördüncü olarak yer alması dikkat çekicidir. Tarım endeksinde Bismil listenin başında yer alırken, Çınar ve Ergani Bismil ilçesini takip etmiştir. Endekste son sıralarda ise Çüngüş, Lice ve Kocaköy sıralanmıştır. Genel olarak bakıldığında tarım endeksinde 6 ilçenin (Bismil, Çınar, Ergani, Sur, Silvan, Çermik) kent ortalamasının üstünde, 11 ilçenin (Kulp, Kayapınar, Yenişehir, Bağlar, Eğil, Dicle, Hani, Hazro, Kocaköy, Lice, Çüngüş) ise ortalamanın altında kaldığı gözlenmektedir.

Harita 26. Tarım Endeksi – Diyarbakır

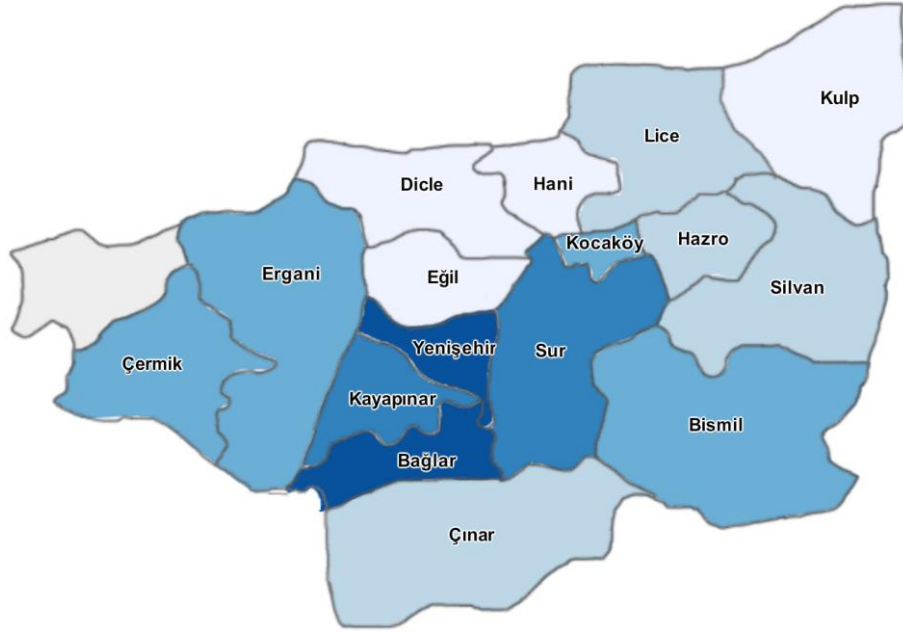

Tablo 38. Çevresel Yapı – Alt Endeksler – Diyarbakır

İlçe	Altyapı ve Çevre Endeksi	İlçe	Ulaşım Endeksi
Bağlar	0,96	Bağlar	1,27
Yenişehir	0,77	Kayapınar	1,23
Kayapınar	0,64	Yenişehir	1,18
Sur	0,62	Sur	1,11
Bismil	0,25	Ergani	0,22
Ergani	0,14	Bismil	0,21
Çermik	0,06	Eğil	-0,01
Kocaköy	0,04	Dicle	-0,06
Hazro	0,02	Kocaköy	-0,16
Lice	-0,03	Çermik	-0,23
Silvan	-0,10	Silvan	-0,26
Çınar	-0,21	Çınar	-0,36
Dicle	-0,31	Hani	-0,40
Çüngüş	-0,49	Hazro	-0,68
Hani	-0,53	Lice	-0,86

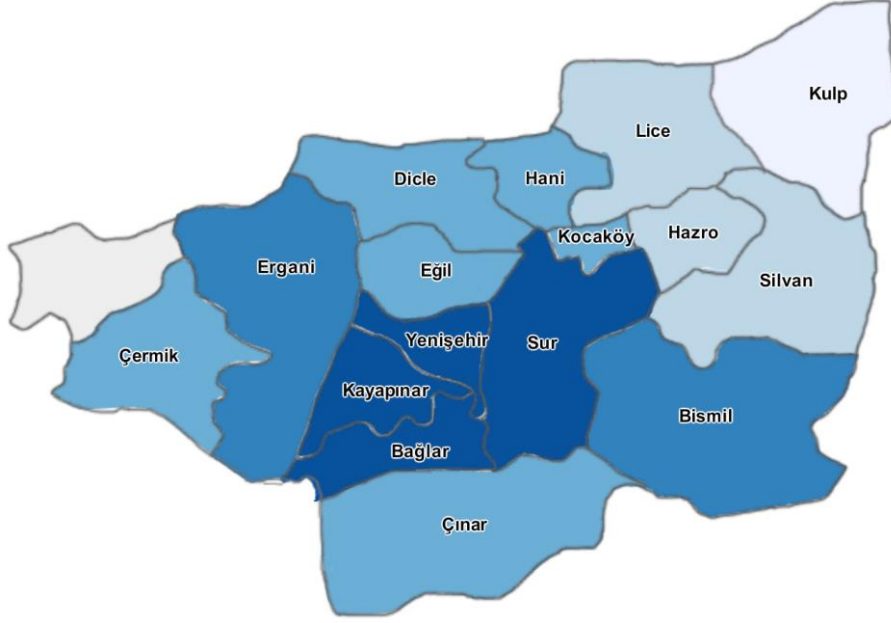
Çevresel yapı alanında altyapı ve çevre endeksi ile ulaşım endeksi üretilmiştir. Altyapı ve çevre endeksinde Bağlar ilçesi 0,96 endeks skoru ile ilk sırada yer almıştır. Bağlar ilçesini, Yenişehir, Kayapınar ve Sur ilçeleri takip etmiştir. Görüldüğü üzere merkez ilçeler yine diğer ilçelerden oldukça yüksek endeks skorları ile sıralanmıştır. Endeks sıralamasında son sırada Hani, Çüngüş ve Dicle yer alırken, toplam 10 ilçe (Kocaköy, Hazro, Lice, Silvan, Çınar, Dicle, Çüngüş, Hani, Kulp, Eğil) kent ortalamasının altında kalmıştır. Altyapı ve çevre endeksinde ortalamanın üstünde ise 7 ilçe (Bağlar, Yenişehir, Kayapınar, Sur, Bismil, Ergani, Çermik) yer almıştır.

Harita 27. Alt Yapı ve Çevre Endeksi – Diyarbakır

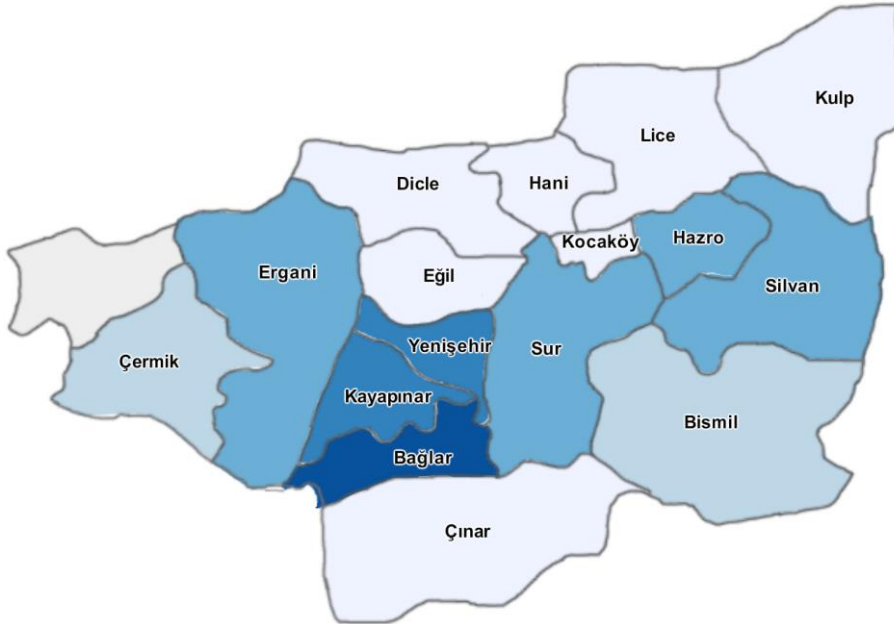
Ulaşım endeksi sıralamasına bakıldığında Bağlar, Kayapınar, Yenişehir ve Sur ilçesinin ilk sıralarda yer aldığı gözlenmektedir. Diğer endekslerle birlikte incelendiğinde merkez ilçelerin genel olarak endekslerde ilk dört sırayı aldığı ve kendi arasında yer değiştirdiği anlaşılmaktadır. Diğer endekslerde görülen endeks skorlarındaki yüksek fark ulaşım endeksinde de tekrarlanmıştır. Dört ilçe 1'in üzerinde endeks skoruna sahip iken, beşinci ilçe olan Ergani'nin endekste aldığı değer 0,22'dir. Bu beş ilçenin dışında Bismil, pozitif değer alan diğer ilçe olup, kent ortalamasının üstünde seyretmiştir.

Harita 28. Ulaşım Endeksi – Diyarbakır

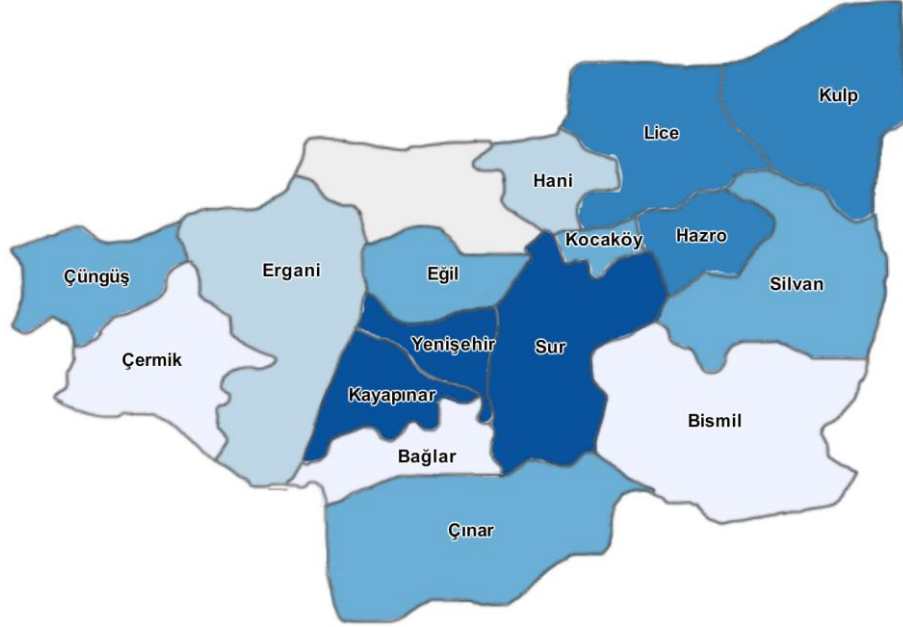
Kentsel yaşam endeksinde Bağlar, Yenişehir ve Kayapınar ilçeleri kentte öne çıkan ilk üç ilçe olarak sıralanmıştır. Diğer endekslerin çoğunda Sur ilçesi ilk dörtte yer alırken, kentsel yaşam alanında Sur altıncı sıraya kadar gerilemiştir. Ancak pozitif görünümü kaybetmemiş olup, kent ortalamasının üstünde kalabilmiştir. Kentsel yaşam endeksinde Hazro, Kocaköy, Dicle, Hani, Çüngüş ve Eğil ilçeleri negatif değerlere sahip olarak listenin sonunda yer almıştır. Ayrıca Kulp, Lice ve Çınar ilçeleri pozitif değer almalarına rağmen ortalamanın altında seyretmiştir. Dolayısıyla Diyarbakır'da kentsel yaşam endeksinde 8 ilçe (Bağlar, Yenişehir, Kayapınar, Ergani, Silvan, Sur, Bismil, Çermik) ortalamanın üstünde seyrederken, 6 ilçe ortalamanın altındadır.

Harita 29. Kentsel Yaşam Endeksi – Diyarbakır

Kişisel yaşam endeksine bakıldığında Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinin ilk iki sırayı paylaştığı gözlenmektedir. Bu iki ilçeyi Sur ilçesi izlemektedir. Merkez ilçeler arasında yer alan ve çoğu endekste sıralamada önlere gelen Bağlar ilçesi kişisel yaşam endeksinde son sıralarda görülmektedir. Bağlar ilçesi ile birlikte Çınar, Silvan, Kocaköy, Hani, Ergani, Bismil ve Çermik ilçeleri negatif endeks değeri olarak kent ortalamasının altında kalmıştır.

Harita 30. Kişisel Yaşam Endeksi – Diyarbakır

Tablo 39. Kentsel ve Kişisel Yaşam – Alt Endeksler – Diyarbakır

İlçe	Kentsel Yaşam Endeksi	İlçe	Kişisel Yaşam Endeksi
Bağlar	2,93	Kayapınar	0,70
Yenişehir	2,20	Yenişehir	0,46
Kayapınar	1,82	Sur	0,44
Ergani	1,26	Hazro	0,41
Silvan	1,08	Lice	0,22
Sur	1,00	Kulp	0,18
Bismil	0,89	Dicle	0,09
Çermik	0,70	Eğil	0,02
Kulp	0,18	Çüngüş	0,01
Lice	0,13	Çınar	-0,04
Çınar	-0,01	Silvan	-0,10
Eğil	-0,05	Kocaköy	-0,11
Çüngüş	-0,15	Hani	-0,20
Hani	-0,24	Ergani	-0,32
Dicle	-0,24	Bağlar	-0,43

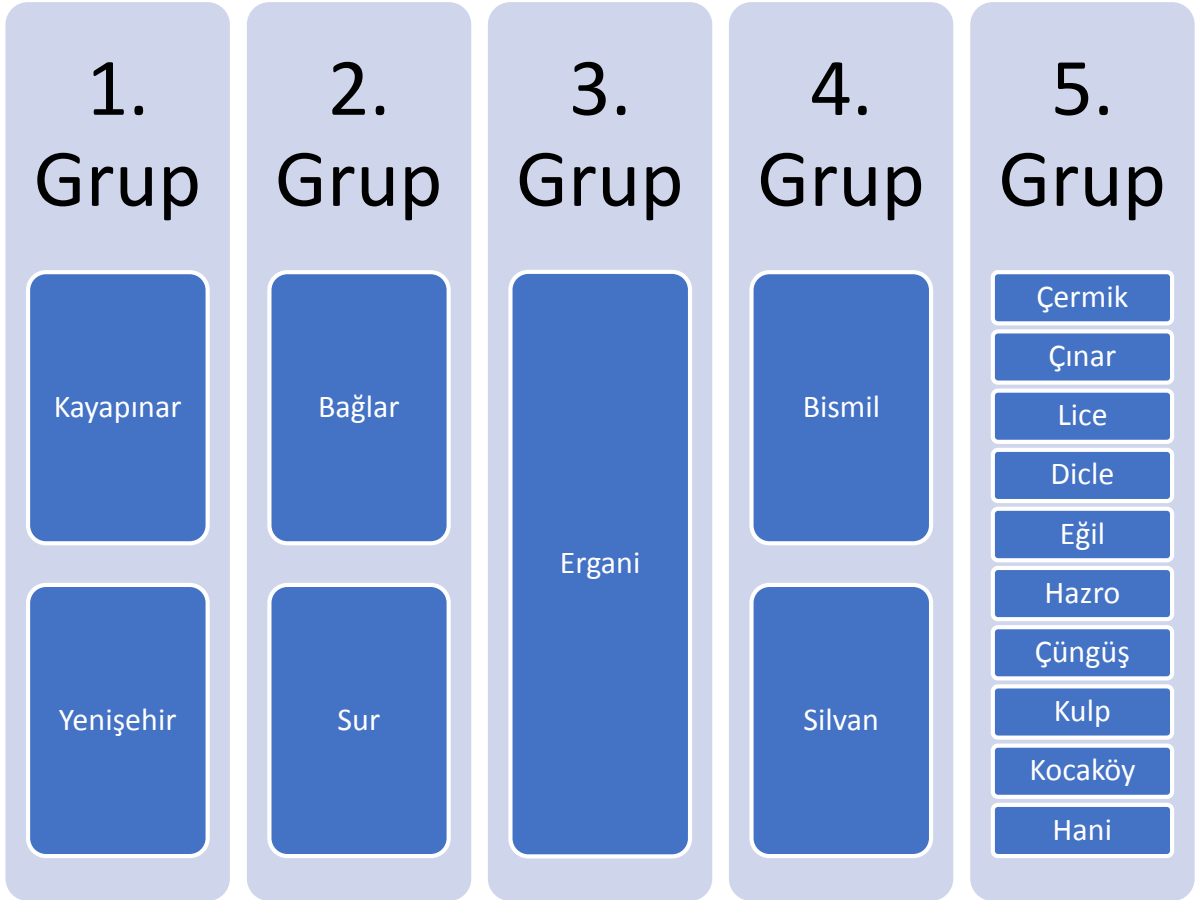
DİYARBAKIR İLÇE ANALİZLERİ

3.3. Diyarbakır İlçe Analizleri

Çalışmanın bu bölümünde Diyarbakır iline ait 17 ilçeye ilişkin analizler ortaya konulacak, endeks sonuçları ilçe düzeyinde gösterilecektir. Ayrıca ilçenin nüfusunu, şehirleşme oranını, nüfus yoğunluğunu ve hanehalkı büyüklüğünü gösteren bilgi kartları, analizlerinin başında verilerek ilçe hakkında genel bilgi sahibi olunması amaçlanmıştır. Büyükşehir Yasasının ardından, Diyarbakır ve Şanlıurfa ilinde büyükşehir sınırları il sınırlarına çıkarıldığından, TÜİK'te şehirleşme oranı % 100 olarak verilmektedir. Ancak bu kentlerde büyükşehir statüsünde olmalarına rağmen kır-kent ayrımının fiili olarak gözlemlendiği açıkça ortadadır. Bu noktada illere ait eski nüfus sayımlarından ve KARACADAĞ Kalkınma Ajansından edinilen verilerden faydalanılarak şehirleşme oranları türetilmiştir.

Diyarbakır'da 17 ilçe düzeyinde hesaplanan yaşam kalitesi endeksi % 20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek birinci grupta Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinin olduğu gözlenmektedir. İkinci grupta, yani en yüksek ikinci % 20'lik grupta Bağlar ve Sur ilçesi yer almıştır. Üçüncü grupta Ergani tek başına öne çıkarken, dördüncü grupta Bismil ve Silvan sıralanmıştır. Çermik, Çınar, Lice, Dicle, Eğil, Hazro, Çüngüş, Kulp, Kocaköy ve Hani ilçeleri ise yaşam kalitesi açısından en düşük % 20'yi gösteren beşinci grupta bulunmaktadır. Dolayısıyla Diyarbakır'da ilçeler düzeyinde yaşam kalitesi açısından orta düzeyin altında bir yoğunlaşmanın olduğu gözlenmektedir.

Şekil 21. Diyarbakır Yaşam Kalitesi Endeksi İlçe Grupları

3.3.1. Bağlar

Tablo 40. Bağlar İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Bağlar	357.727	% 96	833	5,61

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Diyarbakır ilinin en önemli ilçelerinden olan Bağlar km²'ye düşen 833 kişi ile Diyarbakır ilinin en yüksek nüfus yoğunluğuna sahip ilçesi konumundadır. Bağlar ilçesi aynı zamanda % 96,30 oranında yüksek bir şehirleşme oranına sahiptir. İlçedeki % 13,7 oranında gerçekleşen nüfus artış hızının il ortalamalarının oldukça üzerinde seyretmesi dikkat çekicidir. İlçedeki nüfus artışının 1990'lı yıllardan sonra göç dolayısı ile hızlı bir şekilde arttığı gözlenmektedir.

Bağlar ilçesi yaşam kalitesi endeksine göre 0,94 skoru ile Diyarbakır ilindeki 17 ilçe arasında Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinin arkasında 3. sırada yer almaktadır. Alt endekslere bakıldığında ilçenin tarım endeksi ve kişisel yaşam endekslerinde il ortalamalarının altında değerlere sahip olduğu görülürken, güvenlik endeksi değerinde ise il içerisinde son sırada yer almaktadır.

İlçenin yaşam kalitesi endeksinin diğer bileşenlerinde ortalamanın üzerinde değerlere sahip olduğu ve il içerisinde ilk 4 sırada yer aldığı görülürken, ekonomik kapasite endeksi, altyapı ve çevre endeksi, ulaşım endeksi ve kentsel yaşam endekslerinde il içerisinde ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 41. Endeks Sonuçları – Bağlar

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,94	3	1
Demografik Yapı Endeksi	1,40	2	1
Eğitim Endeksi	0,25	4	3
Sağlık Endeksi	0,68	3	3
Güvenlik Endeksi	-1,32	17	5
Sosyal Yaşam Endeksi	0,43	4	2
Ekonomik Kapasite Endeksi	1,19	1	1
Ticari Hayat Endeksi	1,39	2	1
Finansal Piyasalar Endeksi	1,74	2	1
Turizm Endeksi	0,49	3	4
Tarım Endeksi	-0,41	10	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,96	1	1
Ulaşım Endeksi	1,27	1	1
Kentsel Yaşam Endeksi	2,93	1	1
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,43	15	5

Şekil 22. Bağlar Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.2. Bismil

Tablo 42. Bismil İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Bismil	110.956	% 53	66	6,29

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

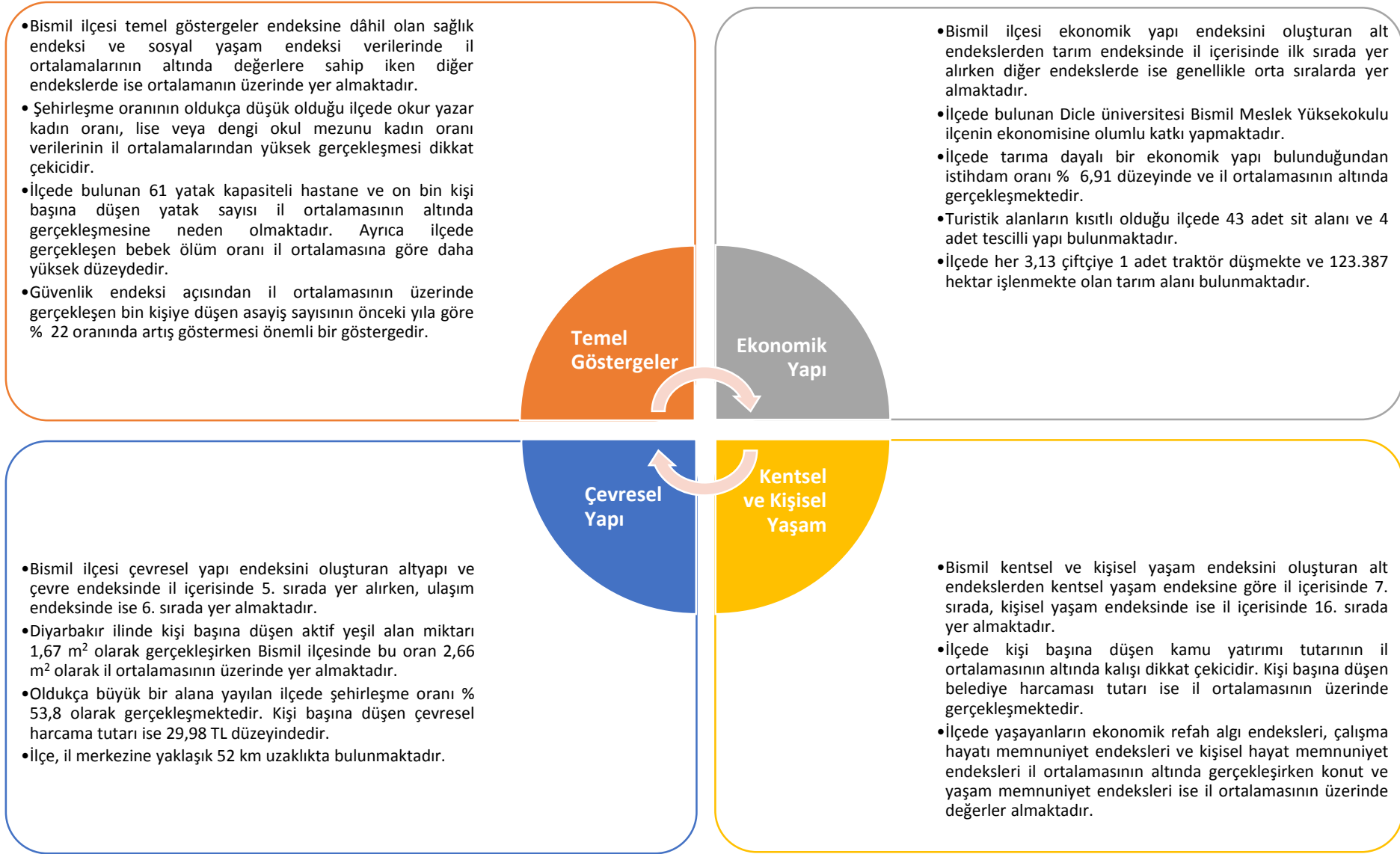
Bismil, yaşam kalitesi endeksi skorunda Diyarbakır ili içerisinde 17 ilçe arasında 6. sırada yer almaktadır. Diyarbakır ilinin Çınar ilçesinden sonra 1.679 km²'lik alanı ile en büyük alanlı ikinci ilçesi konumundaki Bismil'de km² ye 66 kişi düşmektedir. Bismil ilçesinde şehirleşme oranı % 53,8 olarak gerçekleşirken il ortalamasının altında yer almaktadır. İlçe topraklarında geçmekte olan Dicle nehri ve son yıllarda yapılan barajlar ile artan sulama imkânları, verimli tarım alanlarının kullanımını arttırmıştır.

Bismil yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endekslerde il içerisinde genellikle orta sıralarda yer almaktadır. İlçenin en arka sıralarda yer aldığı endeksler 16. sırada yer aldığı kişisel yaşam endeksi ve 11. sırada yer aldığı sosyal yaşam endeksi olmaktadır. İlçede bulunan geniş tarım alanları ve kullanım imkânları sayesinde yıllık ortalama 347.809 tonluk tarımsal üretim gerçekleşmektedir. Tarım sektörünün çok önemli bir role sahip olduğu ilçede tarım endeksi skoruna göre il içerisinde ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 43. Endeks Sonuçları - Bismil

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,18	6	4
Demografik Yapı Endeksi	0,08	6	4
Eğitim Endeksi	0,10	5	4
Sağlık Endeksi	-0,07	6	4
Güvenlik Endeksi	0,00	9	2
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,03	11	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,12	6	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,05	5	4
Finansal Piyasalar Endeksi	0,05	6	4
Turizm Endeksi	-0,17	7	5
Tarım Endeksi	1,79	1	1
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,25	5	3
Ulaşım Endeksi	0,21	6	3
Kentsel Yaşam Endeksi	0,89	7	4
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,66	16	5

Şekil 23. Bismil Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.3. Çermik

Tablo 44. Çermik İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Çermik	50.657	% 36	53	5,76

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

948 km²'lik bir alana yayılan Çermik ilçesinde nüfus yoğunluğu km² ye 53,43 kişi olarak gerçekleşmektedir. Yaşam kalitesi endeksi verilerine göre Diyarbakır ili içerisinde 8. sırada yer alan Çermik ilçesinin alt endekslerde genellikle il ortalamasına yakın skorlar ede ederek orta sıralarda yer aldığı görülmektedir.

İlçede nüfus artış hızının negatif değer alması dikkat çekicidir. İlçede bulunan Dicle Üniversitesine bağlı Çermik Meslek Yüksek Okulunda 300'e yakın öğrenci eğitim görmektedir. Diyarbakır il merkezine yaklaşık 90 km uzaklıkta bulunan ilçede 33 km²'ye 1 adet baz istasyonu düşmektedir.

İlçe ekonomisi özellikle termal turizme dayalıdır. İlçede bulunan termal kaplıcalar yıllık 250.000 den fazla ziyaretçi çekmektedir. Haziran-Eylül döneminde artan turist sayısı ilçede talep potansiyelinin yükselmesine olanak tanımaktadır. İlçede ayrıca tarım-hayvancılık ve mermercilik önemli gelir kaynakları arasındadır.

Tablo 45. Endeks Sonuçları – Çermik

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,09	8	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,17	8	4
Eğitim Endeksi	-0,17	10	5
Sağlık Endeksi	-0,22	11	4
Güvenlik Endeksi	0,10	8	2
Sosyal Yaşam Endeksi	0,03	8	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,03	7	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,36	10	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,51	8	5
Turizm Endeksi	-0,39	8	5
Tarım Endeksi	0,01	6	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,06	7	3
Ulaşım Endeksi	-0,23	10	3
Kentsel Yaşam Endeksi	0,70	8	4
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,68	17	5

Şekil 24. Çermik Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.4. Çınar

Tablo 46. Çınar İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Çınar	68.530	% 18	35	7,45

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

1679 Km²'lik yüzölçümü ile Diyarbakır ilinin en geniş alana yayılan ilçesi konumundaki Çınar ilçesi % 18 gibi oldukça düşük bir şehirleşme oranına sahip bulunmaktadır.

Çınar ilçesi yaşam kalitesi endeksi skoru olarak Diyarbakır il ortalamasının altında bir değere sahip olup 17 ilçe arasında 9. sırada yer almaktadır. İlçenin birçok alt endekste ortalama ve ortalamanın altında değerler aldığı görülürken güvenlik endeksi verilerine göre Diyarbakır ili içerisinde 1. sırada, Tarım Endeksi verilerine göre ise 2. sırada yer aldığı görülmektedir.

Çınar'da ortalama hane halkı büyüklüğünün 7,45 gibi oldukça yüksek bir düzeyde oluşu dikkat çekicidir. Okuryazar oranının % 71,53 olarak gerçekleştiği ilçede eğitim düzeyinin il ortalamalarının altında değerlere sahip bulunmaktadır.

Bin kişiye düşen polis sayısının 0,61 olarak gerçekleştiği ilçede bin kişi başına düşen asayiş suçu sayısı ise 1,88 düzeyinde gerçekleşmiştir. Oldukça geniş bir alana sahip olan ilçede 4.546 çiftçi tarafından işlenen 57.657 hektarlık alan 277.936 tonluk tarımsal üretim ortaya çıkmasına olanak tanımaktadır.

Tablo 47. Endeks Sonuçları – Çınar

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,21	9	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,65	16	5
Eğitim Endeksi	-0,58	17	5
Sağlık Endeksi	-0,47	15	5
Güvenlik Endeksi	0,84	1	1
Sosyal Yaşam Endeksi	0,06	6	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,02	8	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,42	14	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,60	10	5
Turizm Endeksi	-0,41	10	5
Tarım Endeksi	1,12	2	2
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,21	12	4
Ulaşım Endeksi	-0,36	12	4
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,01	11	5
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,04	10	3

Şekil 25. Çınar Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.5. Çüngüş

Tablo 48. Çüngüş İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Çüngüş	13.097	% 18	25	4,21

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Diyarbakır ilinin en düşük nüfusa sahip olan ilçesi konumundaki Çüngüş yaşam kalitesi endeksi skoruna göre il içerisinde 13. sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endeksler incelendiğinde ise Çüngüş'ün Güvenlik endeksi ve Kişisel Yaşam Endeksi haricinde kalan 12 endeks değerinde ortalamanın altında değerlere sahip olduğu görülmektedir. İlçenin özellikle turizm endeksi, tarım endeksi, ulaşım endeksi ve sosyal yaşam endekslerinde son sıralarda yer alması dikkat çekicidir.

Diyarbakır, Malatya, Elazığ ve Adıyaman İllerinin sınır kesişim noktasında bulunan ilçe 1049 metrelik oldukça yüksek bir rakıma sahiptir. İlçe sınırları içerisinde Fırat nehri üzerine kurulu Karakaya Barajı bulunmaktadır. Çınar ilçesi ile birlikte Diyarbakır ilinin en düşük şehirleşme oranına sahip olan Çüngüş ilçesinde yaş bağımlılık oranının il ortalamalarının altında gerçekleştiği görülmektedir.

İlçede hanehalkı ortalama büyüklüğünün Diyarbakır ili içerisindeki en düşük ikinci değere sahip olması dikkat çekici bir göstergedir.

Tablo 49. Endeks Sonuçları – Çüngüş

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,30	13	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,20	9	4
Eğitim Endeksi	-0,06	9	4
Sağlık Endeksi	-0,40	14	5
Güvenlik Endeksi	0,27	5	2
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,10	16	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,17	13	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,39	13	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,58	9	5
Turizm Endeksi	-0,48	17	5
Tarım Endeksi	-0,83	17	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,49	14	5
Ulaşım Endeksi	-0,86	16	5
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,15	13	5
Kişisel Yaşam Endeksi	0,01	9	3

Şekil 26. Çüngüş Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.6. Dicle

Tablo 50. Dicle İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Dicle	40.593	% 22	55	6,41

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Dicle ilçesi, yaşam kalitesi endeksi skoru olarak ortalamanın altında bir değere sahip olup Diyarbakır ili içerisinde 17 ilçe arasında 11. sırada yer almaktadır. İlçenin yaşam kalitesi endeksi skorunu oluşturan alt endekslere bakıldığında güvenlik endeksi ve ulaşım endeksi haricindeki 12 endeks değerinde Diyarbakır il ortalamalarının altında değerlere sahip olduğu ve il içerisinde son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Diyarbakır il ortalamalarına göre düşük sayılabilecek bir şehirleşme oranına sahip olan Dicle ilçesinin son yıllarda göçe dayalı olarak nüfusunun azalması dikkat çekici bir göstergedir. İlçede bin kişiye düşen asayiş suç oranı Çınar ilçesinden sonra Diyarbakır ilindeki en düşük ikinci değere sahip bulunmaktadır.

İlçenin yüzölçümünün büyük bölümünü tarıma elverişsiz arazi ve ormanlı alandan oluşması tarım üretiminin kısıtlı düzeyde kalmasına yol açmaktadır. İlçe nüfusunun önemli bir bölümü inşaat sektöründe mevsimsel işçi statüsünde il dışında geçici olarak çalışmaktadırlar.

Tablo 51. Endeks Sonuçları – Dicle

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,28	11	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,61	14	5
Eğitim Endeksi	-0,41	12	5
Sağlık Endeksi	-0,24	12	4
Güvenlik Endeksi	0,72	2	1
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,10	15	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,32	16	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,38	12	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,69	17	5
Turizm Endeksi	-0,47	14	5
Tarım Endeksi	-0,58	12	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,31	13	5
Ulaşım Endeksi	-0,06	8	3
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,24	15	5
Kişisel Yaşam Endeksi	0,09	7	3

Şekil 27. Dicle Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.7. Eğil

Tablo 52. Eğil İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Eğil	26.066	% 22	51	6,70

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Eğil ilçesi yaşam kalitesi endeksi verilerine göre 17 ilçe arasında 12. sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endekslere bakıldığında ise güvenlik endeksi, ulaşım endeksi ve kişisel yaşam endeksi verilerinde ortalamanın üzerinde değerlere sahip bulunurken; diğer 11 adet alt endekste ise ortalamanın altında değerlere sahiptir.

Eğil ilçesinde nüfusun eğitim düzeyinin il ortalamalarının altında değerlere sahip olduğu görülürken, yüksekokul ve fakülte mezunu olanların toplam nüfusa oranı % 2,15 düzeyindedir.

Krallar ve Peygamberler diyarı olarak bilinen ve Diyarbakır ilinin önemli kültür merkezleri arasında ilk sıralarda yer alan ilçenin yüksek bir turizm potansiyeli bulunmaktadır. İlçe nüfusunun son yıllarda bir azalış gösterdiği görülmektedir. Bu duruma yol açan temel sebep ekonomik koşulların yeterince fazla olmaması nedeni ile yaşanan göç gösterilebilir.

Tablo 53. Endeks Sonuçları – Eğil

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,30	12	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,62	15	5
Eğitim Endeksi	-0,43	14	5
Sağlık Endeksi	-0,22	10	4
Güvenlik Endeksi	0,24	6	2
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,11	17	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,29	15	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,37	11	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,64	14	5
Turizm Endeksi	-0,41	9	5
Tarım Endeksi	-0,54	11	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,60	17	5
Ulaşım Endeksi	-0,01	7	3
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,05	12	5
Kişisel Yaşam Endeksi	0,02	8	3

Şekil 28. Eğil Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.8. Ergani

Tablo 54. Ergani İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Ergani	121.072	% 58	80	5,54

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Diyarbakır ilinin en kalabalık 5. ilçesi konumunda bulunan Ergani ilçesi yaşam kalitesi endeksi verilerine göre il içerisinde 5. sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endekslere bakıldığında ticari hayat endeksi, kişisel yaşam endeksi ve sosyal yaşam endeksi dışında kalan 11 adet endekste Ergani'nin Diyarbakır il ortalamalarının üzerinde değerlere sahip olarak, sıralamada üstlerde yer aldığı görülmektedir.

1510 km²lik bir alana yayılan ilçede hanehalkı ortalama büyüklüğü il ortalamalarının altında gerçekleşirken, nüfus artış hızının il ortalamalarının oldukça üzerinde olması ilçenin gelişen ekonomik ve sosyal yapısının bir yansımasıdır.

Diyarbakır il içerisinde en fazla çiftçi sayısına sahip ikinci ilçesi konumundaki Ergani de hayvancılığın oldukça gelişmiş olduğu görülmektedir. İlçe büyükbaş hayvan sayısı ve süt üretimi olarak il içerisinde ilk sırada yer almaktadır.

Tablo 55. Endeks Sonuçları – Ergani

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,27	5	3
Demografik Yapı Endeksi	0,40	4	3
Eğitim Endeksi	0,07	6	4
Sağlık Endeksi	0,18	4	4
Güvenlik Endeksi	0,00	10	2
Sosyal Yaşam Endeksi	0,08	5	4
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,14	5	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,10	6	5
Finansal Piyasalar Endeksi	0,26	5	4
Turizm Endeksi	0,09	5	5
Tarım Endeksi	1,09	3	2
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,14	6	3
Ulaşım Endeksi	0,22	5	3
Kentsel Yaşam Endeksi	1,26	4	3
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,32	14	4

Şekil 29. Ergani Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.9. Hani

Tablo 56. Hani İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Hani	32.814	% 27	75	7,46

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Diyarbakır ilinin en yüksek hanehalkı ortalama büyüklüğüne sahip ilçesi olan Hani yaşam kalitesi endeksi skoruna göre 17 ilçe arasında son sırada yer almaktadır. İlçenin güvenlik endeksi dışındaki tüm endekslerde ortalamanın altında değerlere sahip olduğu ve Diyarbakır ili içerisindeki ilçe sıralamasında genellikle son sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Yaş bağımlılık oranının % 80,08 gibi il ortalamalarına göre yüksek bir düzeyde gerçekleştiği ilçede okur-yazar oranı ise il içerisinde en düşük 3. değer olan % 71,13 olarak gerçekleşmektedir. Öğretmen başına düşen öğrenci sayısının orta öğretim ve liseler için 34,75 ile bu göstere için ilin en kötü değerine sahip bulunmaktadır.

İlçede sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan nüfusun toplam nüfusa oranı Diyarbakır ili için en yüksek değer olan % 34,68 düzeyinde gerçekleşmesi ilçede yaşanan ekonomik sorunların bir sonucudur. İlçenin ortalamanın üzerinde endeks skoruna sahip olduğu güvenlik endeksi verilerine bakıldığında ise bin kişiye düşen polis sayısı ve bin kişiye düşen asayiş suç oranının düşüklüğü görülmektedir.

Tablo 57. Endeks Sonuçları – Hani

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,36	17	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,69	17	5
Eğitim Endeksi	-0,54	16	5
Sağlık Endeksi	-0,16	7	4
Güvenlik Endeksi	0,72	3	1
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,03	12	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,43	17	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,44	15	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,66	15	5
Turizm Endeksi	-0,47	15	5
Tarım Endeksi	-0,59	13	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,53	15	5
Ulaşım Endeksi	-0,40	13	4
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,24	14	5
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,20	13	4

Şekil 30. Hani Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.10. Hazro

Tablo 58. Hazro İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Hazro	17.220	% 26	40	5,62

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Diyarbakır ilinin en düşük üçüncü nüfusuna sahip ilçesi konumunda olan Hazro yaşam kalitesi endeksi skoru olarak ortalamanın altında bir değere sahip olup il içerisinde 14.sırada yer almaktadır. İlçe alt endekslerde güvenlik endeksi, altyapı ve çevre endeksi ve kişisel yaşam endeksi ve kişisel yaşam endeksi dışında kalan tüm endekslerde ortalamanın altında değerlere sahip bulunmaktadır.

1954 yılında Silvan ilçesinden ayrılarak ilçe statüsünü kazanan ilçede 1990'lı yıllara kadar artış gösteren nüfus daha sonraki yıllarda azalış göstermiş ve 2013 yılı itibari ile 17.220 kişilik nüfusu 1990 yılındaki 23.971 kişilik nüfusunun altında gerçekleşmiştir. Bu durumun sebebi çeşitli yetersizliklerden kaynaklanan yoğun bir dışa göç yaşanmasıdır.

İlçenin eğitim ve sağlık ile ilgili göstergelerde il içerisinde genellikle son 3 sırada yer aldığı görülürken ilçe açısından bu konularda alınması gereken birçok önlem ve yapılması gereken yatırımlar söz konusudur. İlçe sosyal yaşam algı endeksinde de il içerisinde en son sırada yer almaktadır.

Genellikle madencilik, tarım ve hayvancılığa dayalı bir ekonomiye sahip bulunan ilçede sulama imkânlarının azlığı tarım üretimini kısıtlayan en önemli sorunların başında gelmektedir.

Tablo 59. Endeks Sonuçları – Hazro

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,31	14	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,41	12	5
Eğitim Endeksi	-0,50	15	5
Sağlık Endeksi	-0,49	16	5
Güvenlik Endeksi	0,38	4	2
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,10	14	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,05	10	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,53	17	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,62	12	5
Turizm Endeksi	-0,47	16	5
Tarım Endeksi	-0,62	14	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,02	9	4
Ulaşım Endeksi	-0,68	14	4
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,35	17	5
Kişisel Yaşam Endeksi	0,41	4	2

Şekil 31. Hazro Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.11. Kayapınar

Tablo 60. Kayapınar İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Kayapınar	277.489	% 96	578	5,28

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Diyarbakır ilinin en yüksek şehirleşme oranına sahip olan ilçesi konumundaki Kayapınar ilçesi, yaşam kalitesi endeksi skoru verilerine göre il içerisinde 2. sırada yer almaktadır. İlçenin alt endeks skorlarının güvenlik ve tarım endeksi dışında il ortalamalarının üzerinde ve genellikle ilk 3 sırada yer aldığı görülmektedir.

Bölgenin ilk yerleşim yerlerinden olan Peyas köyü Kayapınar'ın ilçe statüsünü kazanması ile mahalleye dönüştürülmüş ve 150.000 kişiye yaklaşan nüfusu ile Türkiye'nin en kalabalık mahallesi konumundadır. Kayapınar ilçesinin nüfusun eğitim düzeyi olarak il içerisinde en yüksek değerlere sahip olduğu görülmektedir.

İlçede bulunan 1445 yatak kapasiteli 4 adet hastane ilçede yaşayanlar kadar çevre ilçeler içinde önemli bir sağlık merkezi haline gelmiştir. Kayapınar, Bağlar ilçesinden sonra ilin en yüksek nüfuslu ilçesi olmasına rağmen bin kişi başına düşen polis sayısı ildeki en düşük değer olan 0,39 olarak gerçekleşmektedir. İlçede bin kişi başına düşen asayiş olay sayısının önceki yıla göre % 4 oranında artış göstermesi ve il ortalamalarının üzerinde bir değer olarak 14,22 düzeyinde gerçekleşmesi söz konusudur.

Tablo 61. Endeks Sonuçları – Kayapınar

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	1,13	1	1
Demografik Yapı Endeksi	1,48	1	1
Eğitim Endeksi	1,44	2	1
Sağlık Endeksi	1,90	1	1
Güvenlik Endeksi	-0,41	15	3
Sosyal Yaşam Endeksi	0,44	3	2
Ekonomik Kapasite Endeksi	1,02	2	1
Ticari Hayat Endeksi	1,38	3	1
Finansal Piyasalar Endeksi	1,67	3	1
Turizm Endeksi	0,34	4	4
Tarım Endeksi	-0,29	8	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,64	3	2
Ulaşım Endeksi	1,23	2	1
Kentsel Yaşam Endeksi	1,82	3	2
Kişisel Yaşam Endeksi	0,70	1	1

Şekil 32. Kayapınar Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.12. Kocaköy

Tablo 62. Kocaköy İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Kocaköy	16.371	% 30	23	7,02

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013 .

Kocaköy ilçesi, yaşam kalitesi endeksi skoruyla ortalamanın altında bir değere sahip olup Diyarbakır ili içerisinde 16. sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksine ait alt bileşenler incelendiğinde güvenlik endeksi, altyapı ve çevre endeksi değerlerinde ortalamanın üzerinde skorlara sahip bulunan Kocaköy diğer alt endekslerde ise ortalamanın altında yer almaktadır. İlçenin özellikle sağlık endeksinde il içerisinde son sırada yer alması bu konuda alınması gereken önlemlerin gerekliliğini göstermektedir.

Diyarbakır ilinin en küçük alana sahip ilçesi olan Kocaköy, nüfus büyüklüğüne göre sondan ikinci sırada yer almaktadır. İlçede önemli eğitim göstergeleri olan okuryazar oranı ve okuryazar kadın oranı sırası ile % 72,10 ve % 65,10 olarak gerçekleşmekte ve il ortalamalarının altında kalmaktadır.

İlçede hastane bulunmayışı bu konuda ilçe nüfusunun komşu ilçelere yönelmesini zorunlu kılarken, kaba intihar hızının Diyarbakır ilindeki en yüksek değere sahip olması oldukça önemli bir göstergedir. İlçede bulunan Ambar Çayı sulama olanakları olarak tarıma olumlu katkı sağlasa da ilçenin birçok kesiminde sulama yetersizliği ve engebeli arazi nedeni ile tarım alanları etkin bir şekilde değerlendirilememektedir.

Tablo 63. Endeks Sonuçları – Kocaköy

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,35	16	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,49	13	5
Eğitim Endeksi	-0,42	13	5
Sağlık Endeksi	-0,96	17	5
Güvenlik Endeksi	0,14	7	2
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,09	13	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,14	12	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,44	16	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,61	11	5
Turizm Endeksi	-0,45	11	5
Tarım Endeksi	-0,63	15	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,04	8	3
Ulaşım Endeksi	-0,16	9	3
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,28	16	5
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,11	12	3

Şekil 33. Kocaköy Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.13. Kulp

Tablo 64. Kulp İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Kulp	36.796	% 30	23	6,14

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013

Diyarbakır ilinin yüzölçümü olarak en büyük 3. ilçesi konumundaki Kulp yaşam kalitesi endeksi skorunda ortalamanın altında bir değere sahip olup il içerisinde 15. sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endekslere bakıldığında ilçenin sosyal yaşam endeksi ve kişisel yaşam endeksi haricindeki endeks değerlerinde ortalamanın altında yer aldığı görülmektedir.

İlçenin demografik yapı göstergelerinde il içerisinde en düşük kaba boşanma hızına sahip olduğu görülmektedir. İlçe nüfusunun eğitim düzeyi il ortalamalarının altında düzeylerde gerçekleşirken, fiziksel imkânların yetersizliği eğitim endeksinde olumsuzluklar olarak ön plana çıkmaktadır. İlçede 2014 mahalli seçimlerine katılım oranı % 78,50 gibi il ortalamalarına göre oldukça düşük bir düzeyde gerçekleşmiştir. İlçede bin kişiye düşen asayiş olay sayısı il ortalamalarının altında gerçekleşmektedir.

Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan nüfusun toplam nüfusa oranının % 30,91 olarak gerçekleştiği ilçede tarıma elverişli alanların kısıtlı olması nedeni ile hayvancılığa ve arıcılığa dayalı bir ekonomi mevcuttur.

Tablo 65. Endeks Sonuçları – Kulp

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,32	15	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,37	10	5
Eğitim Endeksi	-0,40	11	5
Sağlık Endeksi	-0,34	13	4
Güvenlik Endeksi	-0,04	11	3
Sosyal Yaşam Endeksi	0,01	9	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,09	11	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,31	8	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,67	16	5
Turizm Endeksi	-0,46	13	5
Tarım Endeksi	-0,28	7	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,54	16	5
Ulaşım Endeksi	-1,34	17	5
Kentsel Yaşam Endeksi	0,18	9	5
Kişisel Yaşam Endeksi	0,18	6	2

Şekil 34. Kulp Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.14. Lice

Tablo 66. Lice İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Lice	26.715	% 41	27	5,75

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013 .

Negatif değere sahip nüfus artışı ile dikkat çeken Lice ilçesi yaşam kalitesi endeksi skoruna göre Diyarbakır ilçesi içerisinde 10. sırada yer almaktadır. Lice yaşam kalitesi endeksini oluşturan kişisel yaşam endeksi dışındaki alt endeklerde il ortalamasının altında değerlere sahip bulunmaktadır.

Lice ilçesi 1.125 m²'lik oldukça yüksek bir rakıma ve 982 km²'lik bir yüzölçümüne sahiptir. İlçede kaba evlenme hızı Diyarbakır ili içerisinde en düşük değere sahip bulunmaktadır. İlçede okuryazar nüfus oranı ve okuryazar kadın nüfus oranı il ortalamalarının üzerinde değerlere sahiptir. İlçede okullarda fiziki olanakların il ortalamalarına göre olumlu bir düzeyde gerçekleştiği görülmektedir.

25 yatak kapasiteli 1 adet hastanenin bulunduğu ilçede bebek ölüm hızı binde 9,96 düzeyinde ve il ortalamalarının üzerinde gerçekleşirken kaba ölüm hızı il içerisinde en yüksek 2. değere sahip konumdadır.

1990'lı yıllarda 50.000'e yaklaşan bir nüfusa sahip bulunan ilçe süreç içerisinde dışarı göç nedeni ile sürekli bir nüfus azalışı yaşamış ve günümüz itibari ile 26.715 kişilik nüfusa sahip bulunmaktadır.

Tablo 67. Endeks Sonuçları – Lice

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,24	10	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,39	11	5
Eğitim Endeksi	-0,02	8	4
Sağlık Endeksi	-0,20	9	4
Güvenlik Endeksi	-0,18	12	3
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,01	10	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,25	14	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,33	9	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,63	13	5
Turizm Endeksi	-0,46	12	5
Tarım Endeksi	-0,67	16	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,03	10	4
Ulaşım Endeksi	-0,86	15	5
Kentsel Yaşam Endeksi	0,13	10	5
Kişisel Yaşam Endeksi	0,22	5	2

Şekil 35. Lice Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.15. Silvan

Tablo 68. Silvan İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Silvan	86.093	% 50	56	6,42

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013 .

1.525 km²'lik yüzölçümüne sahip bulunan Silvan yaşam kalitesi endeksi skoru olarak Diyarbakır ili içerisinde 7. sırada yer almaktadır. İlçe yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endekslerde içerisinde genellikle orta sıralarda yer almaktadır.

Silvan ilçesi okuryazar kadın nüfus oranında % 76,13'lük değer ile Diyarbakır ili içerisinde ilk sırada yer alırken toplam nüfus içerisinde okuryazar olanların oranı ise % 78,41 olarak gerçekleşmektedir.

İlçede bulunan 104 yatak kapasiteli hastane ilçede 10.000 kişi başına 12,07 yatak düşmesine olanak tanıyarak bu alanda il ortalamalarının üzerinde yer almasını sağlamaktadır. Ancak bebek ölüm hızının il ortalamalarının oldukça üzerinde gerçekleşmesi dikkat çekicidir.

Doğalgaz altyapısı bulunmayan ilçede kişi başına düşen belediye harcaması tutarının il içerisinde en yüksek değere sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 69. Endeks Sonuçları – Silvan

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,04	7	4
Demografik Yapı Endeksi	-0,06	7	4
Eğitim Endeksi	0,01	7	4
Sağlık Endeksi	-0,07	5	4
Güvenlik Endeksi	-0,36	14	3
Sosyal Yaşam Endeksi	0,03	7	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,00	9	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,21	7	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,36	7	5
Turizm Endeksi	-0,10	6	5
Tarım Endeksi	0,78	5	2
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,10	11	4
Ulaşım Endeksi	-0,26	11	3
Kentsel Yaşam Endeksi	1,08	5	3
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,10	11	3

Şekil 36. Silvan Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.16. Sur

Tablo 70. Sur İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Sur	123.311	% 79	100	5,87

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013 .

Diyarbakır ilinin en eski yerleşim merkezinde kurulu olan Sur ilçesi yaşam kalitesi endeksi skoru olarak il içerisinde 4. sırada yer almaktadır. İlçenin güvenlik endeksi ve sağlık endeksi dışındaki alt endekslerde Diyarbakır ili içerisinde ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir.

Adını ilçeyi çevreleyen tarihi Diyarbakır surlarından alan Sur ilçesi doktora mezunu olanların toplam nüfus içerisindeki oranı il içerisindeki en yüksek değere sahip bulunmaktadır. İlçede okul öncesi eğitimde öğretmen başına düşen öğrenci sayısının yüksekliği olumsuz bir eğitim göstergesi olarak dikkat çekmektedir.

İlçede 10.000 kişiye düşen banka şube sayısının il içerisindeki en yüksek değer olan 1,13 olarak gerçekleşmesi ilçenin finansal piyasalar endeksinde ön planda yer almasına olanak tanımaktadır.

Diyarbakır ili içerisinde doğalgaz altyapısına sahip olan kısıtlı sayıdaki ilçelerden biri olan Sur ilçesi kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarının en yüksek olduğu ilçe durumundadır.

Tablo 71. Endeks Sonuçları – Sur

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,64	4	2
Demografik Yapı Endeksi	0,24	5	3
Eğitim Endeksi	0,61	3	3
Sağlık Endeksi	-0,19	8	4
Güvenlik Endeksi	-0,21	13	3
Sosyal Yaşam Endeksi	0,65	2	1
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,58	4	2
Ticari Hayat Endeksi	0,62	4	3
Finansal Piyasalar Endeksi	1,07	4	2
Turizm Endeksi	2,54	1	1
Tarım Endeksi	0,94	4	2
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,62	4	2
Ulaşım Endeksi	1,11	4	1
Kentsel Yaşam Endeksi	1,00	6	3
Kişisel Yaşam Endeksi	0,44	3	1

Şekil 37. Sur Yaşam Kalitesi Döngüsü

3.3.17. Yenişehir

Tablo 72. Yenişehir İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Yenişehir	204.930	% 95	572	4,93

Kaynak: TÜİK ve İstatistiklerle Şanlıurfa-Diyarbakır 2013 .

2008 yılında 5747 sayılı kanunla ilçe statüsünü kazanan Yenişehir ilçesi Diyarbakır il merkezinde yer almaktadır. Yenişehir yaşam kalitesi endeksi skoruna göre Diyarbakır içerisinde Kayapınar ilçesinin ardından ikinci sırada yer almaktadır.

Yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endekslerde tarım endeksi ve güvenlik endeksi verilerinde il ortalamalarının altında değerlere sahip olan ilçenin diğer endeks değerlerinde il içerisinde genellikle ilk 3 sırada yer aldığı görülmektedir.

Yatırım izleme ve koordinasyon başkanlığı, valilik gibi kamu kurumlarının ilçe sınırları içerisinde yer alması ilçenin merkezi konumunu pekiştirmektedir. İlçenin demografik yapı göstergeleri incelendiğinde kaba boşanma hızı alanında il içerisinde ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca hane halkı ortalama büyüklüğünün en küçük olduğu ikinci ilçe konumundadır.

İlçenin merkezi konumu dolayısı ile yaşadığı güvenlik sorunları bin kişiye düşen suç oranının il ortalaması olan 8,55 değerinin oldukça üzerinde ve 25,77 olarak gerçekleşmesine yol açmaktadır. Bu göstergede Yenişehir ilçesi Diyarbakır ili içerisinde en yüksek değere sahip bulunmaktadır.

Tablo 73. Endeks Sonuçları – Yenişehir

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	1,12	2	1
Demografik Yapı Endeksi	1,04	3	2
Eğitim Endeksi	1,48	1	1
Sağlık Endeksi	1,27	2	2
Güvenlik Endeksi	-0,88	16	4
Sosyal Yaşam Endeksi	0,74	1	1
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,91	3	1
Ticari Hayat Endeksi	1,78	1	1
Finansal Piyasalar Endeksi	1,76	1	1
Turizm Endeksi	1,30	2	3
Tarım Endeksi	-0,30	9	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,77	2	1
Ulaşım Endeksi	1,18	3	1
Kentsel Yaşam Endeksi	2,20	2	2
Kişisel Yaşam Endeksi	0,46	2	1

Şekil 38. Yenişehir Yaşam Kalitesi Döngüsü

ŞANLIURFA İLİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ

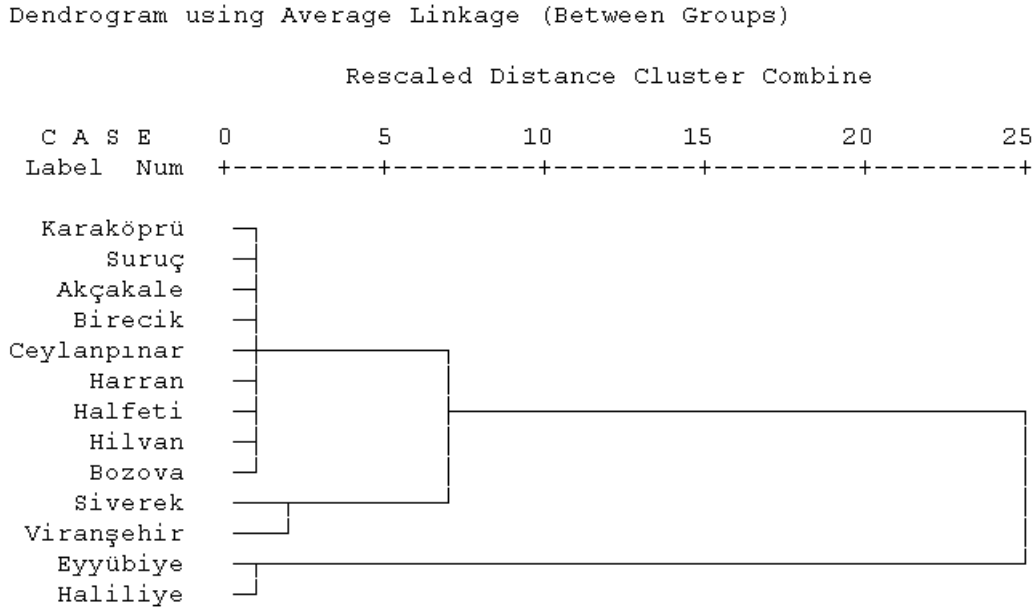
4. ŞANLIURFA İLİ YAŞAM KALİTESİ ANALİZİ

Şanlıurfa ilinde 13 ilçe düzeyinde gerçekleştirilen yaşam kalitesi analizi; hem saha araştırması hem de endeks sonuçları ile bu bölümde ortaya konulmuştur.

4.1. Şanlıurfa'da Yaşam Kalitesi (Alan Araştırması)

Şanlıurfa'da 13 ilçe düzeyinde yapılan saha araştırmasında toplam 1.500 hanehalkı reisiyle anket yapılmıştır. İlçelerin nüfus büyüklükleri dikkate alınarak, hiyerarşik kümeleme analizi* (hierarchical cluster analysis) uygulanmış ve örnek büyüklüğünün dağılımı belirlenen ilçe gruplarına göre yapılmıştır.

Şekil 39. Şanlıurfa İlçeleri – Hiyerarşik Kümeleme Analizi

Buna göre ilçeler 3 grupta toplanarak, en yüksek nüfusa sahip olan ilçelerde ortalama 180-240, orta düzey nüfusa sahip ilçelerde ortalama 100-140, düşük nüfusa sahip ilçelerde ise en az 60 anketin yapılması öngörülmüştür.

İlçeler arasında Haliliye (240) ve Eyyübiye (240) en fazla anket yapılan ilçeler iken; Siverek (180) ve Viranşehir (140) bu ilçeleri izlemiştir. Akçakale, Birecik, Karaköprü ve Suruç ilçelerinde 100 kişi ile görüşülmüş, geri kalan 5 ilçede en az 60 kişiyle anket tamamlanmıştır. Böylece Şanlıurfa ili, ilçeler düzeyinde nüfus büyüklüklerine göre temsil edilmiştir.

* Kümeleme analizi, analitik bir teknik olup öncelikli amacı grup sayısı bilinmeyen birimleri veya nesnelere sahip oldukları özelliklere göre anlamlı alt gruplara ayırmaktır. (Hair, vd.; 1998: 474) Hiyerarşik kümeleme analizi birimleri ya da nesnelere uzaklık ölçü birimleri ile benzerlikleri derecesine göre belirli aşamalarda birtakım tekniklerle birleştirilmesini amaçlamaktadır. Ayrıntılı bilgi Ek 3'de gösterilmiştir.

Tablo 74. Araştırma Örnekleme – Şanlıurfa

İlçe	Kişi	%
Akçakale	100	6,7
Birecik	100	6,7
Bozova	60	4,0
Ceylanpınar	60	4,0
Eyyübiye	240	16,0
Halfeti	60	4,0
Haliliye	240	16,0
Harran	60	4,0
Hilvan	60	4,0
Karaköprü	100	6,7
Siverek	180	12,0
Suruç	100	6,7
Viranşehir	140	9,3
Toplam	1.500	100,0

Araştırmaya katılanlar arasında kır-kent dağılımına bakıldığında ise örneklemin % 43,2'sinin kır; % 56,8'inin ise kent nüfusundan oluştuğu görülmektedir. Büyükşehir Yasasının ardından, Şanlıurfa ilinin tümü büyükşehir sınırları içine alındığından şehirleşme oranı % 100 olarak gösterilmektedir. Ancak kentte kır-kent ayrımının fiili olarak gözlemlendiği açıkça ortadadır. Bu noktada yapılan araştırmanın mümkün olduğunca evreni temsil edebilmesi açısından hem alan araştırması hem de endeks hesaplamalarında kır-kent ayrımına gidilmiş ve Şanlıurfa iline ait eski nüfus sayımlarından faydalanılmıştır.

Tablo 75. Kır-Kent Dağılımı – Şanlıurfa

Yerleşim Yeri	Kişi	%
Kır	648	43,2
Kent	852	56,8
Toplam	1.500	100,0

Alan araştırmasına ilişkin bulgular; önce demografik yapı açısından ortaya konulacaktır. Araştırma demografisinin gösterilmesinin ardından; iş hayatı, sağlık, güvenlik, ekonomik yapı ile kentsel ve kişisel memnuniyet başlıkları ile ortaya konulmuştur. Sonuçlar il düzeyinde analiz edilmiş olup, ilçe sonuçları ek tablolar halinde raporun sonunda gösterilmiştir.

4.1.1. Deneklerin Demografik Yapısı

Şanlıurfa ilinde sürdürülen araştırmaya katılanların % 90,3'ü erkek, % 9,7'si kadındır. Diyarbakır'da yapılan araştırmada olduğu gibi bu araştırmada hanehalkı anketi uygulandığından, hane reisi ile görüşme yapılmıştır. Dolayısıyla anket yapılanlar arasında erkeklerin oranı yüksek düzeydedir.

Tarafımızca İstanbul'da yürütülmüş yaşam kalitesi araştırmasında hanehalkı anketi uygulanmadığından nüfus demografisine uygun bir şekilde kadın-erkek oranı birbirine yakın seyretmiştir. (Şeker, 2011) Ancak Trabzon'da yaptığımız yaşam kalitesi araştırmasında hanehalkı anketi uygulamasına geçilmiş, dolayısıyla görüşülen kişi olarak hanehalkı reisi seçildiğinden erkek oranı Diyarbakır'da olduğu gibi yüksek düzeyde gerçekleşmiştir. (Ulusoy, Şeker, Bektaş, Aslantürk; 2013)

Tablo 76. Araştırmanın Demografik Yapısı – Cinsiyet Dağılımı – Şanlıurfa

Cinsiyet Dağılımı	Kişi	%
Erkek	1355	90,3
Kadın	145	9,7

Örneklemin yaş dağılımı büyük bir oranda 40-54 yaş aralığında yoğunlaşmıştır. Bu aralığa giren deneklerin oranı % 43,6'dır. Bu gruba 25-39 yaş aralığı da eklendiğinde toplam örneklemin % 79,1'ini oluşturduğu gözlenmektedir.

Tablo 77. Araştırmanın Demografik Yapısı – Yaş Dağılımı – Şanlıurfa

Yaş Dağılımı	Kişi	%
18-24 yaş arası	42	2,8
25-39 yaş arası	533	35,5
40-54 yaş arası	654	43,6
55 yaş ve üstü	271	18,1

Deneklerin eğitim durumları incelendiğinde en büyük kesimin lise altı mezunlardan (ilkokul, ortaokul ve ilköğretim) oluştuğu anlaşılmaktadır. Toplam örnekleme % 52,9 oranına sahip olan bu kesimi, lise (% 33,9) ve üniversite mezunları (% 13,1) izlemektedir. Sadece okur-yazar olanlar % 3,1, okur-yazar olmayanlar ise % 20,3 oranında temsil edilmiştir.

Tablo 78. Araştırmanın Demografik Yapısı – Eğitim Durumu – Şanlıurfa

Eğitim Durumu	Kişi	%
Okur-yazar değil	305	20,3
Okur-yazar	47	3,1
İlkokul	248	16,5
Ortaokul/ilköğretim	195	13,0
Lise	509	33,9
Üniversite ve üstü	196	13,1

Katılımcıların medeni durumu incelendiğinde evlilerin % 83,8, bekârların ise % 16,2 oranında temsil edildiği görülmektedir.

Tablo 79. Araştırmanın Demografik Yapısı – Medeni Durum – Şanlıurfa

Medeni Durum	Kişi	%
Evli	1257	83,8
Bekâr	243	16,2

Araştırmaya kapsamında meslek dağılımı açısından; küçük ve orta ticaret erbabı ile esnaf % 26,3, kamu ve özel sektörde memur ve uzmanlar % 17,1, kamu ve özel sektörde işçiler ise % 15, maaş karşılığı çalışan, uzmanlık gerektiren meslekler ise % 12,9 oranında bir dağılım söz konusudur.

Tablo 80. Araştırmanın Demografik Yapısı – Meslek Dağılımı – Şanlıurfa

Meslek Dağılımı	Kişi	%
Küçük-orta ticaret, esnaf, serbest meslek	395	26,3
Kamu/Özel sektörde memur	257	17,1
Kamu/Özel sektörde işçi	225	15,0
Maaş karşılığı çalışan, uzmanlık gerektiren meslekler	194	12,9
Emekli	108	7,2
Ev hanımı	89	5,9
Kendi hesabına çalışan, uzmanlık gerektiren meslekler	68	4,5
Büyük ölçekli ticaret, işveren	56	3,7
İşsiz	42	2,8
Öğrenci	26	1,7
Tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar	26	1,7
Kamu/Özel sektörde ücretli yönetici	14	0,9

Araştırmaya katılanların hane halkı gelir durumları incelendiğinde, 501-1.000 TL arası gelir elde edenlerin toplam % 23,4 oranla en fazla pay aldığı gözlenmektedir. Aylık geliri 1.001-1.500 TL arasında olanların oranı % 20,9, 2.001-3.000 TL arasında olanların ise % 20,3'tür. Geliri 1.000 TL'nin altında olanlar % 26,8 oranına sahip iken, aylık geliri 3.000 TL'yi geçenler % 13,7'lik paya sahiptir.

Tablo 81. Araştırmanın Demografik Yapısı – Gelir Düzeyi – Şanlıurfa

Gelir Düzeyi	Kişi	%
0-500 TL	51	3,4
501-1.000 TL	351	23,4
1.001-1.500 TL	314	20,9
1.501-2.000 TL	272	18,1
2.001-3.000 TL	305	20,3
3.001-4.000 TL	95	6,3
4.001-5.000 TL	45	3,0
5.001-7.500 TL	32	2,1
7.501-10.000 TL	12	0,8
10.000 TL üstü	23	1,5

Şanlıurfa'da toplam 1.500 hanehalkı anketi kapsamında, hanelerde yaşayan kişi sayılarına bakıldığında; en yüksek kesimin % 49,5 ile 3-4 kişilik ailelerden oluştuğu gözlenmektedir. Hanesinde 5-6 kişi yaşayan ailelerin oranı örneklem dağılımında % 31,4 ile temsil edilirken, hanehalkı sayısı 6'dan fazla olanların oranı % 4,5'dir.

Tablo 82. Araştırmanın Demografik Yapısı – Hanehalkı Büyüklüğü – Şanlıurfa

Hanehalkı Büyüklüğü	Kişi	%
1-2 kişi	218	14,5
3-4 kişi	743	49,5
5-6 kişi	471	31,4
7 ve üstü	68	4,5

4.1.2. Araştırma Bulguları

Araştırmaya ait demografik çerçevenin çizilmesinin ardından, bu bölümde alan soruları belli başlıklar altında analiz edilecektir. Bu başlıklar şu şekilde sıralanmıştır:

- *Aile yaşamı ve konut*
- *İş hayatı*
- *Sağlık*
- *Ekonomik yapı*
- *Güvenlik*
- *Kentsel memnuniyet*
- *Kişisel memnuniyet, yaşam kalitesi ve beklentiler*

Bu bölümde kişilerin yaşam kalitesini etkileyen unsurlar yukarıda sıralanan başlıklar altında incelenecek, yapılan analizlerle yaşam kalitesinin belirleyicilerine yönelik subjektif yorumlar değerlendirilebilecektir.

Yapılan subjektif değerlendirmelerin bir kısmı yaşam kalitesi endekslerinde algı verisi olarak kullanılacaktır. Ancak algı verileri, istatistiki verilerle birlikte kullanılacağından daha düşük ağırlıklara sahip olacaktır.

Yaşam kalitesi endekslerinden sosyal yaşam, güvenlik, altyapı ve çevre, ulaşım, kentsel yaşam ile kişisel yaşam endekslerinde algı verileri kullanılmıştır. Yöntem kısmında belirtildiği üzere algı verileri anketteki sorulara verilen yanıtlardaki olumsuz önermeleri içermiş ve endekslere negatif yönlü etkide bulunmuştur. Örneğin çöp toplama hizmetinden memnun olmayanların oranı endeks hesaplamasına dâhil edilmiş ve negatif yönde etkide bulunmuştur.

4.1.2.1. Aile Yaşamı ve Konut

Aile yaşamı ve konut alanı çerçevesinde değerlendirilen araştırma soruları şu şekilde gösterilebilir:

- *Aşağıdaki her bir faaliyet alanı için ayırdığınız zamanı belirtiniz.*

- Aşağıdakilerden hangisi yaşadığınız evin durumunu en iyi tanımlar?
- Peki, oturduğunuz evde size sayacağım sorunlar var mı? Lütfen hangi sorunlar varsa, onları söyler misiniz? (Birden fazla tercih edilebilir)

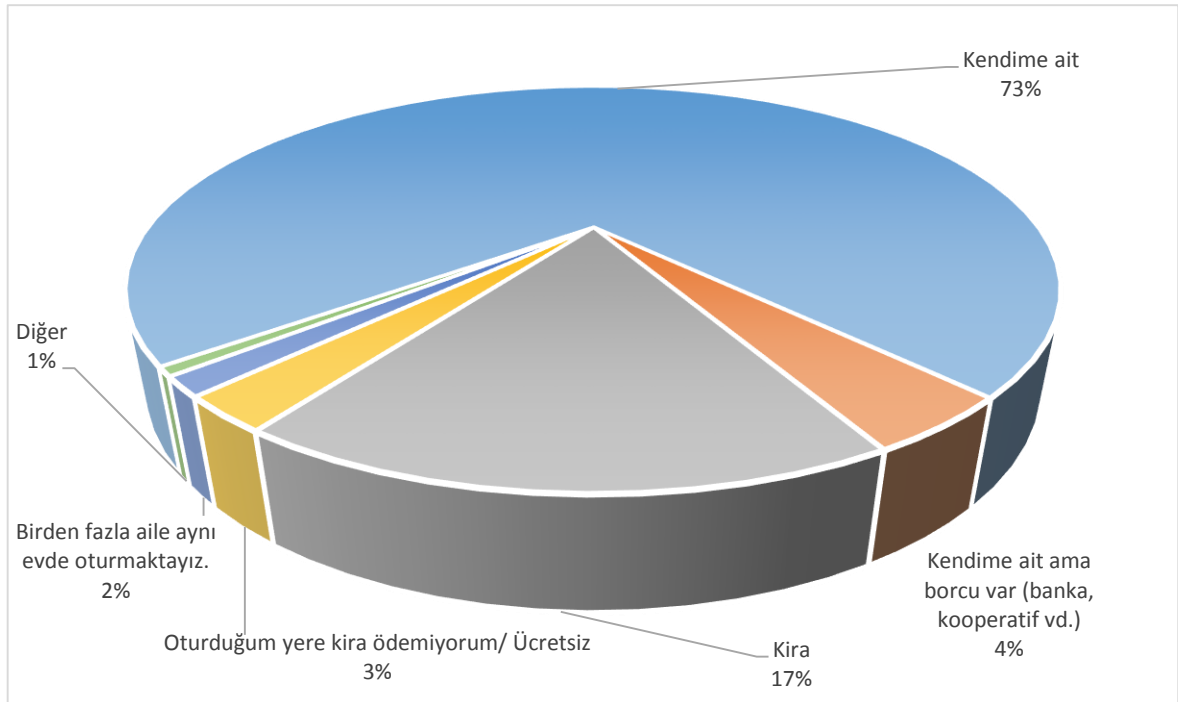
Tablo 83. Günlük Faaliyetlere Ayrılan Zamanlar – Şanlıurfa

Ayrılmak istediğimden	Daha az	Ne az - ne çok	Daha çok	Ayrılmak istemiyorum
Aile bireyleriyle görüşme	49,0	29,2	19,5	2,3
Aile bireyleri dışındaki kimselerle görüşme	36,2	35,1	26,0	2,7
Hobi ve özel ilgi alanlarınız	40,4	29,6	24,9	5,1
Gönüllü hayır işlerinde / politik faaliyetlerde yer alma	43,7	28,6	21,9	5,8
İnternet	33,2	35,9	25,5	5,3
Televizyon	45,4	28,2	21,1	5,3
Uyku	33,2	35,4	28,0	3,3
Oyun (bilgisayar, kâğıt, okey vb.)	30,3	33,8	33,3	2,6
Kitap, dergi okumak	34,9	37,4	21,7	6,0

Şanlıurfa’da yaşayan bireylerin yukarıda sayılan faaliyetlere ayırmak istediklerinden daha az zaman ayırmak zorunda kaldığı faaliyetlerin başında, aile bireyleriyle görüşme (% 49) gelmektedir. Dolayısıyla Şanlıurfa’da neredeyse her iki kişiden biri ailesine yeterince zaman ayıramadığını düşünmektedir. Buna karşı ayırmak istediğinde daha çok zaman ayırdığı faaliyetlerde ise oyun (bilgisayar, kâğıt, okey vb.) (% 33,3) faaliyetleri gelmektedir. Bu sonuç, Şanlıurfa halkının % 30’dan fazlasının oyun faaliyetlerine ayırmak istediğinden daha fazla vakit harcadığını göstermektedir. Öte yandan araştırmaya katılanların % 6’sı ise kitap, dergi okumak gibi faaliyetlere zaman ayırmak istemediğini söylemiştir. Katılımcılara yöneltilen faaliyet başlıklarından bu başlık, zaman ayrılması istenmeyen faaliyetlerin başında gelmektedir.

Araştırmaya katılan bireylere yaşadıkları konutlara ilişkin bazı sorular yöneltilmiştir. Bunlardan ilki konutun mülkiyetine yöneliktir. Katılımcılar arasında yaşadığı konutun kendine ait olduğunu ifade edenlerin oranı % 73,4’dür. Kirada oturanlar ise % 17,4’lük bir paya sahip iken; konut kredisi borcu olanlar % 4,3’dür. Öte yandan oturduğu yere kira ödemeyenler ise % 1,5 oranıyla temsil edilmiştir.

Grafik 33. Yaşanılan Konutun Durumu – Şanlıurfa

Araştırmaya katılanların yaşadıkları konutlara ilişkin sorulan bir diğer soru ise konutlarında var olan sorunlara ilişkindir. Bu bağlamda aşağıdaki seçenekler sunularak, birden fazla seçenek işaretleme serbestliğinde tercihlerini belirtmişlerdir.

Grafik 34. Konutta Yaşanılan Sorunlar – Şanlıurfa

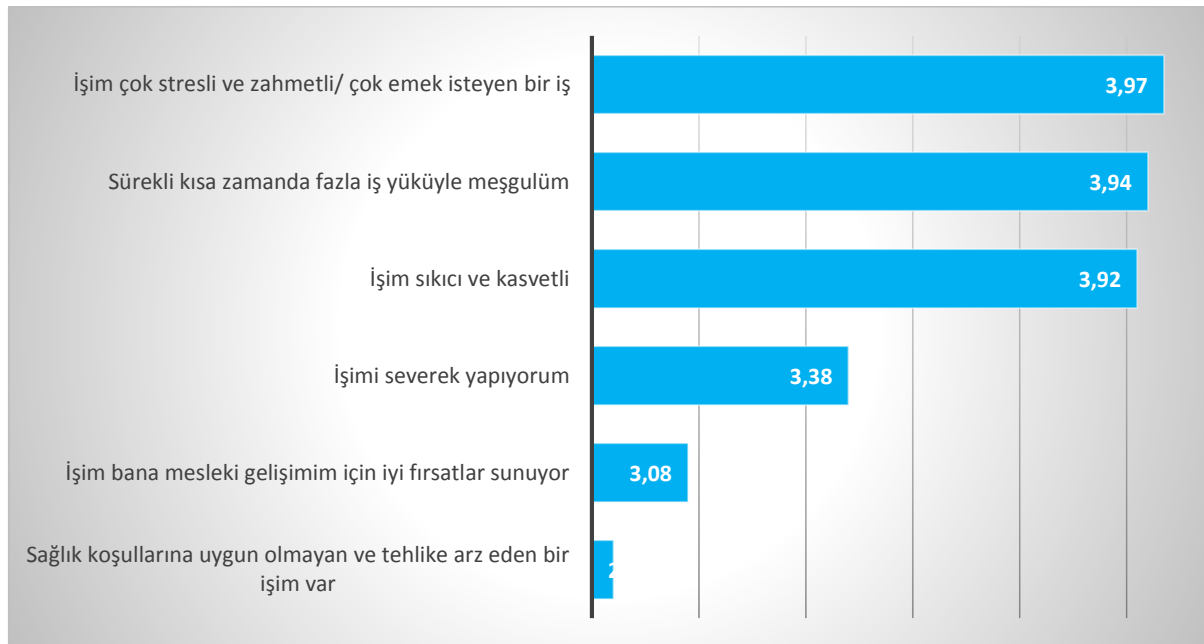
Bu soruya alınan yanıtlar incelendiğinde konutlarla ilgili öne sürülen sorunların başında yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olması (% 75,3) yer almaktadır. Şanlıurfa'da her dört evin üçünde yaşanan bu sorunun ardından sokaktan gelen gürültü (% 24,5) ve dışarıda oturulabilecek bir yerin olmaması (% 23) gelmektedir. Evin küçüklüğü (% 15,9), elektrik kesintisi (% 15,4), pencere, kapı veya zeminde çürüme (% 12,9) şikâyet listesinde öne çıkan sorunlardır.

4.1.2.2. İş Hayatı

Aile yaşamı ve yaşanan konuta ait özellikler yaşam kalitesini belirleyen faktörlerin başında gelirken; iş hayatına ilişkin göstergeler de yaşam kalitesini birebir etkilemektedir. Bu bağlamda, araştırmaya katılan deneklere iş hayatlarıyla ilgili bir takım sorular yöneltilerek, işlerinden duydukları memnuniyet ve işlerinden kaynaklanan sorunlar ortaya konulmuştur. Deneklere sunulan ifadelere 1-5 arasında (likert ölçeği) bir puan vererek düşüncelerini belirtmeleri istenmiştir. Sonuçların değerlendirmesinde ise hem verilen puanların ortalaması, hem de yüzde dağılımlarına yer verilmiştir. Ortalama değer tek başına bir anlam içermekle beraber, yüzde dağılımların da yorumlanması; soruya verilen yanıtların daha anlaşılır olmasını sağlamaktadır.

Genel olarak iş hayatıyla ilgili sunulan ifadelere katılma oranının ortalama değer üstünde olduğu gözlenmektedir. Katılımcılar arasında işim çok stresli ve zahmetli, çok emek isteyen bir iş ifadesine katılma oranı (3,97) en yüksek düzeydedir. Bunu sürekli kısa zamanda fazla iş yüküyle meşgul olanlar (3,94) ve işini sıkıcı ve kasvetli bulanlar (3,92) izlemektedir. Buna karşılık işini severek yapanlar (3,38) ve işinin mesleki gelişimi için iyi fırsat sunduğunu söyleyenler (3,08) göreceli olarak daha düşük oranda temsil edilmiştir. Sağlık koşullarına uygun olmayan ve tehlike arz eden bir işi olduğunu düşünenler (2,94) önemli bir kesimi oluşturmaktadır.

Grafik 35. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 1 / Şanlıurfa

Deneklere işlerinden kaynaklanan birtakım sorunlara ilişkin aşağıdaki durumları, ne sıklıkta yaşadıkları sorulmuştur. Sıklık derecelendirmesinde en yüksek orana sahip ifadelere dikkat çekilmiştir.

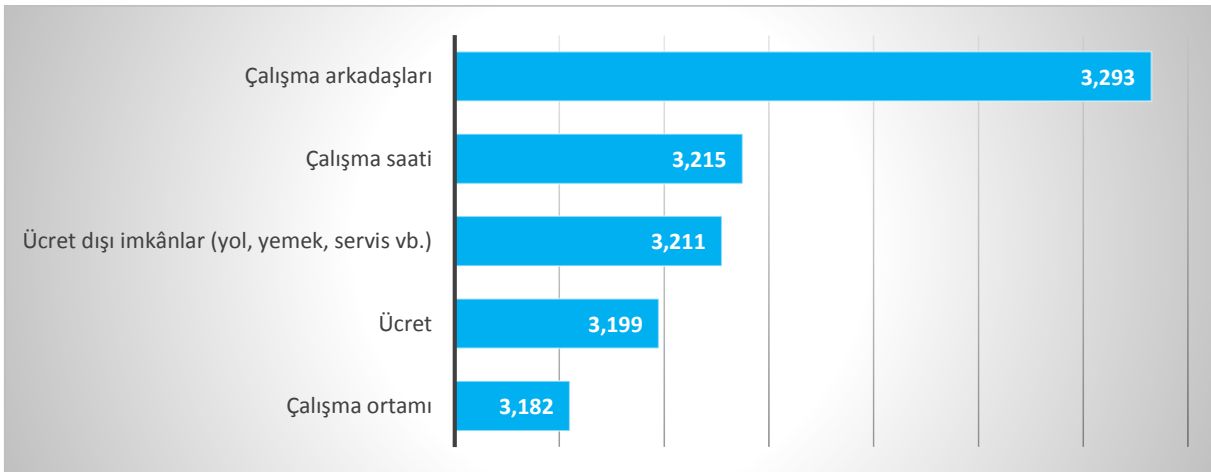
Araştırmaya katılanların iş hayatlarıyla ilgili en sık yaşadığı sorun işten eve, evle ilgili yapılması gereken bazı işleri yapamayacak kadar yorgun gelmeleridir. Öyle ki, bu durumu haftada birkaç kez yaşayan denek sayısı toplam örneklemin % 15,6'sını oluşturmaktadır. Bu durumu ay düzeyinde birkaç kez yaşayanların oranıyla toplandığında % 42,1 oranına ulaşılmaktadır. Dolayısıyla Şanlıurfa'da yaşayan çalışanların önemli bir kesimi işten eve oldukça yorgun geldiğini belirtmiştir. Yine çalışanların % 41,8'i işine harcadığı zaman nedeniyle ailesine karşı olan sorumluluklarını yerine getiremediğini ve bu durumun ayda birkaç kez yaşandığını ifade etmiştir. Ayda birkaç kez eve iş getirenlerin oranı ise % 41,7 düzeyindedir. Bu üç sorun birlikte değerlendirildiğinde ortalama olarak Şanlıurfa'da çalışanların ortalama % 40'ının ayda birkaç kez iş hayatıyla ilgili bu sorunları yaşadığı söylenebilir. Öte yandan çalışanların % 37,9'u ara sıra ailevi sorumlulukları nedeniyle işlerine yeterince konsantre olamadığını söylemiştir.

Tablo 84. İş Hayatıyla İlgili İfadeler – 2 / Şanlıurfa

	Haftada birkaç kez	Ayda birkaç kez	Yılda birkaç kez	Asla
İşten eve, evle ilgili yapılması gereken bazı işleri yapamayacak kadar yorgun geliyorum	15,6	26,5	30,2	27,7
İşime harcadığım zaman nedeniyle aileme karşı olan sorumluluklarımı yerine getiremiyorum	10,1	31,7	34,0	24,2
Eve iş getiriyorum	12,6	29,1	37,0	21,3
Ailevi sorumluluklarım nedeniyle işime konsantre olamıyorum	14,4	23,5	29,2	33,0

Şanlıurfa'daki çalışanların işleriyle ilgili göreceli olarak memnuniyet düzeyi yüksek olan alanlar çalışma arkadaşları (3,29), çalışma saati (3,22), ücret dışı imkânlar (3,21) iken; ücret (3,2) ve çalışma ortamı (3,18) memnuniyetsizlik düzeyinin yüksek olduğu alanlardır.

Grafik 36. İş Hayatıyla İlgili Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa

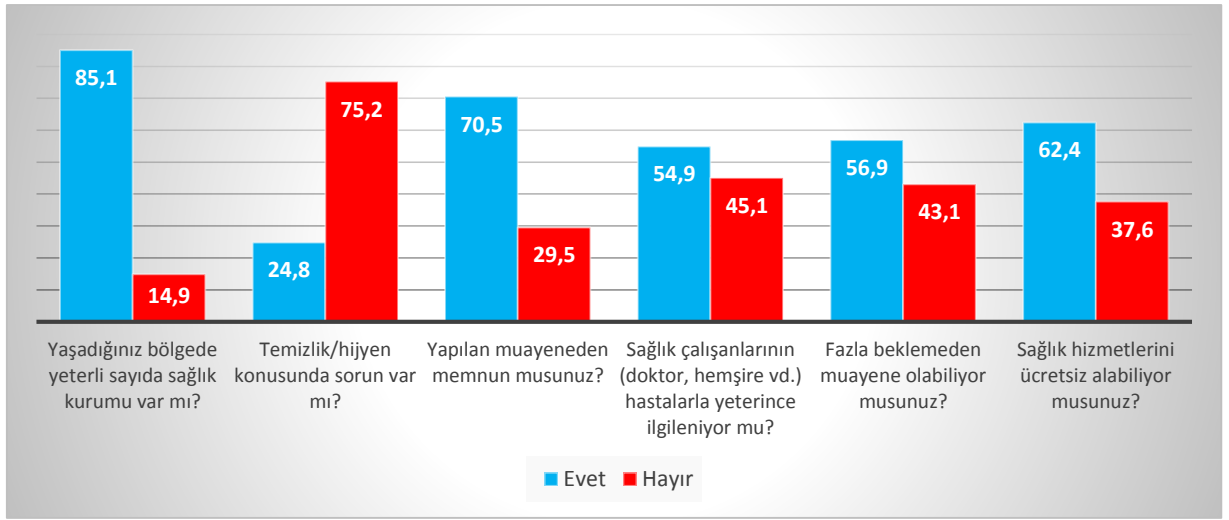

4.1.2.3. Sağlık

Katılımcılara “sağlık hizmeti aldığınız kuruluşlarla ilgili şimdi okuyacağım konuların sizin için sorun olup olmadığını söyler misiniz” sorusu aşağıdaki alt başlıklarda sorgulanmıştır.

Bu soruya alınan yanıtlara göre; yaşadığı bölgede yeterli sayıda sağlık kurumunun olmadığını ifade edenler % 14,9, sağlık kurumlarında temizlik ve hijyen konusunda sorunlar olduğunu söyleyenler % 24,8, yapılan muayeneden memnun olmayanlar % 29,5, sağlık çalışanlarının yeterince hastalarla ilgilenmediğini belirtenler % 45,1, muayene sırasında uzun süre bekleme olduğunu ifade edenler % 43,1, sağlık hizmetini ücretsiz alamayanlar ise % 37,6 oranı ile temsil edilmiştir.

Grafik 37. Sağlık Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Şanlıurfa

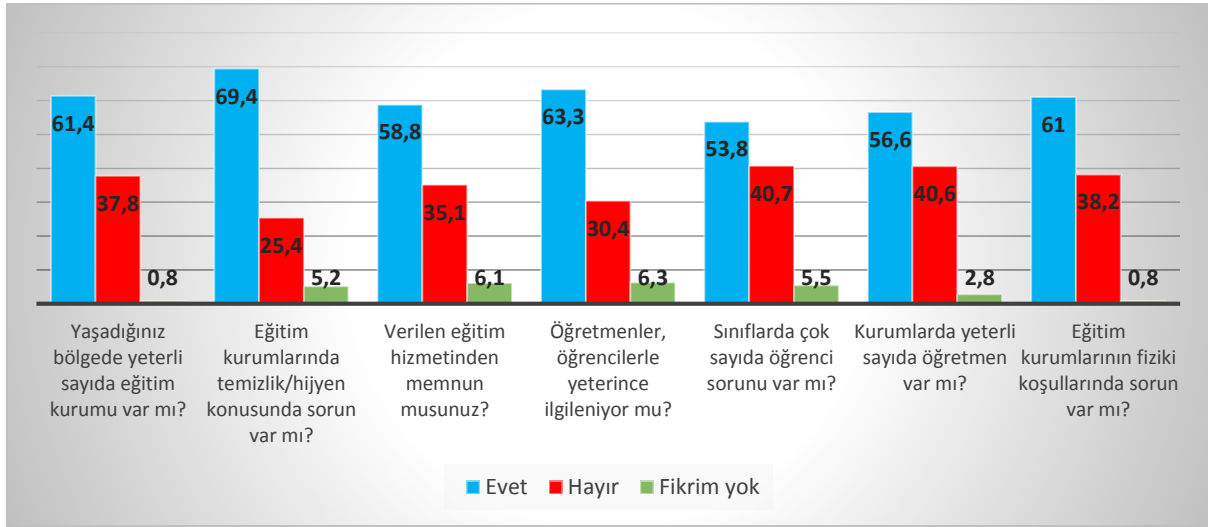
Genel olarak sağlık hizmetleriyle ilgili en fazla şikâyetin sağlık çalışanlarının yeterince ilgilenmemesi ve muayene sırasında bekleme süresinin uzunluğu üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir.

4.1.2.4. Eğitim

Araştırmaya katılanlara çevrelerindeki eğitim kurumlarına ve alınan eğitim hizmetine ilişkin algıları yedi başlık altında sorgulanmıştır.

Grafik 38. Eğitim Hizmetlerinde Yaşanan Sorunlar – Şanlıurfa

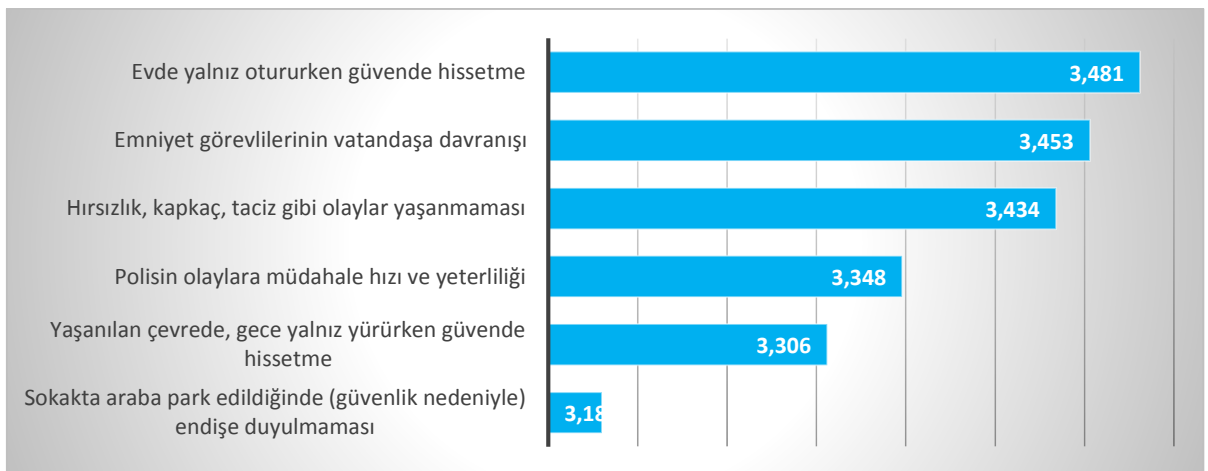

Buna göre, yaşadığı bölgede yeterli sayıda eğitim kurumu olmadığını düşünenler % 37,8 oranı ile temsil edilmiştir. Eğitim kurumlarında temizlik ve hijyen sorunu olduğunu öne sürenler % 25,4, verilen eğitim hizmetinden memnun olmayanlar % 35,1, öğretmenlerin öğrencilerle yeterli düzeyde ilgilenmediğini düşünenlerin oranı ise % 30,4'tür. Görüldüğü üzere Şanlıurfa'da yaşayan her üç kişiden biri eğitim hizmetinden memnun olmadığını belirtmiştir. Bu durumun ana nedenlerinden biri olan sınıfların çok kalabalık olduğuna ilişkin görüşler % 40,7, yeterli sayıda öğretmenin olmadığı düşüncesi ise % 40,6 düzeyinde desteklenmiştir. Yine eğitim kurumlarında fiziki sorunları dile getirenler ise % 38,2 gibi yüksek bir orana sahiptir. Bu sonuçlar Diyarbakır'da olduğu gibi Şanlıurfa'da da eğitim hizmetlerinden hem nitelik hem de nicelik açısından önemli düzeyde memnuniyetsizliğin olduğunu göstermektedir.

4.1.2.5. Güvenlik

Şanlıurfa'da genel olarak güvenlik alanında memnuniyet düzeyinin ortalamanın üstünde olduğu gözlenmektedir.

Grafik 39. Güvenlik Hizmetlerinden Memnuniyet – Şanlıurfa

Evde yalnız otururken güvende hissetme (3,48), emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışı (3,45), hırsızlık, kapkaç olaylarının yaşanmaması (3,43), polisin olaylara müdahale hızı ve yeterliliği (3,35), yaşanan çevrede gece yalnız yürüme (3,33), ve sokakta araba park edildiğinde endişe duyulmaması (3,18) ortalama değer olan 3'ün üzerinde yer almıştır. Ancak her ne kadar 5 üzerinden elde edilen ortalama değerler memnuniyet düzeyinin orta değer üzerinde olduğunu gösterse de; oransal açıdan bakıldığında katılımcıların önemli bir kesimi güvenlik alanında şikâyetçi konumundadır.

Tablo 85. Güvenlik Hizmetlerinden Şikâyetler – Şanlıurfa

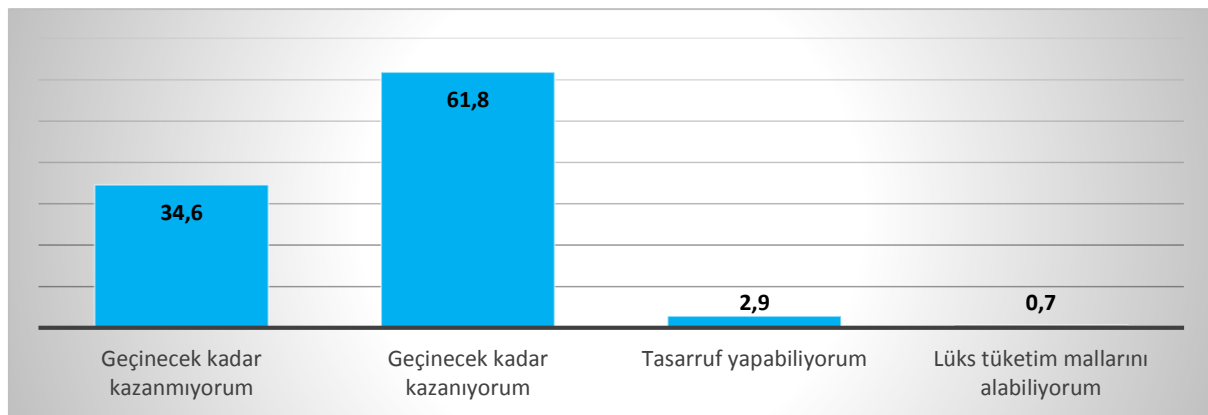
	Şikâyet oranı
Sokakta araba park edildiğinde (güvenlik nedeniyle) endişe duyulmaması	30,50%
Yaşanılan çevrede, gece yalnız yürürken güvende hissetme	25,90%
Polisin olaylara müdahale hızı ve yeterliliği	22,30%
Emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışı	21,30%
Evde yalnız otururken güvende hissetme	20,90%
Hırsızlık, kapkaç, taciz gibi olaylar yaşanmaması	20,00%

Örneğin, katılımcıların % 30,5'i sokakta araba park ettiğinde endişe duymakta, % 25,9'u gece yalnız yürürken kendini güvende hissetmemekte, % 22,3'ü polisin olaylara müdahalede hızlı ve yeterli olduğunu düşünmemekte, % 21,3'ü emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışını olumsuz bulmakta, % 20,9'u evde yalnız otururken huzursuz olmakta, % 20'si ise hırsızlık, kapkaç olaylarından şikâyet etmektedir. Dolayısıyla katılımcılar arasında % 20-30'luk kesim genel olarak güvenlik hizmetlerinden memnun olmadığını ifade etmiştir.

4.1.2.6. Ekonomik Yapı

Deneklerin gelir durumlarını subjektif ifadelerle tanımlamaları istendiğinde, % 34,6'sı geçinecek kadar kazanmadığını, % 61,8'i ise ancak geçinecek kadar kazanabildiğini ifade etmiştir. Tasarruf yapabildiğini belirtenlerin oranı % 2,9 iken, lüks tüketim malları alabilecek durumda olanlar % 0,7 oranına sahiptirler.

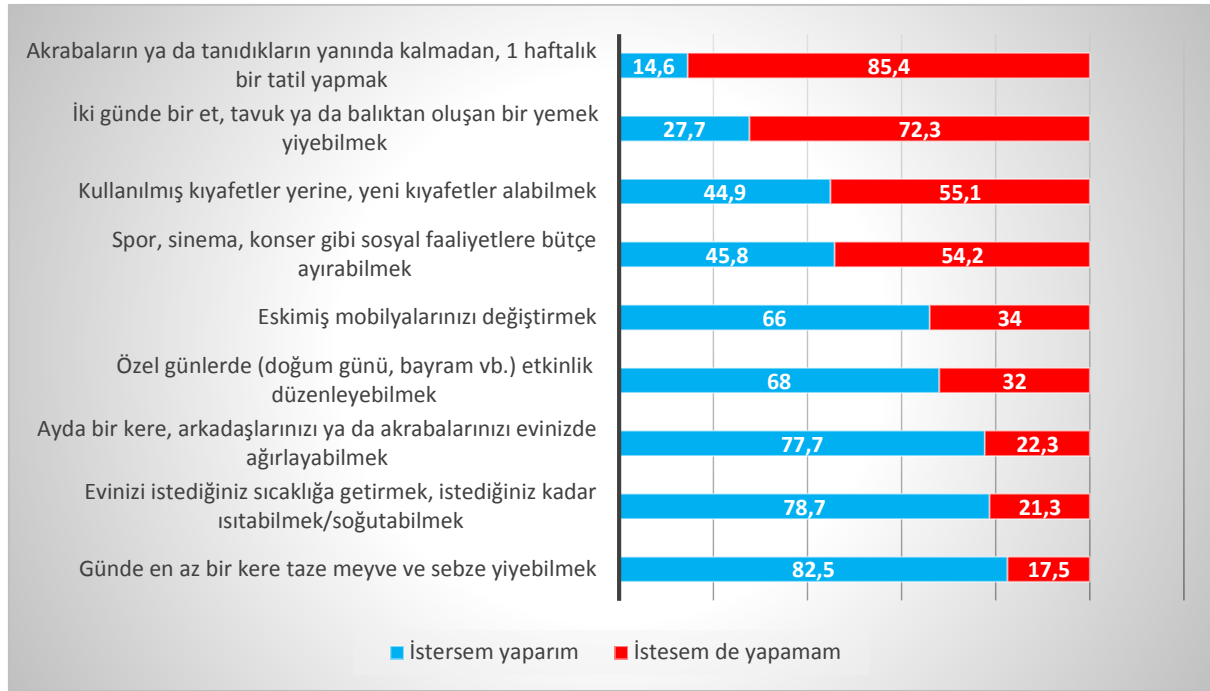
Grafik 40. Ekonomik Durum – Şanlıurfa

Deneklerin ekonomik durumunu incelemek açısından bazı alanlardaki harcama yapabilme kapasitesi ölçülmeye çalışılmıştır. Burada açıklamalı bir şekilde aşağıdaki soru yöneltilmiştir:

“Arzu etmelerine rağmen, insanların, bazen sahip olmadığı / satın almaya güçlerinin yetmediği şeyler vardır. Aşağıdaki durumları "İSTERSEM YAPARIM" ya da "İTESEM DE YAPAMAM" şeklinde yanıtlayınız.”

Grafik 41. Ekonomik Refah Göstergeleri – Şanlıurfa

Bu soruya alınan yanıtlar arasında, bireylerin isteseler de yapamayacakları dolayısıyla ekonomik gücünün yetersiz kaldığı alanların başında akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan, bir haftalık tatil yapmak (% 85,4) gelmektedir. Bunu iki günde bir et, tavuk ya da balıktan oluşan bir yemek hazırlayamayanlar (% 72,3) izlemektedir. Yeni kıyafetlerin alınması (% 55,1), sosyal faaliyetlere katılma (% 54,2) Şanlıurluların ekonomik açıdan yapamadığı aktivitelerdir. Şanlıurfa’da, evini istenilen sıcaklığa/serinliğe getiremeyenler % 21,3 oranı ile temsil edilirken, misafir ağırlamakta ekonomik açıdan sıkıntı yaşayanlar % 22,3 oranına sahiptir.

4.1.2.7. Kentsel Memnuniyet

Araştırmaya katılanlara Şanlıurfa’nın en önemli sorunu açık uçlu şekilde sorulmuş verilen yanıtlar aşağıdaki tabloda görüldüğü üzere gruplandırılmıştır.

Grafik 42. Şanlıurfa'nın En Önemli Sorunları

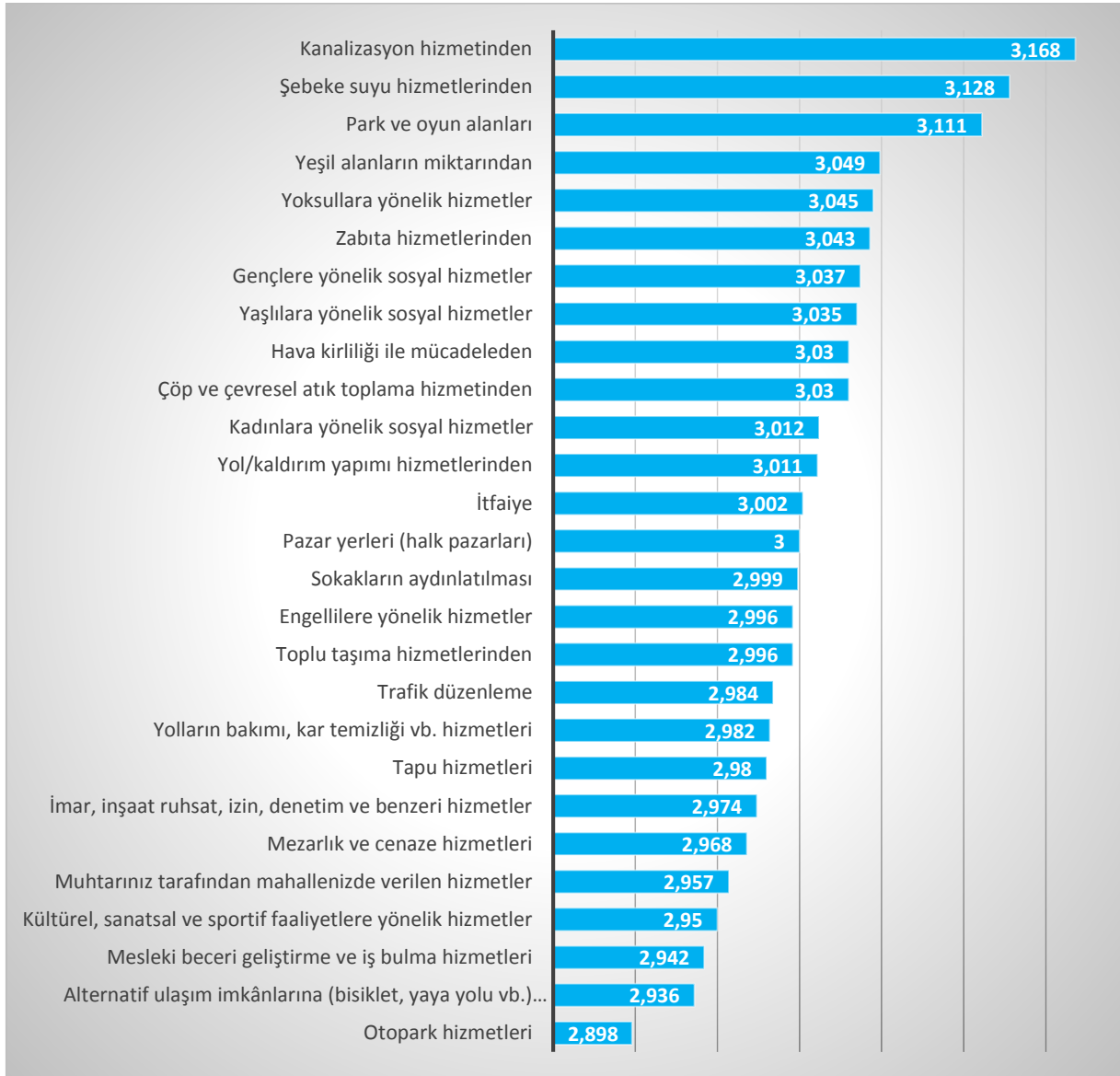

Şanlıurfa'da yaşayan bireylerin % 16'sına göre Şanlıurfa'nın en önemli sorunu işsizlik iken, bu orana ekonomi ve yoksulluk ifadesi de eklenince; ekonomik temelli sorunları en önemli sorun olarak görenlerin oranı % 20,47'ye yükselmektedir. Dolayısıyla Şanlıurfa'da her beş kişiden biri Şanlıurfa'nın en önemli sorunlarının ekonomik temelli olduğunu ifade etmektedir. Bu sorunu, trafik ve ulaşım (% 13,47), yol altyapısı (% 9,80) ve çarpık kentleşme (% 6,33) izlemektedir. Aynı zamanda altyapı sorunları (% 5,93), çevre kirliliği ve yeşil alan (% 5,47), eğitim (% 5,47), şebeke suyu sorunu (% 4,80) ve Suriyeli mülteciler (% 3,80) Diyarbakır'da öne çıkan sorunlar arasındadır. Çevre kirliliği ile hava kirliliği birlikte düşünüldüğünde ise % 8'e yakın bir oranla önemli sorunların arasında yer aldığı gözlenmektedir.

Araştırmaya katılan bireylere yaşadıkları ilçede aşağıdaki kamu hizmetlerine yönelik memnuniyet düzeylerini 1-5 arasında bir değer vererek belirtmeleri istenmiştir.

Genel olarak bakıldığında Şanlıurfa'da yaşayan bireylerin sayılan 27 kamu hizmeti alanından duyduğu memnuniyet düzeyinin ortalaması 3 civarında yoğunlaşmıştır. Ortalama değer açısından göreceli olarak memnuniyet duyulan alanların başında kanalizasyon hizmeti (3,17), şebeke suyu hizmeti (3,13) ve park ve oyun alanları (3,11) gelmektedir. Ortalama değere göre memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu hizmet alanlarının başında ise otopark hizmetleri (2,90), alternatif ulaşım imkânları (2,94), mesleki beceri geliştirme ve iş bulmaya yönelik hizmetler (2,94) ile kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler (2,95) yer almaktadır.

Grafik 43. Kamu Hizmetlerinden Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa

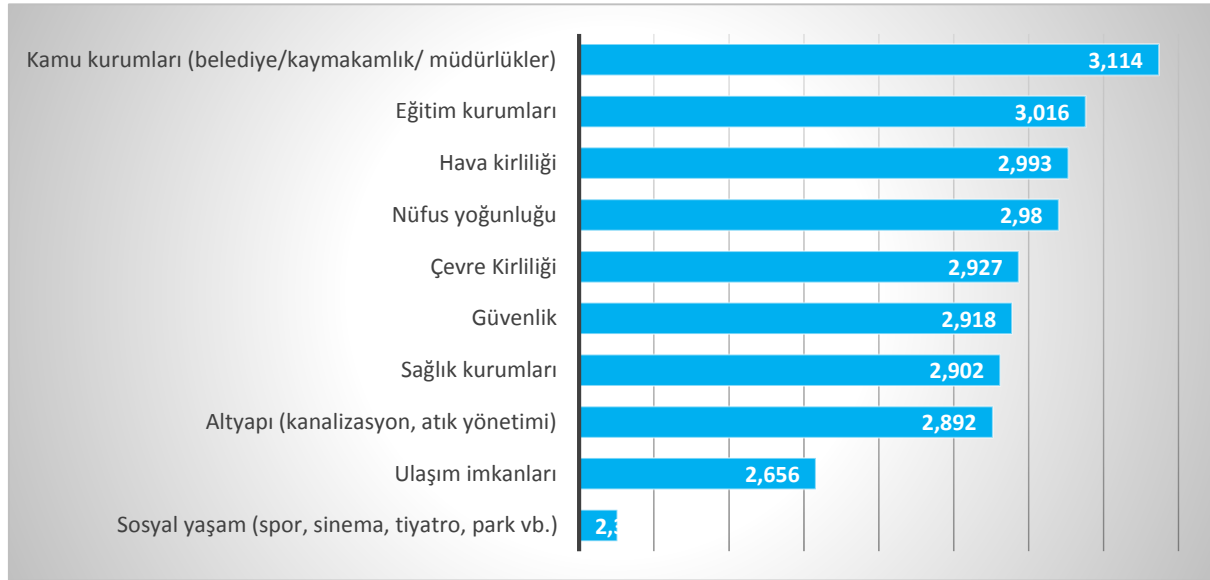
Ancak bu sonuçlar ortalama değer açısından değil de, en az memnuniyet duyulma oranından hareketle 5 üzerinden 1 ve 2 puanı verenlerin oranı alınarak değerlendirildiğinde tüm hizmet alanlarında ortalama olarak her 3 kişiden 1'inin düşük memnuniyet duyduğu anlaşılmaktadır. Öte yandan kanalizasyon ve şebeke suyu hizmetleri ortalama değer açısından en fazla memnuniyet duyulan alan olmasına karşı, bu hizmetlerden memnun olmayanların oranı % 27 düzeyindedir. Dolayısıyla ortalama değer açısından orta değer olan 3 civarında yoğunlaşan puanlar alınsa da, memnuniyetsizlik oranlarında tüm alanlarda önemli düzeyde düşük memnuniyetin olduğu gözlenmiştir.

Tablo 86. Kamu Hizmetlerinden Şikâyet Düzeyi – Şanlıurfa

	Ortalama
Otopark hizmetleri	33,90%
Alternatif ulaşım imkânlarına (bisiklet, yaya yolu vb.) yönelik hizmetler	33,40%
Mezarlık ve cenaze hizmetleri	32,80%
Mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri	32,60%
Toplu taşıma hizmetlerinden	32,30%
Pazar yerleri (halk pazarları)	32,00%
Sokakların aydınlatılması	31,80%
Trafik düzenleme	31,70%
Muhtarınız tarafından mahallenizde verilen hizmetler	31,60%
Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler	31,50%
Tapu hizmetleri	31,40%
Yolların bakımı, kar temizliği vb. hizmetleri	31,40%
Engellilere yönelik hizmetler	30,80%
İtfaiye	30,70%
Yol/kaldırım yapımı hizmetlerinden	30,60%
Yoksullara yönelik hizmetler	30,60%
Çöp ve çevresel atık toplama hizmetinden	30,20%
İmar, inşaat ruhsat, izin, denetim ve benzeri hizmetler	30,10%
Zabıta hizmetlerinden	30,00%
Kadınlara yönelik sosyal hizmetler	30,00%
Gençlere yönelik sosyal hizmetler	29,80%
Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler	29,80%
Hava kirliliği ile mücadeleden	29,60%
Yeşil alanların miktarından	29,30%
Park ve oyun alanları	28,00%
Şebeke suyu hizmetlerinden	27,60%
Kanalizasyon hizmetinden	26,60%

Araştırmaya katılan bireylere yaşadıkları ilçede aşağıda sıralanan alanlardaki memnuniyet düzeylerini 1-5 arasında bir değer vererek ifade etmeleri istenmiştir. Önceki memnuniyet sorularına kıyasla bu soruda hizmet alanları gruplandırılarak katılımcılara sorulmuştur.

Grafik 44. Kentsel Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa

Genel olarak bahsi geçen alanlarda memnuniyet düzeyi orta seviyededir. Yukarıda belirtilen alanlarda göreceli olarak daha fazla memnuniyet duyulan alanlar kamu kurumları (3,14) ve eğitim kurumlarıdır (3,02). Ulaşım imkânları (2,66) ve sosyal yaşam (2,39) alanı ise en az memnuniyet duyulan alanlar olarak ortaya çıkmaktadır.

Ancak bu soru da ortalama değerler yerine düşük memnuniyet oranları dikkate alınarak yorumlandığında; bir önceki soruya benzer şekilde kamu kurumları dışında tüm hizmet gruplarında yüksek düzeyde memnuniyetsizliğe rastlanmaktadır.

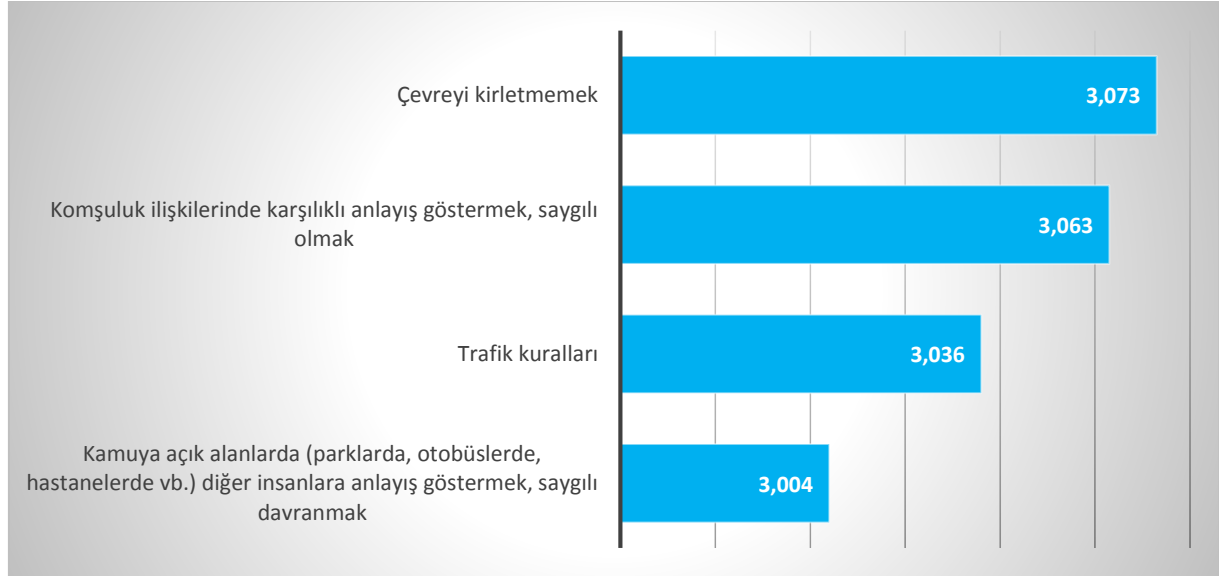
Tablo 87. Kentsel Şikâyet Düzeyi – Şanlıurfa

Kategori	Şikâyet
Sosyal yaşam (spor, sinema, tiyatro, park vb.)	52,00%
Ulaşım imkanları	46,20%
Çevre Kirliliği	33,80%
Sağlık kurumları	33,40%
Güvenlik	33,20%
Altyapı (kanalizasyon, atık yönetimi)	32,70%
Nüfus yoğunluğu	31,80%
Hava kirliliği	31,20%
Eğitim kurumları	29,50%
Kamu kurumları (belediye/kaymakamlık/ müdürlükler)	27,50%

Katılımcıların % 52'si sosyal yaşam imkânlarından, % 46,2'si ise ulaşım imkânlarından şikâyet etmektedir. Ayrıca çevre kirliliği, sağlık kurumları, güvenlik, altyapı, nüfus yoğunluğu ve hava kirliliği alanlarında da şikâyet oranı % 30'un üstündedir.

Katılımcılara, “yaşadığınız ilçedeki insanların aşağıdaki alanlarda ne kadar kurallara uyduklarını belirtiniz” sorusu yöneltilmiştir.

Grafik 45. Toplum Kurallarına Uyum Düzeyi – Şanlıurfa

Değerlendirilen ifadelerden çevreyi kirletmemek (3,07) ve komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek, saygılı olmak (3,06) göreceli olarak yüksek puana sahiptir. Trafik kurallarına uyum (3,04) ve kamuya açık alanlarda diğer insanlara anlayış göstermek ve saygılı davranmak (3,00) daha az toplumsal uyumun sağlandığı alanlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Ancak bu soru; kurallara uyumda en fazla sorun yaşanan alanlar açısından oransal düzeyde incelendiğinde kamuya açık alanlarda (parklarda, otobüslerde, hastanelerde vb.) diğer insanlara anlayış göstermek, saygılı davranmak % 31,8, trafik kurallarına uyum % 30,4, çevreyi kirletmemek % 28,8 ve komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek, saygılı olmak % 28 oranında şikâyet konusu olmuştur. Dolayısıyla Şanlıurfa’da yaşayan bireylerin üçte birinin toplum kurallarına uyum konusunda şikâyetçi olduğu gözlenmiştir.

Tablo 88. Toplum Kurallarına Uyum Şikâyetleri – Şanlıurfa

	Şikâyet
--	---------

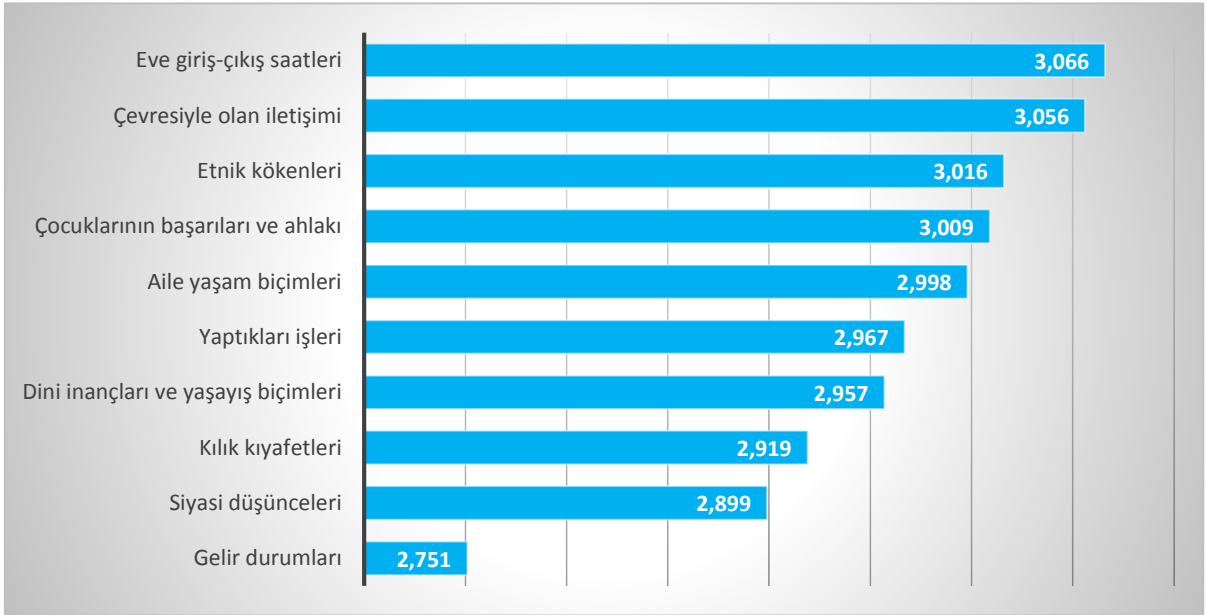

Kamuya açık alanlarda (parklarda, otobüslerde, hastanelerde vb.) diğer insanlara anlayış göstermek, saygılı davranmak	% 31,8
Trafik kuralları	% 30,4
Çevreyi kirletmemek	% 28,8
Komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek, saygılı olmak	% 28,0

Araştırmaya katılanlara ilçelerinde yaşayanların aşağıdaki durumlarının kendileri için ne kadar önemli olduğu sorusu yöneltilmiştir. Böylece toplum açısından çevrelerindeki kesimi değerlendirme kriterleri tespit edilmeye çalışılmıştır. Çevresindeki kesime bakış açısını oluşturan değer yargıları belirlenmiştir. Aynı zamanda soruya verilen yanıtlar toplumsal yaşam algı endeksinde değerlendirilmiştir.

Buna göre Şanlıurfa'da yaşayan bireyler için çevrelerinde yaşayanların eve giriş-çıkış saatleri 3,07 ortalama ile en fazla önem verilen konu olarak çıkmıştır. Bunu yaşayan kesimin çevresiyle olan iletişimi (3,06), etnik kökenleri (3,02) ile çocuklarının başarıları ve ahlakı (3,01) izlemiştir. Yaşayan kesimin siyasi düşünceleri (2,90) ve gelir durumları (2,75) ise son sıralarda gelmektedir.

Grafik 46. Toplumun Değer Yargıları – Şanlıurfa

Bu soruya 5 üzerinden 4 ve 5 puan verenlerin oranına bakıldığında ise, Şanlıurfa'da halkın önemli bir kesimi etrafında yaşayan kesimin çevresiyle olan iletişimini (% 47,7), eve giriş-çıkış saatlerini (% 47,4) önemsediklerini belirtmiştir. Etnik köken (% 46,7) ve çocuklarının başarıları ve ahlakı (% 46,2) yine önemsenen alanlar arasında önceliklidir. Bu değer yargıları arasında ortalama değer açısından en düşük ortalama alan gelir durumları konusuna yüksek önem verenlerin oranı ise % 34,4'tür. Dolayısıyla oransal değer açısından incelendiğinde Şanlıurfa'da yaşayanların büyük bir kısmının yukarıda sayılan alanların tümünü önemsedikleri anlaşılmaktadır. Ancak göreceli olarak çevreyle olan

iletişim, eve giriş-çıkış saatleri, etnik köken ve çocuklarının başarıları ve ahlaki unsurları öne çıkmaktadır.

Tablo 89. Toplumun Öncelikli Değer Yargıları – Şanlıurfa

	Çok önemli
Çevresiyle olan iletişimi	47,70%
Eve giriş-çıkış saatleri	47,40%
Etnik kökenleri	46,70%
Çocuklarının başarıları ve ahlaki	46,20%
Aile yaşam biçimleri	44,90%
Yaptıkları işleri	44,50%
Dini inançları ve yaşayış biçimleri	43,30%
Kılık kıyafetleri	42,80%
Siyasi düşünceleri	39%
Gelir durumları	34,40%

Araştırmaya katılanlara Şanlıurfa’da yaşamaktan memnun olma düzeyini 1-5 arasında puan vererek değerlendirmeleri istenmiştir. Verilen yanıtlara göre 5 üzerinden Şanlıurfa’da yaşamaktan memnuniyet düzeyi 4,1 olarak ortalama üstü bir değer almıştır. Memnuniyet düzeyi oransal açıdan incelendiğinde, katılımcıların % 6,2’sinin Şanlıurfa’da yaşamaktan memnun olmadığını, % 72’sinin ise memnun olduğu gözlenmiştir.

Tablo 90. Şanlıurfa’da Yaşamaktan Duyulan Memnuniyet Düzeyi

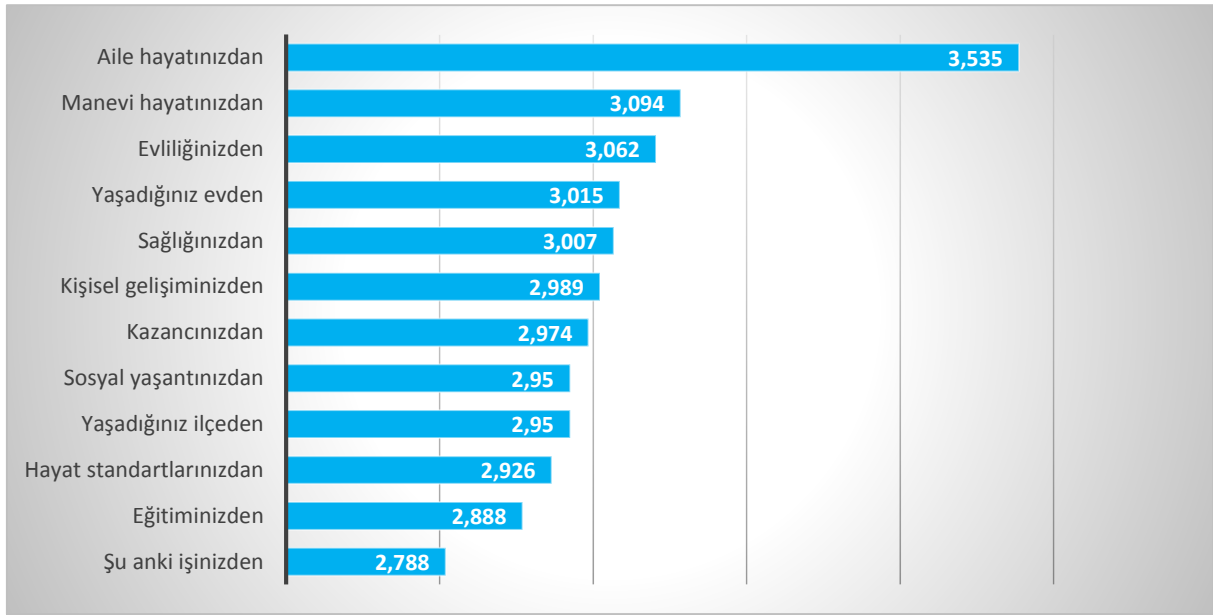
İlinizde yaşamaktan ne derece memnunsunuz?	
Ortalama	4,1
Hiç memnun değilim	2,90%
Memnun değilim	3,30%
Orta değer	26,60%
Memnunum	39,20%
Çok memnunum	32,80%

4.1.2.8. Kişisel Memnuniyet

Araştırmaya katılan bireylere aşağıdaki konulardaki memnuniyet düzeylerini 1-5 arasında belirtmeleri istenmiştir.

Deneklerin kişisel durum ve gelişimlerine yönelik göreceli olarak en fazla memnun oldukları alanların başında aile hayatlarının (3,54) ve manevi hayatlarının (3,09) yer aldığı gözlenmektedir. Çalışma hayatı (2,79), eğitimleri (2,89) ve hayat standartları (2,92) ise memnuniyet düzeyinin en düşük olduğu alanlardır.

Grafik 47. Kişisel Memnuniyet Düzeyi – Şanlıurfa

Genel olarak belirtilen alanlarda orta değer civarında yoğunlaşma görülse de, memnun olmama oranlarına bakıldığında önemli sonuçlara ulaşılmaktadır. Örneğin katılımcılar arasında hayat standartlarından memnun olmayanlar % 33, eğitiminden memnun olmayanlar % 26,6, sosyal yaşantısından memnun olmayanlar ise % 25,9 oranına sahiptir. Memnuniyetsizlik oranının en düşük olduğu alan ise % 12,3 oranı ile aile hayatıdır.

Tablo 91. Kişisel Memnuniyetsizlik Düzeyi – Şanlıurfa

	Memnun olmayanlar
Hayat standartlarınızdan	33,00%
Eğitiminizden	26,60%
Sosyal yaşantınızdan	25,90%
Şu anki işinizden	24,40%
Yaşadığınız ilçeden	24,30%
Kişisel gelişiminizden	24,10%
Kazancınızdan	23,20%
Yaşadığınız evden	22,80%
Sağlığınızdan	21,40%
Evliliğinizden	17,30%
Manevi hayatınızdan	15,60%
Aile hayatınızdan	12,30%

ŞANLIURFA YAŞAM KALİTESİ ENDEKSLERİ

4.2. Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Endeksleri

Şanlıurfa iline ait yaşam kalitesi endekslerinde 127 değişken kullanılarak, bir ana endeks (yaşam kalitesi endeksi), 14 alt endeks hesaplanmıştır. Alt endeksler kendi içinde temel göstergeler (demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam, güvenlik), ekonomik yapı (ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm, tarım), çevresel yapı (çevre ve altyapı, ulaşım) ile kentsel ve kişisel yaşam (kentsel yaşam, kişisel yaşam) başlıkları altında değerlendirilmiştir.

Çalışmanın yöntem kısmında da belirtildiği üzere endeks veri tabanı hem istatistiki verilerden hem de ankete dayalı algı verilerinden oluşmaktadır. Değişkenlerin ağırlıkları ve endekse etki yönleri (pozitif-negatif) yöntem kısmında gösterilmiştir.

4.2.1. Ana Endeks

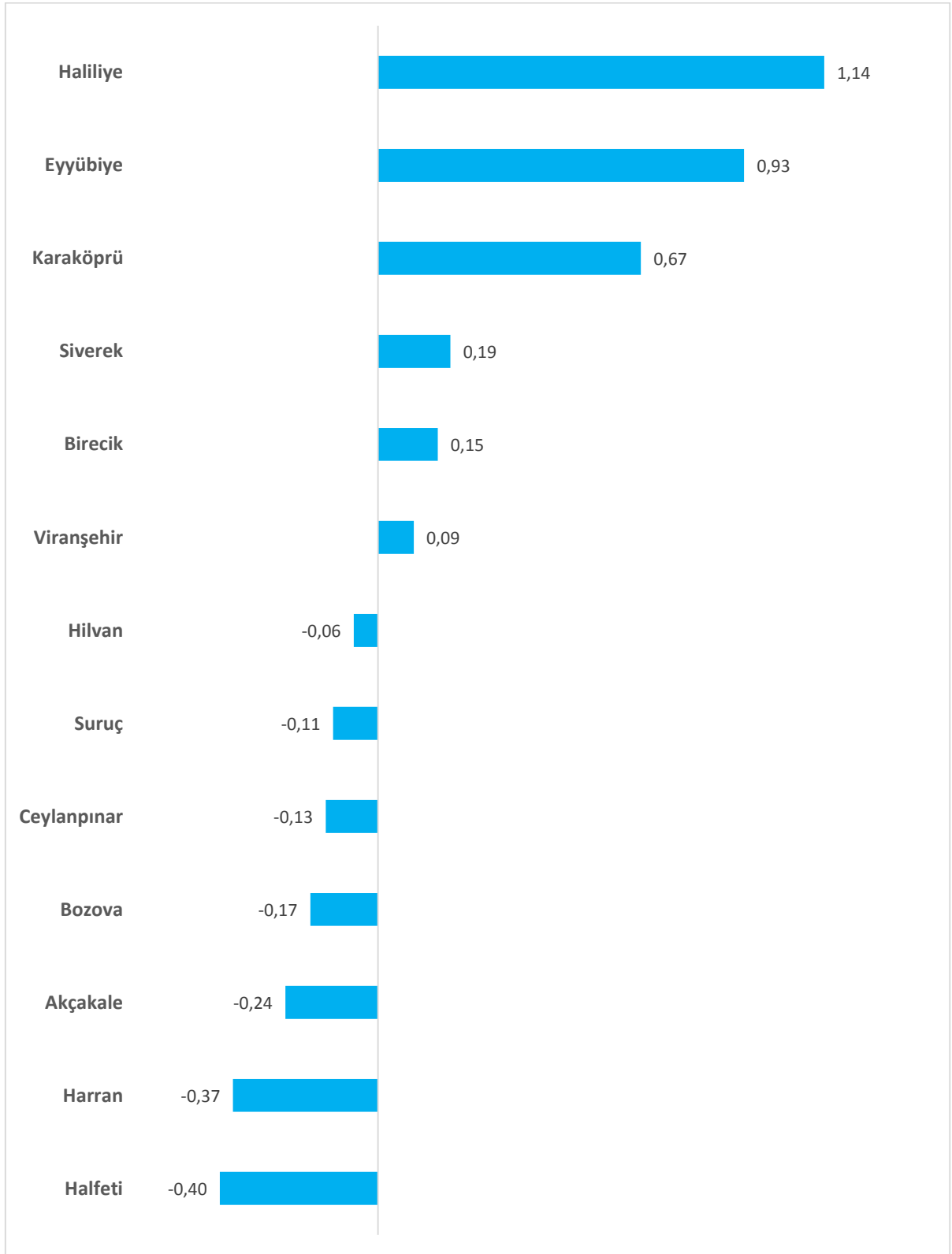
Şanlıurfa ilinde 13 ilçeyi kapsayan 127 gösterge ile hazırlanan yaşam kalitesi endeksi sonuçlarına göre, üç ilçenin diğer ilçelere kıyasla öne çıktığı gözlenmektedir. Endeks sıralamasında, merkez ilçelerden Haliliye 1,14 endeks skoru ile ilk sırada gelmektedir. Haliliye ilçesini, 0,93 endeks skoru ile Eyyübiye, 0,67 endeks skoru ile Karaköprü izlemektedir. Bu üç ilçe, şehrin merkez ilçeleri olup, birçok kentsel imkâna ulaşılabilen, ticari ve ekonomik kapasitenin yüksek olduğu ilçelerdir. Aynı zamanda sosyal yaşam imkânlarının yoğunlaştığı bu ilçeler, sosyal ve beşeri sermayenin yüksek olduğu ilçelerin başındadır. Bu üç ilçeyi takip eden Siverek ilçesi de 0,19 endeks skoru ile diğer ilçelere göre öne çıkan ilçeler arasında yer almıştır. Öte yandan Birecik (0,15) ve Viranşehir (0,09) ilçelerinin ise pozitif endeks değerleri aldığı görülmektedir. Ancak Viranşehir ilçesi pozitif endeks skoruna rağmen kent ortalamasının altında kalmıştır.

Araştırmada ana endeks olan yaşam kalitesi endeksi sıralamasına genel olarak bakıldığında, 5 ilçenin kent ortalamasının üstünde kaldığı, geriye kalan 8 ilçenin (Viranşehir, Hilvan, Suruç, Ceylanpınar, Bozova, Akçakale, Harran, Halfeti) ise ortalamasının altında yer aldığı anlaşılmaktadır.

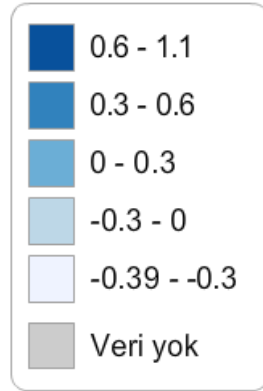
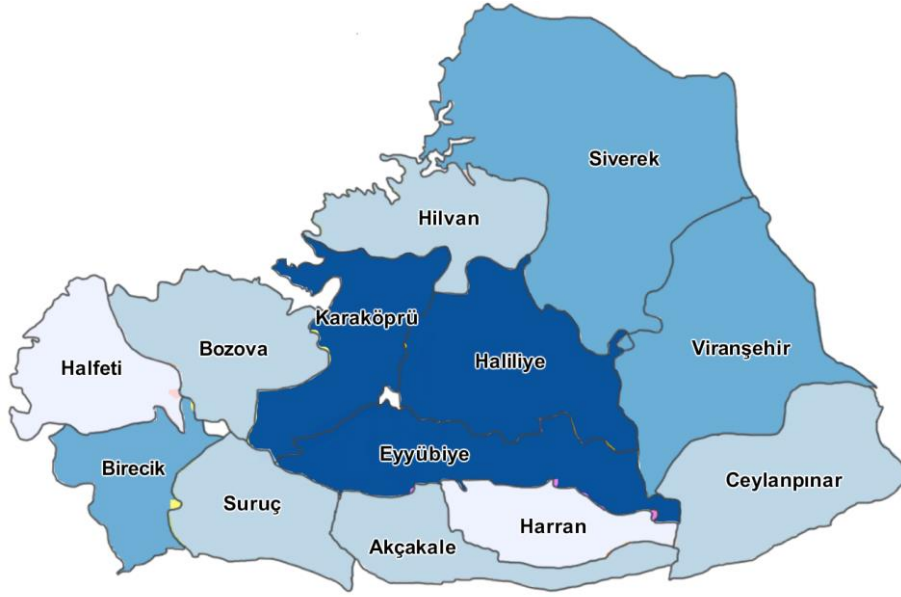
Ancak tüm endeks sıralamalarında özellikle sonlarda yer alan ilçe skorlarının birbirine oldukça yakın değerler aldığı göz ardı edilmemesi gereken önemli bir noktadır. Bu açıdan bakıldığında ilde öne çıkan ilçelerin varlığı ve ilçeler arası farklılıkların ne derece yoğunlaştığı daha önem kazanmaktadır. Şanlıurfa iline bakıldığında; özellikle Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü'nün kent ortalamasının oldukça üstünde değerler aldığı ve bu ilçelerin merkez ilçe olmalarının avantajını yaşadıkları görülmektedir. Bu ilçeler ile diğer ilçeler arasında yakın zamanda kapanamayacak bir farkın olduğu açıkça görülmektedir.

Şanlıurfa yaşam kalitesi ve alt endeksler hesaplanırken ilin, 6360 Sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediyesi kapsamına girmesinden dolayı yeni ilçeler olan Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü ilçelerine ait eğitim, sağlık, emniyet ve vergi tahsilâtıyla ilgili veriler için benzetim yapılmıştır. İlçelerin yapısını en iyi şekilde yansıtmaya adına nüfus, hanehalkı ortalama büyüklüğü, üniversite mezunu kadın oranı ve banka şube sayısı değişkenlerinden yararlanılarak optimal katsayılar elde edilmiştir. Bu katsayılar kullanılarak söz konusu ilçelere ilişkin benzetim işlemi gerçekleştirilmiştir.

Grafik 48. Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Endeksi

Harita 31. Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Haritası

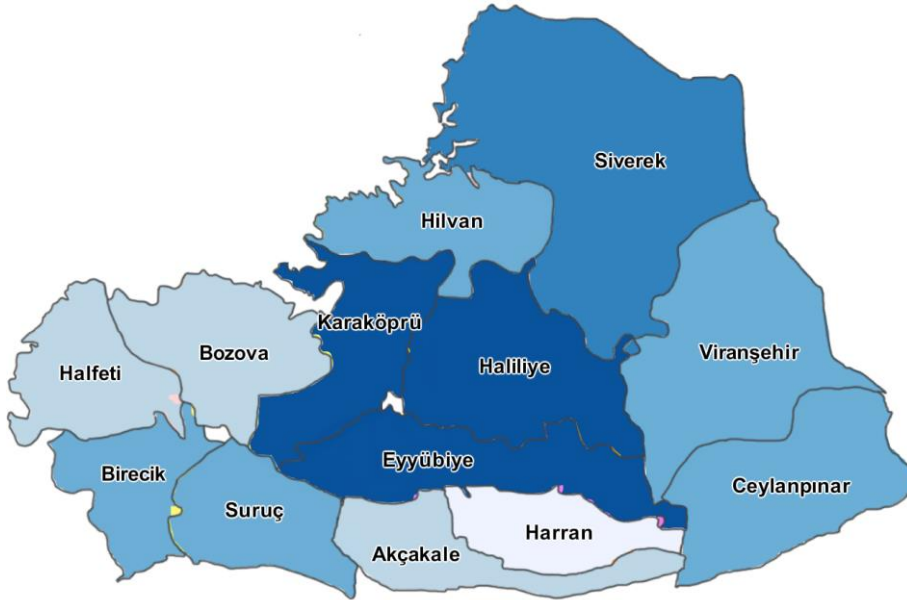

4.2.2. Alt Endeksler

Şanlıurfa iline ait yaşam kalitesi endekslerinden temel göstergelere ilişkin alt endeksler, demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik alanlarında oluşturulmuştur.

Temel göstergelere ait endekslerden ilki olan demografik yapı endeksinde, Haliliye (1,07) ilçesi ilk sırada yer almıştır. Haliliye'yi, Eyyübiye 0,90, Karaköprü 0,67 endeks skoru ile izlemiştir. Siverek (0,17) ve Viranşehir (0,13) demografik yapı endeksinde öne çıkan ilçeler arasındadır. Genel olarak bakıldığında Şanlıurfa'da 8 ilçenin (Haliliye, Eyyübiye, Karaköprü, Siverek, Viranşehir, Ceylanpınar, Birecik, Suruç) pozitif endeks değerleri olarak kent ortalamasının üstünde, 5 ilçenin (Hilvan, Akçakale, Halfeti, Bozova, Harran) ise ortalamasının altında kaldığı gözlenmektedir.

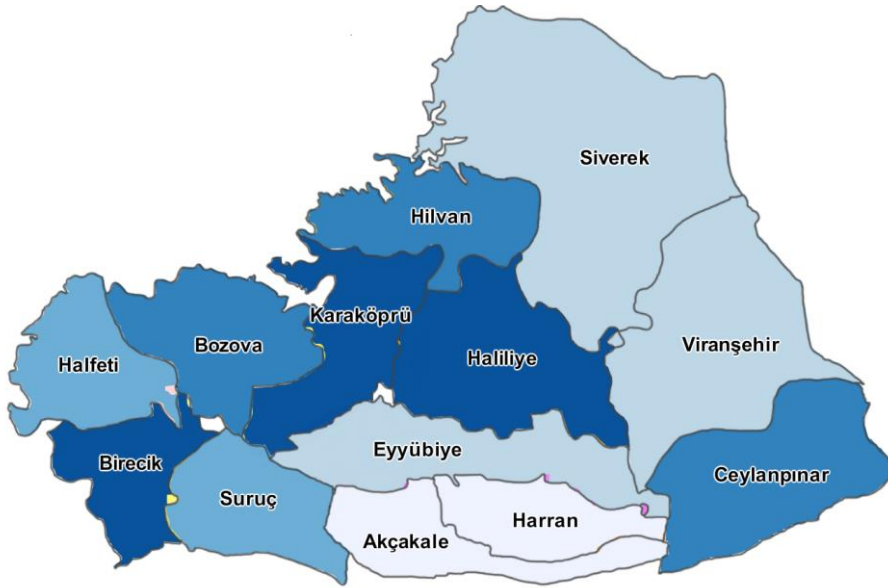
Harita 32. Demografik Yapı Endeksi – Şanlıurfa

Eğitim endeksi skorlarına bakıldığında ilçeler arası sıralamada Karaköprü'nün oldukça yüksek bir endeks skoru ile ilk sırada yer almıştır. Karaköprü'nün eğitim alanındaki endeks skoru 1,84 olup, bu skora en yakın değer 0,86 ile Haliliye ilçesine aittir. Eğitim endeksinde üçüncü sırada Birecik gelirken, merkez ilçelerden Eyyübiye'nin endeks sıralamasında 11. sırada yer alması dikkat çekicidir. Eğitim endeksinde 6 ilçe (Karaköprü, Haliliye, Birecik, Ceylanpınar, Bozova, Hilvan) kent ortalamasının üstünde kalarak pozitif skora sahip iken, 7 ilçe (Halfeti, Suruç, Siverek, Viranşehir, Eyyübiye, Akçakale, Harran) pozitif değerler almıştır.

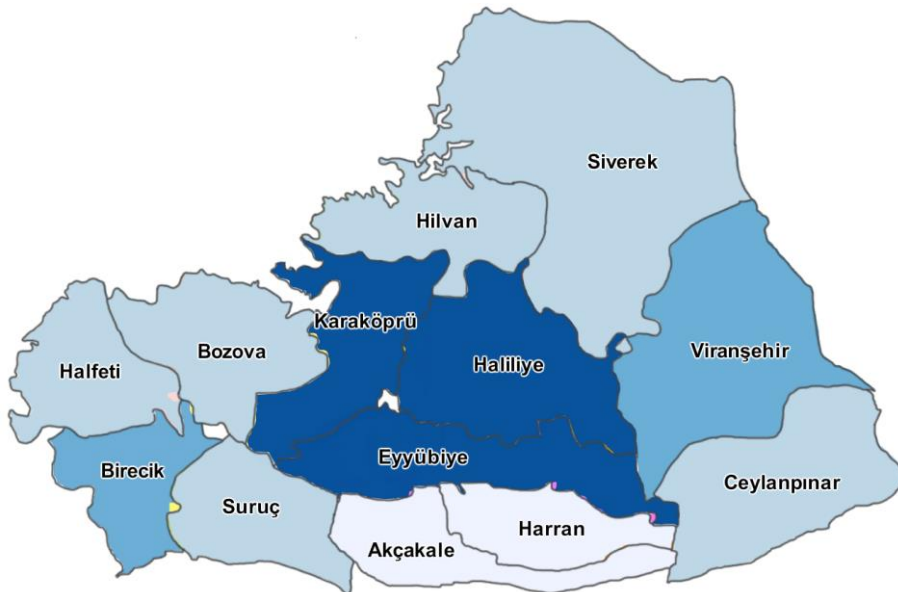

Harita 33. Eğitim Endeksi – Şanlıurfa

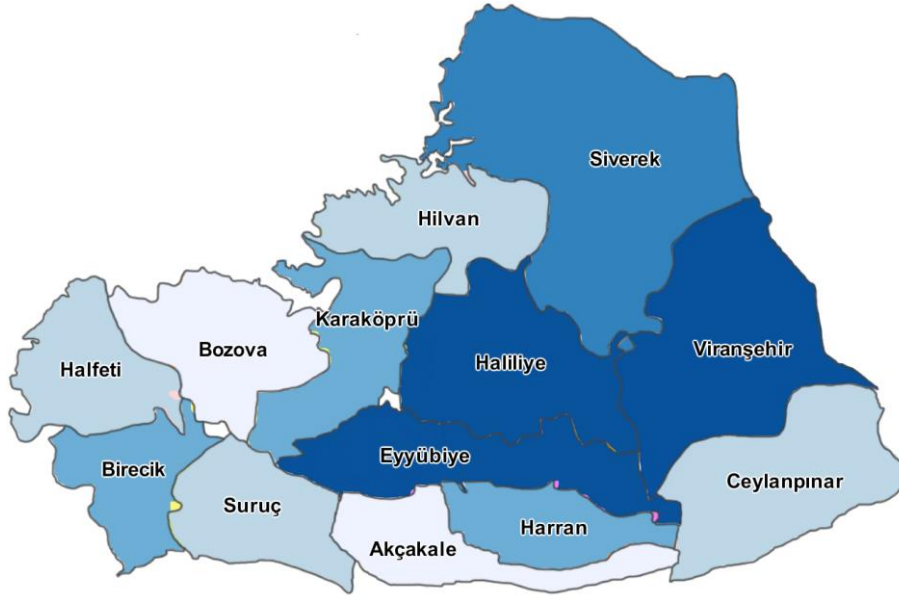
Temel göstergeler arasında yer alan sağlık endeksi sıralamasında Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü ilçeleri öne çıkmaktadır. Bu üç ilçenin dışında pozitif değere sahip tek ilçe Birecik'tir. Sıralamanın sonunda Akçakale, Harran ve Bozova gelmektedir. Dolayısıyla Şanlıurfa'da sağlık endeksinde 9 ilçe (Viranşehir, Siverek, Suruç, Ceylanpınar, Halfeti, Hilvan, Bozova, Harran, Akçakale) kent ortalamasının altında kalarak negatif skora sahip iken, 4 ilçe (Eyyübiye, Haliliye, Karaköprü, Birecik) ortalamasının üstünde değerler almıştır. Sağlık endeksi alt endeksler arasında en kötü performansın sergilendiği bir alan olarak dikkat çekmektedir. İl düzeyinde ortalamasının altında kalan ilçe sayısının en yüksek olduğu endeks sağlık endeksidir.

Harita 34. Sağlık Endeksi – Şanlıurfa

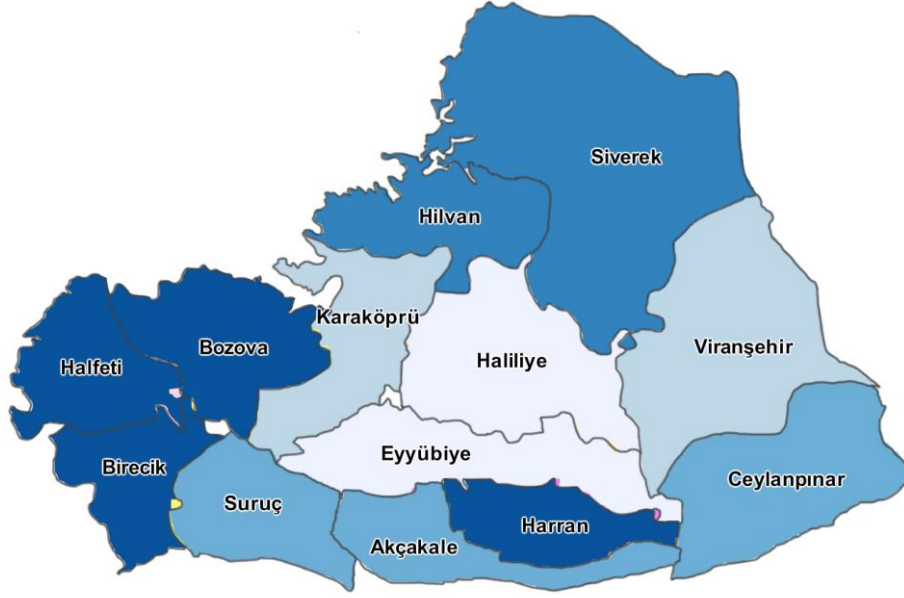
Sosyal yaşam endeksinde 13 ilçe arasında 7 ilçe ortalamasının altında, 6 ilçe ise ortalamasının üstünde endeks skorlarına sahiptir. Ortalamasının altında kalan ilçeler Harran, Halfeti, Hilvan, Ceylanpınar, Suruç, Bozova ve Akçakale iken; Haliliye, Eyyübiye, Viranşehir, Siverek, Birecik, Karaköprü ortalamasının üstünde yer almıştır. Bu ilçeler arasında Haliliye ve Eyyübiye diğer ilçelere kıyasla yüksek endeks skorlarına sahiptir. Öte yandan Harran ve Halfeti gibi tarihi turistik varlıkları yüksek olan ilçelerde konaklama yapılamadığı için endeks değeri düşük çıktığı gözlenmektedir.

Harita 35. Sosyal Yaşam Endeksi – Şanlıurfa

Temel göstergelere ilişkin alt endekslerden sonuncusu olan güvenlik endeksinde, Bozova, Harran ve Birecik pozitif değer açısından en yüksek endeks skorlarına sahip iken; Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü güvenlik endeksi sıralamasında sonlarda yer almıştır. Bu ilçelerin güvenlik endeksinde son sıralarda yer almasının nüfus yapılarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Genel olarak bakıldığında 6 ilçenin (Bozova, Harran, Birecik, Halfeti, Siverek, Hilvan) kent ortalamasının üstünde, 7 ilçenin (Suruç, Ceylanpınar, Akçakale, Viranşehir, Karaköprü, Eyyübiye, Haliliye) ise ortalamasının altında kaldığı gözlenmektedir.

Harita 36. Güvenlik Endeksi – Şanlıurfa

Tablo 92. Temel Göstergeler – Alt Endeksler – Şanlıurfa

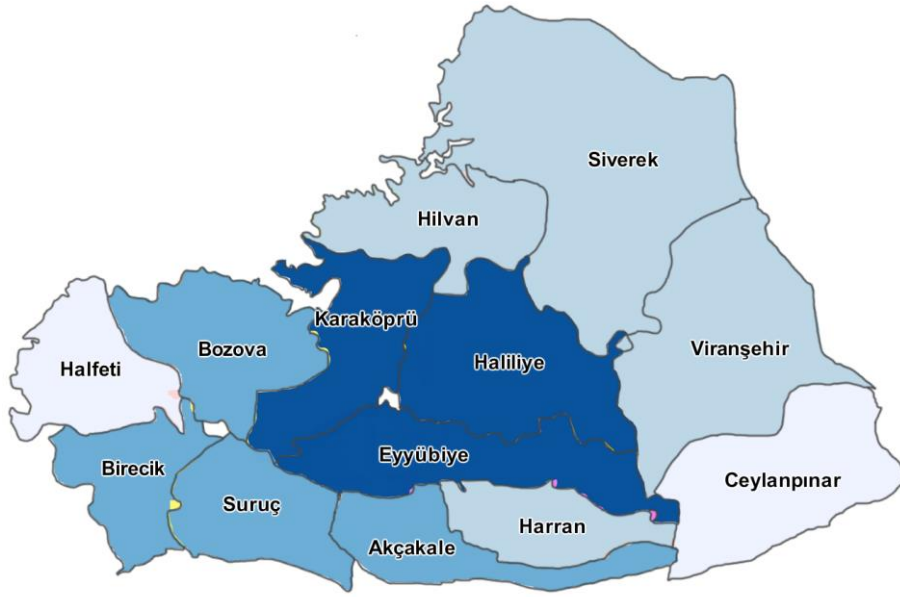
İlçe	Demografik Yapı Endeksi	İlçe	Eğitim Endeksi	İlçe	Sağlık Endeksi	İlçe	Sosyal Yaşam Endeksi	İlçe	Güvenlik Endeksi
Haliliye	1,07	Karaköprü	1,84	Eyyübiye	1,46	Haliliye	0,75	Bozova	1,26
Eyyübiye	0,90	Haliliye	0,86	Haliliye	1,40	Eyyübiye	0,71	Harran	0,52
Karaköprü	0,67	Birecik	0,24	Karaköprü	0,66	Viranşehir	0,38	Birecik	0,50
Siverek	0,17	Ceylanpınar	0,08	Birecik	0,00	Siverek	0,29	Halfeti	0,47
Viranşehir	0,13	Bozova	0,06	Viranşehir	-0,09	Birecik	0,18	Siverek	0,37
Ceylanpınar	0,07	Hilvan	0,04	Siverek	-0,22	Karaköprü	0,18	Hilvan	0,19
Birecik	0,05	Halfeti	-0,04	Suruç	-0,26	Harran	0,12	Suruç	-0,02
Suruç	0,02	Suruç	-0,17	Ceylanpınar	-0,36	Halfeti	0,01	Ceylanpınar	-0,04
Hilvan	-0,21	Siverek	-0,28	Halfeti	-0,40	Hilvan	0,00	Akçakale	-0,09
Akçakale	-0,56	Viranşehir	-0,32	Hilvan	-0,44	Ceylanpınar	-0,04	Viranşehir	-0,47
Halfeti	-0,70	Eyyübiye	-0,37	Bozova	-0,52	Suruç	-0,07	Karaköprü	-0,57
Bozova	-0,72	Akçakale	-0,67	Harran	-0,61	Bozova	-0,15	Eyyübiye	-1,03
Harran	-0,90	Harran	-0,88	Akçakale	-0,63	Akçakale	-0,26	Haliliye	-1,08

Tablo 93. Ekonomik Yapı – Alt Endeksler – Şanlıurfa

İlçe	Ekonomik Kapasite Endeksi	İlçe	Ticari Hayat Endeksi	İlçe	Finansal Piyasalar Endeksi	İlçe	Turizm Endeksi	İlçe	Tarım Endeksi
Haliliye	1,14	Haliliye	1,69	Haliliye	2,54	Eyyübiye	1,70	Siverek	2,21
Eyyübiye	1,10	Eyyübiye	1,24	Eyyübiye	1,23	Haliliye	1,32	Viranşehir	0,66
Karaköprü	0,52	Karaköprü	1,07	Viranşehir	0,42	Siverek	0,23	Haliliye	0,23
Birecik	0,17	Viranşehir	0,09	Siverek	0,12	Viranşehir	0,06	Ceylanpınar	0,22
Suruç	0,13	Birecik	0,00	Karaköprü	0,09	Harran	0,02	Eyyübiye	0,20
Bozova	0,10	Siverek	-0,01	Birecik	-0,18	Birecik	0,02	Akçakale	0,03
Akçakale	0,08	Ceylanpınar	-0,23	Akçakale	-0,40	Hilvan	-0,45	Hilvan	-0,08
Viranşehir	0,02	Suruç	-0,29	Hilvan	-0,53	Suruç	-0,48	Bozova	-0,29
Hilvan	0,00	Akçakale	-0,36	Ceylanpınar	-0,54	Halfeti	-0,48	Harran	-0,31
Siverek	-0,07	Harran	-0,40	Suruç	-0,60	Bozova	-0,50	Suruç	-0,42
Harran	-0,10	Bozova	-0,42	Bozova	-0,69	Karaköprü	-0,52	Birecik	-0,69
Ceylanpınar	-0,24	Hilvan	-0,50	Halfeti	-0,73	Akçakale	-0,53	Karaköprü	-0,75
Halfeti	-0,37	Halfeti	-0,62	Harran	-0,73	Ceylanpınar	-0,55	Halfeti	-1,01

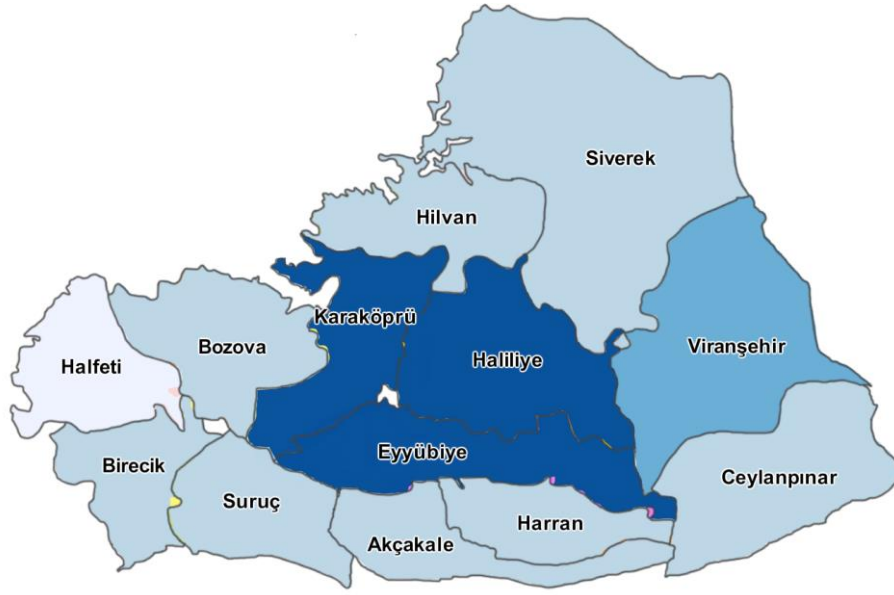
Ekonomik yapı alanında ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm ve tarım endeksleri üretilmiştir. Bu beş endeks arasında tarım endeksi dışındaki tüm endekslerde Haliliye ve Eyyübiye ilçelerinin öne çıktığı görülmektedir. Ekonomik kapasite endeksinde Haliliye ilk sırada Eyyübiye ilçesi ikinci sıradadır. Bu iki ilçenin endeks skoru 1'in üzerinde iken üçüncü sırada gelen Karaköprü'nün endeks skoru 0,52'dir. Dolayısıyla Haliliye ve Eyyübiye ilçeleri ekonomik kapasite açısından Şanlıurfa'nın diğer ilçelerine kıyasla yüksek bir performans çizmiştir. Birecik, Suruç, Bozova, Akçakale, Viranşehir ve Hilvan ilçeleri pozitif endeks skoruna sahip olmalarına rağmen kent ortalamasının altında seyretmiştir. Genel olarak bakıldığında sadece merkez ilçe olan Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü kent ortalamasının üstünde değerler alırken, 10 ilçe (Birecik, Suruç, Bozova, Akçakale, Viranşehir, Hilvan, Siverek, Harran, Ceylanpınar, Halfeti) ortalamasının altında endeks skorlarına sahiptir.

Harita 37. Ekonomik Kapasite Endeksi – Şanlıurfa

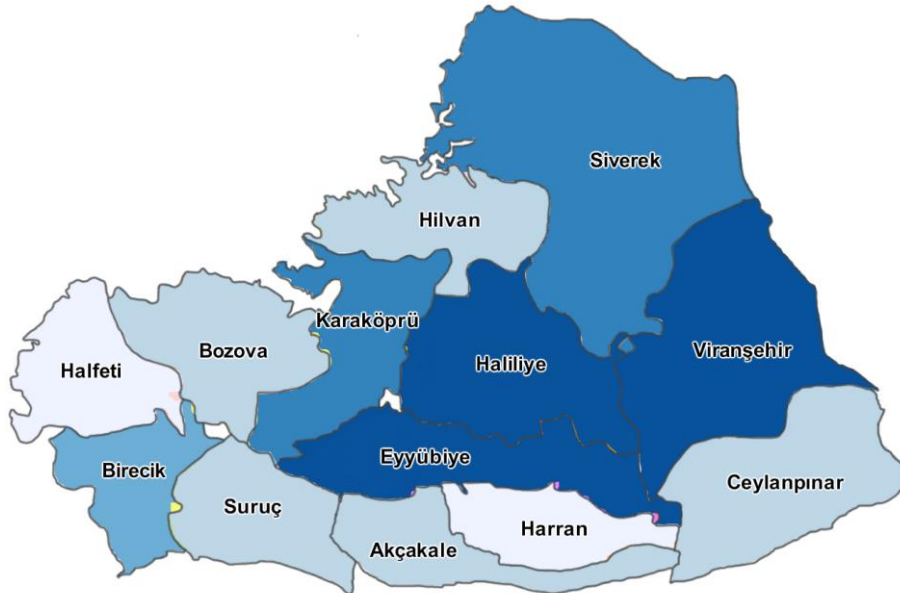
Ticari hayat endeksinde, ekonomik kapasite endeksinde olduğu gibi Haliliye ilçesi ilk sırada yer alırken, Eyyübiye ikinci sırada yer almıştır. Karaköprü ilçesi ekonomik kapasiteye göre daha yüksek bir endeks skor ile Haliliye ve Eyyübiye'yi yakından izlemektedir. Öte yandan Viranşehir ve Birecik ilçeleri pozitif endeks skoruna sahip olmalarına rağmen, kent ortalamasının altında kalmıştır. Sıralamanın sonunda Bozova, Hilvan ve Halfeti ilçeleri bulunurken; Siverek, Ceylanpınar, Suruç, Akçakale, Harran ilçeleri de kent ortalamasının altında diğer ilçelerdir. Endeks skorlarına bakıldığında Şanlıurfa'da ticari hayatın merkez ilçe Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü'de yoğunlaştığı, bu üç ilçenin kentin ticari merkezleri olduğu anlaşılmaktadır.

Harita 38. Ticari Hayat Endeksi – Şanlıurfa

Finansal piyasalar endeksinde Haliliye ilçesi 2,54 endeks skoru ile diğer ilçelere kıyasla oldukça yüksek bir farkla ilk sıradadır. Haliliye’yi Eyyübiye ve Viranşehir ilçeleri izlerken, Siverek ve Karaköprü pozitif endeks skorları ile kent ortalamasının üstünde seyretmiştir. Birecik, Akçakale, Hilvan, Ceylanpınar, Suruç, Bozova, Halfeti ve Harran ilçeleri ise Şanlıurfa ortalamasının altında kalarak negatif değere sahiptir. Dolayısıyla finansal piyasalar endeksinde Şanlıurfa kent ortalamasının üstünde 5 ilçe yer alırken, 8 ilçe ortalamasının altında bir seyir izlemiştir.

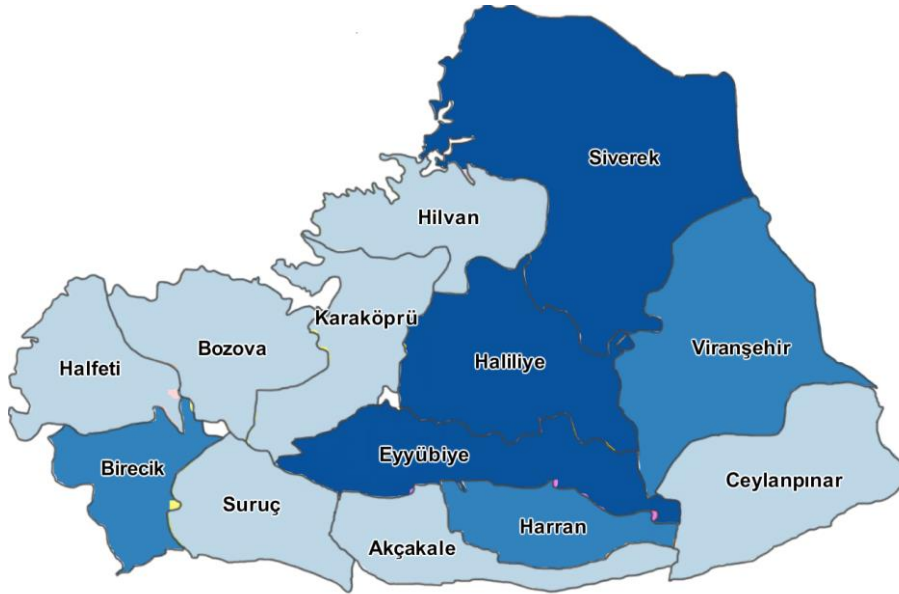
Harita 39. Finansal Piyasalar Endeksi – Şanlıurfa

Ekonomik yapı alanında oluşturulan turizm endeksinde Eyyübiye, Haliliye’nin önüne geçerek birinci sırada gelmektedir. Bu iki ilçe aldıkları endeks skoru ile diğer ilçelerden açık ara önde yer almıştır. Genel olarak bakıldığında turizm endeksinde 6 ilçenin (Eyyübiye, Haliliye, Siverek, Viranşehir, Harran,

Birecik) kent ortalamasının üstünde, 7 ilçenin (Hilvan, Suruç, Halfeti, Bozova, Karaköprü, Akçakale, Ceylanpınar) ise ortalamamanın altında kaldığı gözlenmektedir.

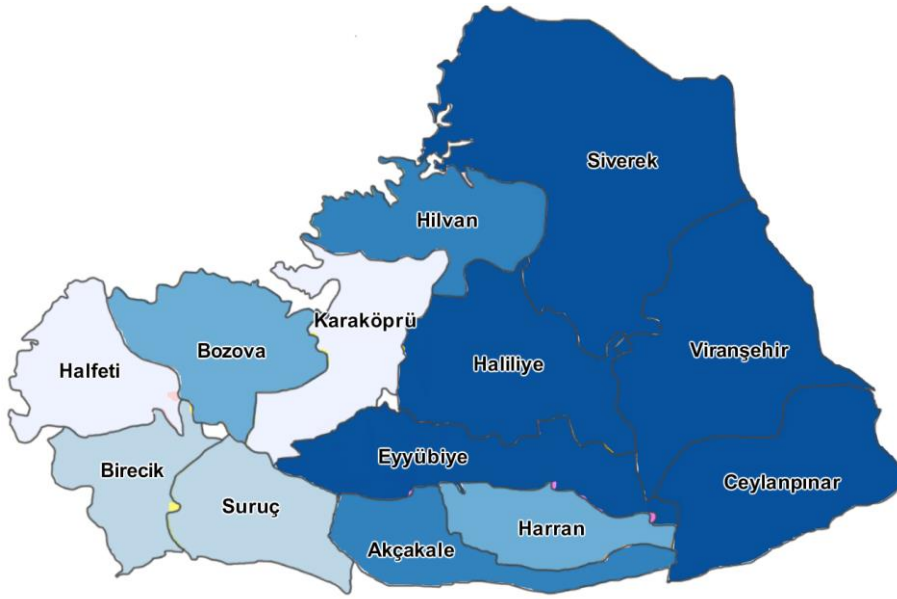
Harita 40. Turizm Endeksi – Şanlıurfa

Ekonomik yapı alanındaki son endeks olan tarım endeksinde, önceki sıralamaların aksine merkez ilçelerin daha gerilerde sıralandığı gözlenmektedir. Haliliye sıralamada üçüncü iken, Eyyübiye beşinci, Karaköprü ise on ikinci sırada yer almıştır. Tarım endeksinde Siverek ilçesi 2,21 gibi yüksek bir endeks skoru ile ilk sıradadır. Siverek ilçesini takip eden Viranşehir'in endeks değerinin 0,66 olduğu düşünüldüğünde, Şanlıurfa'nın tarım merkezinin Siverek olduğu söylenebilir. Tarım endeksinde kent ortalamasının üstünde 6 ilçe (Siverek, Viranşehir, Haliliye, Ceylanpınar, Eyyübiye, Akçakale) yer alırken, 7 ilçe (Hilvan, Bozova, Harran, Suruç, Birecik, Karaköprü, Halfeti) ortalamamanın altında kalarak negatif endeks skoruna sahiptir.

Harita 41. Tarım Endeksi – Şanlıurfa

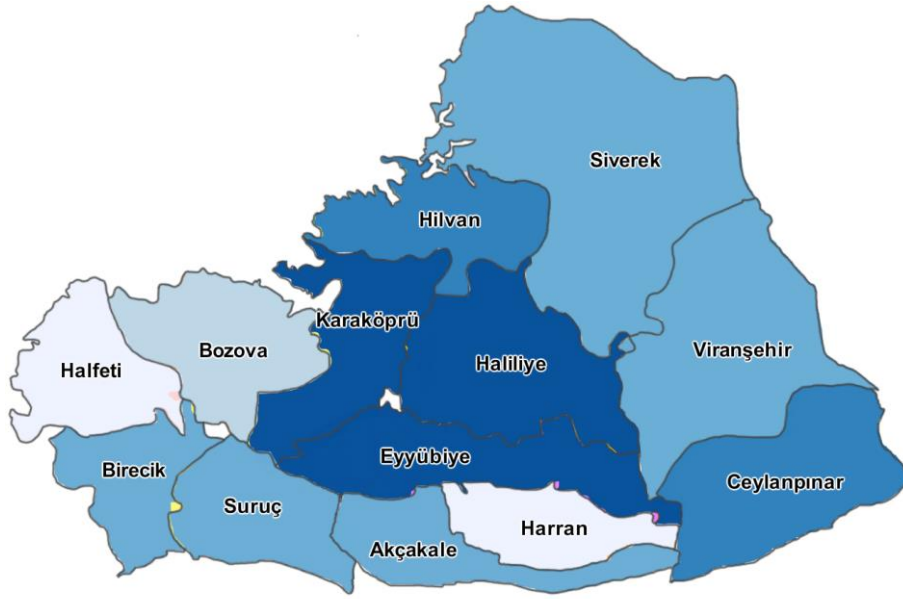

Tablo 94. Çevresel Yapı – Alt Endeksler – Şanlıurfa

İlçe	Altyapı ve Çevre Endeksi	İlçe	Ulaşım Endeksi
Eyyübiye	0,79	Haliliye	1,25
Haliliye	0,65	Eyyübiye	1,09
Karaköprü	0,52	Karaköprü	0,96
Hilvan	0,27	Hilvan	0,16
Ceylanpınar	0,19	Suruç	0,04
Siverek	0,16	Birecik	-0,08
Birecik	0,06	Akçakale	-0,24
Viranşehir	-0,10	Harran	-0,29
Suruç	-0,12	Bozova	-0,31
Akçakale	-0,14	Siverek	-0,44
Bozova	-0,43	Viranşehir	-0,55
Halfeti	-0,53	Halfeti	-0,67
Harran	-0,64	Ceylanpınar	-0,92

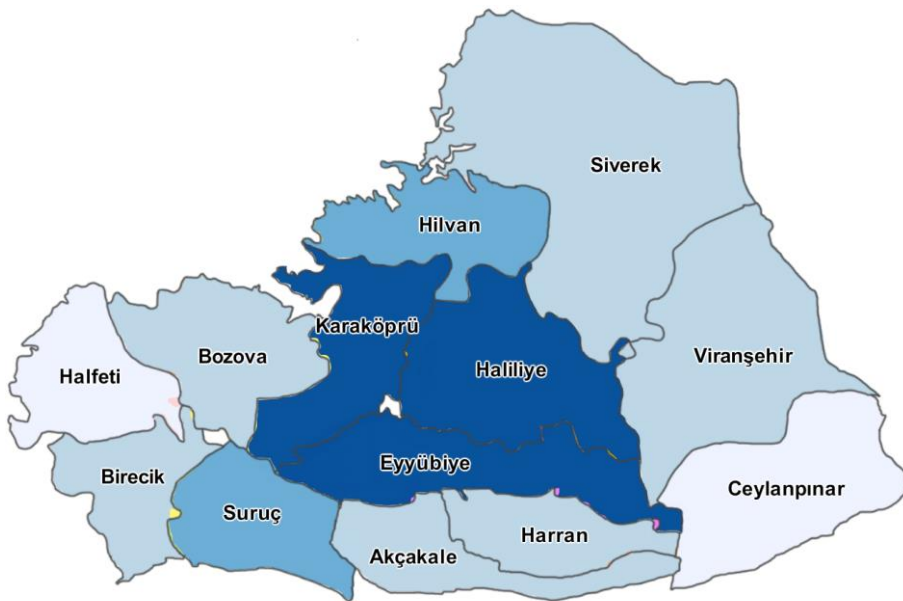
Çevresel yapı alanında altyapı ve çevre endeksi ile ulaşım endeksi üretilmiştir. Altyapı ve çevre endeksinde ilk iki sırayı Eyyübiye (0,79) ve Haliliye (0,65) ilçeleri almıştır. Bu iki ilçeyi Karaköprü 0,52, Hilvan 0,27 endeks skoru ile takip etmiştir. Ceylanpınar ve Siverek ilçeleri de altyapı ve çevre endeksinde kent ortalamasının üstünde kalan ilçeler arasındadır. Endeks sıralamasında son sırada Harran yer alırken, toplam 6 ilçe (Viranşehir, Suruç, Akçakale, Bozova, Halfeti ve Harran) kent ortalamasının altında kalarak negatif endeks skoruna sahiptir.

Harita 42. Altyapı ve Çevre Endeksi – Şanlıurfa

Ulaşım endeksi sıralamasına bakıldığında, çevresel yapı endeksinde olduğu gibi ilk iki sırayı Haliliye ve Eyyübiye almış olup, Haliliye 1,22 endeks skoru ile ilk sıradadır. Karaköprü ilçesinin Haliliye ve Eyyübiye ilçelerini oldukça yakın bir endeks skoru ile takip ettiği gözlenmektedir. Suruç ve Hilvan ilçeleri ise Şanlıurfa kent ortalamasının üstünde kalarak pozitif değerler almıştır. Ulaşım endeksinde son sırada Ceylanpınar yer alırken; Harran, Akçakale, Bozova, Birecik, Siverek, Viranşehir, Halfeti negatif endeks değerine sahip olup kent ortalamasının altında seyretmiştir.

Harita 43. Ulaşım Endeksi – Şanlıurfa

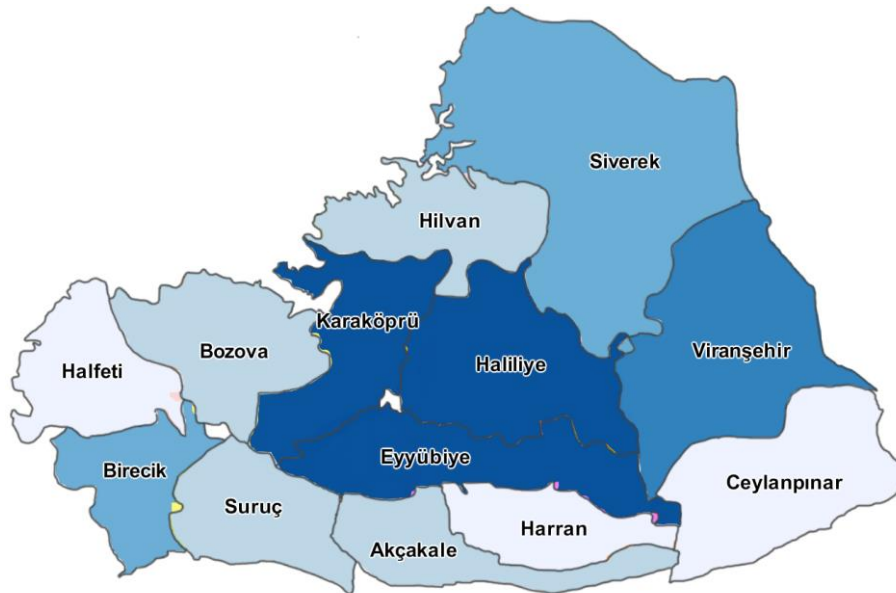

Tablo 95. Kentsel ve Kişisel Yaşam – Alt Endeksler – Şanlıurfa

İlçe	Kentsel Yaşam Endeksi	İlçe	Kişisel Yaşam Endeksi
Eyyübiye	2,85	Birecik	0,53
Haliliye	2,36	Karaköprü	0,50
Karaköprü	1,57	Akçakale	0,33
Viranşehir	1,12	Bozova	0,26
Siverek	1,08	Haliliye	0,07
Birecik	0,89	Hilvan	-0,02
Hilvan	0,50	Siverek	-0,06
Akçakale	0,46	Viranşehir	-0,08
Suruç	0,44	Ceylanpınar	-0,12
Bozova	0,32	Eyyübiye	-0,19
Ceylanpınar	0,30	Harran	-0,36
Harran	0,21	Halfeti	-0,40
Halfeti	-0,21	Suruç	-0,45

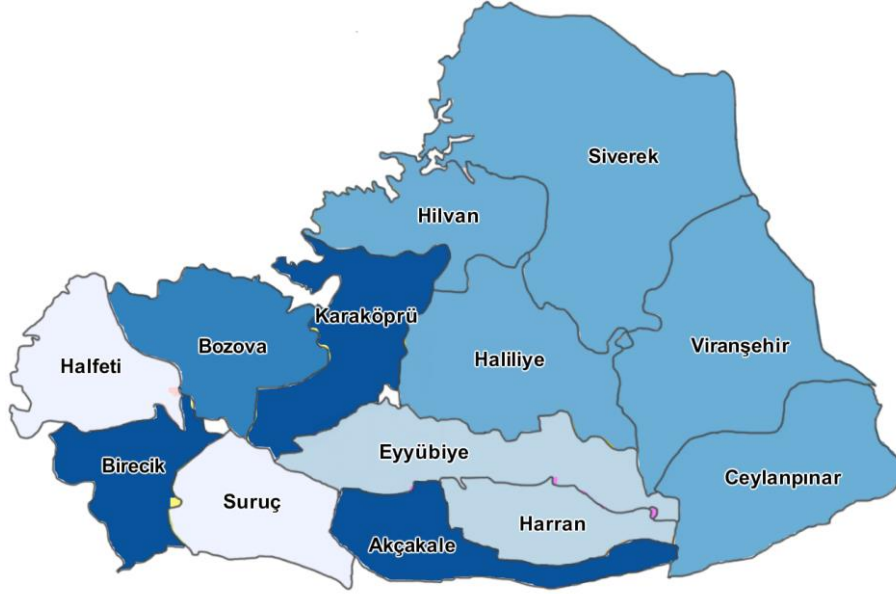
Kentsel yaşam endeksinde diğer endekslere paralel bir seyir izlenmiş, merkez ilçelerin yüksek endeks skorları ile öne çıktığı gözlenmiştir. Eyyübiye, Haliliye ve Karaköprü ilçeleri Şanlıurfa’da kentsel yaşam endeksinde ilk sıraları paylaşmıştır. Bu üç ilçeyi Viranşehir ve Siverek izlemiş olup, bu beş ilçe kent ortalamasının üstünde yer almıştır. Birecik, Hilvan, Akçakale, Suruç, Bozova, Ceylanpınar, Harran ve Halfeti ise ortalamanın altında kalan ilçeler olarak sıralanmıştır.

Harita 44. Kentsel Yaşam Endeksi – Şanlıurfa

Kişisel yaşam endeksinde ise ilk sırada Birecik ilçesi yer alırken ardından Karaköprü ve Akçakale gelmektedir. Şanlıurfa'da kişisel yaşam endeksi itibariyle beş ilçe, il ortalamasının üstünde skora sahiptir.

Harita 45. Kişisel Yaşam Endeksi – Şanlıurfa

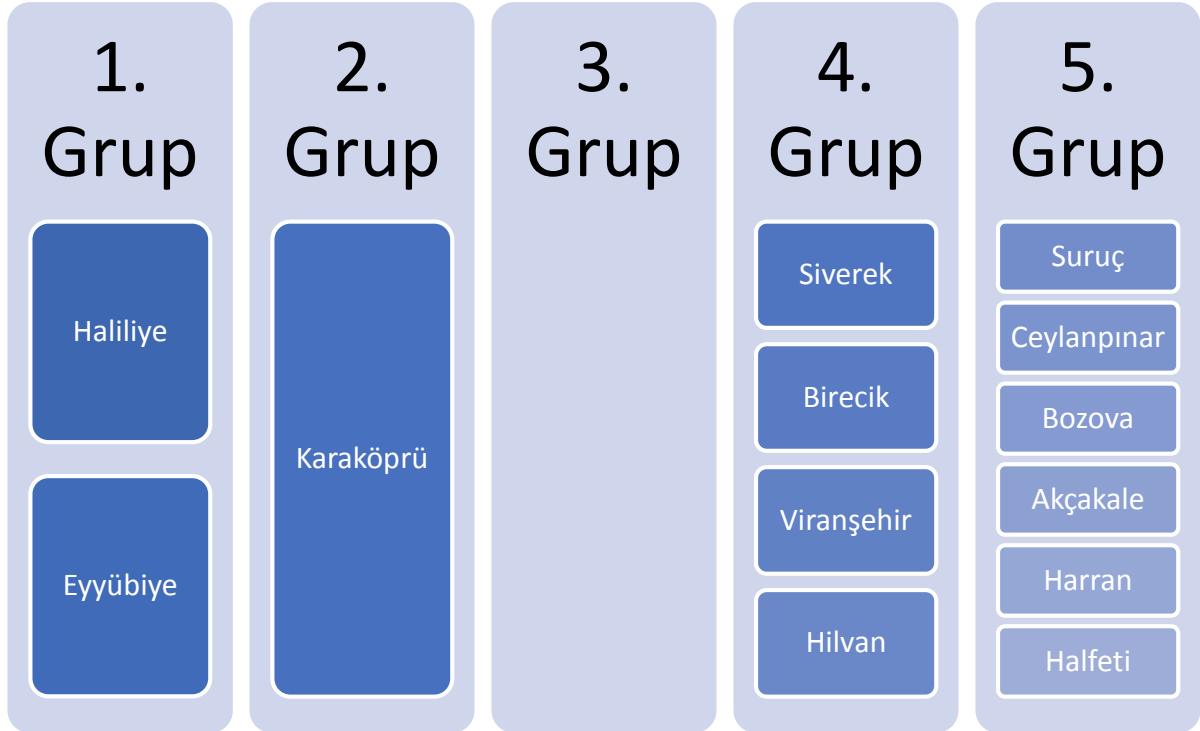
ŞANLIURFA İLÇE ANALİZLERİ

4.3. Şanlıurfa İlçe Analizleri

Çalışmanın bu bölümünde Şanlıurfa iline ait 13 ilçeye ilişkin analizler ortaya konulacak, endeks sonuçları ilçe düzeyinde gösterilecektir. Ayrıca ilçenin nüfusunu, şehirleşme oranını, nüfus yoğunluğunu ve hanehalkı büyüklüğünü gösteren bilgi kartları, analizlerinin başında verilerek ilçe hakkında genel bilgi sahibi olunması amaçlanmıştır. Büyükşehir Yasasının ardından, Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinde büyükşehir sınırları il sınırlarına genişletildiğinden, TÜİK verilerinde şehirleşme oranı % 100 olarak verilmektedir. Ancak bu kentlerde büyükşehir statüsünde olmalarına rağmen kır-kent ayrımının fiili olarak gözlemlendiği açıkça ortadadır. Bu noktada illere ait eski nüfus sayımlarından ve KARACADAĞ Kalkınma Ajansı'ndan edinilen bilgilere göre şehirleşme oranları türetilmiştir.

Şanlıurfa'da 13 ilçe düzeyinde hesaplanan yaşam kalitesi endeksi % 20'lik dilimlere ayrıldığında en yüksek % 20'lik grupta Haliliye ve Eyyübiye ilçelerinin olduğu gözlenmektedir. İkinci grupta, yani en yüksek ikinci % 20'lik grupta ise Karaköprü ilçesi bulunmakta olup, birinci gruba oldukça yakın bir endeks skoruna sahiptir. Yaşam kalitesi gruplarında Şanlıurfa'da üçüncü grupta hiçbir ilçe bulunmamaktadır. Bu durum merkez ilçeler ile diğer ilçeler arasındaki farkı açıkça ortaya koymaktadır. Dördüncü grupta Siverek, Birecik, Viranşehir ve Hilvan; en düşük % 20'yi gösteren beşinci grupta ise Halfeti, Harran, Akçakale, Bozova, Ceylanpınar ve Suruç ilçeleri bulunmaktadır. Dolayısıyla Şanlıurfa'da yaşam kalitesi açısından orta düzeyin altında bir yoğunlaşmanın olduğu gözlenmektedir. Öyle ki orta düzeyde hiçbir ilçe bulunmazken, merkez ilçe olan 3 ilçe orta üstü, geriye kalan 10 ilçe ise orta altı yaşam kalitesi seviyesine sahiptir.

Şekil 40. Şanlıurfa Yaşam Kalitesi Endeksi İlçe Grupları

4.3.1. Akçakale

Tablo 96. Akçakale İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Akçakale	95.709	% 31	92,21	8

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilinin en eski ilçelerinden biri olan Akçakale, yaşam kalitesi skoru itibariyle ilde on birinci sırada yer almaktadır. Akçakale'nin yaşam kalitesi endeks değeri -0.24 olup il ortalamasının altında kalmaktadır. Yaşam kalitesi endeksinin bileşenleri incelendiğinde ise tarım ve kişisel yaşam endeksi değerleri hariç il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ekonomik kapasite ve kentsel yaşam endeksi skorları pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında bulunmaktadır. İl ortalamasından negatif yönde sapan bileşenler içindeyse özellikle sağlık ve sosyal yaşam endeksi skorları dikkat çekmektedir. Söz konusu endeksler açısından Akçakale, ilde son sırada yer almaktadır. Bu husus ile ilgili olarak alt endekslerden biri olan sağlık endeksini oluşturan değişkenler incelendiğinde bebek ölüm hızının yüksekliği göze çarpmaktadır.

Akçakale ilçesinin güneyinde Suriye devleti bulunmaktadır. Bu durum nedeniyle Şanlıurfa ile Suriye arasındaki geçişi sağlamak ve ticareti arttırmak amacıyla Akçakale sınır kapısı açılmıştır. Bu açıdan bakıldığında Akçakale, il için önem arz etmektedir. Akçakale, nüfus artış hızı, yaş bağımlılık oranı ve hanehalkı ortalama büyüklüğü açısından ilde ikinci sırada yer almaktadır. Ayrıca güvenlik endeksinde yer alan asayiş olayları artış oranı değişkeni açısından ildeki en yüksek değere sahiptir.

Tablo 97. Endeks Sonuçları – Akçakale

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,24	11	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,56	10	5
Eğitim Endeksi	-0,67	12	5
Sağlık Endeksi	-0,63	13	5
Güvenlik Endeksi	-0,09	9	3
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,26	13	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,08	7	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,36	9	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,40	7	5
Turizm Endeksi	-0,53	12	5
Tarım Endeksi	0,03	6	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,14	10	4
Ulaşım Endeksi	-0,24	7	4
Kentsel Yaşam Endeksi	0,46	8	4
Kişisel Yaşam Endeksi	0,33	3	2

Şekil 41. Akçakale Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.2. Birecik

Tablo 98. Birecik İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Birecik	92.125	% 53	101,01	5.46

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Birecik ilçesi, yaşam kalitesi skoru ile Şanlıurfa'da beşinci sırada yer almaktadır. Birecik'in skoru 0.15 olup il ortalamasının üstünde yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksine ait alt bileşenler skorları incelendiğinde çoğunun ortalamasının üstünde bulunduğu görülmektedir. Özellikle kişisel yaşam, eğitim ve güvenlik endeksi sıralaması açısından ilde ilk üçte yer almaktadır. Söz konusu alt endekslere ilişkin değişkenler incelendiğinde ilçedeki okur-yazar oranı ve okur-yazar kadın oranı değerlerinin yüksekliği dikkat çekmektedir. Ayrıca güvenlik endeksi başlığı altında yer alan bin kişiye düşen suç oranı değişkeni açısından ildeki en düşük değere sahiptir. Ayrıca ekonomik kapasite, ticari hayat ve kentsel yaşam endeks skorları pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir.

Birecik, Fırat nehri kıyısında bir ilçedir. Fırat nehri üzerindeki konumu, yerleşmenin tarih boyunca önemli bir merkez ve Anadolu-Mezopotamya arasındaki ticarete bir bağlantı noktası olmasına neden olmuştur. Ayrıca 1956 yılında Fırat üzerine Birecik Köprüsü'nün yapılmasıyla ticaret ve tarımsal faaliyetlerde etkin bir gelişme sağlanmıştır. Birecik, kayıtlı firma sayısı açısından ilçede altıncı sırada yer almaktadır. Firma sayısındaki artış oranı değişkeni açısından ise ilk sırada bulunmaktadır. Söz konusu iki değişken ilçedeki ticari hayatı ortaya koymak adına önem arz etmektedir.

Tablo 99. Endeks Sonuçları – Birecik

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,15	5	4
Demografik Yapı Endeksi	0,05	7	3
Eğitim Endeksi	0,24	3	3
Sağlık Endeksi	0,00	4	4
Güvenlik Endeksi	0,50	3	2
Sosyal Yaşam Endeksi	0,18	5	3
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,17	4	4
Ticari Hayat Endeksi	0,00	5	4
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,18	6	5
Turizm Endeksi	0,02	6	4
Tarım Endeksi	-0,69	11	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,06	7	3
Ulaşım Endeksi	-0,08	6	4
Kentsel Yaşam Endeksi	0,89	6	4
Kişisel Yaşam Endeksi	0,53	1	1

Şekil 42. Birecik Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.3. Bozova

Tablo 100. Bozova İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Bozova	57.017	% 21	42.90	5.85

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilinin en düşük üçüncü nüfusuna sahip ilçesi olan Bozova, yaşam kalitesi endeksi skoruyla ilde onuncu sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksinin alt bileşenleri incelendiğinde ise özellikle demografik ve sosyal yaşam endeksi sıraları dikkat çekmektedir. Bozova ilçesi, söz konusu endeksler itibarıyla ilde on ikinci sırada yer almaktadır. Söz konusu alt endeksleri meydana getiren değişkenler incelendiğinde şehirleşme oranı, nüfus artış oranı ve seçimlere katılım oranı değişkenlerinin değerlerinin düşüklüğü göze çarpmaktadır.

Bozova ilçesine ait yaşam kalitesi endeksinin alt bileşen skorları incelendiğinde çoğunun il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Ancak eğitim, güvenlik ve kişisel yaşam endeksi skorları açısından il ortalamasının üstünde bulunduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra ekonomik kapasite ve kentsel yaşam endeks skorları itibarıyla pozitif değerlere sahip olmasına rağmen il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Güvenlik endeksine ait sıralamaya bakıldığında ilde ilk sırada yer almaktadır. Bu başlık altında bin kişiye düşen suç oranı değişkeni dikkat çekmektedir. Ekonomik kapasite endeksi başlığı altında ise sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı / nüfus ve toplam vergi tahsilatı artış oranı değişkenleri ön plana çıkmaktadır.

Tablo 101. Endeks Sonuçları – Bozova

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,17	10	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,72	12	5
Eğitim Endeksi	0,06	5	4
Sağlık Endeksi	-0,52	11	5
Güvenlik Endeksi	1,26	1	1
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,15	12	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,10	6	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,42	11	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,69	11	5
Turizm Endeksi	-0,50	10	5
Tarım Endeksi	-0,29	8	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,43	11	5
Ulaşım Endeksi	-0,31	9	4
Kentsel Yaşam Endeksi	0,32	10	5
Kişisel Yaşam Endeksi	0,26	4	2

Şekil 43. Bozova Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.4. Ceylanpınar

Tablo 102. Ceylanpınar İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Ceylanpınar	78.814	% 62	49	6,09

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Ceylanpınar ilçesi, yaşam kalitesi skoru itibariyle ilde dokuzuncu sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini meydana getiren alt endeksler incelendiğinde ise çoğunun il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Özellikle ekonomik kapasite, turizm, ulaşım ve kentsel yaşam endeksi sıralamaları açısından son sıralarda yer almaktadır

Ceylanpınar ilçesine ait yaşam kalitesi endeksinin alt endeks skorları incelendiğinde çoğunun il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Ancak demografik yapı, eğitim, tarım ve altyapı ve çevre endeksi skorları açısından il ortalamasının üstünde yer almaktadır. Bunun yanı sıra ilçenin kentsel yaşam endeks skoru pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında kalmaktadır. İlçede Türkiye'nin en büyük devlet üretme çiftliği olan Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM) bulunmaktadır. Dolayısıyla Ceylanpınar, toplam işlenen tarım alanı değişkeninin etkisiyle tarım endeksinde il ortalamasının üstünde yer almaktadır. İl ortalamasının üstünde değer alan söz konusu endeksleri meydana getiren değişkenler incelendiğinde ise şehirleşme oranı, nüfus yoğunluğu, okur-yazar oranı, kaloriferli okul oranı, atık hizmeti verilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı ve içme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı göze çarpmaktadır.

Tablo 103. Endeks Sonuçları – Ceylanpınar

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,13	9	5
Demografik Yapı Endeksi	0,07	6	3
Eğitim Endeksi	0,08	4	4
Sağlık Endeksi	-0,36	8	5
Güvenlik Endeksi	-0,04	8	3
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,04	10	4
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,24	12	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,23	7	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,54	9	5
Turizm Endeksi	-0,55	13	5
Tarım Endeksi	0,22	4	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,19	5	3
Ulaşım Endeksi	-0,92	13	5
Kentsel Yaşam Endeksi	0,30	11	5
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,12	9	4

Şekil 44. Ceylanpınar Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.5. Eyyübiye

Tablo 104. Eyyübiye İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Eyyübiye	360.509	% 67	221	6,74

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

12 Kasım 2012'de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde kabul edilen 6360 sayılı kanun ile Şanlıurfa merkez ilçesinin bölünmesiyle kurulan yeni bir ilçedir. Şanlıurfa ilinde en yüksek nüfusa sahip olan Eyyübiye ilçesi, yaşam kalitesi endeksi skoru ile ikinci sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt endeksler incelendiğinde çoğunun il ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. Özellikle sağlık, turizm, kentsel yaşam ve altyapı ve çevre endeks skorlarıyla ilde ilk sırada yer almaktadır. Söz konusu endeks başlıkları altında yer alan değişkenlere bakıldığında hastane sayısı, hekim sayısı, eczane sayısı, yatak sayısı, otel sayısı, tescilli yapı sayısı, tarihi turistik mekan sayısı, toplam çevresel harcamalar ve belediye bütçesi değerlerinin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ekonomik kapasite, ticari hayat ve finansal piyasalar endeksi skorlarıyla il ortalamasının üstünde yer alan Eyyübiye'nin iktisadi faaliyetlerin önemli bir parçası olduğu görülmektedir.

Şehirleşme oranının % 67 olduğu Eyyübiye ilçesi, eğitim, güvenlik ve kişisel yaşam endeks skorları açısından il ortalamasının altında yer almaktadır. İlçedeki okur-yazar kadın oranı incelendiğinde % 60 olduğu görülmektedir. Güvenlik endeksini meydana getiren değişkenler incelendiğinde ise bin kişiye düşen suç oranının yüksekliği dikkat çekmektedir.

Tablo 105. Endeks Sonuçları – Eyyübiye

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,93	2	1
Demografik Yapı Endeksi	0,90	2	1
Eğitim Endeksi	-0,37	11	5
Sağlık Endeksi	1,46	1	1
Güvenlik Endeksi	-1,03	12	5
Sosyal Yaşam Endeksi	0,71	2	1
Ekonomik Kapasite Endeksi	1,10	2	1
Ticari Hayat Endeksi	1,24	2	1
Finansal Piyasalar Endeksi	1,23	2	3
Turizm Endeksi	1,70	1	1
Tarım Endeksi	0,20	5	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,79	1	1
Ulaşım Endeksi	1,09	2	1
Kentsel Yaşam Endeksi	2,85	1	1
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,19	10	4

Şekil 45. Eyyübiye Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.6. Halfeti

Tablo 106. Halfeti İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Halfeti	38.737	% 22	63	5,13

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilinin en düşük nüfusuna sahip olan Halfeti ilçesi, yaşam kalitesi endeksi skoruyla ilde on üçüncü sırada yer almaktadır. Halfeti'nin yaşam kalitesi skoru -0,40 olup ilin sıralamasında son da yer almaktadır. Halfeti ilçesi için yaşam kalitesi endeksini oluşturan alt bileşenler incelendiğinde yalnızca güvenlik endeksi skoru açısından il ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. İlçenin sosyal yaşam endeksi skoru pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında kalmaktadır. Güvenlik endeksi başlığı altında bulunan bin kişiye düşen suç oranı değişkeninin değeri dikkat çekmektedir. 4,70 değeri ile Halfeti, il sıralamasında sondan üçüncü olarak yer almaktadır.

Şanlıurfa ilinde nüfus artış hızı değişkeni değeri açısından son sırada yer alan Halfeti, yaşam kalitesi endeksinin alt bileşenlerinden olan ekonomik kapasite, ticari hayat, tarım ve kentsel yaşam endeksi skorları açısından ilde son sırada yer almaktadır. Bu hususta toplam vergi mükellefi sayısındaki artış oranı, firma sayısındaki artış oranı, istihdam oranı ve kişi başına düşen kamu yatırımı değişkenleri dikkat çekmektedir. Halfeti'nin, şehirleşme oranı % 22 olup ilde en düşük şehirleşme oranına sahip üçüncü ilçedir. Ayrıca ildeki en düşük yüzölçümüne sahip olan ilçe de Halfeti'dir.

Tablo 107. Endeks Sonuçları – Halfeti

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,40	13	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,70	11	5
Eğitim Endeksi	-0,04	7	4
Sağlık Endeksi	-0,40	9	5
Güvenlik Endeksi	0,47	4	2
Sosyal Yaşam Endeksi	0,01	8	4
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,37	13	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,62	13	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,73	12	5
Turizm Endeksi	-0,48	9	5
Tarım Endeksi	-1,01	13	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,53	12	5
Ulaşım Endeksi	-0,67	12	5
Kentsel Yaşam Endeksi	-0,21	13	5
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,40	12	5

Şekil 46. Halfeti Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.7. Haliliye

Tablo 108. Haliliye İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Haliliye	347.682	% 67	180	5,24

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

12 Kasım 2012'de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde kabul edilen 6360 sayılı kanun ile Şanlıurfa merkez ilçesinin bölünmesiyle kurulan yeni bir ilçedir. Yaşam kalitesi endeksi skoruyla ilde ilk sırada yer almaktadır. Haliliye ilçesi için yaşam kalitesi endeksini meydana getiren bileşenler incelendiğinde güvenlik endeksi skoru hariç diğer endeks hesaplamalarında il ortalamasının üstünde yer almaktadır. Haliliye ilçesinin -1,08 skoru ile Şanlıurfa ilinde son sırada yer aldığı güvenlik endeksi başlığı incelendiğinde bin kişiye düşen suç oranı değeri ve güvenlik algısını ortaya koyan değişkenin değeri dikkat çekmektedir. Ön plana çıkan söz konusu iki değişken, güvenlik endeksi skorunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Şanlıurfa ilinde en yüksek ikinci nüfusa sahip olan Haliliye ilçesi, özellikle finansal piyasalar ve kentsel yaşam endeksi skorları ile ön plana çıkmaktadır. İlçede faaliyet gösteren banka sayısı ve çeşitliliği, iktisadi hayatın canlılığını ortaya koymaktadır. Kişi başına düşen belediye harcaması tutarı da yine dikkat çeken bir başka değerdir. İlde üniversite mezunu kadın oranı açısından Karaköprü'nün ardından ikinci sırada yer alan Haliliye'de seçimlere katılım oranı % 87,6'dır.

Tablo 109. Endeks Sonuçları – Haliliye

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	1,14	1	1
Demografik Yapı Endeksi	1,07	1	1
Eğitim Endeksi	0,86	2	2
Sağlık Endeksi	1,40	2	1
Güvenlik Endeksi	-1,08	13	5
Sosyal Yaşam Endeksi	0,75	1	1
Ekonomik Kapasite Endeksi	1,14	1	1
Ticari Hayat Endeksi	1,69	1	1
Finansal Piyasalar Endeksi	2,54	1	1
Turizm Endeksi	1,32	2	1
Tarım Endeksi	0,23	3	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,65	2	1
Ulaşım Endeksi	1,25	1	1
Kentsel Yaşam Endeksi	2,36	2	1
Kişisel Yaşam Endeksi	0,07	5	3

Şekil 47. Haliliye Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.8. Harran

Tablo 110. Harran İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Harran	75.742	% 10	83	8,49

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilinin en düşük şehirleşme oranına sahip ilçesi olan Harran, Suriye sınırında yer almaktadır. Bunun yanı sıra hanehalkı ortalama büyüklüğü açısından ildeki en yüksek değere sahiptir. Harran'a ait yaşam kalitesi skoru -0,37 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu değerle il ortalamasının altında yer alan Harran, Şanlıurfa'da on ikinci sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini meydana getiren bileşenler incelendiğinde ise çoğu endeks skorunun il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Özellikle demografik yapı, eğitim, finansal piyasalar, altyapı ve çevre endeksi skorları açısından ilde son sırada yer almaktadır. Bu hususla ilgili olarak eğitim endeksi başlığı altındaki değişkenler incelendiğinde okur-yazar oranı ve okur-yazar kadın oranı değerleri ile Şanlıurfa'da son sırada yer almaktadır. Söz konusu değerler sırasıyla % 63,11 ve % 55,90'dır. Altyapı ve çevre endeksi incelendiğinde ise kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı değişkeni dikkat çekmektedir. Söz konusu değer ile Harran, ilçede son sırada yer almaktadır.

Harran ilçesi, güvenlik endeksi skoruyla il ortalamasının üstünde olup ikinci sırada bulunmaktadır. Söz konusu endeks başlığı altında yer alan bin kişiye düşen suç oranı değişkeni açısından Birecik ilçesinden sonra en düşük değere sahip olan ilçedir.

Tablo 111. Endeks Sonuçları – Harran

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,37	12	5
Demografik Yapı Endeksi	-0,90	13	5
Eğitim Endeksi	-0,88	13	5
Sağlık Endeksi	-0,61	12	5
Güvenlik Endeksi	0,52	2	2
Sosyal Yaşam Endeksi	0,12	7	4
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,10	11	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,40	10	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,73	13	5
Turizm Endeksi	0,02	5	4
Tarım Endeksi	-0,31	9	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,64	13	5
Ulaşım Endeksi	-0,29	8	4
Kentsel Yaşam Endeksi	0,21	12	5
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,36	11	5

Şekil 48. Harran Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.9. Hilvan

Tablo 112. Hilvan İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Hilvan	41.410	% 55	37	6,27

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilinde Halfeti ilçesinden sonra en düşük nüfusa sahip olan Hilvan, yaşam kalitesi endeksi skoruyla il ortalamasının altında kalmaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan bileşenler incelendiğinde ise sağlık ve ticari hayat endeksi skorları ile alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Sağlık endeksi incelendiğinde kaba intihar hızı (binde) ve on bin kişiye düşen hekim sayısı değişkenleri dikkat çekmektedir. Ticari hayat endeksi başlığı altında yer alan değişkenler incelendiğinde ise firma sayısındaki artış oranı, istihdam oranı ve 20’den fazla personel çalıştıran işyeri sayısı değişkenleri göze çarpmaktadır. Söz konusu değişkenlerin aldığı değerler, Hilvan ilçesinin skorlarını olumsuz yönde etkilemektedir.

Şanlıurfa ilinde en düşük nüfus yoğunluğuna sahip ilçe olan Hilvan, birkaç endeks skoru itibarıyla il ortalamasının üstünde yer almaktadır. Özellikle ulaşım ve altyapı ve çevre endeksi skorlarıyla ilde ilk beş arasında bulunmaktadır. Ayrıca ilçenin ekonomik kapasitesi incelendiğinde iç talep potansiyelinin düşük olduğu ve il sıralamasında sondan ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ilçenin sosyal yaşam, ekonomik kapasite ve kentsel yaşam endeks skorları pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında bulunmaktadır.

Tablo 113. Endeks Sonuçları – Hilvan

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,06	7	4
Demografik Yapı Endeksi	-0,21	9	4
Eğitim Endeksi	0,04	6	4
Sağlık Endeksi	-0,44	10	5
Güvenlik Endeksi	0,19	6	3
Sosyal Yaşam Endeksi	0,00	9	4
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,00	9	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,50	12	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,53	8	5
Turizm Endeksi	-0,45	7	5
Tarım Endeksi	-0,08	7	4
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,27	4	2
Ulaşım Endeksi	0,16	4	3
Kentsel Yaşam Endeksi	0,50	7	4
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,02	6	3

Şekil 49. Hilvan Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.10. Karaköprü

Tablo 114. Karaköprü İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Karaköprü	103.495	% 67	84	4,57

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

12 Kasım 2012'de Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'nde kabul edilen 6360 sayılı kanun ile Şanlıurfa merkez ilçesinin bölünmesiyle kurulan yeni bir ilçedir. Şanlıurfa ilinde en yüksek okur-yazar ve okur-yazar kadın oranına sahip olan ilçedir. Yaşam kalitesi endeksi skoruyla il ortalamasının üstünde yer alan Karaköprü, ilde üçüncü sırada yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan bileşenler incelendiğinde güvenlik, turizm ve tarım endeks skorları hariç il ortalamasının üstünde değerler almaktadır. Güvenlik endeksi başlığı incelendiğinde bin kişiye düşen suç oranı değişkeni dikkat çekmektedir.

Şanlıurfa ilçesinin en düşük hanehalkı ortalama büyüklüğü değerine sahip olan Karaköprü, eğitim endeksi skoruyla ilde ilk sırada yer almaktadır. Yüksekokul veya fakülte mezunu oranı ve yüksek lisans ve doktora mezunu/nüfus (bin kişi) ve üniversite mezunu kadın oranı değişkenleri açısından ilde ilk sırada bulunmaktadır. Ekonomik kapasite ve ticari hayat endeks skorları ile üst sıralarda yer alan Karaköprü, toplam vergi mükellefi sayısındaki artış oranı, sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı/nüfus, bin kişiye düşen firma sayısı ve istihdam oranı değişkenleri dikkat çekmektedir.

Tablo 115. Endeks Sonuçları – Karaköprü

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,67	3	2
Demografik Yapı Endeksi	0,67	3	2
Eğitim Endeksi	1,84	1	1
Sağlık Endeksi	0,66	3	2
Güvenlik Endeksi	-0,57	11	4
Sosyal Yaşam Endeksi	0,18	6	3
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,52	3	3
Ticari Hayat Endeksi	1,07	3	2
Finansal Piyasalar Endeksi	0,09	5	4
Turizm Endeksi	-0,52	11	5
Tarım Endeksi	-0,75	12	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,52	3	1
Ulaşım Endeksi	0,96	3	1
Kentsel Yaşam Endeksi	1,57	3	3
Kişisel Yaşam Endeksi	0,50	2	1

Şekil 50. Karaköprü Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.11. Siverek

Tablo 116. Siverek İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Siverek	232.290	% 53	59	7,23

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilinin en yüksek yüzölçümü değerine sahip ilçesi olan Siverek, yaşam kalitesi endeksi skoruyla il ortalamasının üstünde yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksini meydana getiren bileşenler incelendiğinde tarım endeksi skorunun 2,21 olduğu ve bu değerle ilde birinci sırada yer aldığı görülmektedir. Toplam işlenen tarım alanı, toplam tarımsal üretim, toplam tarımsal araç, büyükbaş ve küçükbaş sayısı, bal ve süt üretimi değişkenlerine ait değerler göze çarpmaktadır.

Şanlıurfa ilinde hanehalkı ortalama büyüklüğü değişkeni açısından en yüksek üçüncü değere sahip olan Siverek'in birkaç alt endeks skoru il ortalamasının altında yer almaktadır. Özellikle ekonomik kapasite ve ulaşım endeksi skorları dikkat çekmektedir. Söz konusu skorlarla ilde onuncu sırada yer almaktadır. Bu hususta sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı / nüfus, kurumlar vergisi tahsilatı artış oranı ve şehir merkezine yakınlık değişkenleri olumsuz etkilemektedir. Şanlıurfa ilinde en yüksek üçüncü nüfus değerine sahip olan Siverek'te okur-yazar oranı ve okur-yazar kadın oranı sırasıyla % 68,99 ve % 63,14'tür. Köy yolları asfalt oranı değişkeni açısından ildeki en düşük değere sahip ikinci ilçe olan Siverek, kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı büyüklüğü ile dikkat çekmektedir.

Tablo 117. Endeks Sonuçları – Siverek

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,19	4	4
Demografik Yapı Endeksi	0,17	4	3
Eğitim Endeksi	-0,28	9	4
Sağlık Endeksi	-0,22	6	5
Güvenlik Endeksi	0,37	5	2
Sosyal Yaşam Endeksi	0,29	4	3
Ekonomik Kapasite Endeksi	-0,07	10	5
Ticari Hayat Endeksi	-0,01	6	4
Finansal Piyasalar Endeksi	0,12	4	4
Turizm Endeksi	0,23	3	4
Tarım Endeksi	2,21	1	1
Altyapı ve Çevre Endeksi	0,16	6	3
Ulaşım Endeksi	-0,44	10	4
Kentsel Yaşam Endeksi	1,08	5	3
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,06	7	4

Şekil 51. Siverek Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.12. Suruç

Tablo 118. Suruç İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Suruç	101.366	% 56	136	6,52

Kaynak: TÜİK ve KARACADAĞ verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilinde en düşük yüzölçümüne sahip olan ikinci ilçe olan Suruç, Suriye sınırında yer almaktadır. Yaşam kalitesi endeksi skoruyla ilde sekizinci sırada yer alan Suruç, il ortalamasının altında kalmaktadır. Yaşam kalitesi endeksini oluşturan bileşenler incelendiğinde çoğu alt endeks skorunun il ortalamasının altında kaldığı görülmektedir. Özellikle kişisel yaşam endeksi skoruyla ilde on üçüncü sırada yer almaktadır. Kişisel yaşam endeksi başlığı altında yer alan değişkenler incelendiğinde konut ve yaşam memnuniyeti ile çalışma hayatı hususundaki memnuniyet düzeyini temsil eden değişkenler dikkat çekmektedir. Söz konusu değişkenler, ilçenin skorunu olumsuz yönde etkilemektedir.

Suruç ilçesi için hesaplanan alt endeksler incelendiğinde demografi yapı ve ulaşım skorlarının il ortalamasının üstünde kaldığı görülmektedir. Bunun yanı sıra ilçenin ekonomik kapasite ve kentsel yaşam endeksi skorları pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında kalmaktadır. Şehirleşme oranı değişkeni açısından il sıralamasında beşinci olan Suruç'un nüfus artış hızının düşük olduğu dikkat çekmektedir. Kurumlar vergisi tahsilatı artış oranı, şehir merkezine yakınlık ve kişi başına düşen kamu yatırımı tutarı dikkat çekmektedir. Köy yolları asfalt oranının 0,62 olduğu Suruç'ta sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı / nüfus değişkeninin değeri oldukça düşüktür.

Tablo 119. Endeks Sonuçları – Suruç

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	-0,11	8	5
Demografik Yapı Endeksi	0,02	8	3
Eğitim Endeksi	-0,17	8	4
Sağlık Endeksi	-0,26	7	5
Güvenlik Endeksi	-0,02	7	3
Sosyal Yaşam Endeksi	-0,07	11	5
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,13	5	4
Ticari Hayat Endeksi	-0,29	8	5
Finansal Piyasalar Endeksi	-0,60	10	5
Turizm Endeksi	-0,48	8	5
Tarım Endeksi	-0,42	10	5
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,12	9	4
Ulaşım Endeksi	0,04	5	3
Kentsel Yaşam Endeksi	0,44	9	4
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,45	13	5

Şekil 52. Suruç Yaşam Kalitesi Döngüsü

4.3.13. Viranşehir

Tablo 120. Viranşehir İlçesi Bilgi Kartı

İlçe Adı	Toplam Nüfus	Şehirleşme Oranı	Nüfus Yoğunluğu	Hanehalkı Ort. Büyüklüğü
Viranşehir	177.084	% 56	77	6,55

Kaynak: TÜİK ve Karacadağ Kalkınma Ajansı verilerinden üretilmiştir.

Şanlıurfa ilçesinde en yüksek yüzölçümüne sahip ikinci ilçe olan Viranşehir'in yaşam kalitesi endeksi skoru pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında yer almaktadır Yaşam kalitesi endeksini meydana getiren bileşenler incelendiğinde ise çoğu alt endeks skorunun il ortalamasının üstünde yer aldığı görülmektedir. Özellikle tarım, sosyal yaşam ve finansal piyasalar endeksi skorları açısından il sıralamasında ilk üçte yer almaktadır. Traktör ve tarımsal araç sayısı, kümes hayvanları sayısı, seçimlere katılım oranı, on bin kişiye düşen şube sayısı, banka sayısı ve çeşitliliği değişkenleri ön plana çıkmaktadır.

Viranşehir ilçesi için hesaplanan alt endeks skorları incelendiğinde eğitim, güvenlik ve ulaşım endeksi değerleri itibariyle il sıralamasında alt sıralarda yer aldığı görülmektedir. Ayrıca ilçenin ekonomik kapasite ve ticari hayat endeks skorları pozitif olmasına rağmen il ortalamasının altında yer aldığı görülmektedir. Viranşehir ilçesindeki okur-yazar oranı ve okur-yazar kadın oranı incelendiğinde sırasıyla % 68,39 ve % 62,04 olduğu görülmektedir. Söz konusu değerler, düşüklüğü ile dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra güvenlik endeksi başlığı altında yer alan değişkenler incelendiğinde terör sayısı ve asayiş olay sayısı göze çarpmaktadır.

Tablo 121. Endeks Sonuçları – Viranşehir

Endeks Adı	Skor	İl Sıralaması	% 20'lik Grup
Yaşam Kalitesi Endeksi	0,09	6	4
Demografik Yapı Endeksi	0,13	5	3
Eğitim Endeksi	-0,32	10	4
Sağlık Endeksi	-0,09	5	4
Güvenlik Endeksi	-0,47	10	4
Sosyal Yaşam Endeksi	0,38	3	2
Ekonomik Kapasite Endeksi	0,02	8	4
Ticari Hayat Endeksi	0,09	4	4
Finansal Piyasalar Endeksi	0,42	3	4
Turizm Endeksi	0,06	4	4
Tarım Endeksi	0,66	2	3
Altyapı ve Çevre Endeksi	-0,10	8	4
Ulaşım Endeksi	-0,55	11	5
Kentsel Yaşam Endeksi	1,12	4	3
Kişisel Yaşam Endeksi	-0,08	8	4

Şekil 53. Viranşehir Yaşam Kalitesi Döngüsü

GENEL DEĞERLENDİRME

Bu araştırmada TRC2 Bölgesi kapsamında Diyarbakır ve Şanlıurfa illerine ait yaşam kalitesi analizi gerçekleştirilmiştir. Analiz, kalitatif ve kantitatif yöntemler kullanılarak yapılmış olup, yaşam kalitesi açısından il düzeyinin yanı sıra ilçe analizlerini de içermektedir.

İki aşamalı olarak yürütülen bu araştırmada, yöntem kısmında da bahsedildiği üzere ilçe düzeyinde yapılan saha araştırması ilk aşamayı oluşturmuştur. Diyarbakır ve Şanlıurfa'da evreni temsil eden örneklem üzerinde genişlemesine bir alan araştırması yürütülmüştür. Bu bağlamda toplam 3.000 anket tamamlanmıştır. Saha araştırmasında aile yaşamı ve konut, iş hayatı, sağlık, eğitim, güvenlik, ekonomik yapı, kentsel ve kişisel memnuniyet alanında deneklere sorular yöneltilmiş, il ve ilçe düzeyinde analizler ortaya konulmuştur.

Araştırmanın ikinci kısmında ilçe düzeyinde istatistiki veritabanı oluşturulmuştur. Derlenen istatistiki veri setine anket kısmından bazı algı endeksleri üretilerek eklenmiştir. Böylece hem gerçek hem de algı verisi endeks hesaplamasına dâhil edilmiştir. Tüm veri seti kullanılarak, çok boyutlu ve soyut olan yaşam kalitesi kavramının tek boyutlu, ölçülebilir ve somut bir hale getirilmesine imkân tanıyan araştırma yöntemleri kullanılarak Diyarbakır ve Şanlıurfa'ya ait yaşam kalitesi endeksleri üretilmiştir. Bu bağlamda tartılı ağırlıklandırılmış ortalama yöntemi benimsenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda araştırmaya temel teşkil edecek veriler, temel göstergeler, ekonomik yapı, çevresel yapı ile kentsel ve kişisel yaşam başlıkları olarak 4 ana kategoride gruplandırılmıştır. Temel göstergeler alanında demografik yapı, eğitim, sağlık, sosyal yaşam ve güvenlik verileri derlenmiş ve alt endeksler üretilmiştir. Ekonomik yapı alanında ise, ekonomik kapasite, ticari hayat, finansal piyasalar, turizm ve tarım alt endeksleri oluşturulmuştur. Çevresel yapı başlığı, altyapı, çevre ve ulaşım verilerini içermekte iken; kentsel ve kişisel yaşam başlığı kentsel ve kişisel memnuniyete dönük algı verilerini kapsamaktadır.

Araştırma sonucunda her il kendi içinde ilçe düzeyinde analiz edilmiş, ayrıca ekte görüleceği üzere; tüm ilçeleri kapsayan bölge analizi sonuçlarına da yer verilmiştir. Çalışmada yürütülen endeks çalışmaları ve alan araştırması bulguları aşağıda özetlenmiştir.

Diyarbakır'da 17 ilçeyi kapsayan 127 gösterge ile hazırlanan yaşam kalitesi endeksi sonuçlarına göre, Kayapınar ve Yenişehir ilçelerinin diğer ilçelere kıyasla öne çıktığı gözlenmektedir. Bu ilçeler; şehrin merkez ilçeleri olup, birçok kentsel imkâna ulaşılabilen, sosyal, ticari ve ekonomik kapasitenin yüksek olduğu ilçelerdir. Bu iki ilçeyi yine merkez ilçelerden Bağlar ve Sur ilçeleri izlemiştir. Endeks sonuçlarından, Kayapınar ve Yenişehir başta olmak üzere merkez ilçeler ile diğer ilçeler arasında yaşam kalitesi açısından yakın zamanda kapanamayacak bir farkın olduğu açık bir şekilde gözlenmektedir. Kayapınar ve Yenişehir ilçeleri güvenlik ve tarım endeksi dışındaki tüm alt endekslerde de öne çıkmakta, sıralamada genellikle ilk üç sırada yer almaktadır. Diyarbakır'da yaşam kalitesi açısından son sıralarda yer alan ilçeler ise Hani, Kocaköy ve Çüngüş ilçeleri olup, bu ilçelerin birçok alt endekste yine sonlarda sıralandığı görülmektedir. Yaşam kalitesi endeks sıralaması % 20'lik gruplara ayrıldığında birinci grupta (Kayapınar, Yenişehir) ve ikinci grupta (Bağlar, Sur) ikişer ilçe, üçüncü grupta (Ergani) bir ilçe, dördüncü

grupta ise (Bismil, Silvan) iki ilçe yer almıştır. Yaşam kalitesinin en düşük seviyede olduğu beşinci grupta (Çermik, Çınar, Lice, Dicle, Eğil, Hazro, Çüngüş, Kulp, Kocaköy, Hani) on ilçe sıralanmıştır. Bu ana sonuçlar Diyarbakır'da yaşam kalitesi düzeyinin orta ve orta altı olduğunu göstermektedir.

Diyarbakır'da yaşam kalitesine yönelik 17 ilçede 1.500 kişiyle yapılan görüşme sonucunda öne çıkan bulgular ise şu şekildedir:

- Diyarbakır'da yaşayanların konutlarıyla ilgili yaşadıkları en önemli sorun yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olması olarak tespit edilmiştir. Bu sorunu, elektrik kesintisi, gürültü kirliliği ve şebeke suyuna ilişkin sorunlar (kesinti vb.) izlemiştir.
- Araştırmaya katılanların iş hayatlarıyla ilgili en sık yaşadığı sorun işten eve, evle ilgili yapılması gereken bazı işleri yapamayacak kadar yorgun gelmeleridir.
- Çalışanlar arasında ücretinden memnun olmayanlar % 29,3 oranında temsil edilirken, işini çok stresli, zahmetli, sıkıcı ve kasvetli bulanların oranı % 60'dır.
- Sağlık hizmetleriyle ilgili en fazla şikâyetin sağlık kurumlarındaki hijyen eksikliği ile sağlık çalışanlarının hastalarla yeterince ilgilenmedikleri yönünde olduğu gözlenmektedir.
- Eğitim hizmetleri alanında sınıfların kalabalık olması ve yeterli sayıda öğretmenin olmadığı düşüncesi öne çıkan şikâyetlerdir.
- Diyarbakır'da güvenlik alanında en fazla şikâyet edilen alanların başında, hırsızlık, kapkaç gibi olaylar gelmektedir.
- Diyarbakır'da yaşayan vatandaşların % 72,6'sı ekonomik durumlarından dolayı, akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan yılda 1 haftalık bir tatil yapamayacağını ifade etmiş, % 75,8'i ise geçinecek kadar kazandığını belirtmiştir.
- Diyarbakırlılara göre kentin en önemli sorunu trafik ve ulaşım iken; işsizlik sorunu ekonomi ve yoksulluk sorunuyla birlikte değerlendirildiğinde % 14,4 oran ile trafik ve ulaşım sorunun önüne geçmektedir. Bu sorunların dışında altyapı sorunu da sıkça dile getirilen sorunların başındadır. Dolayısıyla Diyarbakır'ın en önemli üç sorununun altyapı, ekonomi ve trafik temelli olduğu söylenebilir.
- Kentin sorunları açısından, düşük oranlara sahip olsa da uyuşturucu, toplumsal ve kültürel sorunlar, Suriyeli mülteciler ve kaçakçılık sorunları da sıralamada yer edinmiştir.
- Kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyet düzeyi 25 farklı kategoride incelenmiş, tüm hizmet alanlarında ortalama olarak üç kişiden birinin memnun olmadığı saptanmıştır.
- Kamusal hizmetlerde memnuniyet düzeyinin düşük olduğu alanlar mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri, kadınlara yönelik sosyal hizmetler, trafik düzenleme, kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere ve alternatif ulaşım imkânlarına yönelik hizmetlerdir.
- Kentsel memnuniyet açısından en fazla şikâyet edilen alanların başında sosyal yaşam, ulaşım imkânları, altyapı, çevre ve hava kirliliği gelmiştir.
- Trafik kurallarına uymamak, çevreyi kirletmek, komşuluk ilişkilerinde ve kamuya açık alanlarda saygı göstermemek, Diyarbakırlıların toplumsal yapı açısından şikâyet ettiği alanların başındadır.
- Diyarbakırlılar etrafında yaşayan kesimi değerlendirirken, çocuklarının başarıları ve ahlaki ile aile yaşam biçimlerini dikkate almaktadırlar.

- Diyarbakır'da yaşamaktan duyulan memnuniyet düzeyi, 5 üzerinden 3,9 olarak orta değerin üstünde ortaya çıkmış olup, araştırmaya katılanların % 5,8'inin kentte yaşamaktan memnun olmadığı saptanmıştır.

- Diyarbakırlılar, evliliklerinden ve manevi hayatlarından yüksek düzeyde; çalışma hayatlarından, eğitimlerinden ve hayat standartlarından düşük düzeyde memnun olduklarını belirtmiştir.

Şanlıurfa ilinde 13 ilçeyi kapsayan 127 gösterge ile hazırlanan yaşam kalitesi endeksi sonuçlarına göre, Diyarbakır'da olduğu gibi merkez ilçelerin diğer ilçelere kıyasla ana endeksle birlikte birçok alt endekste öne çıktığı gözlenmektedir. Şanlıurfa merkez ilçe iken, yasa gereği yeni ilçe olan Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü ilçeleri, kentin sosyal, ekonomik ve kültürel merkezi olarak yaşam kalitesi endekslerinde ilk sıralarda yer almıştır. Bu üç ilçeyi Siverek, Birecik, Viranşehir ve Hilvan izlemiştir. Yaşam kalitesi endeks sonuçlarından hareketle oluşturulan % 20'lik gruplara bakıldığında, yaşam kalitesinin en yüksek seviyede saptandığı ilk grupta Haliliye ve Eyyübiye'nin, ikinci grupta çok az bir farkla Karaköprü'nün yer aldığı gözlenmektedir. Yaşam kalitesi gruplarından üçüncü grupta hiçbir ilçe bulunmazken, dördüncü grupta (Siverek, Birecik, Viranşehir, Hilvan) dört ve son grupta (Halfeti, Harran, Akçakale, Bozova, Ceylanpınar, Suruç) ise 6 ilçe sıralanmıştır. Bu ana sonuçlar Şanlıurfa'da yaşam kalitesinin orta altı düzeyde gerçekleştiğini göstermektedir.

Şanlıurfa'da 13 ilçede toplam 1.500 anket yapılarak saha araştırması tamamlanmıştır. Anket sonuçları Şanlıurfa için değerlendirildiğinde aşağıdaki bulgulara rastlanmıştır:

- Şanlıurfa'da yaşayanların konutlarıyla ilgili yaşadıkları en önemli sorun yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olmasıdır. Şanlıurfa'da her dört evin üçünde yaşanan bu sorunun ardından gürültü kirliliği ve dışarıda oturulabilecek bir yerin olmaması ve elektrik kesintisi izlemektedir.

- Araştırmaya katılanların iş hayatlarıyla ilgili en sık yaşadığı sorun işten eve, evle ilgili yapılması gereken bazı işleri yapamayacak kadar yorgun gelmeleridir.

- Genel olarak stresli bir iş ortamında çalıştıklarından bahseden Şanlıurfalılar, en fazla çalışma ortamlarından ve ücretlerinden şikâyet etmektedir.

- Sağlık hizmetleriyle ilgili en fazla şikâyetin sağlık çalışanlarının yeterince ilgilenmemesi ve muayene sırasında bekleme süresinin uzunluğu üzerinde yoğunlaştığı gözlenmektedir.

- Eğitim alanında en fazla sınıfların çok kalabalık olduğundan ve yeterli sayıda öğretmenin bulunmadığından şikâyet edilmektedir.

- Şanlıurfa'da güvenlik alanında genel bir memnuniyetten söz edilebilirken; en fazla şikâyet edilen alanların başında, sokakta araba park ettiğinde endişe duyulması ve yaşanan çevrede gece yalnız yürürken güvende hissetme gelmektedir.

- Şanlıurfa'da bireylerin isteseler de yapamayacakları dolayısıyla ekonomik gücünün yetersiz kaldığı alanların başında akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan, bir haftalık tatil yapmak gelmektedir.

- Şanlıurfalılara göre kentin en önemli sorunlarının başında işsizlik gelmektedir. İşsizlik sorununu trafik/ulaşım, altyapı ve çarpık kentleşme izlemektedir.

- Kamu hizmetlerinden duyulan memnuniyet düzeyi 25 farklı kategoride incelenmiş, tüm hizmet alanlarında ortalama olarak üç kişiden birinin memnun olmadığı saptanmıştır.

- Kamusal hizmetlerde en fazla şikâyet otopark, alternatif ulaşım imkânları, mezarlık ve cenaze hizmetleri, mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri ve toplu taşıma hizmetleri üzerinedir.
- Kentsel memnuniyet açısından en fazla şikâyet edilen alanların başında sosyal yaşam, ulaşım, çevre kirliliği ve sağlık kurumlarıdır.
- Kamuya açık alanlarda saygı göstermemek, trafik kurallarına uymamak ve çevreyi kirletmek Şanlıurfalıların toplumsal yapı açısından şikâyet ettiği alanlardır.
- Şanlıurfa'da neredeyse her iki kişiden biri, etrafında yaşayan kesimin çevresiyle olan iletişimini, eve giriş-çıkış saatlerini ve etnik kökenlerini önemsediklerini belirtmiştir. Bu unsurları çocuklarının başarıları ve ahlaki takip etmiştir.
- Şanlıurfa'da yaşamaktan duyulan memnuniyet düzeyi, 5 üzerinden 4,1 gibi yüksek bir oranla ortaya çıkmış olup, araştırmaya katılanların % 6,2'sinin kentte yaşamaktan memnun olmadığı saptanmıştır.
- Şanlıurfalılar, hayat standartlarından, eğitimlerinden ve sosyal yaşamlarından memnun olmadığını belirtmiştir. Buna karşılık, aile hayatı ve manevi hayat memnuniyet düzeyinin yüksek olduğu alanlardır.

Endeks sonuçlarından da görüleceği üzere Diyarbakır ve Şanlıurfa'da merkez ilçe konumunda olan ilçeler, yaşam kalitesine ilişkin ana ve alt endekslerin birçoğunda ilk sıralarda yer almaktadır. Diyarbakır'da Kayapınar ve Yenişehir başta olmak üzere Bağlar ve Sur ilçeleri ile Şanlıurfa'da Haliliye, Eyyübiye ve Karaköprü ilçeleri buldukları illerin ekonomik, sosyal ve kültürel merkezleri olarak öne çıkmaktadır. Bu ilçeler özellikle sahip oldukları ekonomik kapasiteleriyle doğru orantılı bir şekilde, yaşam kalitesi açısından diğer ilçelerden ayrılmaktadır. Ancak yaşam kalitesine ilişkin alt endekslerden güvenlik, kentsel ve kişisel yaşam endekslerinde merkez ilçelerin sıralamalarda daha geride olduğu gözlenmektedir. Güvenlik endeksi açısından incelendiğinde, sonucun bu şekilde çıkması beklenen bir durumdur. Çünkü nüfusu yoğun, ekonomik kapasitesi yüksek ve sosyal farklılıklar barındıran merkez ilçelerde, güvenlik sorunlarının daha sık yaşanması ve bu yöndeki algının negatif yönlü sonuçlanması anlaşılabilir. Kentsel ve kişisel yaşam endeksinde ise özellikle algıyı gösteren dolayısıyla ankete dayalı değişken sayısı fazladır. Öyle ki kişisel yaşam endeksindeki tüm veriler algıyı ifade etmektedir. Ulusal ve uluslararası literatürde sıkça rastlanan yaşamdan beklenti ile yaşamdan duyulan memnuniyet arasındaki ilişki bu çalışmada da kendini göstermiştir. Eğitim ve gelir seviyesi yüksek kesimin yaşamdan beklentisi, kamu hizmetlerini derecelendirmesi, kişisel durumlarını ifade etmesi; toplumdaki eğitim ve gelir seviyesi düşük kesimlerden oldukça farklıdır. Dolayısıyla birçok yoksunluğa sahip olmasına rağmen, yaşamlarından, buldukları ortamdaki, ev ve iş hayatlarından memnun olanların oranı çoğu araştırmada yüksek çıkmaktadır. Bu çalışmada da merkez ilçelerde yaşayan kesimin beklentileri ile memnuniyet dereceleri arasındaki ilişki; merkez ilçelerin kentsel ve kişisel yaşam endekslerinde göreceli olarak düşük bir performansın sergilenmesine neden olmuştur.

TRC2 Bölgesinde yaşam kalitesini analiz eden bu araştırmada ortaya çıkan sonuçlar, Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan TRC2 Bölgesi'nin 2014-2023 dönemini kapsayan Bölge Planı ile örtüşmekte, bölge planında öne çıkarılan öncelikler ve eylem planlarını destekler niteliktedir.

TRC2 Bölgesi'nin 2014-2023 dönemini kapsayan bölge planında bölgenin gelişme eksenleri; kentsel ekonomilerin geliştirilmesi ve ekonomik büyümenin hızlandırılması, beşeri ve sosyal sermayenin güçlendirilmesi, yoksulluğun azaltılması, yaşam kalitesinin artırılması ve mekânsal organizasyonun sağlanması, yeşil büyüme ve sürdürülebilir gelişme olarak belirlenmiştir. Gelişme eksenlerinden de görüleceği üzere yaşam kalitesinin artırılması bölgenin öncelikli alanlarından biridir. Bu bağlamda, bölge yerleşmelerinin gelişme dinamiklerinin harekete geçirilmesi ve bölge içi üretim organizasyonunun etkinleştirilmesi, ulaştırma altyapısının güçlendirilmesiyle merkezler arasındaki bağlantıların ve ilişkilerin artırılması, kentsel altyapının iyileştirilmesi ve geliştirilmesi, bölge yerleşmelerinde yaşam kalitesinin artırılması alt hedefler olarak saptanmıştır.

Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan 2014-2023 dönemini kapsayan Bölge Planına altlık oluşturan Analiz ve Genel Değerlendirme çalışmasında Diyarbakır ve Şanlıurfa ilçelerine yönelik sosyo-ekonomik gelişme endeksi hesaplanmıştır. Endeksin ana sonucu olarak, ilçeler sosyo-ekonomik gelişmişlik açısından 3 grupta tanımlanmıştır. Sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksinde ilk gruba giren dolayısıyla en yüksek endeks skorlarını alan ilçeler Diyarbakır ve Şanlıurfa merkez ilçeleri olarak tespit edilmiştir. Yaşam kalitesini analiz eden bu çalışmada da yaşam kalitesi düzeyini gösteren % 20'lik gruplardan en yüksek birinci gruba Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın merkez ilçeleri girmiştir. Ancak bu çalışma daha güncel olduğu için yeni ilçeler düzeyinde de bir sınıflandırma söz konusu olmuştur. Sosyo-ekonomik gelişmişlik endeksinde ikinci kümede bulunan Bismil, Ergani, Silvan, Birecik, Siverek, Suruç ve Viranşehir ilçeleri yaşam kalitesi açısından benzer kümelerde gerçekleşmiş, beş düzeyde incelenen yaşam kalitesi sıralamasında üçüncü düzeyde yoğunlaşmıştır. Her iki endeks çalışmasında da son kümelerde yer alan ilçeler benzerlik göstermiştir. İlçe sıralamalarında farklılıkların olması, hem araştırma kapsamı hem de yönteminden kaynaklanan farklılıklara dayanmaktadır. Öte yandan ilçelere farklı bir bakış açısı getirmesi açısından yaşam kalitesi analizi, bölge planı ve uygulanacak programlar için önemli bir veritabanı ve altlık sunmuştur. Dolayısıyla Ajans'ın sosyo-ekonomik açıdan yaptığı analizlerle, tarafımızca yapılan yaşam kalitesi analizleri büyük ölçüde tutarlı bir seyir izlemiştir; yaşam kalitesi analizinde daha detay veri, bilgi ve endeks sonuçlarına yer verilmiştir.

TRC2 Bölge Planı öncesinde yapılan vizyon anketi sonuçlarına göre, bölgede kalkınmadaki öncelikli temalar ve sorun alanlarının başında işsizlik/işsizliği azaltmak gelmektedir. Bu çalışmada yürütülen saha araştırması sonuçlarında da işsizlik ve ekonomi temelli sorunlar bölgenin birinci sorunu olarak öne çıkarak bölge planıyla örtüşmektedir.

Yaşam kalitesinin artırılmasının ana kaynaklarından birisi bölgenin ticari ve ekonomik hayatının geliştirilmesidir. Bu noktada Bölge Planında Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın çekim merkezi olmasına yönelik çalışmaların üzerinde durulmuş, bölgede fiziki, sosyal ve ekonomik gelişmişliğin sağlanması gerekliliğine vurgu yapılmıştır. Özellikle dezavantajlı kesimlerin yoğunlaştığı kırsal nitelikteki yerleşim alanlarında bu tür iyileştirmelerin ivedilikle gerçekleştirilmesi bölgenin yaşam kalitesini artırıcı etkide bulunacaktır.

Turizm, bölge için en önemli ekonomik potansiyel olup, turizm çeşitliliğinin bölgeye yansımaları öncelikli bir alandır. Bu bağlamda kültür turizmi, inanç turizmi, gastronomi turizmi gibi türev piyasaların geliştirilmesi, bölgenin ekonomik gücüne katkıda bulunacak, istihdam alanları oluşturacak ve katma değer yaratacaktır.

Bölge planında yaşam kalitesini öne çıkaran gelişme ekseninde ulaştırma altyapısının üzerinde durulmuştur. Ulaştırma altyapısının geliştirilmesi, hem bölgenin ekonomik potansiyelinin değerlendirilmesi ve kapasitesinin artırılması hem de bölgede yaşayan kesimin ulaştırma alanındaki yaşam kalitesinin yükseltilmesinde faydalı olacaktır. Sınır kapıları ve bu alandaki ticarete yaşanan sorunların giderilmesi ve bölgede lojistik altyapısının şekillendirmesi bölgenin ekonomik gücünü yükseltecektir. Ancak bölgenin özellikle sınır alanında Suriye'deki savaş ortamından olumsuz etkilendiği açıkça gözlenmektedir. Sınır ticaretinde güvenliğin sağlanması bu açıdan önem arz etmekle birlikte, bu sorunun çözülmesinde dış faktörlerin ana etken olduğu bilinmektedir.

Diyarbakır ve Şanlıurfa'da yaptığımız saha araştırmalarında kentsel altyapıya ilişkin şikâyetlerin önemli düzeylerde olduğu gözlenmiştir. Gerek su şebekesi ve elektrik, gerekse kent içi yol altyapısı bölge insanının kentsel memnuniyetinin düşük olduğu alanlardır. Bölge Planı'nda bu konu üzerinde de durulmuş; içme suyu ve atıksu yönetim sistemlerinin iyileştirilmesi, kesintisiz enerji sunumu ve katı atık yönetiminin sağlanmasına yönelik eylem planları geliştirilmiştir. Bahsi geçen altyapı sorunlarına kent içi yol ve kaldırım altyapısının eklenmesi düşünülebilir.

Bölge planında bahsi geçen kent içi ulaşımın artırılması ve alternatif ulaşım imkânlarının geliştirilmesi, bölge insanının oldukça şikâyetçi olduğu trafik ve ulaşım alanında iyileşmeleri sağlayabilecektir.

Diyarbakır ve Şanlıurfa'da sosyal yaşam alanındaki eksiklikler, yaşam kalitesi analizine ilişkin hem saha araştırmalarında hem de endeks sonuçlarında öne çıkmıştır. Kentlerin tüm yaş grupları için çekim merkezi olması, sosyal yaşamın geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Her iki kentte yer alan köklü üniversitelerin varlığı bu alandaki talebin canlı olduğunu göstermektedir. Sosyal yaşamın geliştirilmesi ve tüm kesimlere yönelik programların yürütülmesi bölgenin yaşam kalitesini artıracaktır.

Bölge Planında beşeri ve sosyal sermayenin güçlendirilmesi ve yoksulluğun azaltılması gelişme eksenlerinden biri olup, bölgenin yaşam kalitesinin artırılmasıyla yakından ilgilidir. Eğitim bölgenin önemli sorunlarından biri olup, hem nitelik hem de nicelik açısından birçok yoksunluk söz konusudur. Eğitimli kesimin toplum içindeki payının yükseltilmesi ve bu amaca dönük okur-yazar oranlarının ve okullaşma düzeyinin artırılması büyük önem arz etmektedir. Tıpkı eğitimde olduğu gibi sağlık alanında da nitelik ve nicelik hususunda ortaya çıkan sorunlar göze çarpmaktadır. Sağlık hizmetlerine erişim ve hizmetlerden duyulan memnuniyet düzeyleri düşük bir seyir izlemekte olup, bu durum toplumun yaşam kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Öte yandan bölgedeki güvenlik sorunu, sanayileşememe, bölge çevresinde yaşanan ulusal ve uluslararası gelişmeler bölge insanının yaşam kalitesini ve yaşamdan memnuniyetini azaltmaktadır. Elbette ki bu tür sorunların aşılması sadece bölgedeki ilgili aktörler tarafından gerçekleştirilecek plan ve programlarla değil, makro düzeyde alınacak tedbir ve eylem planları ile uluslararası konjonktürdeki gelişmelere doğrudan doğruya bağlıdır. Ancak özellikle sosyal kalkınmanın sağlanması, kamusal hizmetlere erişim ve bu alandaki memnuniyetin yükseltilmesi yerel politikalarla da gerçekleştirilebilecek alanlardır. Bu noktada merkezi politikaların yerel politikaları destekleyici nitelikte olması gereklidir.

Kalkınma Bakanlığı tarafından hazırlanan 10. Kalkınma Planı'nda birçok başlık altında yaşam kalitesinin yükseltilmesi vurgulanmıştır. Özellikle "Yaşanabilir Mekânlar, Sürdürülebilir Çevre" başlığı

altında çevreye duyarlı yaklaşımların sosyal ve ekonomik faydalarının artırılması, bireylerin şehirlerde ve kırsal alanlarda yaşam kalitesinin sürdürülebilir bir şekilde yükseltilmesi ile bölgeler arası gelişmişlik farklarının azaltılması kapsamındaki hedef ve politikalara yer verilmesinin altı çizilmiştir. Yine kırsal kesimde, tarım sektörünün gelişmesinin yanında, gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ve yaşam kalitesinin yükseltilmesi öncelikli konular arasına alınmıştır.

Kalkınma hedeflerine tam olarak ulaşılabilmesi, kalkınmanın sürdürülebilir olması ve refahın yaygınlaştırılması, insanların buldukları mekânlarda yaşam kalitesinin ve yaşanabilirlik standartlarının çevreye duyarlı bir şekilde yükseltilmesi halinde mümkün olacağına vurgulandığı 10. Kalkınma Planı'nda; şehirlerin ve kırsal alanların kendine özgü koşul ve niteliklerine göre, daha iyi iş fırsatlarını ve yaşam ortamlarını sunabilir hale gelmesi temel amaç olarak benimsenmiştir. Görüldüğü üzere hem yerel hem de ulusal planlarda yaşam kalitesinin artan önemine dikkat çekilmekte, planların temel hedefleri arasında önceliklendirilmektedir.

Ancak Türkiye'de birçok konuda görülen bölgeler arası görülen dengesizlikler, yaşam kalitesi bileşenlerinde de hissedilmektedir. Yaşanan dengesizliklerin yansıması il içinde ilçeler arasında da gözlenmektedir. Bu raporda yapılan tüm analizler, anket sonuçları ve endeks sıralamaları bu görüşü destekler niteliktedir. Anadolu'daki birçok ilde olduğu üzere Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinde de merkez konumundaki ilçeler ile diğer ilçeler arasında eğitimden sağlığa, ticari hayattan ulaşım, altyapıdan çevreye birçok alanda önemli farklılıklar söz konusudur. Bu farklılıkların giderilmesi, ilçelerin birbirine yaklaştırılması ve daha homojen bir hale getirilmesi, ekonomik ve sosyal alanda fırsat eşitliğinin sağlanması, kamu kaynaklarının daha etkin ve ihtiyaca yönelik tahsisinden geçmektedir. Kamudaki karar alıcılar, bu tür araştırmaları belli dönemlerle takip ederek; harcama yapılarını revize etmeli, kaynakların dağılımında eşitliği ve etkinliği sağlamalıdır.

KAYNAKÇA

Altuğ, F.; Şeker. M; vd.; Yerel Yönetimlerde Hizmetlerden Memnuniyet ve Yolsuzluklar, İSMMMO Yayınları, No: 21, İstanbul, 2009.

Avrupa Yaşama ve Çalışma Koşullarını İyileştirme Vakfı, İkinci Avrupa Yaşam Kalitesi Anketi – İlk Bulgular, 2009.

Bigelow, D.A., Gareau, M.J., Young, D.J.; Quality of Life Questionnaire, Western Mental REsearch Center, Oregon Healht Sciences University, Portland, Oregon, 1991.

Doğu Akdeniz Kalkınma Ajansı, TRC2 Bölge Planı 2014-2023 (Taslak Plan), Hatay, 2013.

European Foundation, First Quality of Life Survey, Ed. Petra Böhnke, 2005.

European Foundation, European Quality of Life Survey, UK Data Archive Study Number 6299, 2007.

DPT, *İlçelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*, Ankara, 2004, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8142/ilce.pdf

DPT, *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Sıralaması*, Ankara, 2003, www.kalkinma.gov.tr/DocObjects/Download/8143/2003-05.pdf

Hair, Joseph F.; Anderson, Rolph E; Tatham, Ronald L.; Black, William C; Multivariate Data Analysis, Fifth Edition, Prentice-Hall International Inc., 1998.

Kalkınma Bakanlığı, *İllerin ve Bölgelerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Sıralaması-2011*, http://www.dpt.gov.tr/DocObjects/view/14197/BASIN_A%C3%87IKLAMASI-sege_2011-v6.pdf

Kalkınma Bakanlığı, 10. Kalkınma Planı (2014-2018), Ankara, 2013.

Karacadağ Kalkınma Ajansı, TRC2 (Diyarbakır-Şanlıurfa) Bölgesi, 2014-2023 Bölge Planı (1.Taslak), Diyarbakır, 2014, http://2023.karacadağ.org.tr/Download/TRC2_Bolge_2014_2023_Bolge_Plani.pdf

Karacadağ Kalkınma Ajansı, TRC2 (Diyarbakır-Şanlıurfa) Bölgesi, 2014-2023 Bölge Planı, Analiz ve Genel Değerlendirme, Diyarbakır, 2014, http://2023.karacadağ.org.tr/Download/TRC2_Analiz_ve_Genel_Degerlendirme.pdf

Ketchen, David J.; Christopher L. Shook, "The Application Of Cluster Analysis In Strategic Management Research: An Analysis and Critique", Strategic Management Journal, Vol.17, pp.441-458, 1996.

McGill, Quality of Life Questionnaire, 1997.

Özdamar, Kazım; Paket Programlar ile İstatistiksel Veri Analizi 2, Kaan Kitabevi, Eskişehir, 7.Baskı, 2010.

Quality of Life Survey 2008 National Report, (Çevrimiçi: <http://www.nielsen.com>) , New Zealand, 2008.

- Re-enablement Community Support Service, Quality of Life Questionnaire, 2006.
- Romesburg, H.Charles; Cluster Analysis For Researchers, North Carolina, Lulu Press, 2004.
- Şeker, Murat; *İstanbul'da Yaşam Kalitesi Araştırması*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, Yayın No: 2010-13, İstanbul, 2011, <http://www.ito.org.tr/itoyayin/0023050.pdf>
- Şeker, M.; *İstanbul'da Kentsel Yaşam Kalitesi Araştırması*, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Projesi İstanbul, 2012.
- Şeker, M. vd; *Küresel Rekabet Endeksi 2012 – 81 İl 26 Bölge*, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M. vd; *İstanbul Rekabet Endeksi – 39 İlçe*, İstanbul Kalkınma Ajansı Projesi, İstanbul 2012.
- Şeker, M., vd.; *TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması*, DOĞAKA Yayınları, Hatay, 2014.
- TÜİK, Yaşam Memnuniyeti Araştırması, Ankara, 2013.
- TÜİK, Hanehalkı İşgücü Araştırması, Ankara, 2013.
- TÜİK, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, Ankara, 2012.
- TÜİK, Hanehalkı Bütçe Araştırması, Ankara, 2009.
- Ulusoy, A.; Şeker, M.; Bektaş, H.; Aslantürk, O.; Trabzon'da Yaşam Kalitesini Geliştirme ve Modelleme Projesi, DOKA Mali Destek Programı, Trabzon, 2013.

EK 1: İlçelere Göre Saha Araştırması Sonuçları

Komşulardan gelen gürültü

Sokaktan gelen gürültü

Elektrik kesintisi

Şebeke suyu kesintisi

Isınma (iyi yalıtım olmaması)

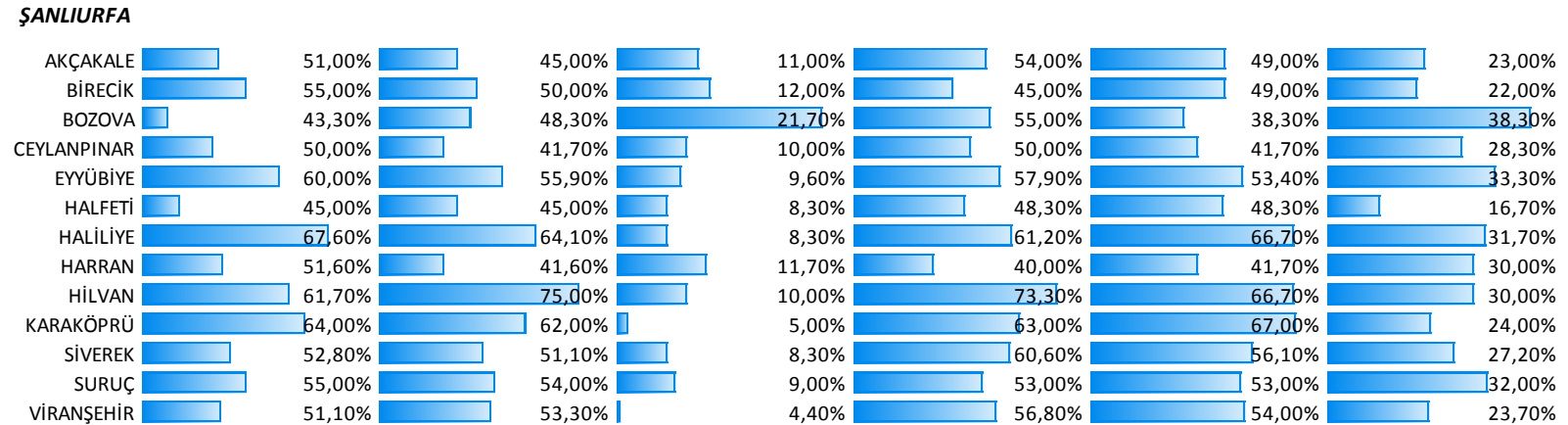
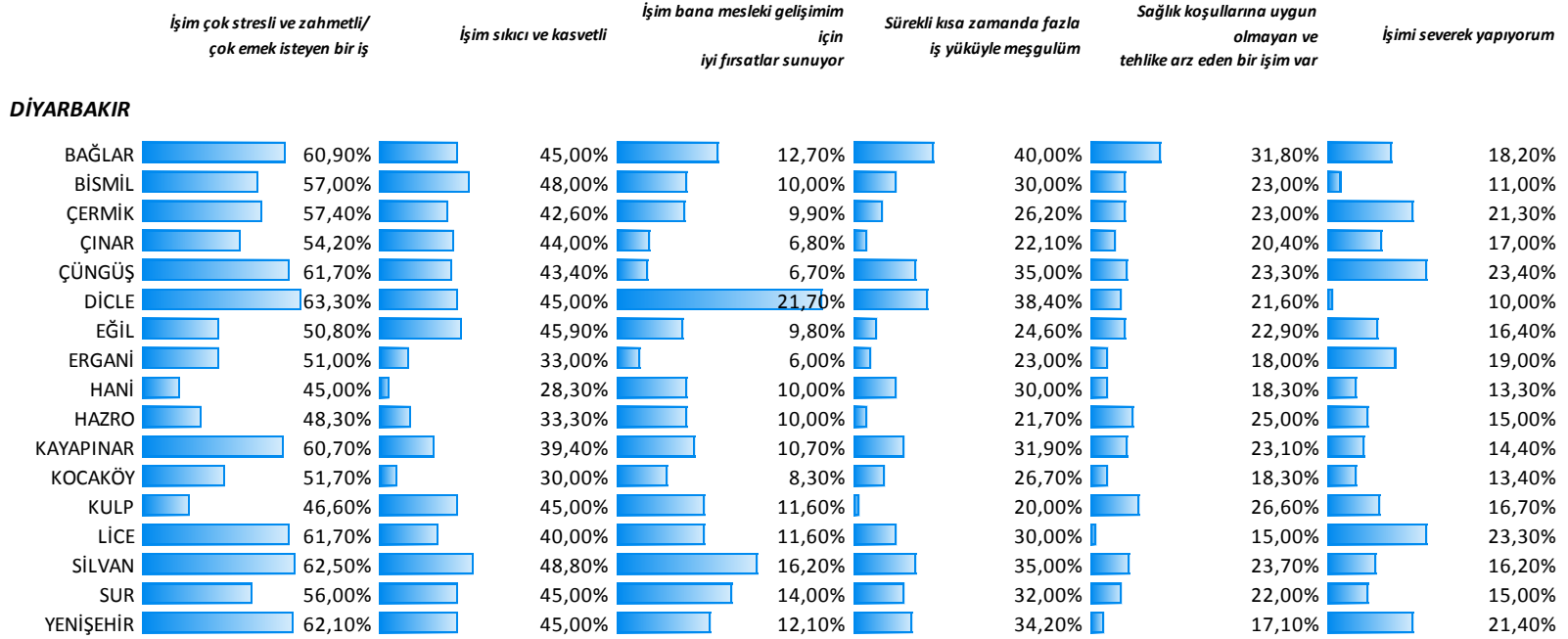
Yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olması

DİYARBAKIR

BAĞLAR	26,40%	27,10%	30,90%	26,60%	10,00%	57,30%
BİSMİL	29,00%	28,00%	34,00%	22,00%	13,00%	73,00%
ÇERMİK	21,30%	20,00%	36,10%	23,30%	13,10%	78,70%
ÇINAR	25,40%	30,50%	42,40%	25,40%	10,20%	71,20%
ÇÜNGÜŞ	36,70%	28,80%	43,30%	20,30%	21,70%	85,00%
DİCLE	35,00%	28,80%	31,70%	16,90%	5,00%	76,70%
EĞİL	27,90%	37,70%	32,80%	23,00%	6,60%	67,20%
ERGANI	28,00%	28,30%	37,00%	22,20%	17,00%	76,00%
HANI	40,00%	20,00%	21,70%	18,30%	10,00%	65,00%
HAZRO	38,30%	25,00%	36,70%	30,00%	10,00%	75,00%
KAYAPINAR	31,90%	28,50%	42,50%	25,90%	15,00%	77,50%
KOCAKÖY	28,30%	26,70%	26,70%	21,70%	5,00%	80,00%
KULP	28,30%	36,70%	41,70%	23,30%	13,30%	73,30%
LİCE	26,70%	31,70%	38,30%	20,00%	11,70%	73,30%
SİLVAN	31,20%	30,00%	41,20%	28,80%	13,80%	77,50%
SUR	32,00%	23,20%	34,00%	15,20%	11,00%	71,00%
YENİŞEHİR	27,90%	27,90%	35,00%	28,60%	16,40%	76,40%

ŞANLIURFA

AKÇAKALE	12,00%	23,00%	16,00%	18,00%	15,00%	67,20%
BİRECİK	10,00%	22,00%	14,00%	15,00%	10,00%	63,00%
BOZOVA	13,30%	23,30%	21,70%	16,70%	5,00%	68,50%
CEYLANPINAR	13,30%	20,00%	25,00%	15,00%	11,70%	63,10%
EYYÜBİYE	11,20%	22,50%	11,20%	8,80%	3,80%	74,00%
HALFETİ	6,70%	25,00%	11,70%	11,70%	8,30%	76,10%
HALİLİYE	13,80%	25,80%	16,70%	9,20%	4,60%	72,20%
HARRAN	15,30%	25,40%	23,70%	11,90%	8,50%	73,20%
HİLVAN	16,70%	30,00%	15,00%	5,00%	6,70%	69,10%
KARAKÖPRÜ	11,00%	24,00%	11,00%	8,00%	10,00%	74,40%
SİVEREK	10,00%	29,40%	13,90%	15,60%	10,60%	75,50%
SURUÇ	11,00%	20,00%	17,00%	11,00%	11,00%	76,90%
VİRANŞEHİR	7,90%	25,20%	15,80%	11,50%	4,30%	74,70%

	Ücret	Çalışma saati	Çalışma ortamı	Çalışma arkadaşları	Ücret dışı imkânlar (yol, yemek, servis vb.)
DİYARBAKIR					
BAĞLAR	7,30%	5,90%	6,40%	4,50%	19,10%
BİSMİL	10,00%	8,00%	11,00%	15,00%	26,00%
ÇERMİK	9,90%	4,90%	11,50%	16,40%	24,60%
ÇINAR	13,60%	6,80%	3,40%	3,40%	27,10%
ÇÜNGÜŞ	10,00%	8,30%	6,60%	16,60%	23,30%
DİCLE	1,70%	1,70%	8,30%	6,60%	20,00%
EĞİL	6,60%	4,90%	8,20%	3,20%	16,40%
ERGANİ	8,00%	7,00%	4,00%	6,00%	19,00%
HANİ	6,70%	6,70%	3,40%	8,30%	16,70%
HAZRO	1,70%	1,70%	6,60%	11,60%	26,70%
KAYAPINAR	3,70%	6,90%	9,30%	13,80%	23,10%
KOCAKÖY	3,30%	5,00%	6,60%	8,30%	23,40%
KULP	5,00%	5,00%	8,40%	8,30%	26,70%
LİCE	5,00%	6,70%	10,00%	18,30%	28,30%
SİLVAN	5,00%	5,00%	11,30%	12,50%	25,00%
SUR	7,00%	7,00%	9,00%	7,00%	20,00%
YENİŞEHİR	4,30%	4,30%	12,10%	12,10%	27,20%

ŞANLIURFA

AKÇAKALE	18,00%	26,00%	31,00%	21,00%	22,00%
BİRECİK	16,00%	18,00%	18,00%	21,00%	16,00%
BOZOVA	38,30%	33,30%	49,90%	36,70%	46,70%
CEYLANPINAR	18,30%	21,60%	18,30%	21,70%	15,00%
EYYÜBİYE	20,40%	24,30%	27,10%	26,20%	21,20%
HALFETİ	15,00%	15,00%	25,00%	21,70%	25,00%
HALİLİYE	29,50%	33,30%	33,40%	32,60%	36,30%
HARRAN	11,70%	21,70%	11,70%	23,30%	16,70%
HİLVAN	25,00%	38,30%	38,30%	36,70%	43,30%
KARAKÖPRÜ	23,00%	29,00%	27,00%	26,00%	23,00%
SİVEREK	17,80%	25,50%	26,10%	27,80%	25,60%
SURUÇ	20,00%	32,00%	36,00%	31,00%	21,00%
VİRANŞEHİR	18,70%	23,70%	23,00%	25,90%	25,20%

Evinizi istediğiniz sıcaklığa getirmek, istediğiniz kadar ısıtabilmek/soğutabilmek

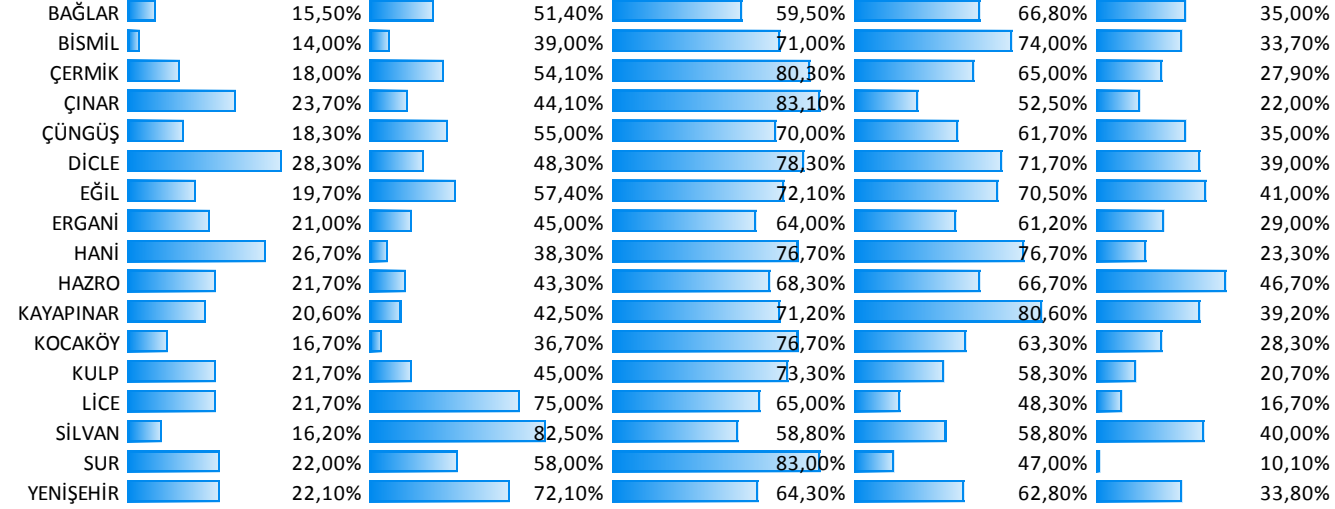
Akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan, 1 haftalık bir tatil yapmak

Eskimiş mobilyalarınızı değiştirmek

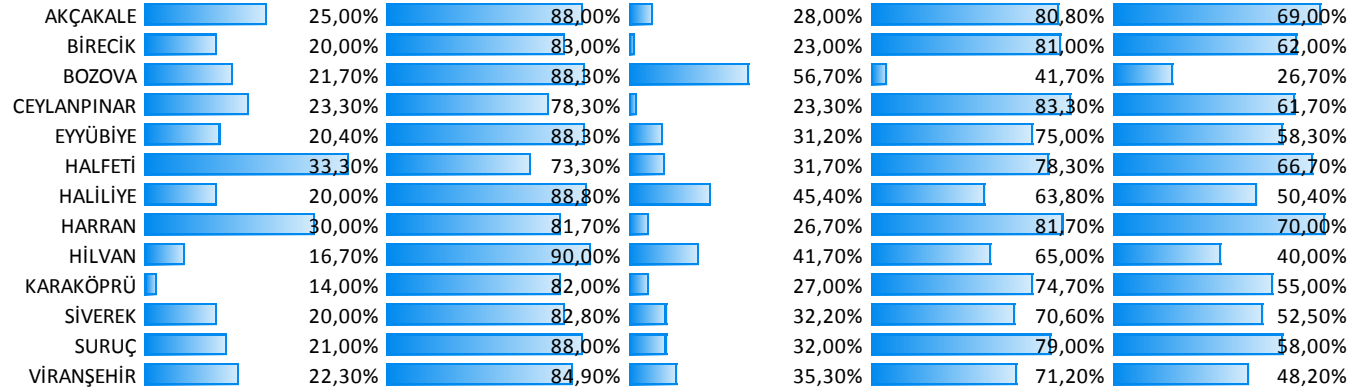
İki günde bir et, tavuk ya da balıktan oluşan bir yemek yiyebilmek

Kullanılmış kıyafetler yerine, yeni kıyafetler alabilmek

DİYARBAKIR

ŞANLIURFA

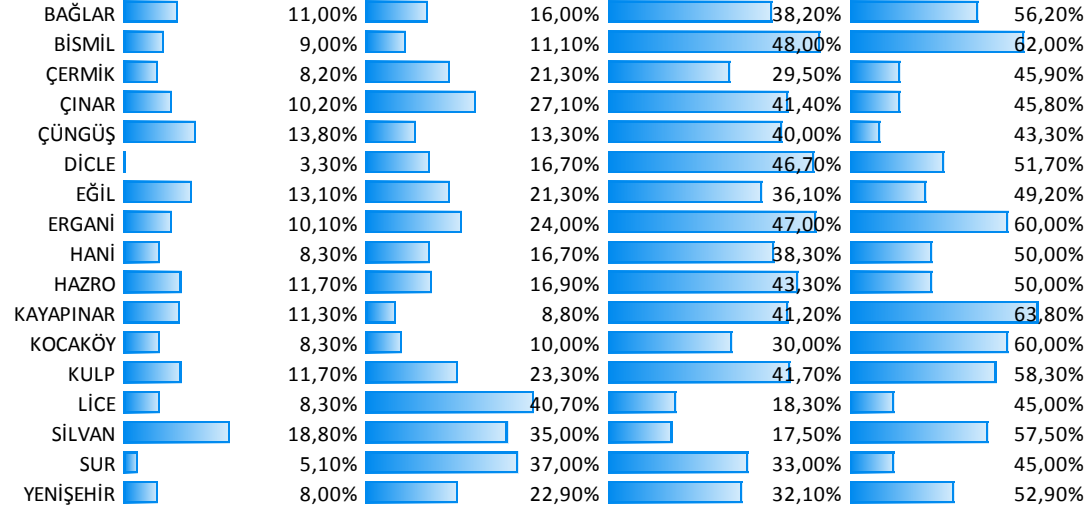
Ayda bir kere, arkadaşlarınızı ya da akrabalarınızı evinizde ağırlayabilmek

Günde en az bir kere taze meyve ve sebze yiyebilmek

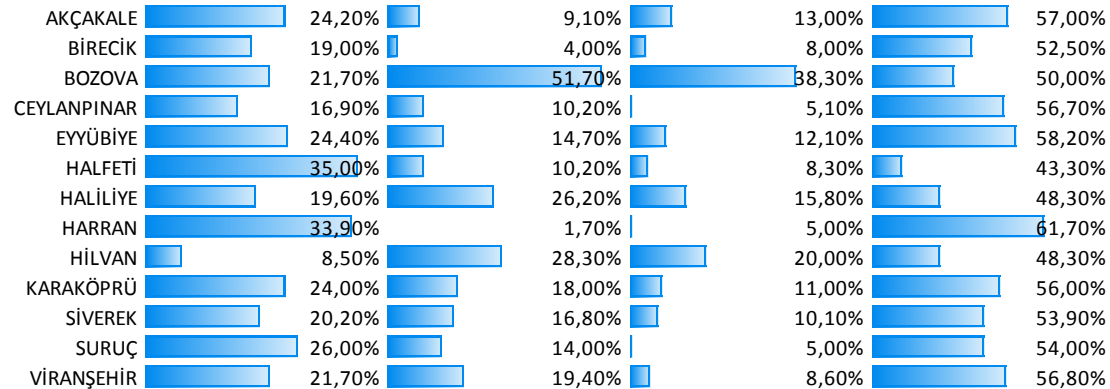
Özel günlerde (doğum günü, bayram vb.) etkinlik düzenleyebilmek

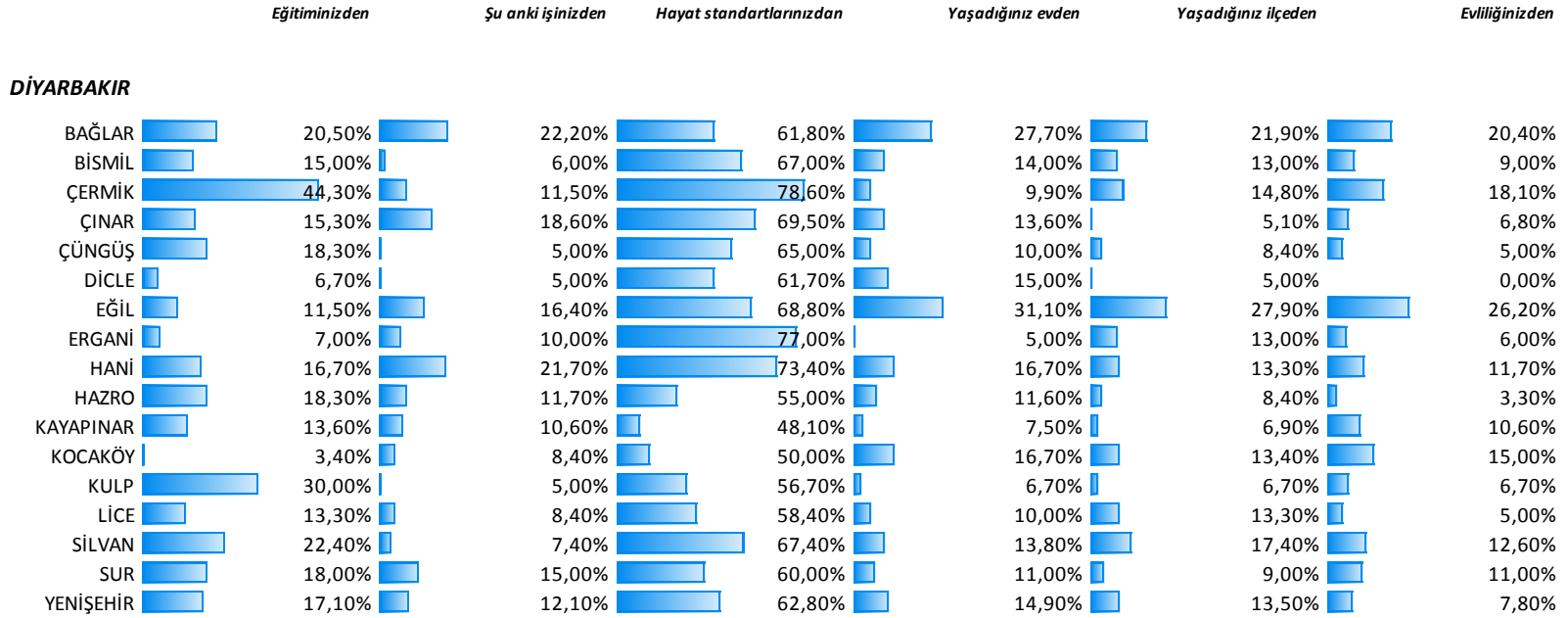
Spor, sinema, konser gibi sosyal faaliyetlere bütçe ayırabilmek

DİYARBAKIR

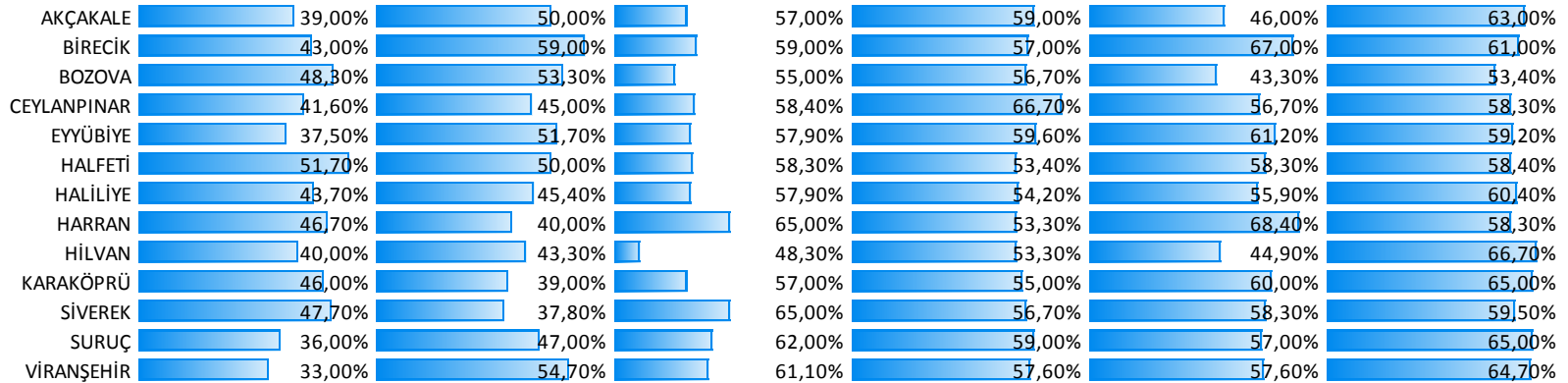

ŞANLIURFA

ŞANLIURFA

Aile hayatınızdan

Sağlığınızdan

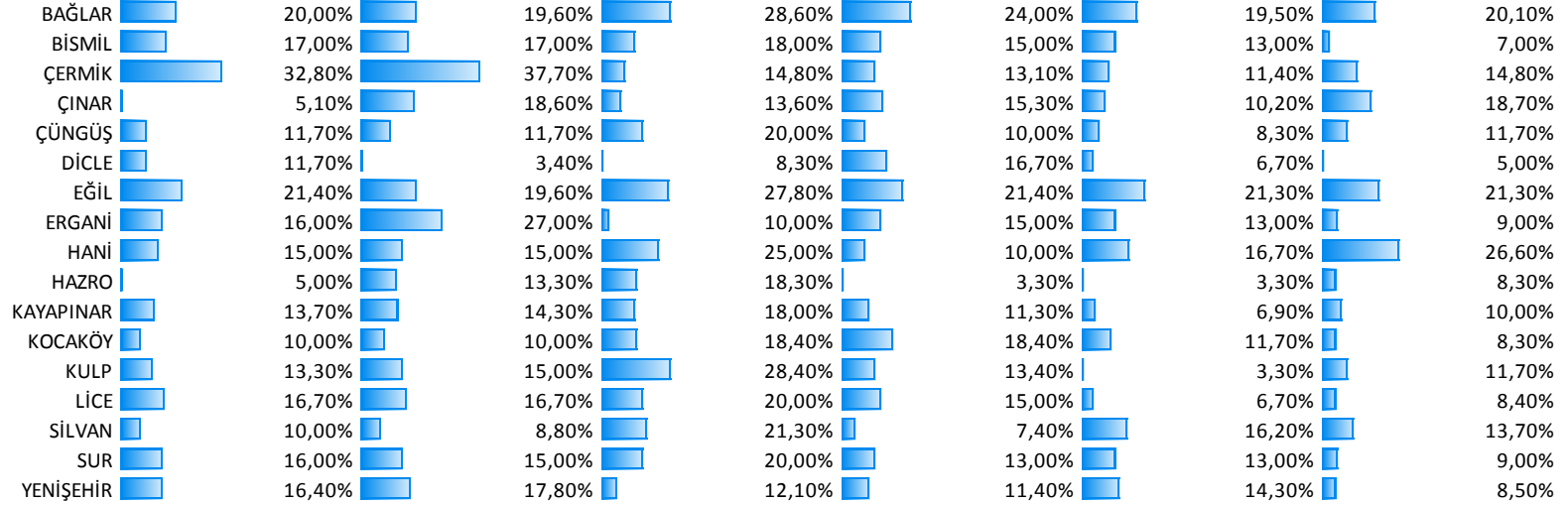
Sosyal yaşantınızdan

Kazancınızdan

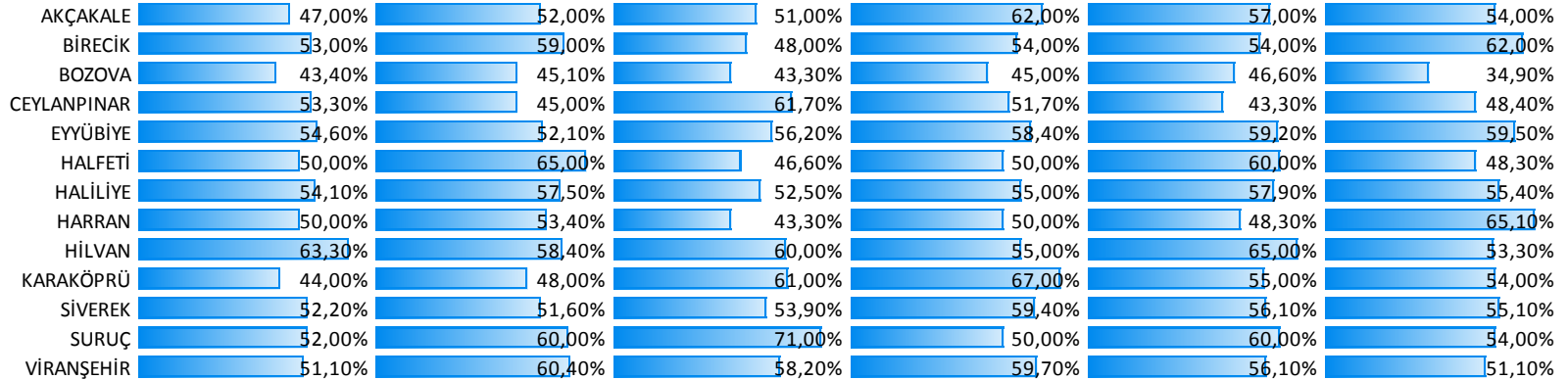
Kişisel gelişiminizden

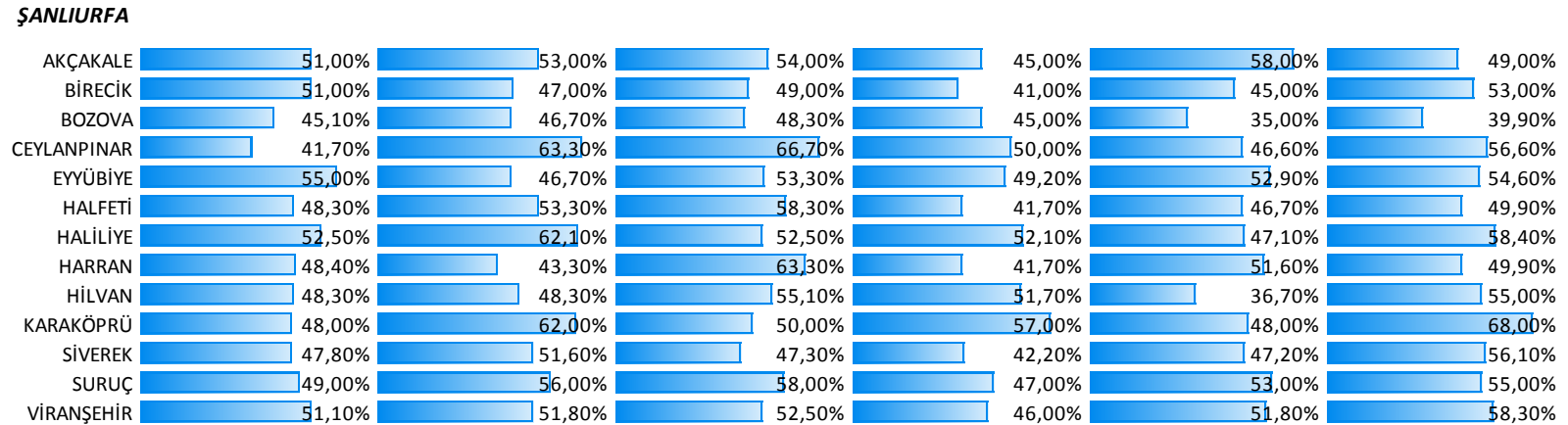
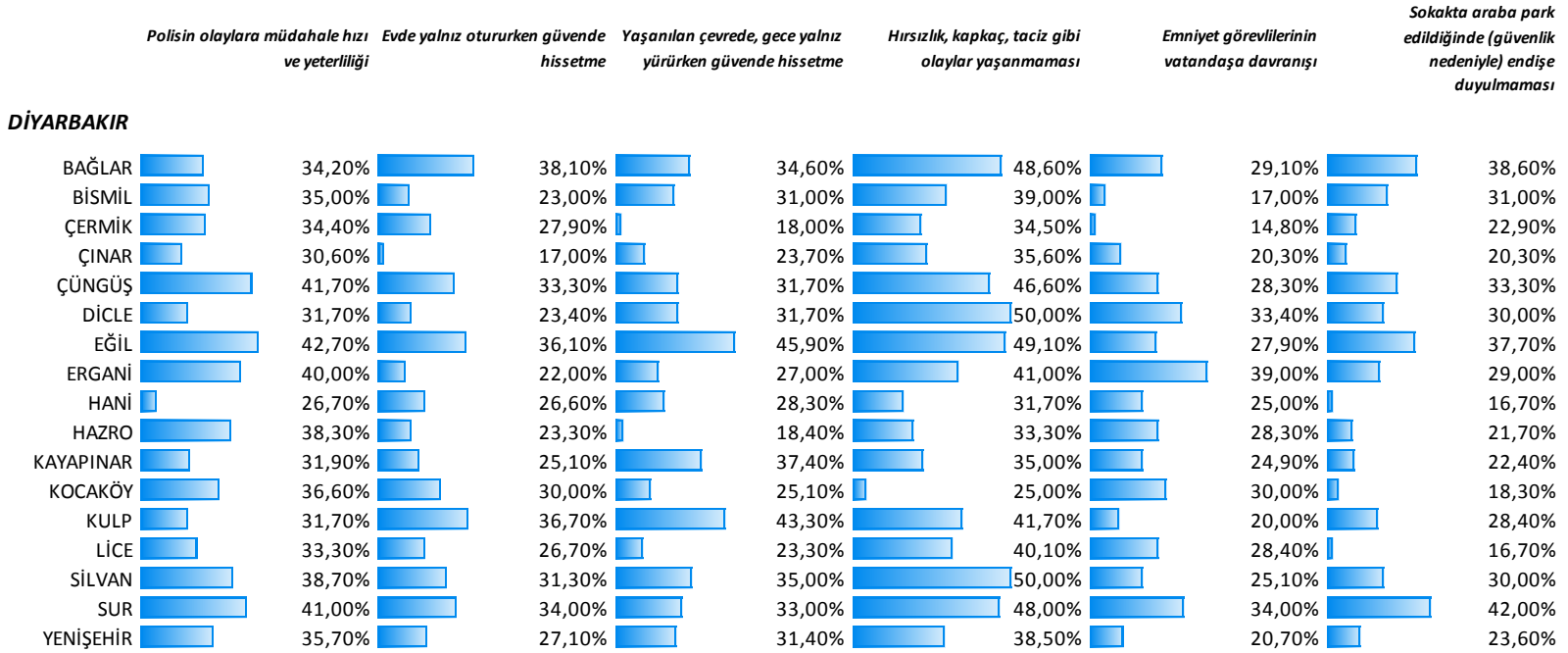
Manevi hayatınızdan

DİYARBAKIR

ŞANLIURFA

Yaşadığınız bölgede yeterli sayıda sağlık kurumu var mı?

Temizlik/hijyen konusunda sorun var mı?

Yapılan muayeneden memnunuz musunuz?

Sağlık çalışanlarının (doktor, hemşire vd.) hastalarla yeterince ilgileniyor mu?

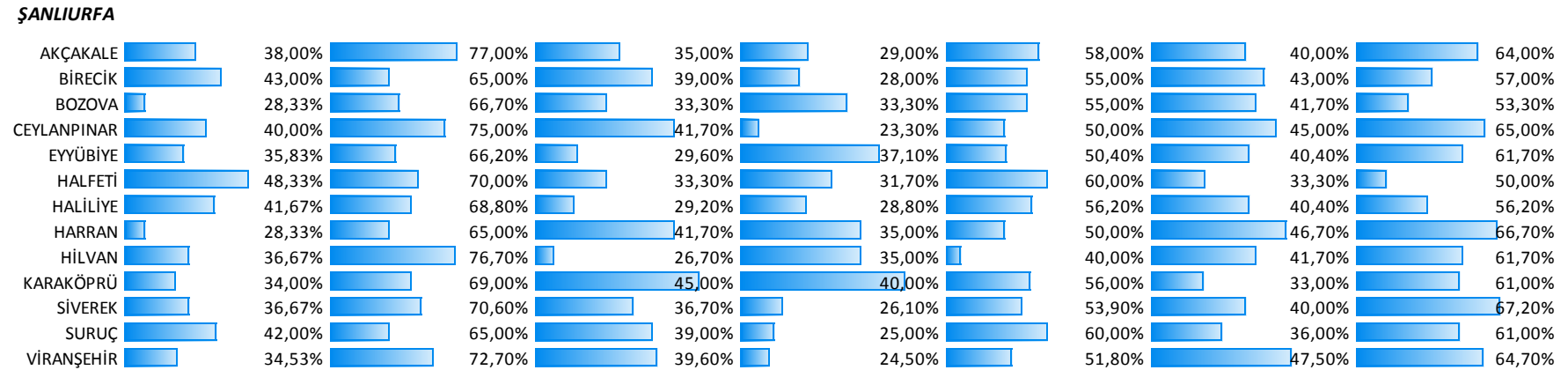
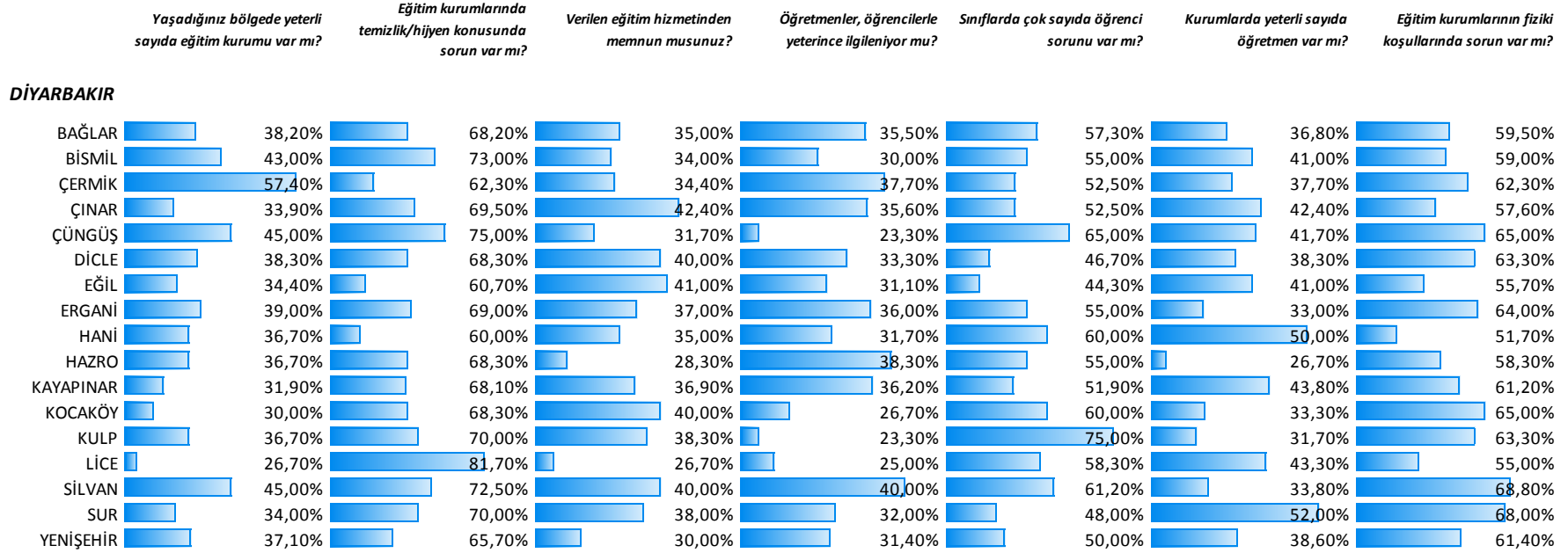
Fazla beklemeden muayene olabiliyor musunuz?

DİYARBAKIR

BAĞLAR	22,30%	36,40%	17,70%	34,50%	19,10%
BİSMİL	27,00%	40,00%	12,00%	32,00%	17,00%
ÇERMİK	14,80%	29,50%	16,40%	36,10%	16,40%
ÇINAR	16,90%	32,20%	18,60%	45,80%	20,30%
ÇÜNGÜŞ	28,30%	51,70%	20,00%	30,00%	10,00%
DİCLE	25,00%	41,70%	18,30%	38,30%	13,30%
EĞİL	24,60%	34,40%	18,00%	41,00%	13,10%
ERGANİ	13,00%	25,00%	11,00%	21,00%	10,00%
HANİ	23,30%	40,00%	13,30%	38,30%	15,00%
HAZRO	15,00%	28,30%	13,30%	31,70%	11,70%
KAYAPINAR	21,20%	32,50%	10,60%	35,60%	17,50%
KOCAKÖY	36,70%	33,30%	20,00%	35,00%	13,30%
KULP	20,00%	30,00%	11,70%	40,00%	6,70%
LİCE	23,30%	30,00%	20,00%	40,00%	11,70%
SİLVAN	21,20%	41,20%	18,80%	33,80%	17,50%
SUR	18,00%	32,00%	12,00%	25,00%	13,00%
YENİŞEHİR	20,70%	35,70%	14,30%	41,40%	12,10%

ŞANLIURFA

AKÇAKALE	14,00%	19,00%	27,00%	41,00%	44,00%
BİRECİK	10,00%	23,00%	19,00%	44,00%	40,00%
BOZOVA	13,30%	31,70%	28,30%	36,70%	31,70%
CEYLANPINAR	20,00%	20,00%	35,00%	51,70%	45,00%
EYYÜBİYE	12,90%	22,50%	26,20%	50,40%	48,10%
HALFETİ	18,30%	25,00%	31,70%	45,00%	48,30%
HALİLİYE	17,90%	27,50%	30,00%	46,70%	47,10%
HARRAN	18,30%	16,70%	30,00%	40,00%	41,70%
HİLVAN	16,70%	23,30%	26,70%	46,70%	36,70%
KARAKÖPRÜ	17,00%	26,00%	34,00%	44,00%	43,00%
SİVEREK	13,90%	29,10%	33,10%	47,20%	44,90%
SURUÇ	13,00%	24,00%	22,00%	34,00%	30,00%
VİRANŞEHİR	13,70%	27,30%	30,40%	44,90%	42,00%

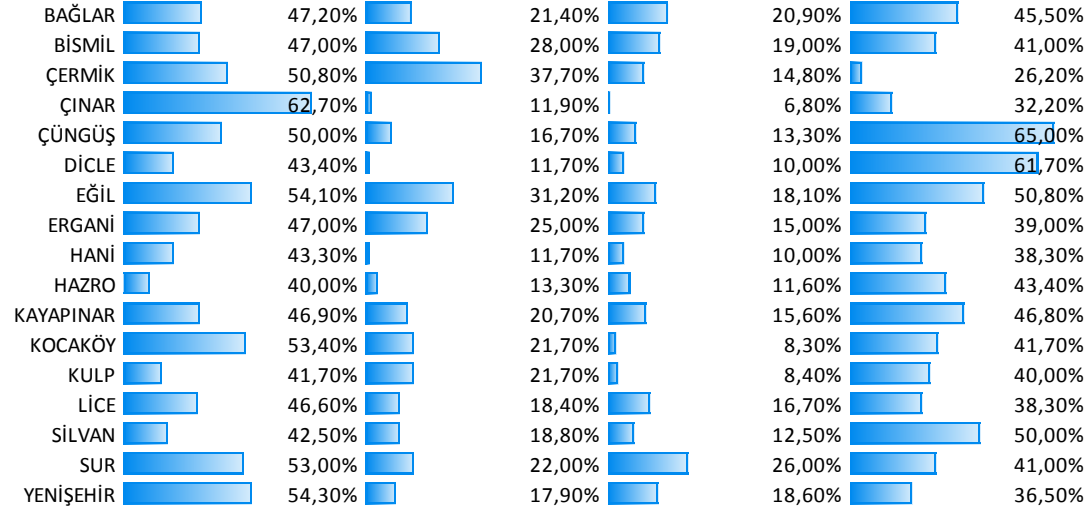
**Kamuya açık alanlarda
(parklarda, otobüslerde,
hastanelerde vb.) diğer
insanlara anlayış göstermek,
saygılı davranmak**

Trafik kuralları

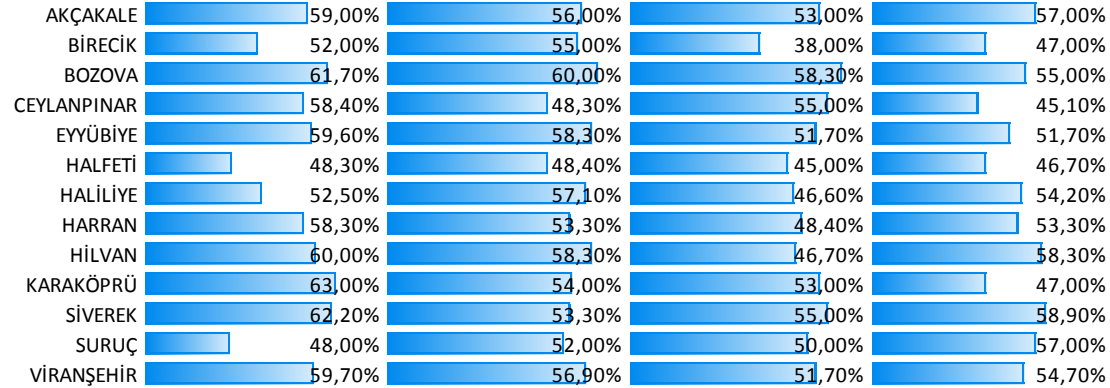
**Komşuluk ilişkilerinde karşılıklı
anlayış göstermek, saygılı
olmak**

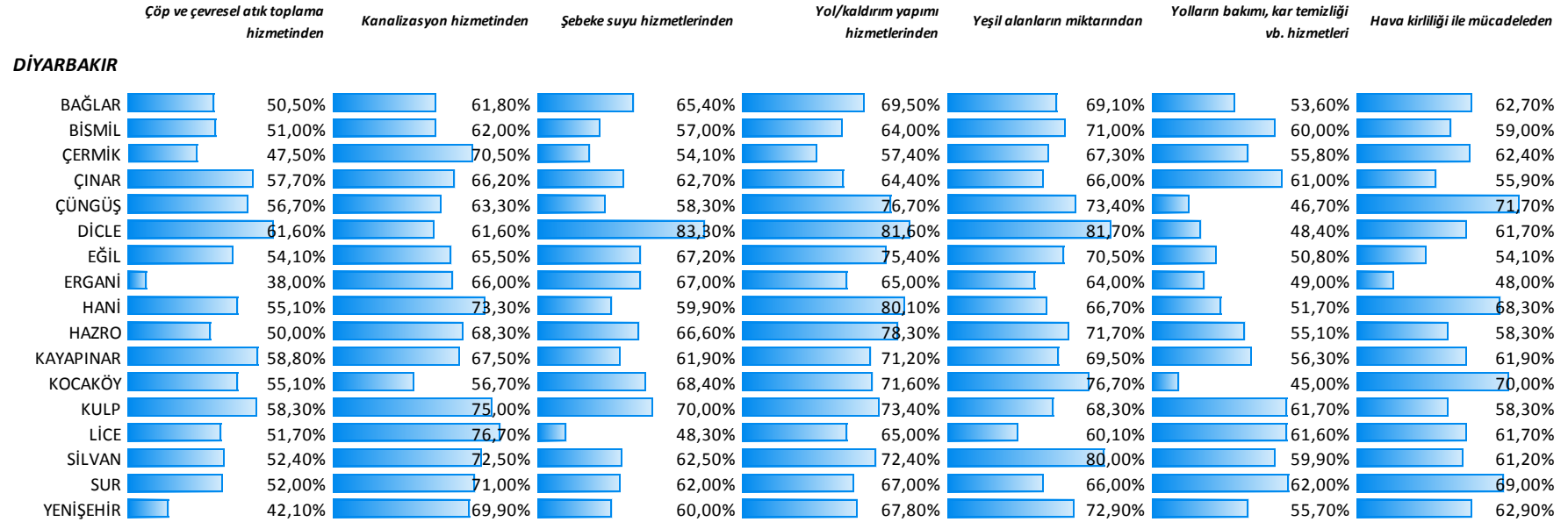
Çevreyi kirletmemek

DİYARBAKIR

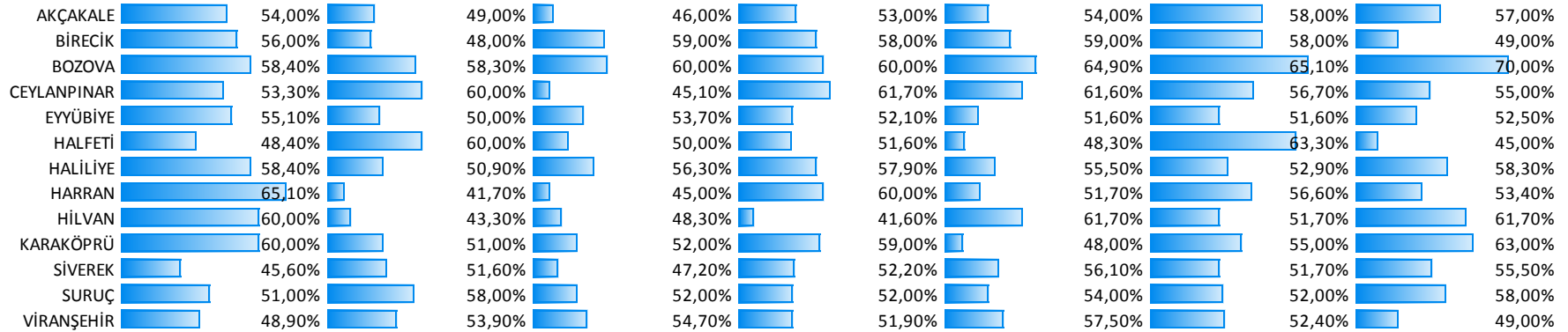

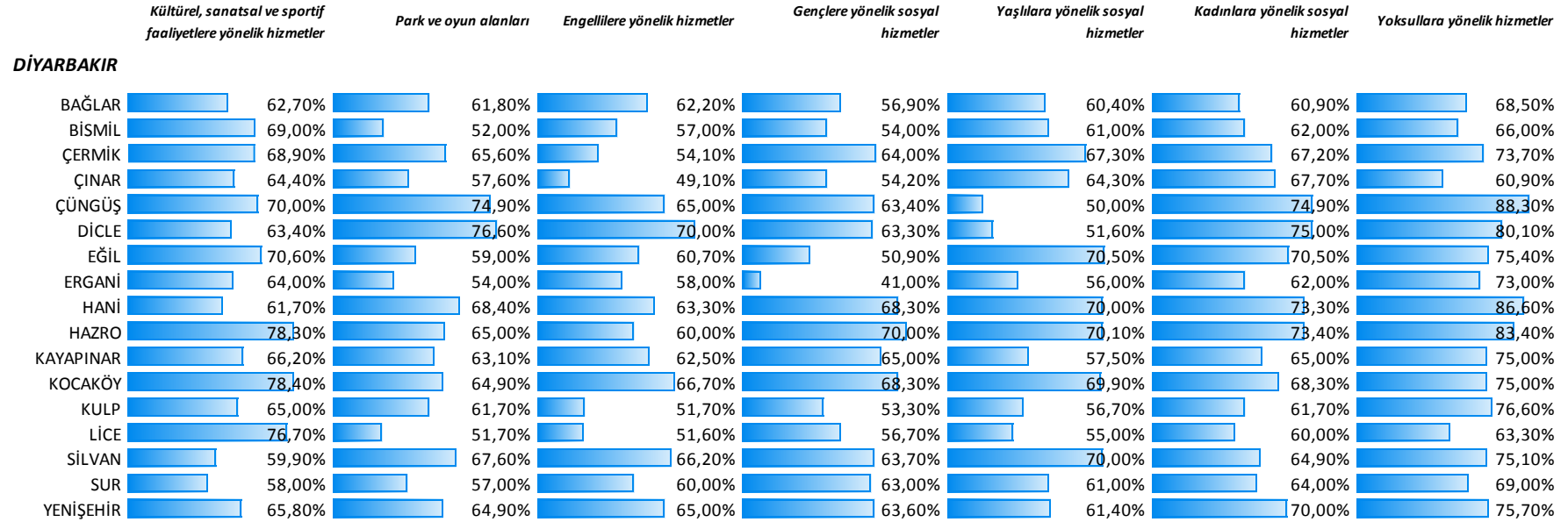
ŞANLIURFA

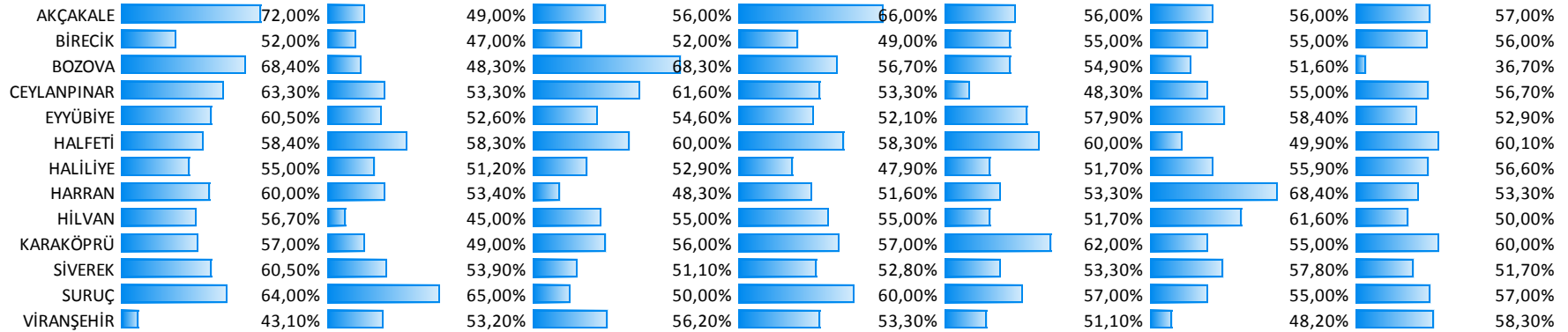

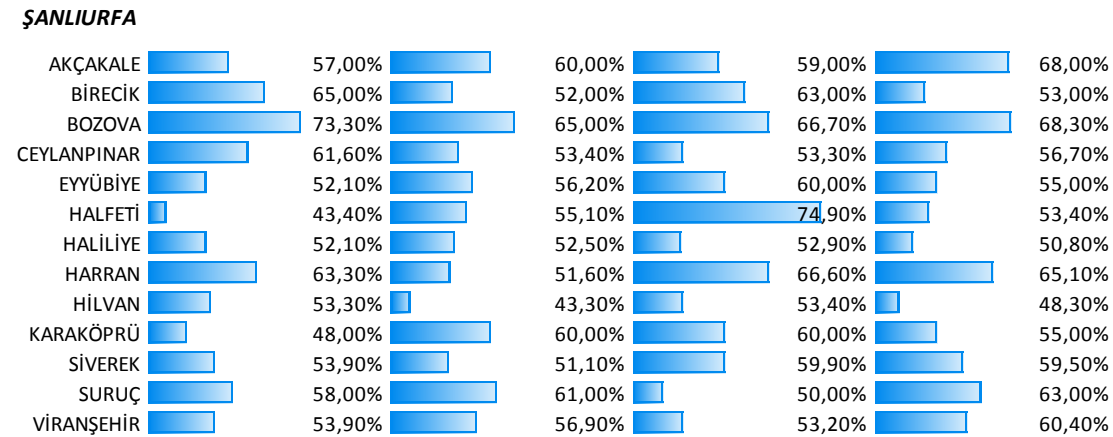
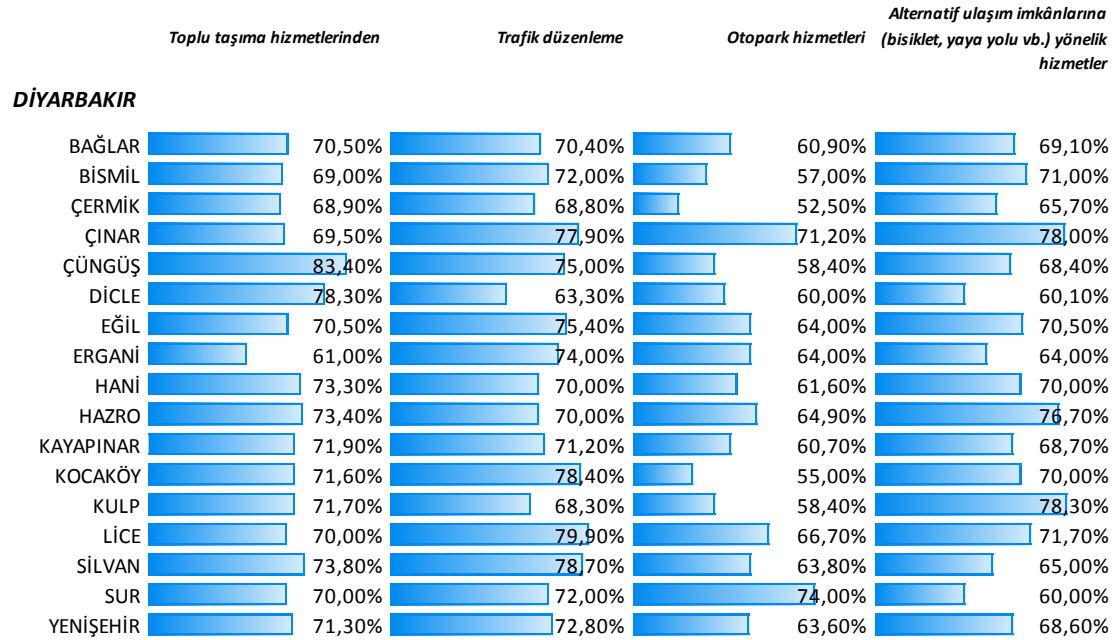
ŞANLIURFA

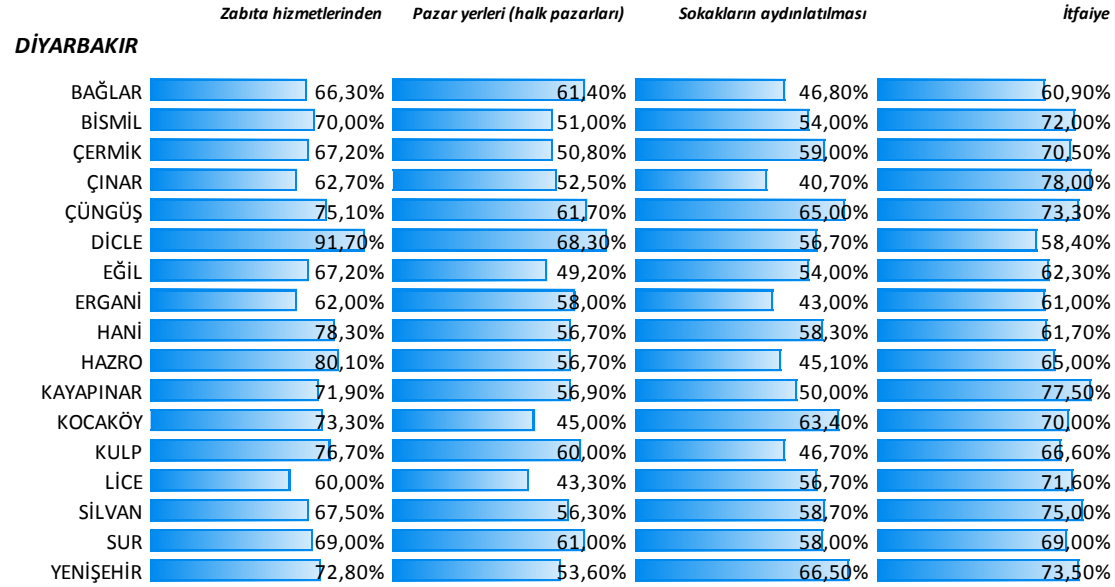

ŞANLIURFA

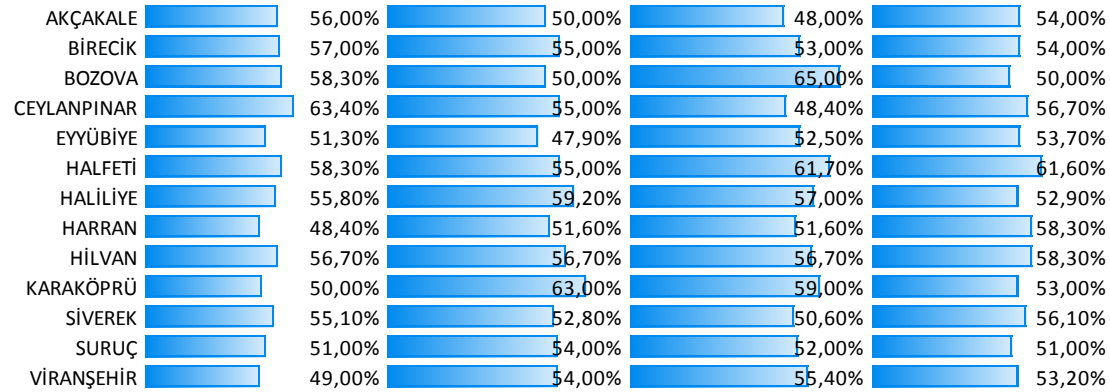

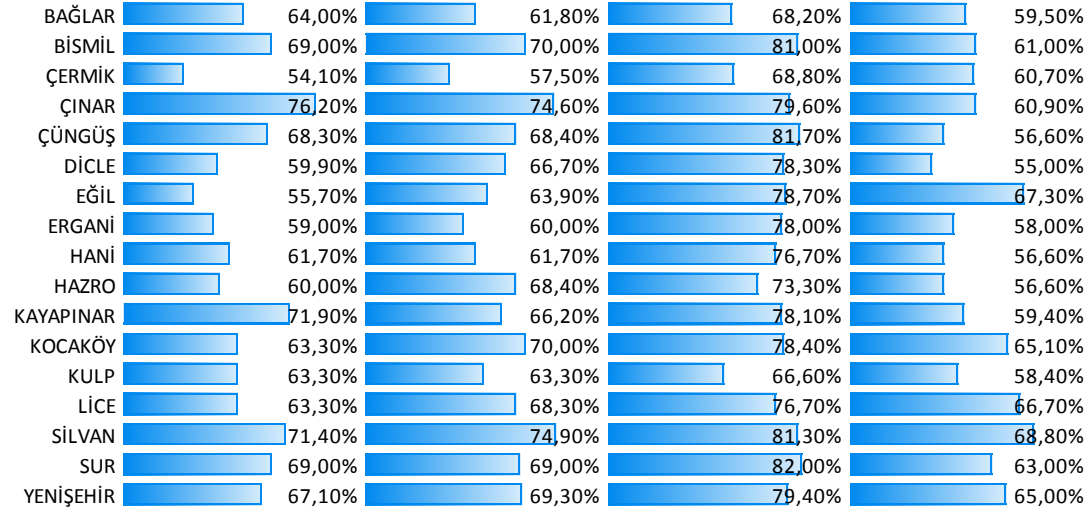

ŞANLIURFA

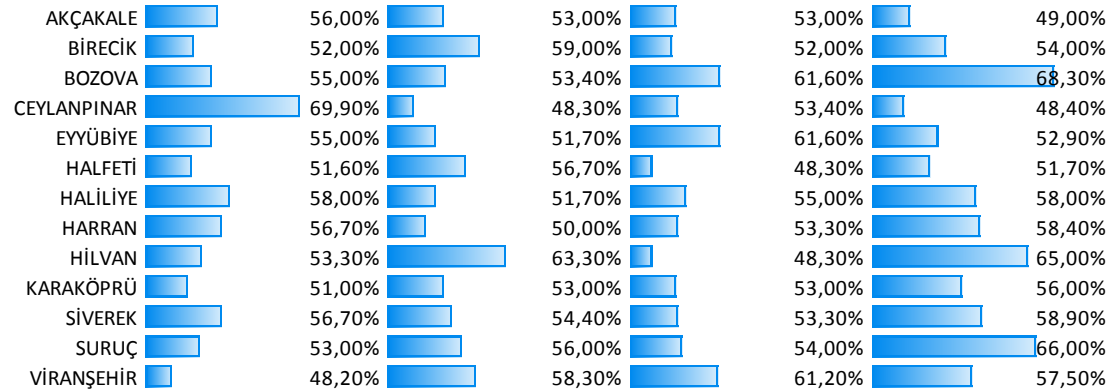

Tapu hizmetleri Mezarlık ve cenaze hizmetleri Mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri İmar, inşaat ruhsat, izin, denetim ve benzeri hizmetler

DİYARBAKIR

ŞANLIURFA

Sosyal yaşam (spor, sinema,
tiyatro, park vb.)

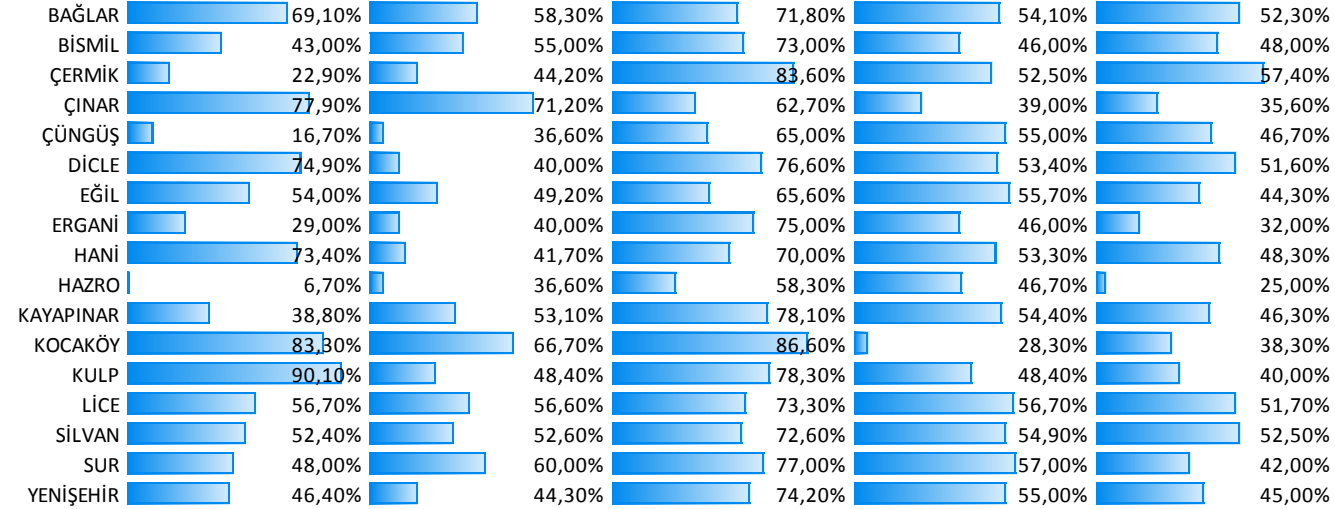
Ulaşım imkanları

Hava kirliliği

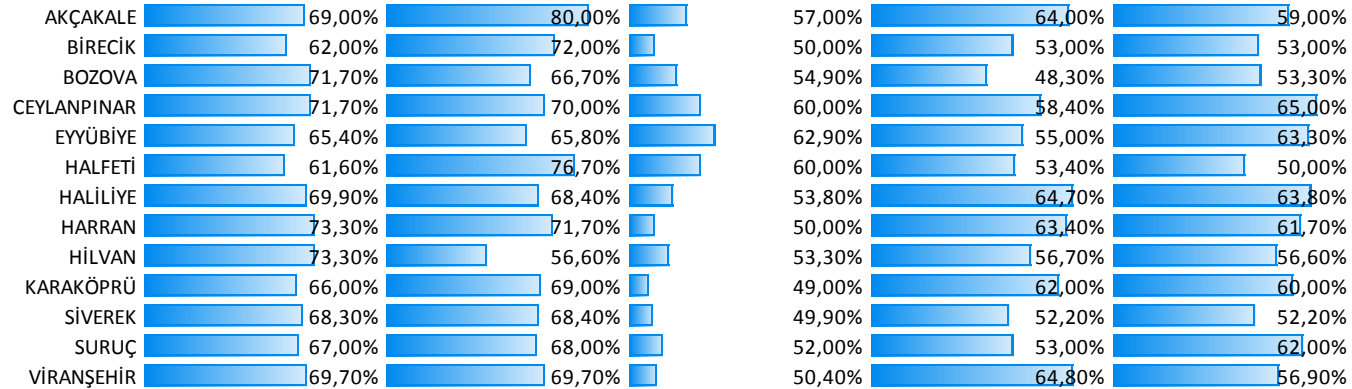
Çevre Kirliliği

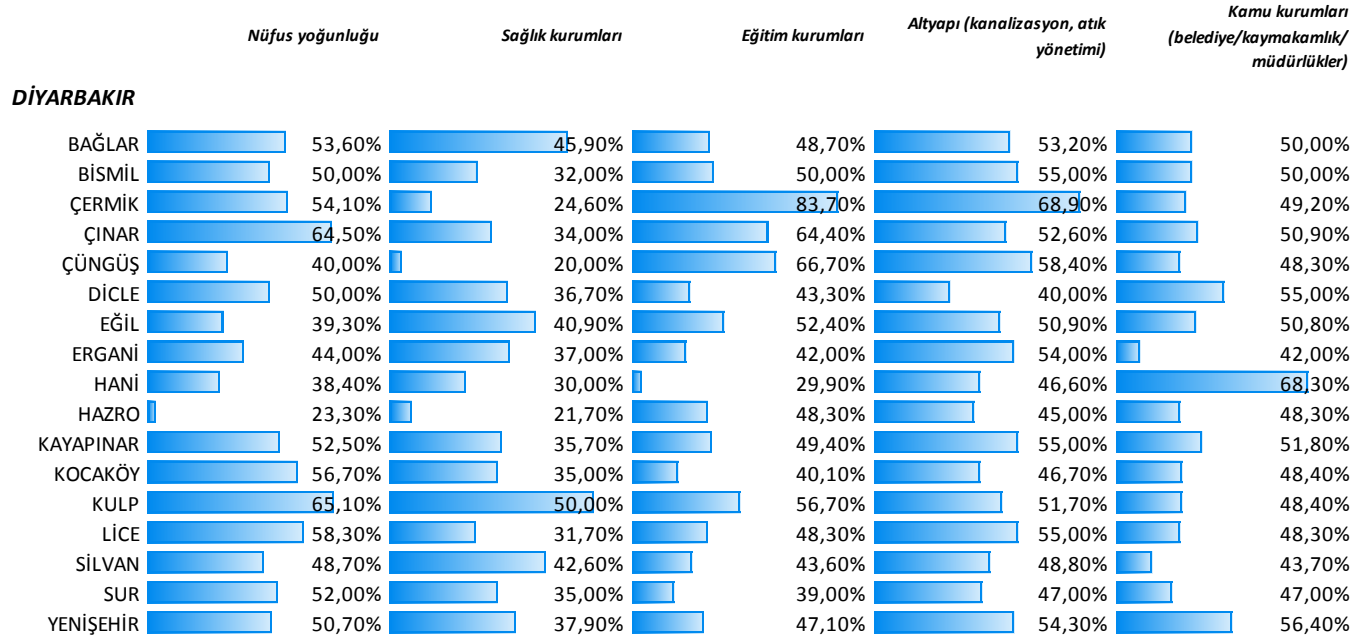
Güvenlik

DİYARBAKIR

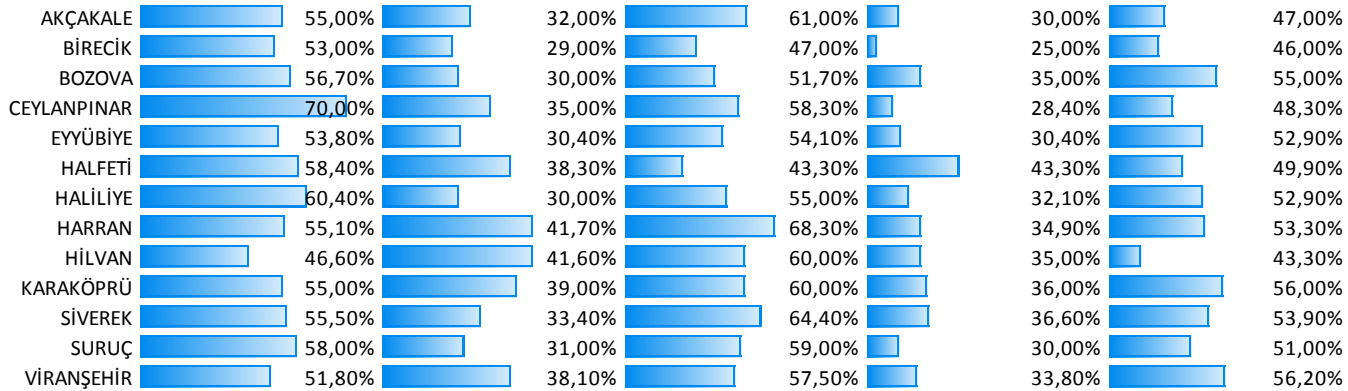

ŞANLIURFA

ŞANLIURFA

EK 2: TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Veri Tabanı Tablosu

ANA KATEGORİ	ALT KATEGORİ	VERİ	YIL	KAYNAK
TEMEL GÖSTERGELER	DEMOGRAFİK YAPI	<i>Toplam nüfus</i>	2013	TÜİK
		<i>Yüzölçümü (km²)</i>	2013	Harita Komutanlığı
		<i>Şehirleşme oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Hanehalkı ortalama büyüklüğü</i>	2013	TÜİK
		<i>Nüfus artış hızı</i>	2013	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Nüfus yoğunluğu</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Yaş bağımlılık oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Kaba boşanma oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Kaba evlenme oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
	EĞİTİM	<i>Okur-yazar oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Okur-yazar kadın oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Lise veya dengi okul mezunu oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Lise veya dengi okul mezunu kadın oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Yüksekokul veya fakülte mezunu oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Üniversite mezunu kadın oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Yüksek lisans ve doktora mezunu/nüfus (bin kişi)</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Doktora Mezunu/Nüfus (bin kişi)</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı - okul öncesi</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Şube başına düşen öğrenci sayısı - okul öncesi</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı - ilkokul / ilköğretim</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü

		<i>Şube başına düşen öğrenci sayısı - ilkokul / ilköğretim</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Öğretmen başına düşen öğrenci sayısı - ortaöğretim / lise</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Şube başına düşen öğrenci sayısı - ortaöğretim / lise</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Kaloriferli okul oranı</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Okul başına düşen çok amaçlı salon</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Okul başına düşen kütüphane sayısı</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Spor salonu varlığı (Var-Yok)</i>	2013	İl Milli Eğitim Müdürlüğü
		<i>Eğitimde algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
	SAĞLIK	<i>Hastane sayısı</i>	2013	İl Sağlık Müdürlüğü
		<i>Yatak sayısı</i>	2013	İl Sağlık Müdürlüğü
		<i>Eczane sayısı</i>	2013	İl Sağlık Müdürlüğü
		<i>Hekim sayısı</i>	2013	İl Sağlık Müdürlüğü
		<i>On bin kişiye düşen yatak sayısı</i>	2013	İl Sağlık Müd. ve kendi hesap.
		<i>On bin kişiye düşen eczane sayısı</i>	2013	İl Sağlık Müd. ve kendi hesap.
		<i>On bin kişiye düşen hekim sayısı</i>	2013	İl Sağlık Müd. ve kendi hesap.
		<i>Kaba intihar hızı (100.000 kişide)</i>	2013	İl Sağlık Müdürlüğü
		<i>Kaba ölüm hızı (binde)</i>	2013	İl Sağlık Müdürlüğü
		<i>Bebek ölüm hızı (binde)</i>	2013	İl Sağlık Müdürlüğü
		<i>Sağlıkta algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
	SOSYAL YAŞAM	<i>Tarihi turistik mekân sayısı</i>	2013	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
		<i>Sinema, tiyatro salonu varlığı (Var-Yok)</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Alışveriş merkezi varlığı (Var-Yok)</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız

		<i>Kültür-sanat merkezi varlığı</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Spor alanı varlığı</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Derneklere üye sayısı / nüfus</i>	2013	Valilik
		<i>Seçimlere katılma oranı (2014 yerel yönetim seçimleri) %</i>	2014	YSK - TÜİK
		<i>Sosyal yaşam algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
		<i>Toplumsal yaşam algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
	GÜVENLİK	<i>Asayiş olay sayısı</i>	2013	İl Emniyet Müdürlüğü
		<i>Terör olay sayısı</i>	2013	İl Emniyet Müdürlüğü
		<i>Bin kişiye düşen polis sayısı</i>	2013	İl Emniyet Müd. ve kendi hesap.
		<i>Bin kişiye düşen suç oranı (Asayiş)</i>	2013	İl Emniyet Müd. ve kendi hesap.
		<i>Asayiş olayları artış oranı (2012-2013)</i>	2013	İl Emniyet Müd. ve kendi hesap.
		<i>Güvenlik algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
EKONOMİK YAPI	EKONOMİK KAPASİTE	<i>Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı</i>	2013	Valilik
		<i>Sosyal yardımlaşma ve dayanışma vakıflarınca yardım yapılan kişi sayısı / nüfus</i>	2013	Valilik ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Arsa m² birim fiyatı rayiç bedeli (kıraç)</i>	2013	Gelirler İdaresi Başkanlığı
		<i>Arsa m² birim fiyatı rayiç bedeli (taban)</i>	2013	Gelirler İdaresi Başkanlığı
		<i>Arsa m² birim fiyatı rayiç bedeli (sulak)</i>	2013	Gelirler İdaresi Başkanlığı
		<i>İç talep potansiyeli (ilçe nüfusu/toplam nüfus)</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Üniversite varlığı</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Alışveriş merkezi varlığı (Var-Yok)</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Toplam vergi tahsilatı 2013</i>	2013	İl Vergi Dairesi - Defterdarlık
		<i>Toplam vergi tahsilatı 2012-2013 artış oranı</i>	2013	İl Vergi Dairesi - Defterdarlık
		<i>Toplam vergi mükellefi sayısı 2013</i>	2013	İl Vergi Dairesi - Defterdarlık

		<i>Toplam vergi mükellefi sayısı 2012-2013 artış oranı</i>	2013	İl Vergi Dairesi - Defterdarlık
		<i>Kurumlar Vergisi Tahsilatı 2013</i>	2013	İl Vergi Dairesi - Defterdarlık
		<i>Kurumlar vergisi tahsilatı 2012-2013 artış oranı</i>	2013	İl Vergi Dairesi - Defterdarlık
	TİCARİ HAYAT	<i>Kayıtlı firma sayısı</i>	2013	İl Ticaret ve Sanayi Odası
		<i>Kayıtlı firma sayısı 2012-2013 artış oranı</i>	2013	İl Tic. ve San. Odası ve kendi hes.
		<i>Bin kişiye düşen firma sayısı</i>	2013	İl Tic. ve San. Odası ve kendi hes.
		<i>20+ personel çalıştıran işyeri sayısı</i>	2012	İl Sosyal Güvenlik Kurumu Müd.
		<i>Toplam istihdam sayısı</i>	2012	İl Sosyal Güvenlik Kurumu Müd.
		<i>İstihdam oranı (istihdam sayısı/15-65 nüfus)</i>	2012	İl Sosyal Güvenlik Kurumu Müd.
		<i>Organize Sanayi Bölgesi varlığı</i>	2014	T.C. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bak.
		<i>Sanayi/Fabrika Varlığı</i>	2013	Kendi hesaplamalarımız
	FİNANSAL PİYASALAR	<i>On bin kişiye düşen şube sayısı</i>	2014	Türkiye Bankalar Birliği
		<i>Banka şube sayısı</i>	2014	Türkiye Bankalar Birliği
		<i>Banka çeşitliliği</i>	2014	Türkiye Bankalar Birliği
		<i>Toplam vergi hasılatı</i>	2013	İl Vergi Dairesi - Defterdarlık
	TURİZM	<i>Tarihi turistik mekân sayısı</i>	2013	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
		<i>Tesise geliş sayısı (yabancı)</i>	2013	TÜİK - İl Kültür ve Turizm Müd.
		<i>Tesise geliş sayısı (yerli)</i>	2013	TÜİK - İl Kültür ve Turizm Müd.
		<i>Ortalama kalış süresi (yabancı)</i>	2013	TÜİK - İl Kültür ve Turizm Müd.
		<i>Ortalama kalış süresi (yerli)</i>	2013	TÜİK - İl Kültür ve Turizm Müd.
		<i>Doluluk oranı(%) (yabancı)</i>	2013	TÜİK - İl Kültür ve Turizm Müd.
		<i>Doluluk oranı(%) (yerli)</i>	2013	TÜİK - İl Kültür ve Turizm Müd.

		<i>Toplam otel sayısı</i>	2013	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
		<i>Müze ve ören yeri varlığı</i>	2013	İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü
		<i>Toplam Sit</i>	2013	KARACADAĞ Kalkınma Ajansı
		<i>Tescilli Yapı</i>	2013	KARACADAĞ Kalkınma Ajansı
	TARIM	<i>Çiftçi Sayısı</i>	2013	TÜİK
		<i>Toplam işlenen tarım alanı (hektar)</i>	2013	TÜİK
		<i>Toplam tarımsal üretim (ton)</i>	2013	TÜİK
		<i>Çiftçi sayısı/traktör</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Traktör (adet)</i>	2013	TÜİK
		<i>Toplam tarımsal araç sayısı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Toplam büyükbaş sayısı</i>	2013	TÜİK
		<i>Toplam küçükbaş sayısı</i>	2013	TÜİK
		<i>Kümes hayvanları sayısı (adet)</i>	2013	TÜİK
<i>Süt üretimi (ton)</i>		2013	TÜİK	
<i>Bal üretimi (ton)</i>	2013	TÜİK		
ÇEVRESEL YAPI	ALTYAPI VE ÇEVRE	<i>Köy yollarının asfalt oranı</i>	2013	Valilik
		<i>Kişi başına düşen aktif yeşil alan</i>	2013	Valilik ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Altyapı - çevre algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
		<i>Doğalgaz Varlığı</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Atık hizmeti verilen nüfusun toplam belediye nüfusuna oranı</i>	2012	TÜİK
		<i>İçme ve kullanma suyu şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı</i>	2012	TÜİK
		<i>Kanalizasyon şebekesi ile hizmet verilen nüfusun belediye nüfusu içindeki oranı(%)</i>	2012	TÜİK
		<i>Toplam çevresel harcamalar (belediye)</i>	2012	TÜİK
		<i>Kişi başına düşen çevresel harcama</i>	2012	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız

	ULAŞIM	<i>Şehirleşme oranı</i>	2013	TÜİK ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Merkez ilçelere yakınlık (km)</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Havaalanına yakınlık (km)</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Ulaşım algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
		<i>Alan/Baz istasyonu sayısı</i>	2013	KARACADAĞ Kalkınma Ajansı
KENTSEL VE KİŞİSEL YAŞAM	KENTSEL YAŞAM	<i>Kamu yatırımı tutarı</i>	2013	Valilik
		<i>Kişi başına düşen kamu yatırımı</i>	2013	Valilik ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Kişi başına düşen belediye harcaması</i>	2013	Belediye ve kendi hesaplamalarımız
		<i>Belediye bütçesi</i>	2013	Belediye
		<i>Kentsel erişilebilirlik endeksi</i>	2014	Kendi hesaplamalarımız
		<i>Kentsel yaşam ve kamu hizmetleri memnuniyet endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
	KİŞİSEL YAŞAM	<i>Konut ve yaşam memnuniyeti endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
		<i>Çalışma hayatı memnuniyet endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
		<i>Ekonomik refah algı endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
		<i>Kişisel memnuniyet endeksi</i>	2014	Ankete Dayalı Veri
<i>Gelir algı endeksi</i>		2014	Ankete Dayalı Veri	

EK 3: Alan Araştırması Yöntem Açıklaması

Araştırmada Diyarbakır ve Şanlıurfa illerinde evreni temsil eden örneklem üzerinde genişlemesine bir alan araştırması yürütülmüştür. Araştırmanın evrenini bahsi geçen illerdeki nüfus oluşturmaktadır. Alan araştırmalarında evrende yer alan tüm birimlerin incelenmesi çeşitli nedenlerden dolayı mümkün olmamaktadır. Bu durumda istatistik biliminin en büyük uğraşlarından biri olan örnekleme ile örnek üzerinde inceleme yaparak evren hakkında çıkarsama yapılmaya çalışılmaktadır. Bu süreçte, çekildiği evreni temsil ettiği düşünülen ve evrenden çekilen küçük bir grubun oluşturduğu örnek üzerinde çalışılmaktadır. Örnekleme ile amaçlanan, evreni oluşturan tüm birimlerin incelenmesiyle elde edilecek bilgilerin örnek yardımıyla ortaya konulmasıdır. Ancak araştırma sonucunda elde edilecek verilerin doğruluğu hususunda uygun örnekleme yönteminin seçilmesi büyük önem arz etmektedir. Örnekleme kuramına göre, örneklemden elde edilen bilgilerden hareketle evren hakkında çıkarsama yapabilmek için örneklemin tesadüfi yapılması gerekmektedir. Tesadüfi örneklemin özü, evrende yer alan her bir biriminin örnekleme dâhil olma olasılığının bilinmesidir. Dolayısıyla bu örneklem yönteminde gözlemlenecek birimlerin örnekleme girme ya da girmeme olasılıkları eşittir.

Bu çalışmada tesadüfi örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem kullanılmadan önce, evren tabakalara ayrılmıştır. TRC2 bölgesindeki yapıyı temsil etmesi amacıyla belirlenen örneklem büyüklüğü tespit edilmiştir. Bu amaç doğrultusunda evren büyüklüğünün bilindiğinde kullanılması önerilen formül dikkate alınmıştır.

$$n = \frac{N(p \times q) \times Z^2}{(N - 1) \times \varepsilon^2 + (p \times q) \times Z^2}$$

Bu formülde yer alan n, örnek büyüklüğünü ifade etmektedir. Formül içinde yer alan ifadeler incelendiğinde;

N: Evren büyüklüğü

P: Olayın gerçekleşme olasılığı

q= 1-p: Olayın gerçekleşmeme olasılığı

Z: Anlamlılık düzeyinin standart normal dağılım tablosundaki değeri

ε : Örnekleme hatası

$$n = \frac{3409417(0,5 \times 0,5) \times 1,96^2}{(3409417 - 1) \times 0,02^2 + (0,5 \times 0,5) \times 1,96^2} \cong 2400$$

Yukarıda yer alan hesaplama tablosunda yaklaşık üç buçuk milyon kişiden oluşan bir evren için 0,05 anlamlılık düzeyinde yaklaşık olarak en az 2400 kişilik bir örnek oluşturmak gerekmektedir.

Söz konusu hesaplama ile evreni temsil edecek en az örnek sayısı saptanmıştır. Ancak çalışmanın güvenilirliğini arttırmak adına daha yüksek bir örnek sayısı olan 3000 denek ile çalışma gerçekleştirilmiştir. TRC2 bölgesinde yer alan Diyarbakır ve Şanlıurfa'nın toplam nüfus içindeki payları dikkate alınarak her bir ilden çekilmesi planlanan örnek sayısı tespit edilmiştir. Dolayısıyla tesadüfi örnekleme yöntemlerinden tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Böylelikle evrenden çekilen örnek kütleinin temsil kabiliyeti yükseltilmiştir.

Buna göre TRC2 Bölgesi'nde toplam 3.000 anket yapılmış olup, bu örneklem büyüklüğü bölgenin temsiliyeti açısından % 95 güven aralığında $\pm 1,8$ hata payı içermektedir. 3.000 anket, il nüfuslarıyla orantılı olarak dağıtılmıştır. Buna göre Diyarbakır'da 1.500 ve Şanlıurfa'da 1.500 anket tamamlanmıştır. İl düzeyinde hata payı sonucuna bakıldığında ise % 95 güven aralığında Diyarbakır'da $\pm 2,5$ ve Şanlıurfa'da $\pm 2,5$ hata payı ile çalışılmıştır. Hata payları istatistiki olarak anlamlılık düzeyi içinde kabul edilen değerler arasındadır.

İl içindeki ilçe dağılımlarında ise ilçelerin nüfus büyüklükleri dikkate alınarak, Hiyerarşik Kümeleme Analizi (Hierarchical Cluster Analysis) uygulanmış ve örneklemin dağılımı belirlenen ilçe gruplarına göre yapılmıştır.

Kümeleme analizi, analitik bir teknik olup öncelikli amacı grup sayısı bilinmeyen birimleri veya nesnelere sahip oldukları özelliklere göre anlamlı alt gruplara ayırmaktadır. Doğal gruplamaları bilinmeyen bir kitleden birimlerin veya nesnelere karakteristik özelliklerini dikkate alarak benzerliklerine ya da farklılıklarına göre alt gruplara ayırırken grupların kendi içlerinde homojen, diğer gruplar ile heterojen bir yapı sergilemesini sağlayan yöntemleri kapsamaktadır. (Hair, vd.; 1998: 474)

Kümeleme Analizinde veri matrisinin anlamlı alt gruplara ayrılabilmesi için nesnel bir benzerlik ya da farklılık ölçüsünün kullanılması gerekmektedir. Birimler arasındaki uzaklıkların hesaplanmasında kullanılan çeşitli ölçüler olmakla birlikte en sık kullanılanı Öklid Uzaklığıdır. Bunun yanı sıra veri matrisinde bazı değişkenlerin ortalama ve varyanslarının birbirlerinden çok farklı olması analizdeki diğer değişkenlerin etkinliklerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Veri matrisinde aşırı değerlere sahip gözlemlerin yer alması durumunda analiz sonuçlarının yanıltıcı olmasının önüne geçebilmek için veriler standardize edilmektedir. Verileri standardize etme işlemi, heterojen yapıdaki bir veri matrisi söz konusu olduğunda başvurulacak yöntemlerden bir tanesidir. (Özdamar, 2010: 279) Böylelikle veri seti içindeki değişkenlerin ölçü birimlerinden bağımsız hale getirilmesi de sağlanmış olmaktadır. (Romesburg, 2004: 11) Kümeleme analizinin etkinliği için uygun kümeleme algoritması seçimi

önemlidir. Hiyerarşik ve hiyerarşik olmayan olmak üzere iki temel algoritma mevcuttur. (Ketchen, Shook; 1996: 444)Hiyerarşik kümeleme analizi birimleri ya da nesnelere uzaklık ölçü birimleri ile benzerlikleri derecesine göre belirli aşamalarda birtakım tekniklerle* birleştirilmesini amaçlamaktadır.

EK 4: TRC2 Bölgesi Yaşam Kalitesi Araştırması Anket Formu

İyi günler dilerim, adım ..... Karacadağ Kalkınma Ajansı tarafından yürütülen bir proje kapsamında yaşam kalitesi düzeyini ölçmek için bilimsel bir anket çalışması yapmaktayız. Bu çalışma toplam 3.000 kişi ile gerçekleştirilmektedir. Görüşmede yanıtlarınız kesinlikle gizli tutulacak, sadece anketörü kontrol amacıyla telefon numaranız istenecektir. Yardımınız için teşekkür ederim.

A0_1	Anket No	
A0_2	Görüşülen Kişinin Adı Soyadı	
A0_3	Telefon No	
A0_4	İlçe	
A0_5	Mahalle/Köy	

		KIR	KENT
A0_6	KIR / KENT	1	2

A. AİLE YAŞAMI VE KONUT

A1. Aşağıdaki her bir faaliyet alanı için ayırdığınız zamanı belirtiniz.

	Ayrılmak istediğimden	Daha az	Ne az-ne çok	Daha çok	Ayrılmak istemiyorum
A1_1	Aile bireyleriyle görüşme	1	2	3	4
A1_2	Aile bireyleri dışındaki kişilerle görüşme	1	2	3	4
A1_3	Hobi ve özel ilgi alanlarınız	1	2	3	4
A1_4	Gönüllü hayır işlerinde veya politik faaliyetlerde yer alma	1	2	3	4
A1_5	İnternet	1	2	3	4
A1_6	Televizyon	1	2	3	4
A1_7	Uyku	1	2	3	4
A1_8	Oyun (bilgisayar, kağıt, okey vb...)	1	2	3	4
A1_9	Kitap, dergi okumak	1	2	3	4

A2. Aşağıdakilerden hangisi yaşadığınız yerin durumunu en iyi tanımlar?

	Kendime ait	1
	Kendime ait ama borcu var (banka, kooperatif vd.)	2
	Kira	3
	Oturduğum yere kira ödemiyorum/ Ücretsiz	4
	Birden fazla aile aynı evde oturuyorsunuz (evli- anne baba ile yaşıyor)	5
	Diğer	6

A3. Peki, oturduğunuz yerde size sayacağım sorunlar var mı? Lütfen hangi sorunlar varsa, onları söyley misiniz? (Birden fazla tercih edilebilir)

		Evet	Hayır
A3_1	Evin küçüklüğü/Yer azlığı	1	2
A3_2	Pencere, kapı veya zeminde çürüme	1	2

* Tek Bağlantı Kümeleme Yöntemi, Ortalama Bağlantı Kümeleme Yöntemi, Tam Bağlantı Kümeleme Yöntemi, Medyan Bağlantı Kümeleme Yöntemi, Küresel Ortalama Bağlantı Yöntemi ve Wald Bağlantı Kümeleme Yöntemi.

A3_3	Rutubet/ Akıntı / Sızdıran çatı	1	2
A3_4	Evin içinde çalışır durumda bir tuvalet olmaması	1	2
A3_5	Evin içinde banyo veya duş bulunmaması	1	2
A3_6	Dışarıda oturulabilecek bir yerin olmaması (bahçe, balkon, teras vb.)	1	2
A3_7	Karanlık, yetersiz gün ışığı	1	2
A3_8	Yağmur yağınca kanalizasyon taşması/su baskını	1	2
A3_9	Komşulardan gelen gürültü	1	2
A3_10	Sokaktan gelen gürültü	1	2
A3_11	Elektrik kesintisi	1	2
A3_12	Şebeke suyu kesintisi	1	2
A3_13	Isınma (iyi yalıtım olmamasından kaynaklanan)	1	2
A3_14	Yaz mevsiminde evin aşırı sıcak olması	1	2

B. İŞ HAYATI

B1. İşinizle ilgili aşağıdaki ifadelere ne derece katıldığınızı belirtiniz.

Kesinlikle Katılmıyorum

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Kesinlikle Katılıyorum

		Puan
B1_1	İşim çok stresli ve zahmetli/ çok emek isteyen bir iş	
B1_2	İşim sıkıcı ve kasvetli	
B1_3	İşim bana mesleki gelişimim için iyi fırsatlar sunuyor	
B1_4	Sürekli kısa zamanda fazla iş yüküyle meşgulüm	
B1_5	Sağlık koşullarına uygun olmayan ve tehlike arz eden bir işim var	
B1_6	İşimi severek yapıyorum	

B2. İşinizle ilgili aşağıdaki konulardaki memnuniyet düzeyinizi belirtiniz.

Hiç memnun değilim

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Çok memnunuz

		Puan
B2_1	Ücret	
B2_2	Çalışma saati	
B2_3	Çalışma ortamı	
B2_4	Çalışma arkadaşları	
B2_5	Ücret dışı imkânlar (yol, yemek, servis vb.)	

B3. Aşağıdaki durumları, ne sıklıkta yaşadığınızı söyler misiniz?

		Haftada birkaç kez	Ayda birkaç kez	Yılda birkaç kez	Asla
B3_1	İşten eve, eve ilgili yapılması gereken bazı işleri yapamayacak kadar yorgun geliyorum	1	2	3	4
B3_2	İşime harcadığım zaman nedeniyle aileme karşı olan sorumluluklarımı yerine getiremiyorum	1	2	3	4
B3_3	Eve iş getiriyorum	1	2	3	4
B3_4	Ailevi sorumluluklarım nedeniyle işime konsantre olamıyorum	1	2	3	4

C. SAĞLIK

Sağlık hizmeti aldığınız kuruluşlarla ilgili şimdi okuyacağım konuların sizin için sorun olup olmadığını söyler misiniz?

		Evet	Hayır
C1	Yaşadığınız bölgede yeterli sayıda sağlık kurumu var mı?	1	2
C2	Temizlik/hijyen konusunda sorun var mı?	1	2
C3	Yapılan muayeneden memnun musunuz?	1	2
C4	Sağlık çalışanlarının (doktor, hemşire vd.) hastalarla yeterince ilgileniyor mu?	1	2
C5	Fazla beklemeden muayene olabiliyor musunuz?	1	2
C6	Sağlık hizmetlerini ücretsiz alabiliyor musunuz?	1	2

D. EĞİTİM

Eğitim hizmeti aldığınız kuruluşlarla (ilk-orta-lise) ilgili şimdi okuyacağım konuların sizin için sorun olup olmadığını söyler misiniz?

		Evet	Hayır	Fikrim yok
D1	Yaşadığınız bölgede yeterli sayıda eğitim kurumu var mı?	1	2	3
D2	Eğitim kurumlarında temizlik/hijyen konusunda sorun var mı?	1	2	3
D3	Verilen eğitim hizmetinden memnun musunuz?	1	2	3
D4	Öğretmenler, öğrencilerle yeterince ilgileniyor mu?	1	2	3
D5	Sınıflarda çok sayıda öğrenci sorunu var mı?	1	2	3
D6	Kurumlarda yeterli sayıda öğretmen var mı?	1	2	3
D7	Eğitim kurumlarının fiziki koşullarında sorun var mı?	1	2	3

E. EKONOMİK YAPI

Arzu etmelerine rağmen, insanların, bazen sahip olamadığı / satın almaya güçlerinin yetmediği şeyler vardır. Aşağıdaki durumları "İSTERSEM YAPARIM" ya da "İSTESEM DE YAPAMAM" şeklinde yanıtlayınız.

		İstersem yaparım	İstesem de yapamam
E1	Evinizi istediğiniz sıcaklığa getirmek, istediğiniz kadar ısıtabilmek/soğutabilmek	1	2
E2	Akrabaların ya da tanıdıkların yanında kalmadan, 1 haftalık bir tatil yapmak	1	2
E3	Eskimiş mobilyalarınızı değiştirmek	1	2
E4	İki günde bir et, tavuk ya da balıktan oluşan bir yemek yiyebilmek	1	2
E5	Kullanılmış kıyafetler yerine, yeni kıyafetler alabilmek	1	2
E6	Ayda bir kere, arkadaşlarınızı ya da akrabalarınızı evinizde ağırlayabilmek	1	2
E7	Yaz mevsiminde yaylaya gidebilmek	1	2
E8	Özel günlerde (doğum günü, bayram vb.) etkinlik düzenleyebilmek	1	2
E9	Spor, sinema, konser gibi sosyal faaliyetlere bütçe ayırabilmek	1	2

F. KENTSEL MEMNUNİYET

F1. Yaşadığınız ilçedeki insanların aşağıdaki alanlarda ne kadar kurallara uyduklarını belirtiniz.

Kesinlikle uymazlar

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 Kesinlikle uyarlar

		Puan
F1_1	Trafik kuralları	
F1_2	Kamuya açık alanlarda (parklarda, otobüslerde, hastanelerde vb.) diğer insanlara anlayış göstermek, saygılı davranmak	
F1_3	Komşuluk ilişkilerinde karşılıklı anlayış göstermek, saygılı olmak	
F1_4	Çevreyi kirliletmemek	

F2. İlçenizde yaşayanların aşağıdaki durumları sizin için ne kadar önemlidir?

Hiç önemli değil

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 Çok önemli

		Puan
F2_1	Kılık kıyafetleri	
F2_2	Aile yaşam biçimleri	
F2_3	Gelir durumları	
F2_4	Çocuklarının başarıları ve ahlakı	
F2_5	Eve giriş-çıkış saatleri	
F2_6	Yaptıkları işleri	
F2_7	Dini inançları ve yaşayış biçimleri	
F2_8	Siyasi düşünceleri	
F2_9	Etnik kökenleri	
F2_10	Çevresiyle olan iletişimi	

F3. Yaşadığınız ilçede aşağıdaki kamu hizmetlerinden memnuniyet durumunuzu söyler misiniz?

Hiç memnun değilim

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 Çok memnunum

99 Fikri yok/Cevap yok

		Puan
F3_1	Çöp ve çevresel atık toplama hizmetinden	
F3_2	Kanalizasyon hizmetinden	
F3_3	Şebeke suyu hizmetlerinden	
F3_4	Toplu taşıma hizmetlerinden	
F3_5	Zabıta hizmetlerinden	
F3_6	Yol/kaldırım yapımı hizmetlerinden	
F3_7	Yeşil alanların miktarından	
F3_8	Hava kirliliği ile mücadeleden	
F3_9	Engellilere yönelik hizmetler	
F3_10	Gençlere yönelik sosyal hizmetler	
F3_11	Yaşlılara yönelik sosyal hizmetler	
F3_12	Kadınlara yönelik sosyal hizmetler	
F3_13	Yoksullara yönelik hizmetler	
F3_14	Park ve oyun alanları	
F3_15	Pazar yerleri (halk pazarları)	
F3_16	Sokakların aydınlatılması	
F3_17	İtfaiye	
F3_18	Tapu hizmetleri	
F3_19	Mezarlık ve cenaze hizmetleri	
F3_20	Mesleki beceri geliştirme ve iş bulma hizmetleri	
F3_21	İmar, inşaat ruhsat, izin, denetim ve benzeri hizmetler	
F3_22	Trafik düzenleme	
F3_23	Otopark hizmetleri	
F3_24	Muhtarınız tarafından mahallenizde verilen hizmetler	
F3_25	Yolların bakımı, kar temizliği vb. hizmetleri	
F3_26	Kültürel, sanatsal ve sportif faaliyetlere yönelik hizmetler	

F4. Genel olarak düşündüğünüzde yaşadığınız ilçede aşağıdaki alanlardaki memnuniyetinizi belirtir misiniz?

Hiç memnun değilim

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 Çok memnunum

		Puan
F4_1	Sosyal yaşam (spor, sinema, tiyatro, park vb.)	
F4_2	Ulaşım imkanları	
F4_3	Hava kirliliği	
F4_4	Çevre Kirliliği	
F4_5	Güvenlik	
F4_6	Nüfus yoğunluğu	
F4_7	Sağlık kurumları	

F4_8	Eğitim kurumları	
F4_9	Altyapı (kanalizasyon, atık yönetimi)	
F4_10	Kamu kurumları (belediye/kaymakamlık/ müdürlükler)	

F5. Şimdi sizden Trabzon'u ve yaşadığınız ilçeyi ayrı ayrı değerlendirmenizi isteyeceğim.

Hiç memnun değilim

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 Çok memnunum

		Puan
F5_1	İlinizde yaşamaktan ne derece memnunsunuz?	
F5_2	İlçenizde yaşamaktan ne derece memnunsunuz?	

F6. Sizce yaşadığınız ilin en önemli 3 sorunu nedir, belirtir misiniz?

Sorun 1:.....

Sorun 2:.....

Sorun 3:.....

G. KİŞİSEL MEMNUNİYET

Aşağıdaki konulardaki memnuniyetinizi belirtiniz.

Hiç memnun değilim

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 Çok memnunum

		Puan
G_1	Eğitiminizden	
G_2	Şu anki işinizden	
G_3	Hayat standartlarınızdan	
G_4	Yaşadığınız evden	
G_5	Yaşadığınız ilçeden	
G_6	Evliliğinizden	
G_7	Aile hayatınızdan	
G_8	Sağlığınızdan	
G_9	Sosyal yaşantınızdan	
G_10	Kazancınızdan	
G_11	Kişisel gelişiminizden	
G_12	Manevi hayatınızdan	

H. GÜVENLİK

Yaşadığınız ilçede aşağıdaki güvenlik hizmetlerindeki memnuniyet düzeyinizi belirtir misiniz?

Hiç memnun değilim

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

 Çok memnunum

		Puan
H1	Polisin olaylara müdahale hızı ve yeterliliği	
H2	Evde yalnız otururken güvende hissetme	
H3	Yaşanılan çevrede, gece yalnız yürürken güvende hissetme	
H4	Hırsızlık, kapkaç, taciz gibi olaylar yaşanmaması	
H5	Emniyet görevlilerinin vatandaşa davranışı	
H6	Sokakta araba park edildiğinde (güvenlik nedeniyle) endişe duyulmaması	

K. DEMOGRAFİK SORULAR**K1. Cinsiyet**

1	Erkek
2	Kadın

K2. Yaş

1	18-24 yaş arası
2	25-39 yaş arası
3	40-54 yaş arası
4	55 yaş ve üstü

K3. Eğitim durumu

1	Okur-yazar değil
2	Okur-yazar
3	İlkokul
4	Ortaokul/ilköğretim
5	Lise
6	Üniversite ve üstü

K4. Medeni durum

1	Evli
2	Bekar
	Diğer.....

K5. Meslek

1	Kendi hesabına çalışan, uzmanlık gerektiren meslekler
2	Maaş karşılığı çalışan, uzmanlık gerektiren meslekler
3	Kamu/Özel sektörde memur
4	Kamu/Özel sektörde işçi
5	Küçük-orta ticaret, esnaf, serbest meslek
6	Büyük ölçekli ticaret, işveren
7	Kamu/Özel sektörde ücretli yönetici
8	Emekli
9	Öğrenci
10	İşsiz
11	Ev hanımı
12	Tarım ve hayvancılıkla uğraşanlar
13	Sporcu, sanatçı
	Diğer:.....

K6. Geçtiğimiz altı ayı dikkate alırsanız, bütün aile fertlerinin maaş, kira, emekli aylığı v.b. gelirlerini göz önünde bulundurarak ortalama toplam aylık hane halkı gelirinizin aşağıdaki gruplardan hangisine en yakın olduğunu söyler misiniz?

1	0-500 TL
2	501-1.000 TL
3	1.001-1.500 TL
4	1.501-2.000 TL
5	2.001-3.000 TL
6	3.001-4.000 TL
7	4.001-5.000 TL
8	5.001-7.500 TL
9	7.501-10.000 TL
10	10.001-15.000 TL
11	15.000-20.000 TL
12	20.000 TL üstü

K7. Hane halkı gelir düzeyiniz aşağıdaki seçeneklerden hangisine yakındır?

1	Geçinecek kadar kazanmıyorum
2	Geçinecek kadar kazanıyorum
3	Tasarruf yapabiliyorum
4	Lüks tüketim mallarını alabiliyorum
5	İstedğim herşeyi alabilecek durumdayım

K8. Hanenizde siz dahil kaç kişi yaşıyorsunuz?

.....kişi